

הישיבה המאתיים-וישישים-וארבע של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, כ"ב בשבט התשנ"א (6 בפברואר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

א. שאלות בעל-פה

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אשיב על השאלות של חבר הכנסת משה שחל.

ההתקפות של עירק נגד מטרות אזרחיות בישראל מהוות הפרה גסה של המשפט הבין-לאומי, ואין ספק ששליט עירק נושא באחריות אישית לפשע זה. כמרכן מאיים שליט עירק בשימוש בגז מרעיל נגד ישראל, ושימוש כזה מהווה אף הוא פשע מלחמה.

ביום 28 בינואר 1991 העבירה ישראל איגרת רשמית למוכ"ל האו"ם, בבקשה להפיצה בקרב המדינות החברות במועצת הביטחון. באיגרת פירטה ישראל את ההתקפות של עירק נגד מטרות אזרחיות בישראל ואת איומי סדאם חוסיין להשתמש כנשק כימי נגד ישראל. באיגרת זו ציינה ישראל, בין השאר, כי היא שומרת לעצמה זכות לקרוא לכינוס מועצת הביטחון, וכאשר יעשה הדבר יישקל גם ההיבט הזה שהעלה חבר הכנסת משה שחל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת משה שחל.

משה שחל (המערך):

אדוני שר החוץ, קודם כול, אני מודה לך על התשובה, שהיא ללא ספק מספקת. אשאל באותו הקשר, וכמשך לאותו כלל בין-לאומי המטיל אחריות אישית על פשעי מלחמה — וללא ספק מה שנעשה נגד תושבי ואזרחי מדינת ישראל הוא בגדר פשעי מלחמה — האם משרד החוץ וממשלת ישראל אינם שוקלים אפשרות לתבוע העמדה לדין של חברות בגרמניה, בצרפת ואולי במדינות אחרות, שסייעו בהשגתו של נשק שמטבעו הוא אסור על-פי האמנות הבין-לאומיות, והוא שימש, או עלול לשמש, את עירק במלחמתה נגד אזרחים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס. ואחריו — לחבר הכנסת אלי דיין.

ראובן ריבלין (הליכוד):
רק מסיעת המערך?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא נרשמו חברים אחרים. חברים שלא נרשמו יכולים לבוא בטענות רק לעצמם על כך שלא נרשמו.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך.

אדוני שר החוץ, בהמשך לשתי השאלות וההערות של חבר הכנסת משה שחל, אני רוצה לשאול, מדוע לא נשקלה בעבר — ואם לא, האם יש אפשרות שהדבר יישקל בהווה, לקראת העתיד הקרוב — האפשרות לפרסם כרכים לא רק את שמות החברות — ואין לצפות לייחמה של עיתון, שהיא

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד בזה לפתוח את ישיבת הכנסת.

הסעיף הראשון על סדר-היום — שאלות בעל-פה. אומנם לא כתוב פה ששר החוץ ישיב ראשון על שאלות, אבל מסבירים לי עכשיו שהיתה פה טעות טכנית. היתה פנייה, התאמה או הבנה. אם כן, נפתח בשאלות של חבר הכנסת משה שחל בנושא: העמדתו לדין של סדאם חוסיין כפושע מלחמה.

חבר הכנסת זיסמן מבקש להעיר הערה, בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

ביקשתי לנהוג לפי התקנון. לפי התקנון, אחרי ששואל השאלות שאל את שאלתו, ואחרי שהשר משיב, מרימים יד, ואז מזכיר הכנסת, או מי שיושב במקומו רושם לפניו את שמות חברי הכנסת שביקשו לשאול שאלה. מה שקרה לאחרונה הוא שאנשים ניגשים ונרשמים, ואז אנשים הנוהגים לפי התקנון. כמוני, לא באים לידי ביטוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, אתה צודק. בדרך כלל גם אני וגם המזכיר נוהגים כך, אבל אי-אפשר למנוע מאנשים להירשם. אני בדרך כלל איני שבע-רצון מכך שאנשים מתרכזים פה אצל מזכיר הכנסת, והוא, משום הנימוס לא יכול לדחות אותם, אבל זה מפריע לעבודה. הערתך התקבלה. חבר הכנסת שחל בבקשה.

408. העמדתו לדין של סדאם חוסיין כפושע מלחמה

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש משר החוץ להשיב על השאלות שהוגשה.

אדוני שר החוץ, כפי שמתחזר במהלך המלחמה במפרץ, נושא שליט עירק, סדאם חוסיין, באחריות לפשעי מלחמה בגנים של מעשים רבים שביצע ואף ממשיך לכצע, כגון התקפות על אוכלוסייה אזרחית והפרות חמורות של אמנת זנבה, כלקית בני ערובה, עינוי שבויים ועוד. דרישה להעמדתו לדין עקב פשעי מלחמה יכולה לתת כלים בידי מדינת ישראל במישור המדיני והבין-לאומי.

ברצוני לשאול:

1. האם שוקלת ממשלת ישראל, במישור הבין-לאומי, להאשים את סדאם חוסיין בעבירות שהן פשעי מלחמה?

2. האם נשקלת פנייה למוסדות האו"ם ולמדינות העולם, שיגור איגרת שתכלול עובדות ופרטים על פשעי המלחמה של סדאם חוסיין ודרישת העמדתו לדין?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר החוץ, בבקשה.

בעיתון "ירושלים", ולפיה 40 קשישים המתגוררים בדירות של חברת "עמידר" נדרשו השבוע להשכיר חדר בדירה לעולה חדש או למחוסר דיור, ולא — לרכוש את דירתם מ"עמידר" בתוך 21 יום.

מדובר בקשישים משכונות שמאל-הנביא, קטמונים וגילה, אשר רובם במצוקה ובהם חולים הנוקקים לעזרת אחיות סיעודיות.

ברצוני לשאול:

1. האם הידעות האלה נכונות?

2. האם ייתכן שנטל מצוקת הדיור ייפול על אוכלוסיית המצוקה עצמה, ומה יעשה השר לחקון המצב?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

תשובה על שאלתא של חבר הכנסת צ'רלי ביטון:

1. האינפורמציה שהועלתה בידיעה איננה מלאה, ולפיכך היא מעוותת את תמונת המצב.

2. משרד הבינוי והשיכון, בשיתוף עם חברת "עמידר", פועל כיום, על-פי החלטת הממשלה, על-מנת לגשר בין הפערים שנבעו מהצורך בדיוור נוכח גלי העלייה האדירים הפוקדים את ישראל. על-פי החלטת הממשלה מיום י"א בחשרי התשנ"א — אני מצטט את החלטת הממשלה — נאמר: "1. יוצע לדיירי הדיוור הציבורי, הגרים בדירות גדולות מעבר לזכאותם הנוכחית, לעבור לדירות קטנות; 2. דיירים בדיוור הציבורי יורשו להשכיר את דירותיהם או חלק מדירותיהם על בחרת אחת מהחלופות, ואלו יהיו זכאי למלוא התמורה משכר הדירה שייגבה מדיירי המשנה; 3. יועלה שכר הדירה לדיירי הדיוור הציבורי הגרים בדירות גדולות מעבר לזכאותם הנוכחית אשר לא יבחרו בחלופות 1 או 2 לעיל".

אילוכלך פנתה חברת "עמידר" לכל דייריה, שזכאותם פגה, והציעה להם ארבע חלופות הוגנות, והן בחלקן לטובת הדייר, שעליהן צריכים הם להשיב בתוך 21 יום — לא לבצע עדיין, אלא להשיב על בחרת אחת מהחלופות, ואלו יהיו החלופות: א. רכישת הדירה על-ידי הדייר בתנאים נוחים; ב. השכרת משנה לעולים באמצעות "עמידר", כששכר הדירה במלואו יועבר לדייר; ג. מעבר לדירה מתאימה לזכאות המגיעה לדייר, כמו דירת חדר, או לפי מצבו המשפחתי; ד. אם יבקש הדייר להישאר בדירתו במצב הקיים, תאפשר לו "עמידר", בתנאי ששכר הדירה יהיה ריאלי יחסית לגודל הדירה, והיינו מעל לזכאותו.

חברת "עמידר" לא תשלח את דייריה ללא פתרון, על אחת כמה וכמה לא תעשה זאת לדיירים הקשישים המטופלים על-ידי שירות הסיעוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת צ'רלי ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני סגן השר, אין לי ספק שמטעים אותך במשרד, מספרים לך סיפורים ונותנים לך נחומים שאינם נכונים ואין ביניהם לבין המציאות כמעט דבר.

אני מצטט ממכתבה של אחת הקשישות, חנה גרשון, בת 80, חולת אלצהיימר, המתגוררת זה 12 שנה ברחוב אוץ חפץ

חשובה מאוד — אלא גם את השמות של האנשים, כדי לא רק להבאיש את ריחם, אלא לסכן אותם. במלחמה כמו במלחמה. מי שעוסק במסחר במוות צריך להיות חשוף וצריך להיות בסכנה יומיומית, גם של ימים פרטיים, שרוצים לנקום באנשים כאלה. אני אומר דבר חמור, אבל עצם פרסום השמות — וכאן צריך להשתמש גם במודיעין — אנשים כאלה צריכים להסתובב ברחוב של עיר כסוחרי מוות, עם כחם על ראשם ועם סיכון אישי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (המערך):

ברצוני לשאול את כבוד שר החוץ, מדוע לא תוצא גם איגרת רשמית לאו"ם בעניין החברות שסיפקו את החומרים המסוכנים האלה לעירק? כמו-כן, מדוע לא תישקל תביעה נגדם במישור של פשעי מלחמה, וגם במישור הכלכלי — הכתום בכיס וברווחים שהם עשו, להטיל עליהם את האחריות לשלם את הפיצויים המלאים, במיליוני דולרים, שנגרמו לתושבי מדינת ישראל?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

כפי שפורסם, משרד החוץ פעל אצל הממשלות הנוגעות בדבר נגד החברות והאנשים אשר סיפקו לשליט העירק את האמצעים, את הסיוע והאורורה הזאת שביריו היום. נעשתה גם פעולה מיוחדת אצל ממשלת גרמניה, וגם בפרלמנט של גרמניה, ואנשים אלה הוכרזו כפושעים מפירי חוק, כפי שנאמר לנו והועבר לנו מהדרג הבכיר ביותר. פעולה זו נשאה פרי והם יועמדו לדין, ייענשו במלוא החומרה, והם מוגדרים כעת כפושעים.

אשר לחברות נוספות: אנחנו שקלנו ועדיין שוקלים את העיתוי הנכון להביא בפני מוסדות האו"ם תביעה להקמת ועדת חקירה בין-לאומית, אשר תחקור את המקורות, את המדינות, את האנשים, את סוגי הסיוע והנשק אשר ניתנו לשליט הזה, והדבר מקיף מדינות רבות, ממזרח וממערב כאחד. מובן שהעיתוי להעלאת הדישה הזאת ייקבע על-ידינו, לאחר שנעשה פעולה בשטח. אנחנו לא מעוניינים רק במחאה, כי אם בעשייה בתחום זה, כך שמשדר החוץ פעל, פועל ויפעל ללא לילות נגד הפשע הזה, מבצעו ומסייעיו. אני מקווה שנצליח במערכה זו.

לא שמרנו על שתיקה ולא ישכנו באפס מעשה. זה חודשים רבים, בטרם פורסם העניין הזה, ישראל פועלת נגדו וגם מנסה לסכל. יש דברים שאי-אפשר לומר בפומבי, אבל יש דברים שהי, מעבר לנשק הכימי, אשר טיפלו בהם, ובזמן, כדי למנוע משליט עירק, על-ידי פעולה משולבת של ישראל וממשלות נוספות באירופה, את היכולת לשלוט היום על מהלך העניינים באמצעות נשק הרבה יותר מאיים ומסוכן מאשר הנשק הכימי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 413, מאת חבר הכנסת צ'רלי ביטון, בנושא: דרישה שקשישים ישכירו חדר לעולה חדש או למחוסר דיור.

413. דרישה שקשישים ישכירו חדר לעולה חדש

או למחוסר דיור

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, כיום שיש האחרון פורסמה ידיעה

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
חבר הכנסת אברהם בורג, כלום אינך יודע?

אדוני הישכיראש, אני לא סבור שמטעים אותי במשרדי.
על כל פנים, הדברים שאני אומר כאן הם המחייבים את
המשרד. גם אם מישהו ניסה חס ושלום להטעות אותי, הרי
הדברים הנאמרים כאן הם המחייבים.

אותו סיפור של הקשישה שהציג כאן חבר הכנסת ביטון
אכן מאפיין את המצב, כאשר נשלחים מכתבים באופן גורף
לכל זכאי משרד השיכון. אני בהחלט מסכים עם שאלתו של
חבר הכנסת בורג, האם לא נכון היה לשלוח עוכד סוציאלי
שיבדוק כל מקרה לגופו. אני סבור שכך צריך היה לעשות. יש
להתייחס לאותם מקרים קשים יותר באופן אינדיבידואלי
ולראות מה ניתן לעשות.

חבר הכנסת צירלי ביטון, אני יכול להבטיחך שאותה
קשישה הגרה בדירה של 48 מ"ר לא תצטרך לקבל חברותא
לדירתה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
סליחה, טעיתי, הדירה היא בת 40 מ"ר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
רבותי חברי הכנסת, ההוראה הזאת ניתנה בהתייחס
לדיירים הגרים בדירות של ארבעה חדרים ושלושה חדרים,
שבהן גרים עכשיו אנשים בודדים. לכן נעשה ניסיון שהוא
במידה רבה לטובת הדיירים עצמם.

אני בהחלט אורה למשרד, שכל מקרה שיגיע אלינו לאחר
משלוח המכתב, יעבור בדיקה מחודשת בוועדת חריגים.

לשאלתה של חברת הכנסת נאוה ארד, אין בידי המספרים
המדויקים. נכון אמרת שאחוז הקשישים בקרב העלייה הוא
גדול מאחוז הקשישים בקרב אזרחי ישראל הוותיקים. בידי
המשרד פתרון חלקי בצורה של הוסטלים מסביב לבנייה
הגדולה הנעשית כיום לקליטת העלייה. אנו מתכננים בכל אתר
ואתר בניית הוסטל כזה למאות קשישים שיצטרפו למקומות
הללו.

דרך אגב — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
אדוני סגן השר, סליחה, זמןך תם ואתה לא יכול להגיד
דברים דרך אגב.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
כל דברי הם בתשובה על שאלה.

הפתרון במסגרת הדיוור הציבורי אינו מיועד דווקא
לקשישים אלא גם לזוגות צעירים מבין העולים החדשים,
שלמשך תקופה מסוימת ייכנסו לדירות הללו, וישולם לקשיש
שנשאר בדירתו — והחברותא הזאת טובה לו — שכן דירה
מלא. כעבר הוא לא יכול היה לעשות זאת, כי היה אסור לו
לקבל דייר משנה. כיום מותר לו, והוא יהיה זכאי למלוא שכר
הדירה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס'
403, שהופנתה אל שר הביטחון מאת חבר הכנסת חסין פאריס,
בנושא: צופרי אועקה ביישובים ערביים.

לשר המשטרה הופנתה גם שאלתא מאת חבר הכנסת
יהושע מצא, אבל בינתיים נושאי השאלתא נענו על-ידי שר

בשכונת שמואל-הנביא. וכך היא אומרת: "איך אכניס לחור
הזה עולה חדש? אני חולה, אני מלכלכת, מי בכלל ירצה לגור
איתי? אין לי מה לאכול ואני חיה מקצבת ביטוח לאומי. דווקא
עכשיו, כשהוא תוקף אותנו בטילים, זורקים אותנו לרחוב?"
אלה דבריה של אותה אשה קשישה ואומללה, הגרה בדירה בת
48 מ"ר, אדוני סגן השר. ולך ב"עמידר" מספרים סיפורים שהם
גרים בדירות גדולות, ולכן רוצים שהם ישיכרו לעולה חדש
חבר בדירה שלהם.

אמור לנו אתה, בבקשה, אדוני סגן השר, מתוך 48 מ"ר,
מה נותר לה לאותה קשישה ואומללה להשכיר לעולה חדש?
תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נאוה ארד, ואחריה —
לחבר הכנסת אברהם בורג.

נאוה ארד (המערך):
אדוני סגן השר, האם בדקת, או, האם יש לך נתונים כמה
קשישים הגיעו בעלייה האחרונה וזקוקים לדיוור ציבורי? ידוע
כי אחוז הקשישים המגיע בעלייה גבוה יותר מאחוז הקשישים
באוכלוסייה הוותיקה יותר. גם אני שמעתי על מקרים שבהם
פונים לאוכלוסייה במצוקה ומנסים ללחוץ עליהם לפנות את
דירותיהם לקשישים. מהי היערכות המשרד שלכם כדי להבטיח
שמצד אחד יהיה לאוכלוסייה העולה דיור, ושלא יפגעו מצד
שני, בקשישים הגרים עכשיו בדירות של "עמידר"?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

אברהם בורג (המערך):
אדוני הישכיראש, כבוד סגן השר, כלום אינך חש לאחר
הדברים שעלו כאן, שהיתה בכך משום פגיעה בטעם הטוב
וחוסר רגישות לפנות לאנשים האלה, שאני חושב שחבר
הכנסת צירלי ביטון הטיב להציג את המצוקה שלהם?

אני הקשבתי היטב לארבע החלופות שהוזכרו, ולא הבנתי
מה הן. האם אתה מצפה מאנשים המקבלים את המכתב הזה
שיכינו? הרי כל מה שהם יודעים הוא, שבתוך 21 יום החרב
החדשה יורדת על צווארם. כדי שאנשים אלה יבינו כמה
מדובר, האם לא היה מן הראוי שלא לגעת בהם, אנשים שספגו
כבר פעם אחת את קשיי הקליטה, אלא לשלוח אליהם עובד
סוציאלי שישב אצלם, שיסביר להם, במקום לשלוח מכתב
דרקוני ביוורקטי מסוג זה?

יתר על כן, אם יש החלטה ממשלתית שלפיה רוצים לדרוץ
ליחידות דיור עולים חדשים על-פי חוק ועל-פי כוח, מן הדין
שתקבעו קריטריונים של צפיפות אנשים בדירותיהם ותחליטו,
שאנשים שיש להם חוות חקלאיות, אולי בנגב, או דירות פאר
בפרווינקים במרכזי ערים שלא גרים בהם אנשים, הם יהיו
הראשונים שישכנו עולים ולא אלה שאין להם מקום אפילו
לעצמם באותם אתרי דיור?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. אבל את שאלתך לא שמעתי.

אברהם בורג (המערך):
התחלתי את דברי במלים: "כלום אינך סבור".

דן תיכון (הליכוד):
הוא שואל מה דעת סגן השר על הדברים שהוא אמר.

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה, סגן השר.

ראוי גם לציין, שלאור הניסיון ייתכן שיש גם מקום לשקול פעולת הסברה מיוחדת במגזר הערבי, ובה יוסבר לחושבים הערבים שכאשר יש אזעקה, זה סימן שצריך לרדת למקלט ולא לעלות על הגג.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חסיין פארס.

חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת שטרית, אודה לך אם תפסיק את השיחה. אני רואה שעוד לא גמרו את ההתייעצות. חבר הכנסת שטרית, מסביבך מתנהלת כאן ישיבה שלמה. או, כשהפסקת כולם נרגעו.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני השר, התשובה הזאת לא סיפקה אותי. החלק שסיפק אותי הוא החלק האומר, שאתם מתכוונים להתקין צופרים, אבל הסיבות לכך שלא הותקנו צופרים עד עכשיו לא שכנעו אותי, כי האחריות מספר אחת מוטלת על משרד הביטחון. אני רואה שלא הרשויות המקומיות אחראיות לכך, אלא משרד הביטחון הוא האחראי מספר אחת.

למיטב ידיעתי, במרבית היישובים הערביים בשטחים לא מותקנים צופרי אזעקה. הואיל ומדינת ישראל היא האחראית לשלומם של התושבים הערבים שם, בהתאם לאמנת ז'נבה, נשאלת השאלה, מדוע היא אינה מתקינה צופרי אזעקה, וכמרכ'ן נשאלת השאלה, מדוע משרד הביטחון אינו משלים את חלוקת מסכות הגז, ובמיוחד לגילאי 0 – 15. כאשר חילקו מסכות, חילקו אותן רק לגילאי 15 ומעלה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חסיין רמון, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן.

חגי מירום (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מירום, אתה רואה שלסגנית מזכיר הכנסת יש אפילו משקפים, ולכן בטוח שהיא ראתה. כדי להרגיע אותך, חבר הכנסת מירום, אני רוצה להגיד לך, שלפי הרשימה, אחרי חבר הכנסת חסיין רמון רשומים פה עוד שניים, לפי מה שקיבלתי.

חגי מירום (המערך):

צריך להוסיב שם מזכירה שרואה את המליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל יש לה גם משקפיים.

חגי מירום (המערך):

אני יודע, וזה כנראה לא עוזר, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, ברוח טובה. אל נעשה מזה עניין.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

— — —

חגי מירום (המערך):

אני הייתי רשום עוד קודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת שטרית, אולי תשתף את כולם בבדיעה שבגללה מתרכזים היום חברי כנסת סביבך.

התוך ואתמול גם נדונו בהרחבה. לכן, חבר הכנסת יהושע מצא עושה דבר שהוא לא כל כך מקובל כשהוא אומר: לא חייבים לדבר; מיצו את הנושא, ואני מוותר על השאלתא.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, זה תקדים מסוכן. אני מבקש שהוא יחזור בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו דוגמה נכונה וטובה והשר בוודאי מסכים לה גם-כן. בבקשה, חבר הכנסת חסיין פארס.

403. צופרי אזעקה ביישובים ערביים

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני השר, במרבית היישובים הערביים לא קיימים צופרי אזעקה, והם נאלצים להשתמש באמצעים מאולתרים, או להיעזר בצפירות האזעקה הנשמעות ביישובים היהודיים הסמוכים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא הותקנו צופרי אזעקה ביישובים הערביים?

2. כיצד פועל משרדך לתיקון מצב זה בהקדם?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, בחשובה על שאלתא מס' 403, לשאלה הראשונה: מרבית היישובים הכפריים היהודיים מאורגנים במסגרת הגנה מרחבית. הארגון במסגרת זו כולל את חיילי ההגנה המרחבית מהיישוב, מחסן נשק ומרכיבי ביטחון נוספים הכוללים גם תאורה, מערכת כריזה ומערכת צפירה. לעומת זאת, במגזר הערבי הנושא אינו מאורגן במסגרת ההגנה המרחבית, ולכן ביישובים הערביים לא הוקצו מרכיבי הביטחון של ההגנה המרחבית, ככלל זה גם מערך צפירה.

הצופרים הותקנו בראש ובראשונה על-פי דרישת היישובים. נושא הצופרים לא היה בראש סולם העדיפויות של יישובים רבים, גם יהודיים וגם ערביים. ראשי מועצות רבים לא נתנו דעתם לנושא, ויש יישובים יהודיים וערביים ללא מערך צופרים, או עם מערך צופרים חלקי בלבד.

במסגרת רכש הצופרים הקרוב יקבלו היישובים במגזר הערבי צופרים בהתאם לסדר העדיפויות שנקבע ביישובים באזורי הסיכון השונים. בכפר טיבה, למשל, כבר הותקן צופר. ביישובים עכו, נצרת ושרפדם יותקנו בקרוב צופרים אלקטרוניים.

כמרכ'ן, ראוי לציין שהצפירה משודרת הן ברדיו והן בטלוויזיה, על-מנת להבטיח שהיא תישמע בכל רחבי הארץ.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

בכל הרשתות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

גם כלילה, בכל הרשתות, אבל מי שרוצה בכך, יכול לפתוח את "גלי צה"ל" ב-FM ולשמע את הצפירה בלבד.

אלי דיין (המערך):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר לסדר. אני מבקש מחבר הכנסת מירום שלא יפגע בעובדי הכנסת. זה לא נהוג, זה לא מקובל. גם אם אתה חושב שאתה צודק, לא זה המקום.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל וחוזר בי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הנה דוגמה יפה של חברות וכו'. בבקשה, חבר הכנסת רמון. עכשיו הגיע תורך.

חיים רמון (המערך):

אני כבר שכחתי את השאלה הנוספת.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מתברר שיש הרכה מאוד בעיות בהיערכות העורך במגזר הערבי, הרכה יותר מכפי שהיו במגזר היהודי. דבר זה יוצר הרגשה רעה מאוד, כאילו מדינת ישראל איננה דואגת בשעת מלחמה לאזרחיה הערבים ומפלה בין דם לדם, בין אזרח יהודי לבין אזרח ערבי.

אני פונה ומבקש ממך, אדוני השר, לפעול במהירות ולחנן את מרכיבי הליקויים שהתגלו במקלוט, באזעקות ובכל מה שקשור להיערכות העורף, כי התחושה הזאת היא תחושה קשה, בעיקר כאשר אנחנו תובעים מציבור האזרחים הערבים במדינת ישראל לגלות בשעת מלחמה נאמנות מוחלטת למדינת ישראל. לכן אנחנו מצווים לפעול כלפיהם כפי שאנחנו פועלים כלפי כלל האוכלוסייה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, ראשית כול, בקשה אליך. נדמה לי שהיית צריך להעיר לשר על ההערה שלו. אני שותף לתחושה שמסתתרת מאחוריה, היינו ביקורת חריפה ביותר לגבי התופעה המגונה של גילויי שמחה על ירי הטילים. אבל אינני חושב שבתשובה על שאלתך כזאת צריך היה אפילו לרמוז לכיוון הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הערךך נרשמה בפרוטוקול.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לגופו של עניין, אני רוצה לומר שיש כאן מחדל חמור ביותר, ואגב, אדוני השר, הוא אינו נוגע רק לאוכלוסייה הערבית. אביא דוגמה. יש לנו שתי קבוצות אוכלוסייה שמפגרות ברכישת מקלטי FM: האוכלוסייה החרדית והאוכלוסייה הערבית. יש קריה חרדית בדרך לירושלים, קריית טלדסטון, אין שם מכשירי אזעקה. יכול להיות שלרוב התושבים שם אין מכשירי FM. אינני מבין מה המסקנה. האם הם צריכים להיות חשופים כל הזמן לאינדוקטרינציה של "גלי צה"ל" ו"קול ישראל", במשך כל שעות היום וגם בשעות הלילה, דרך שנתם? אינני מבין את העניין.

אביא לך דוגמה, אדוני השר. בעיר שפרעם, גם היא עיר ואם בישראל, צריך עבך להתערב במיוחד אצל רשויות הביטחון, כדי שלאחר שהמקום כבר הוכרז כאזור ב', יותקן שם מכשיר אזעקה? אני פנית למבקר המדינה לברר את כל הסוגיה הזאת, אבל במיוחד את העניין הספציפי הזה, שהוא גם מחדל לגופו של דבר. נכון שאין זה אמור רק לגבי

האוכלוסייה הערבית, אבל הפגיעה באוכלוסייה הערבית בעניין זה בולטת במיוחד. יש כפרים של 10,000 איש, שצריכים לפעמים לבקש טובה ממושב יהודי קטן, שיפנה אליהם את מכשירי האזעקה. לא ייתכן כדבר הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני רוצה להפנות את חשומת לב חברי הכנסת שמבקשים לשאול שאלה נוספת, ולבסוף הם אינם שואלים את השאלה הנוספת. לפחות פורמלית צריכה להיות שאלה נוספת.

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אשר לשאלה הנוספת של חבר הכנסת פאס, ברור שאין משרד הביטחון ואין ממשלת ישראל מסירים מעליהם את האחריות בנושא של מערכת הכרירה והאזעקה. מבחינה זו הדגשתי בתשובתי, שנושא הצפירות והמתקנים הדרושים לצורך זה נמצא בטיפול, והשיפור של השואלים התייחסו אליו אכן נמצא בתהליכים מתקדמים.

לחבר הכנסת רמון — בצדק אמרת שהבעיות בעורף אינן מיוחדות רק למגזר הערבי. התייחסנו אל נושא העורף גם בהקשר של אזורי סיכון. זה בא לידי ביטוי גם בנושא חלוקת מסכות האב"כ, וזה בא לידי ביטוי גם בנושאים אחרים הקשורים להגנת העורף. מטבע הדברים, זו מלחמה שאיננו מורגלים אליה. לא היינו מורגלים בעבר למצב כזה, שבו מדובר על טילים, על אמצעים המגיעים לעורף ופוגעים בו, כחזית מרכזית בצורכי ההיערכות שלנו. לכן עשינו את מה שניתן היה לעשות, ואנו משתדלים עכשיו גם לשפר את מה שעוד צריך לשפר במסגרת הטיפול בבעיות.

עם זאת אני רוצה להדגיש, גם בפני חבר הכנסת צבן, שזה לא יהיה נכון להציג את התמונה כאילו יש כאן מערכת של ליקויים ובעיות הנוגעים במיוחד למגזר הערבי. עלו שאלות ובעיות כתוצאה מההיערכות המיוחדת הזאת, אבל הן נגועו לכל המגזרים, ולא רק למגזר הערבי. נכון שרוב המגזר הערבי בארץ נמצא באזורים המוגדרים כאזורי סיכון נמוכים, ולכן, מטבע הדברים, חסר שם היה גדול יותר. אבל באותם אזורים היה חסר גם במגזר היהודי, ומשרד הביטחון ער בהחלט לנושא והוא יקדיש מאמץ גדול כדי שנוכל להתגבר על הליקויים שהיו בהקדם האפשרי ולהיות ערוכים, אם יהיו חלילה בעיות בעתיד, וכולנו מקווים שלא יהיו. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אין שאלה נוספת על שאלה הנוספת.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני לא רוצה לחזור, אדוני היושב-ראש. אני רק רוצה לומר, שלפעמים גם מעט חוש הומור, המבליע בתוכו התייחסות לעניין גופו, אינו מזיק בימים כאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר התקשורת ישיב על שאלתך בעל-פה מס' 409, מאת חבר הכנסת שמעון שטרית, בנושא: קשרי הדואר עם חוץ-לארץ בעת מלחמה. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

409. קשרי הדואר עם חוץ-לארץ בעת מלחמה

שמעון שטרית (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התקשורת, נודע לי, כי עקב הפסקת ההפעלה של קווי תעופה לארץ של חברות טיסה זרות נוצרו שיבושים בקשרי הדואר עם כמה ארצות. כמו-כן, כמה ארצות השעו את קשרי הדואר.

רצוני לשאול, כבוד השר:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — אילו הן הארצות שהשעו מיוזמתן את קשרי הדואר?

3. מה הוא היקף השיבוש בקשרי הדואר בינינו לבין ארצות זרות?

4. מה הם הצעדים שנקטו להתמודדות עם בעיה זו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר התקשורת, בבקשה.

שר התקשורת ר' פנחס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן נכון שמעת פרץ האירועים במפרץ הפרסי חלים שיבושים בקשרי הדואר עם חוץ-לארץ כתוצאה מהפסקת הטיסות של חברות התעופה הזרות.

1 — 2. כמה מדינות השעו את קשרי הדואר עם ישראל לכמה ימים בלבד, עד למציאת פתרון חלופי להטסת הדואר לארץ. המדינות שבהן ההשעיה נמשכה זמן רב יותר הן: גרמניה, שבדיה, דנמרק, רומניה, יפן, קוריאה הדרומית וטייוואן. בינתיים חודש הקשר עם כל המדינות, פרט לרומניה, קוריאה וטייוואן. רשות הדואר ממשיכה לטפל בנושא זה, בשיתוף עם נציגות ישראל בחוץ-לארץ.

3. לא ניתן להעריך במדויק את היקף השיבושים, וקיימים הבדלים גדולים בין המדינות השונות. תדירות הגעת הדואר מכל הארצות נמוכה יותר מהרגיל, ואיחורים נגרמים גם כתוצאה מסדרי הביטחון המיוחדים הדרושים בעת זו.

עוד לפני תחילת המלחמה, מייד עם היוודע הכוונה להפסיק את הטיסות של החברות הזרות, פנתה רשות הדואר, לאחר תיאום עם חברת "אל על", למינהלי הדואר בעולם וביקשה מהם להעביר את משלוחיהם בטיסות "אל על". הקשיים שהתעוררו בנושא זה היו קשורים ברוב המקרים לסדרי הביטחון המיוחדים שהוכתבו בידי "אל על" למינהלי הדואר. סדרי ביטחון אלה חייבו, כמו-כן, התארגנות מיוחדת.

כאמור, בינתיים הוסדר העניין והקשרים חודשו כמעט מכל העולם, בזכות מאמצים מיוחדים של רשות הדואר וחברת "אל על". עם זאת, מקשה תדירות הטיסות הנמוכה על החזרת קשרי הדואר לטיב השירות הרגיל בימי רגיעה. לפיכך פניתי לשר התחבורה בבקשה לפעול לחידוש מהיר של קשרי התעופה הסדירים עם מדינת ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שטרית. בבקשה.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני שר התקשורת, מאז פרץ המלחמה ונפילת הטילים בערי ישראל, זכינו לגל אהדה בין-לאומי, ובתוך גל האהדה הזה גם לביקורים של שרי חוץ מחלק מהמדינות שאותן הזכרת

כמדינות שיש שיבושים, אולי חמורים, בקשרי הדואר בינינו לביןן. שאלתי היא, האם במסגרת אותם ביקורים שנערכו בארץ היה לחץ, או הועלו הנושאים בתקיפות, כדי לחדש את הטיסות בזמן קרוב וכדי לשפר את קשרי הדואר, שהפסקתם יש בה לא רק נזק לקשרים משפחתיים ואנושיים, אלא גם נזק כלכלי חמור?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מבקש לנצל את ההזדמנות שניתנה לי ולשאול את השר, מתי יותקנו סוף סוף משדרים בצפון-הארץ כדי לאפשר גם לתושבי הצפון לקלוט את הערוץ השני?

אלי דיין (המערך):

גם לתושבי הדרום.

עובדיה עלי (הליכוד):

ואני שומע שגם בדרום-הארץ אין משדרים כאלה, ועלותם קטנה. בסך-הכול מדובר במיליון שקל בקירוב למשדר כזה. מדוע תושבי צפון-הארץ ודרומה צריכים להיענש על כך שהם גרים ביישובים מרוחקים, והיום הם בעצם אלה שבאים ועוברים לפני המחנה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת וסגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, אני מבין שהשאלה ששאלת זעקה מלבך מאוד, גם כאיש צפון-הארץ. אבל היא לא עומדת בתקנון, כי השאלה הנוספת צריכה להיות צמודה לשאלתה שהועלתה כאן לדיון.

עובדיה עלי (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין אותך ואני מבין שזה זועק מלבך, אבל כבוד השר אינו חייב לענות על השאלה הנוספת, אלא אם ירצה לעשות זאת במסגרת שתי הדקות הנתונות לו לצורך מתן תשובה לשאלות הנוספות. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, בהקשר של ההערה שלך לקודמי, חבר הכנסת עובדיה עלי, אני כבר לא שואל, מדוע גם במרכז-הכרמל לא רואים את הערוץ השני, אני רק מביע משאלתה, ולא שאלתא, שבאותה הזדמנות יטפל השר גם בזה. עכשיו אני עובר לסדר. בשבועיים האחרונים ביקשתי לברר את נושא קשרי הדואר. במקרה יש לי קשרים עם כמה וכמה עמיתים בארצות שונות, וקיבלתי את החשובה שיש כאן בעיה של סדרי ביטחון, ואני האחרון שזילזל בסדרי ביטחון. אבל אמרו לי גם שלו התפרסמה, למשל, לרגל המלחמה, המלצה, שבשלב זה יסתפקו אנשים בגלויות, רוב השאלות של סדרי ביטחון והי קטנות, ואפשר היה מייד לגייס את "אל על" כתחליף לאותן החברות הפחדניות שהסתלקו מן האחריות לאזור הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר התקשורת ר' פנחס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לשאלה הנוספת של חבר הכנסת פרופסור שטרית — אכן אנחנו מנצלים את גלי

1. על-פי נתוני סקר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במוסדות חינוך בשנת 1983 נמצא, כי כ-50% מבתי-הספר במגזר הערבי קיימים מקלטים. רצוי להדגיש, שהמחסור במקלטים קשור לפער מקלט משנים קודמות. ב-15 השנים האחרונות, כל בתי-הספר החדשים שנבנים במגזר הערבי, ובכלל זה גם גני-ילדים, נבנים עם מקלטים, וזאת בהתאם לתקנות הג"א וחזון המנכ"ל.

2. רשויות הג"א הן המוסמכות לקבוע הקמת מקלטים, והמקלטים נבנים על-פי הנחיותיהם בכל מוסדות החינוך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ברצוני לשאול: האם השיקולים הננקטים היום על-ידי משרד החינוך הם אחרים לגבי כלל אוכלוסיית התלמידים?

האשם לדעתך, אדוני סגן השר, המגזר הערבי ערוך למקרי חירום, חס וחלילה, אם יקרה משהו?

האשם קיימת תוכנית לשיפור המצב הקיים, והאם כבודו יודע מתי זה יתחיל, מה הוא כולל והאם יש לוח זמנים מסוים? ועד אז, האם אפשר לאלתר פתרונות ולמצוא מבני ציבור ולהסב אותם למקלטים בשעת הצורך?

שאלתי האחורונה: איך אפשר לסבול ש-6,000 תלמידים בדואים ערבים מהגנב לא למדו שלוש מפני שאין להם חדרים אטומים, משום שלא ניתן לאטום את הצריפים, אלא יש פשוט לעטוף אותם בפלסטיק מהיסוד ועד הגג? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יהודה פרח, ואחריו — לחבר הכנסת חגי מירום.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, במקלטים הקיימים היום במוסדות חינוך רבים, גם יהודיים, אין כיסוי מלא למספר התלמידים. ברוב מוסדות החינוך יש מקלט יחיד אחד, ובשעת אזעקה כולם רצים בבהלה אל אותו מקלט ויוצרים פקק תנועה המכביד את כניסתם המהירה למקלט. יש ביניהם תלמידים מכיתות נמוכות המוצאים עצמם נלחצים על-ידי הגדולים. מדוע לא יחשוב משרד החינוך, לאור מצב החירום במדינה, ולדאבון הלב אנחנו נמצאים פעמים רבות במצב כזה — שלא נצטרך אבל זאת המציאות במדינה — מדוע לא ייערך משרד החינוך לכך שיהיו מקלטים נוספים במוסדות החינוך עבור הגילאים הצעירים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני סגן השר, אדוני היושב-ראש, ספק בעיני אם מצב ההתגוננות האזרחית בכללותו במגזר הערבי נמצא בקו אחד עם מצב ההתגוננות בבתי-ההינוך של המגזר היהודי בישראל. הייתי רוצה לדעת, אם אתה יכול לומר לכנסת בביתחון, שהמצב הוא אכן דומה.

במסגרת זו הייתי רוצה לשאול, האם אתה מסוגל לבשר היום לכנסת, שלמטה החירום של משרד החינוך כבר צורף נציג מן המגזר הערבי, או שמא ועדת החינוך צריכה להמשיך, לפנות ולבקש עוד הפעם ועוד הפעם שעניין זה יוסדר? תודה.

האדה והביקורים. אני לא יכול לענות לך בשם שר התחבורה או שר החק. אם הם מפעילים לחץ לחדש את התעופה, כי אין זה בתחום אחריותי וסמכותי, אבל בנושא הדואר אכן פעלנו רבות, בשיתוף עם שר התחבורה, ולכן, כפי שאמרתי קודם, רוב הארצות כבר חידשו את קשרי הדואר, פרט לשתיים-שלוש ארצות, וגם בקטע הזה אנחנו עושים רבות.

בהודמנות זו אני רוצה לציין לשבח את חברת "אל על", שאכן עשתה מאמץ כביר לתת מענה ותשובה על אותם דברים שחברות אחרות לא ביצעו. כן רוצה אני לציין לשבח את עובדי הדואר, שעשו עבודה נאמנה ומוסרית בתקופת חירום. הם עבדו עוד לפני שהמדינה חזרה לחיי שגרה, תחת צווי חירום, כשירות חיוני. אני יכול להשמיע רק מלות שבח לגביהם, כי הם עשו עבודה נהדרת. אני מחזיק ביד פרסום, ובו אומרת דורות באותו אזור, שהיא רואה אתגר במתן שירות גם בתקופת חירום. אני חושב שהם עשו עבודה טובה, ומגיעות להם מלות תודה ושבח.

לשאלתו של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי, אומנם זה לא שייך לגוף השאלה, אבל אני מוכן לענות. הנושא מוכר לנו, אנחנו פועלים. ברגעים אלה הפסקתי דיון באוצר ובאתי להשיב על השאלה. מחפשים דרכים למצוא תקציבים שיאפשרו לנו לתגבר את המשדרים ולתת גם לתושבי הדרום והצפון אפשרות לקלות ערוץ-2. אל נשכח שהשידורים בערוץ-2 הם עדיין בתקופת ניסיון, ואין זה מחייב שכל המדינה תקלוט אותם. אבל אנחנו מבינים שבתקופת חירום צריך לעשות מאמץ. לכן אנחנו עושים את המאמצים הדרושים. אני מקווה שבימים הקרובים נוכל לבשר, שבחלק גדול מהצפון ומהדרום אכן קולטים אותם.

לשאלתו של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח ייס, המתייחסת לפרסום הדבר, מבחינה ביטחונית עדיף לכתוב גלריות, מאחר שפה מדובר בדואר שנכנס מחוץ לארץ. אין לנו אפשרות להנחות את תושבי חוץ-לארץ לעשות כן בתוך ימים ספורים. אבל בקשתך נשמעה. אם כך יעשו, זה בוודאי יקל עלינו את ביצוע המשימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר התקשורת. סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 411. של חבר הכנסת האשם מחאמיד, בנושא: מקלטים במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור במגזר הערבי. בבקשה.

411. מקלטים במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור במגזר הערבי

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בימים האחרונים נתגלה מחסור במקלטים במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור במגזר הערבי.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מידת המחסור במקלטים במוסדות חינוך וציבור במגזר הערבי?

2. האם ייבנו מקלטים ערוכים ללוחמה קונבנציונלית ולא-קונבנציונלית במוסדות הג"ל? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלותיו של חבר הכנסת האשם מחאמיד:

אני רוצה רק לומר, שאחרי שראיתי את שאלתך וקיבלתי את תשובת המשרד, כחנתי שוב את העניין. דומני, חבר הכנסת עובדיה עלי, שיתכן שהעיתונות התייחסה למורים ולמחנכים שהם הורים לילדים ולא היתה לאל ידם ברירה אלא לנהוג כפי שנהגו, וכך זה היה בכל המשק.

אם יש לך שמות ומקומות, ממצאים ספציפיים נקודתיים לגבי הממצאים שעניתי עליהם בשלילה, אשמח אם תיתן לי אותם, ואנחנו נבדוק כל דבר לאשורו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשאלתי התייחסתי לעובדות שלמדתי מהעיתונות. כאן מונחים לפני קטעי עיתונות. למשל, עיתון "מעריב", שבו כתוב שפורום מנהלי בתי-הספר שהתכנס אתמול בגוש-דן — זה מתייחס ליום ראשון האחרון — קרא להשעות את כל המחנכים שעזבו ונטשו את הלימודים באזורי הסכנה. המנהלים התכנסו בתיכון "בל"ך" ברמת-גן, ביוזמת המנהל ישראל זינגר. אני מעריך שאם יתאמץ משרד החינוך לדעת את הפרטים בפרשה העגומה הזאת, הוא ודאי לא יתקשה לפנות לתיכון "בל"ך" ולשאל את המנהל המצוטט כאן, כדי לראות באיזו מידה המידע הזה נכון. אני מתאר לי שדברים לא ייתכנו ללא כל בסיס.

אני רוצה להוסיף, אדוני סגן שר החינוך. אני יודע כי בימים כתיקונם המחנכים ואף אנשי משרדך נוהגים לומר, כי החינוך הוא החזית הראשונה של מדינת ישראל. אדוני סגן השר, אם כך הדבר בימים כתיקונם, נכון לגזור מכך קל וחומר ולומר: מה שנכון בימים כתיקונם, הרי על אחת כמה וכמה נכון הוא בימי חירום. על-פי כלל זה, כיצד יש לדעתך לנהוג במורים אלה שערקו מן החזית בימי חירום והפקירו את החזית ואת חייליהם-תלמידיהם נטושים? וכמובן השאלה היא במקומה. אם אחרי בירור יתבררו הפרטים כעובדות מבוססות ומדויקות.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ההוראות הניתנות על-ידי משרד החינוך והתכונות לחידוש הלימודים כבר גרמו לכך שבתי-הספר הפרו אותן. וזה דן באותו נושא שהעלה חבר הכנסת עובדיה עלי.

משרד החינוך והתכונות דורש ליווי מסוים של מבוגרים, מספר מסוים של מבוגרים על כל כיתה, בעיקר בכיתות הנמוכות. מלבד העובדה שהיו מקרים שהמורים לא הגיעו מפני שמשפחתם באילת או בצפון וכדומה, הרי קרה אתמול שלא היו מספיק מבוגרים. ואז בתי-הספר מתלבט, האם לשלוח את הילדים חזרה הביתה, כאשר הורי הילדים האלה כבר נמצאים כעבודה, או להחזיק את הילדים תוך הפרת הוראות משרד החינוך והתכונות. אני רוצה לשאול את כבוד סגן השר: האם משרד החינוך אינו חושב שאותן גזירות שהוטלו על ההורים ועל המחנכים, כדי לחדש את הלימודים, הן גזירות שהציבור לא יכול לעמוד בהן?

מספר המבוגרים שצריך להיות בכיתה הוא מספר עצום. לדעתי, יש לבדוק מחדש את הנושא הזה ולהפחית את מספר המבוגרים שצריך להיות בכל כיתה, כדי לאפשר לאנשים ללכת לעבודה, וכדי שלא לעמוד במצב שבתי-ספר צריך להפר את הוראות משרד החינוך והתכונות כלית ברירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתכונות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתו הנוספת של חבר הכנסת האשם מחאמיד: חלק מהתשובות נתתי כתשובה על השאלה הראשונה. חלק מהשאלות ששאלת צריכות להיות מופנות להג"א. על מה שקשור למשרד החינוך השיבתי בצורה ברורה, ואמרת ש-15 השנים האחרונות אין אפליה, ואפילו בשאלה לא הייתי רוצה שיהיה אפילו אבק של מחשבה על אפליה. המקלטים נבנים בכל מוסד חינוך. בין בסקטור הערבי ובין בסקטור היהודי. יתירה מזאת, אני רוצה לומר לך בהודמנות זו, שאני יודע שמשדך החינוך והתכונות עשה לאחרונה מאמצים גדולים להגברת הבנייה דווקא בסקטור הערבי, הדרווי והאחר.

לשאלה של חבר הכנסת יהודה פרח: אני חושב שאחרי המלחמה הזאת כל נושא המקלט צריך לעבור מחשבה מחדש הן על-ידי הג"א והן על-ידי גורמי הביטחון. השאלה היא, האם המקלטים הם התשובה האמיתית והנכונה על המצב החדש שנוצר.

לגופו של עניין, בכספים שיש למדינת ישראל נדמה לי שיקשה על המדינה לבנות מקלטים נוספים וגם לדאוג לצורכי מדינה אחרים, בעיקר במישור הביטחוני.

לגופו של עניין, ההצעה שלך תיבדק על-ידי הגורמים המוסמכים, ובצורה הטובה ביותר.

לשאלתו של חבר הכנסת מירום, לפי מיטב ידיעתי, יש במטה החירום שבמשרד נציג של הסקטור הערבי. לא הייתי מוכן לשאלה הזאת, והיה ושגיתי בדברי התשובה שלי, אני אבדוק זאת והעניין יטופל. אני לא רוצה לתת תשובה לא אמינה על שאלה כזאת. אני יודע שאין אצלנו במשרד אפליה בנושא הזה, ולמיטב ידיעתי יש נציג ערבי. והיה ולא, נטפל בזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אני מבקש מסגן שר החינוך והתכונות להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 412, מאת חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: נטישת בתי-ספר על-ידי מורים ומחנכים בעת מלחמה.

412. נטישת בתי-ספר על-ידי מורים ומחנכים בעת מלחמה עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, מן העיתונות נלמד, כי מורים ומחנכים נטשו את בתי-ספרם ולא באו לעבודה בגין טילי ה"סקאד" שנורו על מדינת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. אם כן — מה בכונת השר לעשות לחיזוק מצב זה?

3. אילו צעדים יינקטו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתכונות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתו של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי:

1. התשובה שלילית.

2 — 3. כנ"ל.

חייבים להיות מטופלים באורח הקשה ביותר ובצורה התקיפה ביותר. אינני יודע אם אלה שעזבו את מדינת ישראל בזמן המלחמה ראויים לתואר מחנך.

לשאלתו של חבר הכנסת יצחק לוי: כל אותו נושא של ליווי מבוגרים בכיתה — זה הרי ניסיון לפתור את הבעיות של הגילאים הצעירים יותר. נכון שזה יוצר מצוקה אצל ההורים מצד אחד ואצל המורים מצד שני. וזוהי הבעיה של מורים שהם גם הורים לילדים קטנים. אני מניח שהעסק נמצא בשלבי הראשונים, וככל שינקוף הזמן ילובן כל הנושא הזה וייראה על-ידי המשרד בפרספקטיבה מחודשת. והיה ומספר המבוגרים שהוצמדו לכיתות הנמוכות הוא גבוה מדי, ודאי שמספר המורים והמבוגרים ירד כדי לאפשר את אורח החיים הסדיר של מדינת ישראל.

לגופו של עניין, דומני שטוב נהג המשרד שקבע קריטריונים מסוימים, x תלמידים תחת חסותו של מבוגר אחד. אנחנו לא היינו מורגלים למצב כזה. אנחנו לומדים מן המצב. אני מקווה שנסיק את המסקנות הנכונות.

לשאלתו של חבר הכנסת עמיר פרץ: אין לי ספק שחלק מהתשובה ניתנה לחבר הכנסת יצחק לוי. יש בעיה, בעיה אמיתית. מורה שהוא הורה והורה שהוא מורה — עוכדה זו יוצרת בעיות אמיתיות. אני יודע על הורים שעשו תורניות בינם לבין עצמם. פעם האב נשאר בבית ופעם האם נשארה. לגופו של עניין, נעשה כל מאמץ כדי שאלה אשר לא יכלו להסדיר את בעייתם ומצוקתם בהיותם הורים ומורים, נמצא את הדרך שלא ייפגעו בתנאי שכרם. וזה מה שרצית לשמוע, ידידי הטוב.

אדוני היושב-ראש, היות שהיתה קריאת ביניים, ארשה לעצמי להשיב תשובת ביניים. אני חושב שצדק חבר הכנסת פרח כהערתו. אני חושב שבהתחלה לא ידענו איך להתמודד עם המצב. אני רוצה לומר, ששר החינוך עם שר הביטחון, בעצה אחת עם ראש הממשלה, הם שהחליטו על חידוש הלימודים. אני חושב שהם עשו את זה במשורה ובזמן נאות ובדרך נאותה. אני חושב שהכניסה בהדרגה ללימודים סדירים היא דרך נאותה.

לא הייתי אומר שאין למשרד החינוך והתרבות תוכניות מגירה; יש לו. אבל אין ספק שמלחמה זו היא מלחמה שונה ממלחמה אחרת. הלקחים וההישגים יילמדו. ודאי שתוכניות המגירה יישו למשרד החינוך יישנו בהתאם למלחמה זו.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן השר, חבר הכנסת גולדשטיין, על התשובות על שאלות בעל-פה. חברי הכנסת, תם סעיף השאלות בעל-פה.

ב. שאלות ותשובות

עולה, כי ניתן בנקל להכניס כלי נשק לתחומי האוניברסיטה, ובכלל זה גם למעונות הסטודנטים.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע השר למצב זה?

2. מה ייעשה כדי להגביר את מידת האבטחה בתחומי הקמפוס?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1-2. הנהלת האוניברסיטה העברית בירושלים משקיעה משאבים לא מבוטלים באבטחת האוניברסיטה. במסגרת

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יצחק לוי. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, נוסף על התקלות הנובעות מהמצב הביטחוני והצורך לבדוק את נושא היעדרם של המורים שלא הגיעו בגלל טילי ה"סקאד", אני מכיר הרבה מאוד מורים, ובעיקר מורות, שעדיין לא מגיעים לבתי-הספר. יש לפעמים מצב של מורה המלמדת בחטיבה העליונה והילדים שלה הם גילאי בית-הספר היסודי. היא מעדיפה להישאר בכיתה על-מנת להשגיח על ילדיה, שהם ילדים רכים, מאשר ללכת למקום עבודתה. אין ספק שהדבר הזה הגיע לממדים גדולים מאוד כימים הראשונים, היום הממדים קצת יותר קטנים, כי ההוראות האלה עדיין חלות על אזורים שלא הותר בהם לחזור לפעילות מלאה בבתי-הספר היסודיים. ברצוני לשאול, מה יהיה גורלן של מורות אלה ומה יהיה גורל שכרן? יש מורות שלא הגיעו זה שלושה שבועות למקום עבודתן.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. בטרם ישיב סגן השר, ביקש חבר הכנסת פרח קריאת ביניים ברשות.

יהודה פרח (הליכוד):

כבוד סגן השר, מאחר שהנושא הזה הוא רציני, אני רוצה לשאול, מדוע לא הקדים משרד החינוך להפעיל את המורים והמחנכים שישבו באפס מעשה בבתיהם עקב סגירת מוסדות החינוך. — זו היתה תקופה די ארוכה — ולא הניעם ליצירת קשר עם תלמידיהם כבר בשלבים הראשונים? אומנם היו מורים שעשו זאת ביזמתם, מדוע לא ננקטה יוזמה כזאת מטעם המשרד? ובכלל, מדוע אין למשרד החינוך תוכניות מגירה להיערכות בשעת-חירום?

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת פרח. רשות התשובה לסגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתו הנוספת של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי: אני מביע את השקפתי ואת דעתי. שאם היו מורים שעזבו את מדינת ישראל עם תחילת המלחמה בגלל מצב המלחמה, יש לי ספק ואני לא בטוח שאפשר להדביק להם את התואר מחנך: מורה אולי כן, אבל מחנך ודאי שלא. לגבי אלה שעזבו את ביתם ונסעו למקומות אחרים, אני חושב שכסך הכול יש בינינו השקפה כזאת או אחרת איך לכוונת אותם. אני לא הייתי מכנה אותם אנשים, אף שהם מורים, במינוחים שנקטו אנשי ציבור אחרים. מי שערק, ועריקים בעיני הם אלה שעזבו את מדינת ישראל.

היו"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים עתה לסעיף שאלות ותשובות, שאלות מן המניין. אני מומין את סגן שר החינוך והתרבות לעלות על הדוכן ולהשיב על שאלות. בבקשה.

3068. אבטחה באוניברסיטה העברית

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

בגיליון "פי האתון" — עיתון הסטודנטים של האוניברסיטה העברית, שפורסם השבוע, מופיע חקיר וממנו

זאת ועוד, קידום ופיתוח מערכת הפיתוח והכינוי לדרוזים נעשו גם בהקמת בתי-ספר חדישים ומודרניים ביישובים רבים, כמו בית-הספר המקיף האזורי במרכז הגליל, בית-הספר המקיף אורט-דרונסון, המשותף ליישובים דליה ועוספייה — אשר לגביה הושגה תרומה גדולה ומיוחדת, בית-הספר העל-יסודי החדש והגדול בבית-ג'ן ועוד.

3166. דרמות מקוריות בטלוויזיה

חבר הכנסת ש' שטרית שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

פנו אלי מאגיד המפקים בטענה, כי רשות השידור אינה מקצה די משאבים עבור דרמות מקוריות ועבור תוכניות שונות בשפה העברית.

ברצוני לשאול:

1. האם יוכתחו הקצבות גדולות יותר להפקת דרמות מקוריות ותוכניות נוספות בעברית?

2. מה הוא הסכום אשר הוקצב לשם כך לשנת התקציב הקרובה, וכמה הוא שונה מהשנה הקודמת?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אחרי שנטל האוצר — באישור הבית הזה — 125 מיליוני ש"ח מתקציב הפיתוח והעתודות של רשות השידור, הרשות עומדת בפני קשיים כספיים. אף-על-פי-כן, אם אך יתאפשר לה הדבר, רשות השידור מתכוונת להגדיל את ההקצבות להפקת דרמה מקורית בטלוויזיה.

2. למעשה אפשר לומר שרוב-רובו של תקציב הטלוויזיה — ובפרט כל סכום המוקדש לשכר בימאים, מפיקים, חלק מן הסגל המנהלי ושירותי הפקה — מיועד להפקה מקורית מכל המינים, לרבות חדשות. הדברים מפתחים כספיים תקציב רבים, ואין אפשרות מעשית לסכמם. אם הכוונה לסכומים שהוצאו בשנת כספים זו להזמנת הפקות מבחוץ, הרי הסכום מסתכם ב-9 מיליוני ש"ח בערך. הדיונים על שנת הכספים הבאה עדיין בעיצומם, בין רשות השידור לבין האוצר.

3168. טיפול בלקויי למידה

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

נודע לי, כי לגבי תלמידים שכישלונם במתמטיקה נובע מבעיות התפתחותיות (ליקויי למידה, בעיות נייורופסיכולוגיות), בוטלה האפשרות להמיר את מבחני הבגרות במתמטיקה במבחן בנושא אחר. נקודה זו מעוררת שאלות הקשורות בדיסלקטים.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע שצוין לעיל נכון?

2. אם כן — מדוע בוטלו הבחינות החלופיות?

3. מה ייעשה כדי להקל על דיסלקטים?

4. האם מאפשרת המתכונת של בחינות פסיכומטריות (קבלה לאוניברסיטה) כיום לתלמידים עם קשיי למידה להצליח ולהתקבל ללימודים?

5. האם תפעל להקל על דיסלקטים בבחינות אלה?

6. אם כן — כיצד?

הפעולות מוצבים שומרים בשערים, נערכים פטרולים בשטח הקמפוס, תצפיות שונות ופעולות רבות אחרות שאין מקום לפרטן.

קשה לסגור באופן הרמטי שטח כמו זה של האוניברסיטה. שמעצם קיומה היא מוסד פתוח לציבור. מה גם שסגירה כזאת מחייבת השקעת משאבים רבים מצד אחד, ופוגעת בפעילות השוטפת של המוסד מצד שני.

מחלקת הביטחון האוניברסיטאית קיבלה הנחיות להדק את הפיקוח על הנכנסים בשערי האוניברסיטה, ובמידת הצורך לתגבר את מספר השומרים בשערים בשעות הלחץ.

הנהלת האוניברסיטה העברית בירושלים עושה כמיטב יכולתה לאבטחת הבניינים והמתקנים שברשותה, ואין אנו רואים צורך להתערב בהחלטותיה ובמעשיה.

3155. חינוך בכפרי הדרוזים

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

בעיית החינוך היא בעיה מרכזית בכפרי הדרוזים. לאחרונה החליטה הממשלה על השוואת תנאי הדרוזים בכפרים לאלו של שכניהם בעיירות הפיתוח.

ברצוני לשאול:

1. האם יישם משרדך את החלטת השוויון בתחום החינוך?

2. האם ישופרו ויעודכנו עורי הלימוד וספרי הלימודים במגזר הדרוזי? אם כן — מתי?

3. האם ישונו סדרי העדיפויות בתוכניות הבינוי של מוסדות החינוך? אם כן — מתי?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו אכן יישם את החלטת הממשלה מס' 373 מ-21 באפריל 1987 בתחום המוחזקות. במסגרת זו נעשו הפעולות הבאות: כל הילדים הדרוזים בגילים שלוש-חמש ולומדים בגני טרום-חובה חינם. עד כה נפתחו 96 גנים כאלה. רמת השירות בכל בתי-הספר העל-יסודיים הדרוזיים הועלתה ל-100%. נוסף על כך מקבלים בתי-ספר אלה תוספת מוחזקות לכיסוי גירעונות. השתתפות משרדנו בהסעות תלמידים הועלתה ל-100%. כל התלמידים הדרוזים הניגשים לבחינות בגרות משלמים 15% מדמי בחינות הבגרות ודינם כדיו התלמידים היהודים ביישובי הפיתוח.

2. משרדנו מפעיל באמצעות אוניברסיטת חיפה ועדות ציבוריות וצוותים לבדיקת תוכניות הלימודים וספרי הלימוד לבתי-הספר הדרוזיים, ודואג לעדכן את תוכניות הלימודים הייחודיות וספרי הלימוד הייחודיים. במסגרת זו יצאו לאור עד כה עשרה ספרי לימוד במהדורות ניסוי. ספרים נוספים נמצאים בשלבי הכנה שונים.

3. חלקם היחסי של הדרוזים באוכלוסיות התלמידים במערכת החינוך בשנים האחרונות הוא כ-2.3%. בשנים האחרונות היו בממוצע כ-600 כיתות חדשות לבנייה מדי שנה בכל המגזרים, כאשר חלקם של הדרוזים בתקציב היה צריך להיות כ-14 כיתות. מאז 1987 משרדנו נותן העדפה מוחלטת למגזר הדרוזי בתקציבי הפיתוח. עד כדי הכפלת חלקם בתקציבים אלו. בשנת התקציב 1991 נכללו כ-24 כיתות לדרוזים — מתוך 630 — שהם 3.8% מהתקציב.

משפחה. היא היתה חד-פעמית וחד-צדדית ובאה, לצערנו, במקום תוכנית חינוכית מלאה בנושא.

3. נחזור ונשנן את ההוראה בחזר המנכ"ל, שאין להזמין מרצים בנושא ללא תיאום עם היחידה לחח"ס.

היחידה לחח"ס התקשרה למנהלת בית-הספר "תל-גיבורים" והחליטה לנצל את יומתם של התלמידים שהתריעו על ההרצאה על-מנת שיהיו שותפים לחכנון ולביצוע תוכנית חח"ס בבית-ספרם מעכשיו ואילך.

3186. מוזיאון בית-התפוצות

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ד שבט התשנ"א (29 בינואר 1991):

מוזיאון "בית התפוצות" נקלע למשבר כספי ועומד בפני סגירה. הדבר נובע מירידה חדה של מבקרים (בעיקר מחוץ-לארץ) בשל המשבר המדיני במזרח התיכון. ל"בית התפוצות" יש חשיבות עליונה כחיוך הזיקה בין העם למורשת הלאומית. במיוחד בתקופה זו של קליטת עלייה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לך המצב הנ"ל?

2. אילו צעדים עומד משרדך לנקוט כדי לפתור את הבעיה ולמנוע את סגירת בית-התפוצות?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

בעניין השאלתא של חבר הכנסת קופמן, למעשה זו תשובה שניתנה בי"ד שבט התשנ"א, 29 בינואר 1991, על שאלות זהות של חברי הכנסת אריאל ויינשטיין ויוסי גולדברג, אבל אני אשיב עליה. אם חבר הכנסת קופמן שם לב, הרגשתי גם את התאריך העברי וגם את הלועזי. זה אומר שהתשובה ניתנה לפני ימים מספר. השיבותי על כך בשבוע שעבר, ואני מקווה שהנושא יטופל במהירות.

1. אנו מודעים למצבו של "בית התפוצות". הבית נמצא בקשיים תקציביים, חלקם נובע מגירעון שנצבר במשך השנים, בעיקר בשל חוסר יכולת לאסוף תרומות ברמה המתוכננת. נוסף על כך היה השנה הפסד הכנסות מתוכננות של כ-1.2 מיליון ש"ח בשל הירידה החריפה בתיירות.

2. משרד החינוך והתרבות מטפל במרץ בחיפוש פתרונות למצב, יחד עם השותפים העיקריים בתקצוב — הסוכנות היהודית ועיריית תל-אביב. הנהלת הבית נערכה להתאים את רמת הפעילות למקורות העומדים לרשותה. שלושת השותפים סיכמו על מתן הקצבה מיוחדת בסך מיליון ש"ח — שליש מכל צד, כסיוע מיוחד במטרה לחלץ את הבית מהקשיים הנוכחיים. המשרד ועיריית תל-אביב כבר הודיעו על נכונותם להסדר זה, והם ממתינים לתשובת הסוכנות. במידה שתהיה הסכמה יתכצע העניין עד סוף שנת התקציב.

היור"ג גדות:

אבקש מסגן השר להשיב על שאלתא מס' 3197 של חבר הכנסת גמליאל.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
איננו באולם.

היור"ג גדות:

הוא נוכח באולם. לא רק שהוא ישנו באולם, אני דאגתי לכך שהוא יהיה באולם.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1. נכון שלא ניתן להמיר את הבחינה במתמטיקה בבחינה במדעים, כפי שהיה כעבר.

2. הסדר זה נובע מהסכם שהושג בין האוניברסיטאות לבין משרד החינוך.

3. המשרד פרסם חזר מיוחד המציין את ההקלות החלות לגבי נבחנים דיסלקטים ואת הנהלים להחלתם. חזר זה נכתב בתיאום עם אגודת "ניצן".

4. למיטב ידיעתנו, המרכז להערכה, האחראי לבחינות הפסיכומטריות, מקיים בחינות מיוחדות לדיסלקטים.

5 — 6. ראי תשובתי על שאלה מס' 3.

היור"ג גדות:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת נאוה ארד.

נאוה ארד (המערך):

אדוני סגן השר, האם קיבלת תשובה, מדוע ההסדר הזה של החלפת המבחן במתמטיקה בנול? על-פי מידע שיש בידך, זה פוגע בסטודנטים שיכולים להמשיך את לימודיהם. ברגע שאין תחליף למתמטיקה, כל המהלך האפשרי העתידי של הלימוד שלהם נפגע.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

בתשובה על שאלתך הנוספת, חברת הכנסת נאוה ארד, לא ידוע לי מדוע. על כל פנים, אני יודע שזה הסדר בין האוניברסיטה לבין משרד החינוך. אם ההסדר הזה, על-פי טעמך והפסיכתך, לא נראה לך, אני מציע שתפני ואנתנו נבדוק זאת שוב לפי ההערות שתציגי במכתבך.

3184. הרצאה בבית-ספר

חבר הכנסת מ' בריזהר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ד שבט התשנ"א (29 בינואר 1991):

ביום ה', 20 בדצמבר 1990, נחשפו כ-300 בני-נוער מבית-הספר המקיף "תל-גיבורים" להרצאה שנערכה על-ידי ד"ר אלי שושהיים בנושא חינוך לחיי משפחה. במהלך ההרצאה התברר כי הנושא "חינוך לחיי משפחה" מהווה כיסוי להרצאה מגמתית בנושא הפלות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר מקרה זה, והאם אחראי משרדך לנושא הרצאות הניתנות לתלמידים במסגרת "חינוך לחיי משפחה"?

2. מדוע לא הוצגו בהרצאה זו דעות המנוגדות לזו שהוצגה בהרצאה?

3. מה יעשה השר בנושא זה בעתיד?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא היה ידוע לנו על ההרצאה של ד"ר שושהיים, והיא לא התקיימה בהיוועצות עמנו. לאחר כירור נודע לנו, שההרצאה התקיימה במתנס קריית-שרת בחולון והשתתפו בה שתי כיתות מבית-הספר "תל-גיבורים", כ-60 תלמידים.

במשרד החינוך והתרבות קיימת יחידה לחינוך לחיי משפחה וחינוך מיני — חח"ס, והיא אחראית להפעלת הנושא בבתי-הספר.

2. ההרצאה לא היתה בתיאום עם היחידה לחינוך לחיי

3197. סיוע לתנועה ליהדות מתקדמת

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החינוך והתכנון ביום ט"ז בשבט התשנ"א (31 בינואר 1991):

ברצוני לשאול:

מה סכום הסיוע, אם בכלל, שקיבלו ממשדך, בכל שנה מחמש השנים האחרונות, הגופים כולהלן: "בית שמואל", "התנועה ליהדות מתקדמת" בירושלים וביתר ערי הארץ, "קהילת הר"א"ל" ו"היכרו יוניון קולג'"?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

לא ראיתי. אני שמח שהוא באולם. אתמול לא ראיתי, או אני שמח לראותו היום.

על שאלתו של חבר הכנסת גמליאל, התשובה היא: הגופים "בית שמואל", "התנועה ליהדות מתקדמת" בירושלים וביתר ערי הארץ, "קהילת הר"א"ל" ו"היכרו יוניון קולג'" אינם מתקציבים עליידי משרד החינוך והתכנון, וכמו כן לא קיבלו גם בעבר תקציב מהמשרד.

3200. הפעלת ערוץ טלוויזיה נוסף

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר החינוך והתכנון ביום ט"ז בשבט התשנ"א (31 בינואר 1991):

ממדיע שקיבלתי מהעמותה לקידום שידורי כבלים בישראל עולה, כי רשות השידור מתכוונת לממן באמצעות כספי האגרה — 350 מיליון ש"ח, על-פי חישובי אנף התקציבים, רכישת צלחות לוויין לצורך הפעלת ערוץ נוסף, וזאת על אף הצעת העמותה לקידום שידורי הכבלים, כי השידורים יועברו באמצעות הטלוויזיה בכבלים חנים אין-כסף.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים שמסרה לי העמותה נכונים?

2. מה יעשה משרד כנדון?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

אפתח במשפט ראשון ואסביר אותו, כי מדי פעם אנחנו נחקלים באותה בעיה: להלן התשובה שקיבלתי מרשות השידור. אני רוצה להסביר לחברי הבית, מדי פעם כאשר השר או אנוכי עולים לדוכן ונשאלים שאלות בנושא רשות השידור, חברי הבית באים בטענות על כך שהרישא מתחיל במלים "להלן התשובה שקיבלתי מרשות השידור". אני רוצה להביא לידיעת חברי הבית, שאחריות משרד החינוך היא לחוק רשות השידור, אך הוא איננו אחראי לרשות השידור כרשות שידור.

1 — הנתונים שמסרה העמותה אינם אלא הטעיה רבתי והם הטעו את השואל. כל תקציבה של רשות השידור לשנה השוטפת הוא 276 מיליון ש"ח. הרעיון שרשות השידור מתכננת להוציא 350 מיליון ש"ח, שהם 127.7% מתקציבה, על איזה פרויקט, אינו נכון. האמירה על העברת השידורים "חנים אין-כסף" היא אחיות עיניים. הכוונה היא, בלי ספק, שמי שיהיה מנוי על הטלוויזיה בכבלים — לא "חנים אין-כסף" חלילה — יוכל לקבל גם שירות זה.

האמת היא, שברשות השידור היו דיונים על אפשרות לרכישה מרוכזת של אנטנות-צלחת וזולות כשכיל משלמי האגרה, כדי שלא ליצור אצלם תלות בשירותי הכבלים. עדיין אין בעניין זה דבר מסוכם ומתוקצב.

היור"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

כבוד סגן השר, דומני שהתשובה שניתנה לך על-ידי רשות השידור מקפלת בתוכה הטעיה, אם לא הטעיה רבתי.

לפי מיטב ידיעתי, והדבר נרמז בתשובתך, רשות השידור מטפלת בכחניה של ערוץ נוסף. מאחר שהיום אין אפשרות למצוא דרך האוויר ערוץ נוסף, הפרויקט הזה של הצלחות המעופפות בסדרי גודל עצומים, שייכערו את שמי הארץ, ואפילו אם הם לא יעלו 350 מיליון שקלים, יעלו מאות מיליוני שקלים, נשקל ונבחן במלוא הרצינות. על כן, גם אם אין זו אחריותכם הישירה, מכל מקום מדובר פה על הון עתק, לפי מיטב הכרתי, ראוי לבחון את החלופה של ניצול הטלוויזיה בכבלים, שמוכנה לתת, משיקוליה שלה, שלא אפרט אותם כאן, ערוץ נוסף, חנים, עבור רשות השידור.

אני חושב, שאם נצא מכאן לפחות בידיעה, שהחלופה הזאת תיבחן במלוא הרצינות וללא שיקולים של כבוד ויוקרה, שאני יודע שמשחקים לא כאן אלא שם, והיה זה שכרנו. תודה.

היור"ר ג' גדות:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

חבר הכנסת פורת, ברשות היושב-ראש, אנסה להשיב.

אני מבין שהיום, על-פי דברך, לא יעמוד לי הכלל, שהמביא דברים בשם אומרם מביא גאולה לעולם, שהרי תקפת מכול וכול את התשובה שניתנה לי על-ידי רשות השידור.

הואיל ואתה השתמשת בסגנון ברור, הייתי מבקש ממך, חבר הכנסת פורת, ראשית, להסתפק בדברים שמסרתי. והיה ויש ביך דברים אחרים או נתונים בדבר הטעיה, הייתי מבקש שתפנה אל משרדנו בצורה מסודרת, במכתב, כדי שלא אצא ידי חובתי באמירה הנשלפת, אינני רוצה לומר מן השרוול, כי אני חייב לצטט ולהביא את הדברים כפי שנמסרו לי על-ידי רשות השידור, ולכן הקדמתי ואמרתי את אשר אמרתי בראשית דברי.

אני חושב שמה שהבאת בפנינו יש בו היגיון רב, ואני מוכן לסייע בעניין הזה. כדי למנוע מצב שבו חבר כנסת מטיח ברשות השידור דברים שאני בטוח שהם נכונים ואמינים — ואתה בוודאי ידוע אצלי כאדם אמין, האומר דברים מדויקים — הייתי מבקש שתפנה למשרד, אל השר או אלי, אני מציע אל השר, עם עותק אלי, ואנחנו נפנה שוב אל רשות השידור ונקיים אתם בירור לגופו של עניין.

היור"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן השר. אני מודה לך על התשובות המקיפות והמעמיקות.

אנחנו מזמינים את סגן השר לאיכות הסביבה. האם הוא נמצא באולם? איננו. נכרר את העניין הזה. אני מזמין את סגן שר התחבורה. גם הוא איננו. זה עניין חמור.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר כנסת שבמקרה איננו באולם פוסלים אותו.

היור"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, הרי אתה שומע אותי מתבטא כחופשיות.

אורה נמיר (המערך):

הוא עסוק, הוא בשיכיה.

היור"ר ג' גדות:

אני מבקש ממזכירות הכנסת לבדוק.

ג. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989*

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

כלי כל קשר לאירועים האחרונים. אני חושב שנושאות הכנסת עשתה מעשה צודק, נכון וחברי מן המעלה הראשונה, שהיא נתנה לו אפשרות להגיש את הצעתו בנפרד.

אני חושב שהסיפא של דבריו, בשעה שהוא ניצל את הדקה שניתנה לו לומר את דבריו מן המקום — כשהוא אמר שבדו"שיח שהיה לו עם יושב־ראש הוועדה נאמר שעל בסיס ההצעה שלו ינסו לאגד את כל יתר ההצעות, נדמה לי שזה נותן פתרון גם לכל מי שהגישו הצעות לאחר שהתרגשו עליו האירועים האחרונים. בכך אני רואה את הנושא הזה סגור ומסוגר. רשות הדיבור לסגן שר האוצר. בבקשה.

סגן שר האוצר י' עוזן:

כבוד היושב־ראש, חברי הכית, אכן, הצעת חוק זו — אני מתכוון להצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת, מכיוון שיש לנו הצעות רבות אחרות, לצערי הרב קצת אינפלציה, הלוואי שלא הייתה לנו אינפלציה כזאת — הצעת חוק זו דנה במישור הספציפי של נזקים לרכוש עקב פעולות איבה. זאת אומרת, האוצר מכיר בעיקרון שהיא יכולה להשתלב בכל שאר ההצעות.

על־פי ההצעה יורחב הפיצוי על נזק עקיף שנגרם בכל אזורי הארץ — כפי שקיים היום לגבי יישובי ספר, כידוע — וישולמו פיצויים לתכולת בית ללא גבול.

ההצעה מתייחסת לאחד מההיבטים של נזקי המלחמה ולא להיבטים אחרים, כגון הנוק שנגרם על־ידי הפגזות הטילים במרכז־הארץ, ואכן בדברייך התייחסת גם לנושא הזה.

יש לדון במכלול המלא של נזקי המלחמה, ואכן משרד האוצר עושה כן, בעקבות הלקחים שנלמדו לאחרונה ועל־פי האפשרות במסגרת התקציב.

מן הראוי לציין כי בנושא דומה, של פיצוי נזקי מלחמה ופעולות איבה, קיימות כיום בכנסת חמש הצעות נוספות.

הייתי מוסיף ואומר, שבועדה לענייני ביקורת המדינה הובעה אתמול בקשה בפני האוצר — בישיבה שבה דנו בכל ההצעות האלה — לשלב את כל ההצעות האלה. ניתנה לאוצר אפשרות "לסנתז", אם אפשר לומר כך, וסמכות לדלות מכל הצעה את החלק הרלבנטי, שיכול להשתלב במכלול הבעיות הקשות והרגישות מאוד העומדות בפנינו. ואכן, הייתי מציע גם אני לחבר הכנסת פורת להצטרף להצעתו המעשית של חבר הכנסת חיים אורון ולשלב את הצעתו במסגרת הזאת, שאכן תיתן מענה גם על העניין שלך.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד סגן השר. אדוני סגן שר האוצר, אתה מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

סגן שר האוצר י' עוזן:
כן.

היו"ר ג' גדות:
מקובל?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, נעשה קפיצת דרך וחבר הכנסת חנן פורת יעלה את הצעת החוק שלו, הצעת חוק קצ"ד, בנושא: חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989. חבר הכנסת פורת, דקה, מן המקום. בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב־ראש, אדוני סגן שר האוצר, הצעת החוק שלי הוגשה לפני למעלה משנה, ועניינה פיצויים עקיפים לאנשים שניזוקו כתוצאה מפעולות איבה.

למען האמת, הצעה זו עלתה בהתייחסות לפגיעות כתוצאה מהאינתיפאדה ולנזקים שנגרמו מחבלה. דווקא בימים אלה אני רואה לנכון להרחיב אותה על כל נזקי האיבה והמלחמה, במסגרת אותה סוגיה שנדונה בהרחבה גם כאן וגם בכלי התקשורת.

ההצעה אומרת בפשטות, שכל הפיצויים, גם על נזקים עקיפים, דהיינו תכולה של רכוש ודברים אחרים שנובעים מכך, ייכללו במסגרת הפיצויים שתשלם המדינה.

אוסף ואומר: דיברתי עם חבר הכנסת ליכאי, שריכוז את ההצעות הנוספות בעניין הזה, והוא הסכים שההצעה שלי חשמש פתח לכך שגם נזקי האינתיפאדה, גם נזקי האיבה והטילים ייכללו יחד בחבילה אחת, שעליה ידונו כהצעת החוק שלי. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מבין את חבר הכנסת חנן פורת על הצעתו. חבר הכנסת אורון, בעניין זה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

היו"ר ג' גדות:
בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני לא רוצה להיכנס לגופה של ההצעה אלא לפרוצדורה, ואני פונה אל חבר הכנסת חנן פורת. יש שבע הצעות חוק של חברי כנסת, בקבוצות ובבודדים, העוסקות בנושא הפיצויים כתוצאה ממה שהתרחש בשלושת השבועות האחרונים.

כל חברי הכנסת קיבלו על עצמם שלא להביא אותן לקריאה טרומית, אלא לנסות לאחד את ההצעות כהצעה משותפת. נדמה שיש טעם לפגם בכך שהכנסת אינה מחוקקת חוקים לגבי משפחות — כולנו מכירים את הנושא — והיא באה לחוקק עכשיו חקיקה ספציפית בקטע מסוים. אני מציע שההצעה של חבר הכנסת פורת תופיע עם כל החוקים ביחד, ונחסוך מעצמנו עכשיו ויכוח על נושא ההתקוממות ולא הטילים. זה מיותר.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אורון. אני אשיב לך. אני רוצה לשמש כפה לחבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת חנן פורת, נתמול מזלו הטוב או הרע, אבל מבחינתו מזלו הטוב כשליח ציבור. הוא העלה את העניין הזה לפני תקופה ארוכה מאוד,

כי סגן השר לא ישיב לך. אנחנו גמרנו נוהל מסוים, הסכמת לו, קיבלת אותו.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק

לוועדה שתקבע ועדת הכנסת — רוב

נגד — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן

פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת

נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אני קובע שהצעת החוק הועברה לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו מן הוועדות היא תועבר להכנתה לקריאות הנוספות.

היו"ר ג' גדות:
כאמת, זה הנושא של ועדת הכספים. אם כן, נסכים שהצעת החוק תועבר לוועדת הכספים.

סגן שר האוצר י' עזרן:
אני לא מתנגד, אני רק סבור, שבהיות כל חמש הצעות החוק מגובשות כעת להצעת חוק אחת שתובא לקריאה טרומית, כדאי להעביר את הצעת החוק הזאת לאותה ועדה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

היו"ר ג' גדות:
אנחנו נעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, היא ממילא תאחד את כל ההצעות גם יחד.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, תרשה לי — — —

היו"ר ג' גדות:
לא, חבר הכנסת פורת, אני מצטער, לא מלה ולא חצי מלה.

ד. שאלות ותשובות

2999. מחיקת חובות לחקלאים

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר האוצר ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

ברצוני לשאול:

1. האם פנה אליך חבר הכנסת גרופר בבקשה למחיקת החובות של בנו ועוד של 16 חקלאים? אם כן — כמה הוא נימק בקשתו?

2. מה הוא סכום הכסף המדויק שאושר להעברה?

3. על סמך אילו קריטריונים נקבע כי לקבוצה הנ"ל, מתוך מאות החקלאים, יימחקו החובות על-ידי המדינה?

4. האם נכרך מצבם הכלכלי של הנ"ל קודם החלטת משרדך על מחיקת חובותיהם?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התאחדות האיכרים הציגה את הבעיה העקרונית של החקלאות הפרטית בפני מינהלת הסדר המושבים, וזו אישרה את הזכאות של כמה חקלאים. משרד האוצר קיבל את החלטת מינהלת ההסדר, כפי שעשה זאת לגבי מאות מושבים ואלפי חברים בהם.

2. הסכום המדויק שנכלל בפנייה התקציבית לוועדת הכספים הוא 3 מיליוני שקלים.

3. צורת הסיוע והיקף המחיקה לכל פרט נקבעו במינהלת הסדר המושבים.

4. הבדיקה בוצעה על-ידי מינהלת ההסדר ולא על-ידי משרד האוצר.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא מס' 3057, של חבר הכנסת בורג. גם הוא איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר האוצר, אתה מתבקש להשיב עכשיו על שאלות. השאלתא הראשונה היא זו של חבר הכנסת גדליה גל, שאלתא מס' 2677. חבר הכנסת גדליה גל איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

2677. פיצוי נפגעי אסונות טבע

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר האוצר ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

אנו בפתחו של חורף נוסף, ותקנות החוק לפיצוי נפגעי אסונות טבע, שעל-פי החוק היו שר האוצר ושר החקלאות צריכים להגישן לאישור ועדת הכספים עד 15 באפריל 1989, טרם הגושו.

אם יהיה, חלילה, גם בחורף זה אסון טבע, הרי שוב יעמדו חקלאי האזור הנפגע כעניים בפתח.

ברצוני לשאול:

1. מה מעכב את הגשת התקנות לאישור ועדת הכספים?

2. מתי יביא השר את התקנות לאישור?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי האוצר והחקלאות סיימו בימים אלה את גיבוש הנוסח הסופי של תקנות החוק לפיצוי נפגעי אסונות טבע, והן הועברו לאישור ועדת הכספים של הכנסת.

העיכוב בהגשה נבע מחילוקי דעות ששררו בין המשרדים בנושא.

2. כאמור, התקנות כבר הועברו לאישור ועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא מס' 2999 של חבר הכנסת בורג. גם הוא איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

חושב שזה לא בסדר, פשוט לא בסדר. ואני קורא לכם להיות נוכחים כאשר אתם נקראים אל הדוכן.

סגן השר לאיכות הסביבה י" ביבי:
ניסיתי לבקש לשנות את סדר מתן התשובות.

היו"ר ג' גדות:

ידידי, סגן השר יגאל כיבי, מתפקידך לשבת במליאה non stop משעה 11:00 עד שהיא מסתיימת. זה התקנון. לכן כל ההסברים לא מתקבלים. אני קורא לסגן השר לאיכות הסביבה לבוא אצל הדוכן ולהשיב על שאלות, והראשונה בהן שאלתה מס' 3089 של חבר הכנסת גדליה גל, שאינו נוכח באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

3089. שפכי העיר נתניה

חבר הכנסת ג' גל שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

שפכי העיר נתניה, בדרכם אל הים, מוזרמים בימים אלה דרך נחל-אלכסנדר, ובכך גורמים לזיהומ. הנחל, בעבר פנינת עמק-חפר ונכס לאומי שגוע, החל להשתקם ולגלות סימני חיים. בהזרמה הנוכחית צפוי הנחל לחזור ולהיות החצר האחורית של העיר נתניה.

כימים אלה של מצוקת מים, תמוהה גם הזרמת שפכים לים.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות לתקלה?

2. מה יש לעשות בנדון?

3. מה הם הכלים שברשותך כדי לכפות את ביצוע התקנים ובזמן?

תשובת סגן השר לאיכות הסביבה י" ביבי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העיר נתניה מונה כיום למעלה מ-130,000 תושבים ופולטת כמות שפכים של כ-26,000 מ"ק ליום. שפכים אלה מטופלים במכוני טיהור ואמורים להיות מוזרמים למאגר בורגתא, ומשם להשקות שטחים חקלאיים בעמק-חפר.

הסדר זה תלוי בכך, שהקולחים המוזרמים למאגר יהיו באיכות טובה, אשר תאפשר השקיי מגוון גדול של גידולים ותמנע מטרידי ריח. מתקני הטיהור תוכננו בזמנם לקליטת נפח שפכים של כ-16,000 מ"ק ליום בלבד, ולפיכך אינם מסוגלים לטפל ביעילות בנפח השפכים כפי שהוא כיום. איכות המים היוצאת מהם גרועה, והחקלאים אינם מעוניינים בהם. כתוצאה מכך המים אינם מנוצלים להשקיה אלא מוזרמים לנחל-אלכסנדר.

2. על-מנת לתקן את המצב יש להביא לשיפור דרסטי באיכות הקולחים היוצאים ממכון הטיהור. פתרון יסודי מצריך הרחבה ומודרניזציה של מכון הטיהור, על-מנת שיוכל לטפל כהלכה בנפח השפכים הנוכחי והצפוי של נתניה.

3. לפי החוק חייבת רשות מקומית לטפל בשפכים בצורה שתמנע מפגעים לסביבה. למשרד לאיכות הסביבה יש סמכויות כ"רשות בריאות" לדרוש מרשות מקומית להחזיק את ביוביה במצב תקין. במקרה של העיר נתניה מערכת הטיהור אינה מתחזקת בצורה מניחה את הדעת ואינה מסוגלת לטפל בנפח השפכים הגדול מהמתוכנן. על עיריית נתניה להתחיל מייד בתכנון ובביצוע הרחבתם של מתקני הטיפול בשפכים, כדי

3057. חובות למס רכוש

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר האוצר ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

לעשרות בעלי קרקעות מבית-חנינא, בירושלים נודע במקרה ובמפתיע, שמש רכוש פרסם צו הוצאה לפועל, המורה שבתוך 21 ימים עליהם לשלם את חובותיהם למס רכוש, ואם לא, יינקטו נגדם הליכי הוצאה לפועל למימוש השעבוד ומכירת הנכס.

נודע לי, כי הקרקעות שבהן מדובר אינן מוסדרות בתוכנית מתאר המאפשרת לבעליהן לבנות עליהן, ובכך שר האוצר מורשה לפטור אותן מתשלום מס רכוש.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים האלה נכונים?

2. אם כן — מה הן הסיבות לכך שנגקט הצעד של הוצאה לפועל בלי להודיע לבעלי הקרקעות בצורה החוקית המתבקשת?

3. האם יוקפאו צווי ההוצאה לפועל האלה עד מימוש תוכנית מתאר מפורטת להסדר הקרקע באזור?

4. האם מוכן השר להורות על ביטול המס הנדרש על הקרקעות הללו באופן רטרואקטיבי, כפי שהחוק מאפשר לו לעשות?

תשובת סגן שר האוצר י' עוזן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדובר ב-38 בעלי קרקעות בבית-חנינא שחויבו במס רכוש.

2. בעלי הקרקעות קיבלו הודעות שומה כחוק ולא השיגו עליהן. מאחר שהמס לא שולם, נשלחו התראות לבעלי הקרקעות ונגקטו אמצעי גבייה, לרבות הכרזה על מכירת הקרקעות של הרכבים. אגב, בקביעת השומה הובאו בחשבון כל המגבלות המוטלות על אותן קרקעות.

3 — 4. התשובה היא שלילית.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר, על פעילותך הנמרצת. עכשיו אנו עוברים לשאלות של שני סגנים אחרים. ופה אני רוצה להעיר הערה. סגן השר לאיכות הסביבה נמצא כאן?

סגן השר לאיכות הסביבה י" ביבי:
כן.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר התחבורה נמצא כאן?

סגן שר התחבורה א' גור:

כן.

היו"ר ג' גדות:

דומה שסגני שרים קשורים לעבודת המליאה, או לעבודת הכנסת השוטפת, הרבה יותר אפילו מן השרים, ולו רק מן הסיבה, שמותר להם להשתתף בישיבות ועדות הכנסת. אני חושב שאתם צריכים להיות רגישים יותר מכל חבר הכנסת אחר לנחל, לתקנון, לסדר, וגם להאיר פנים לחברי הכנסת, שלא נתמזל מזלם והם אינם סגני שרים. ועל כן, בשעה שמגיע זמנכם להשיב על שאלות, אתם צריכים להיות נוכחים כאן. אני

תשובת סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד לאיכות הסביבה מסייע לרשויות המסלקות פסולת ב"חיריה" ולעיריית הרצליה במציאת חלופה לאתרי סילוק הפסולת שכרשותן.

אנו מציעים כחלופה את סילוק הפסולת באורון. בתוך השקע שנוצר כתוצאה מכריית הפוספט. מאחר שהסילוק לאתר זה מחייב שינוע מורכב, הוחלט לבצע ניסיון בשלב ראשון עם עיריית הרצליה, ולאחר מכן, אם הניסיון יהיה מוצלח, לשנע לאורון את כל הפסולת מגושדן. בימים אלה החלה עבודת תכנון האתר באורון, ובמקביל נעך מכרו לתכנון תחנת שינוע הפסולת מהרצליה.

כמ-רן נבדקת האפשרות לממש הקמת אתר סילוק פסולת לגושדן באזור בית-גוברין — בהתאם לתוכנית מתאר ארצית מס' 16 לפסולת מוצקה.

לאחר השלמת החלופות ידרוש המשרד לאיכות הסביבה לאטום ולשקם את המזבלות "חיריה" והרצליה.

2. המשרד לאיכות הסביבה אוכף את התקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן — 1990. במסגרת ההוראות המפורטות שבתקנות הנ"ל, חייב מפעיל אתר פסולת לתחזק את האתר בצורה שתמנע זיהום אוויר וריח בלתי סבירים. התקנות נאכפות באמצעות סירת המשרד לאיכות הסביבה, ובסיורים האחרונים, שנערכו על-ידי אגף פסולת מוצקה, נמצא שיש שיפור במצב תפעול המזבלות בהתאם לתקנות.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן השר לאיכות הסביבה על כך שהוא ניאות להופיע בסופו של עניין.

אני מזמין אל הדוכן את סגן שר התחבורה להשיב על שאלות, והראשונה בהן שאלתא מס' 2820, של חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אני מתנצל שאני ישני.

היו"ר ג' גדות:

ואנחנו מקבלים בצער את ההתנצלות.

2820. מחיצות בדלפקי משרד הרישוי

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התחבורה ביום ג' בכסלו התשנ"א (20 בנובמבר 1990):

משרד הרישוי בחיפה חסר סידורי בטיחות ומחיצות הפרדה מזכוכית בדלפקי קבלת הקהל. הדבר גורם למתיחות בין הפונים ובין פקדי הקבלה, איסור ומהומה לא קטנה. המצב הגיע לכדי השבתת המשרדים.

ברצוני לשאול:

1. מתי יותקנו מחיצות בדלפקים?

2. האם ניתן לעשות זאת לאתרה?

סגן שר התחבורה א' גור:

בתשובה על שאלתא של חבר הכנסת שבח וייס, הריני מתכבד להודיע, שביום ראשון, 30 בדצמבר 1990, לפני כחמישה שבועות, הותקנו מחיצות זכוכית בדלפקי משרד הרישוי בחיפה, ובכך באה הבעיה על פתונה.

שיפיקו קולחים העומדים בדרישות המשרד לאיכות הסביבה ומשרד הבריאות, ואשר יוכלו להיות מופנים לניצול חקלאי. אנו נפעיל את סמכויותינו כדי שאכן תפעל העירייה כנדרש.

3132. זיהום ממפעלים

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז בטבת התשנ"א (13 בינואר 1991):

עובדים באזור התעשייה בגבעת-שאל מתלוננים על אבק ועשן מסוכנים הנפלטים משני מפעלים באזור. מדובר בבית-חרושת לכפתורים "קולרון" ובמפעל הרהיטים "דורים". ברחוב בית-הדפוס. עיריית ירושלים לא מתערבת נגד פגע זה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים לשר הפרטים על מפעלים אלה והעשן הנפלט?

2. אם כן — מה יש בדעת המשרד לעשות למניעת פגע זה?

3. מדוע אין המשרד כופה על עיריית ירושלים להתערב למניעת מזהמים אלה?

4. האם יש הנחיות נגד מזהמים במפעלי תעשייה, ומה הן?

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

1. הפרטים על-אודות שני המפעלים מוכרים למשרד לאיכות הסביבה ולאגף איכות הסביבה בעיריית ירושלים.

במפעל "קולרון", המייצר כפתורי פלסטיק במכונות שיחול אקסטרוזיה, לא קיימת פליטת חומרים מסרטנים, ונעשה בו שימוש בחומרים בעלי דרגות רעילות נמוכה. אולם קיים מטריד ריח.

במפעל "דורים" יש שימוש בממסים, אשר לעתים גורמים למטרדי ריחות. כמ-רן יש משרפת פסולת שביבי עץ, המשמשת לאספקת אנרגיה למפעל, ולעתים נגרמים מפגעי ריח ועשן בשל תפעול לא תקין של המשרפה.

2-3. בעקבות דרישת האגף לאיכות הסביבה בעיריית ירושלים מבצע היום מפעל "קולרון" בדיקות פליטת חומרים לשם שיפור מערכת האוורור ולשם מניעת מפגעי ריחות. גם מפעל "דורים" נדרש על-ידי העירייה לבצע שיפורים במערכות האוורור והפליטה, ואלה בוצעו רק בחלקם. האגף נערך עתה לבדיקת פליטת החלקיקים ולאכיפת השלמת הפעולות לתקינות מלאה של המשרפה.

4. המשרד, יחד עם האגף לאיכות הסביבה בעיריית ירושלים, פועלים למציאת פתרון מקצועי שיביא להפחתת המפגעים הנ"ל, בהתאם לתקנים בארצות מפותחות באירופה, דוגמת מערב-גרמניה. תקנים אלה הם המנחים אותנו בהצבת הדרישות לשיפורים במפעלים.

3098. פינוי מזבלות

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

מזבלת "חיריה" ומזבלת הרצליה נמצאות בסמוך לכבישים ראשיים, והן מדיפות צחנה קשה.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת תוכנית לפינוי המזבלות האלה?

2. מה בדעת השר לעשות כדי לפתור מפגעים אלה?

הי"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבת וייס.

שבח וייס (המערך):

אני מודה גם על התשובה, ומוכן שטוב לקבל תשובות המסכמות דבר שכבר התרחש. אבל לצד הלוך-פטריוטיות החיפנית שלי, אני גם חבר הכנסת של מדינת ישראל. שאלתי היא: האם נותרו משרדי רישוי בארץ, אשר אין בהן מחיצות כאלה, והאם תקלות כאלה מתרחשות במקומות אחרים, ואם כן — האם זוהי מדיניות כלל-ארצית, או רק נקודתית בעקבות השאילתא?

סגן שר התחבורה א' גור:

ככל שידוע לי, המחיצות מותקנות בכל משרדי הרישוי בארץ, ואם תתעוררה בעיית של מתיחות בין הקהל ובין פקידי משרד הרישוי, ינהג משרדנו בדיוק כפי שנהגנו בחיפה.

הי"ר ג' גדות:

תודה. השאילתא הבאה היא שאילתא של חברת הכנסת ארכלי-אלמוזלינו, שמניינה 2875.

2875. נסיעה באורות דולקים

חברת הכנסת ש' ארכלי-אלמוזלינו שאלה את שר התחבורה ביום "בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

מנתונים שפורסמו עליי צה"ל מתברר, שכתוצאה מניסיון לחייב את כל כלי הרכב של צה"ל לנסוע באורות דולקים גם בשעות היום ירד בצורה משמעותית מספר תאונות הדרכים שבהן היו מעורבים כמה נפגעים, בכלל זה הולכי הרגל. כתוצאה מכך ניתנה הוראה להנהיג בצה"ל דרך קבע נסיעה באורות דולקים בכל שעות היממה.

ברצוני לשאול:

1. האם הועברו לידעתך נתוני הסקר שנעשה בצה"ל על הקטנת מספר תאונות הדרכים כתוצאה מהנהגת נסיעה באורות דולקים?

2. אם כן — האם יש בדעתך לחייב נסיעה באורות דולקים גם בשעות היום, ובמיוחד בחורף, את כל הרכבים הנעים בכבישי הארץ?

3. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. תוצאות הסקר בצה"ל, חברת הכנסת ארכלי-אלמוזלינו, ידועות למשרדנו. יצוין כי כלי הרכב הצה"לים, למעט רכב שירות, צבועים בצבע חום, המתמזג עם הסביבה ומסייע בהסתרת הרכב, ומכאן החשיבות לחובת הדלקת האורות. התקנות הקיימות מחייבות להדליק אורות גם בשעות היום, כאשר התנאים מחייבים זאת ותנאי האורות לקויים.

2. אין בדעת המשרד להתקין תקנה המחייבת הדלקת אורות ברכב בכל עת.

3. אנחנו מעודדים את הציבור להדליק אורות, ובעיקר בנסיעות בין-עירוניות, כל אימת שהדבר נותן יתרון, כמו נסיעה בצל, נסיעה כשגב הנהג לשמש, נסיעה בכבישים צרים במיוחד וכו', וזאת באמצעות פרסומים בכלי התקשורת ותשיירי שירות בטלויזיה. מן הניסיון שצברנו מתברר, כי הדלקת אורות מתבצעת באופן וולנטרי, ובמיוחד בנסיעות בין-עירוניות, לשביעות רצונו של המשרד.

הי"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת ארכלי-אלמוזלינו.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, הדעה הרווחת בציבור כאשר רואים רכב שאורותיו דולקים היא — הנהג מדליק אורות כדי לאותת לנהגים אחרים שיש משטרה בדרך, או שיש מלכודת. זו הידיעה שיש אצל האורחים, ובעיקר אצל הנהגים. ונשאלת השאלה: האם התקנות הללו שאתה מדבר עליהן, שהן מצויות במשרד התחבורה, מפורטות דיין והנהג יודע מתי אכן להשתמש באורות דולקים ומתי עליו לכבות את האורות? זו השאלה, כי עוד לא שמעתי על נהגים היודעים על תקנה כזו שאתה מציין.

קודם כול, אודה לך מאוד מאוד אם תביא אותה לידיעת ועדת הכלכלה, העוסקת בנושא של תאונות הדרכים ולידיעתו של הציבור הרחב. יכול להיות שהתקנה הזאת קיימת מזמן, וצריך לרענן את זיכרונם של הנהגים כדי שיוכלו להשתמש בה.

סגן שר התחבורה א' גור:

הדלקת האורות בידי הנהגים חיונית בעיקר כאשר קיימת, כפי שאמרתי, בעיית ראות בכבישים. זה מתרחש כאשר תנאי הראות לקויים.

בתקנות הקיימות במשרד נמצאו פתרונות לשאלות שהעלת, גברתי חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו. ייתכן מאוד שהיות שהתקנות הותקנו מזמן יש צורך בהרחבת ההסברה בעניין. כך שהנהגים ישנו שוב את הוראות התקנות כפי שהמחוקק והמשרד התכוונו אליהן, ואנחנו בהחלט ניתן את הדעת על כך.

3075. מחיר הטיסה בקו תל-אביב — גוש-קטיף

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

בידיעה שפורסמה בעיתון מיום 19 בדצמבר 1990 נאמר, כי נחנך מנחת מטוסים בגוש-קטיף, 20 דקות טיסה לתל-אביב, כי מחירה של טיסה כזו הוא 35 ש"ח בכל כיוון, וכי השר הורה על סכסוד הקו בשיעור המקובל בתחבורה הציבורית.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא אחוז הסכסוד הניתן כדי שמחיר הטיסה יעמוד על 35 ש"ח בכל כיוון?

2. האם החלטת השר מהווה מקרה יחיד או מדיניות?

3. האם מוכן השר לשקול הפעלת קווים מסוג זה לאזורים מרוחקים אף יותר, על בסיס מרכיב סכסוד דוגמת זה המופיע בקו לאזור גוש-קטיף?

4. אם לא — מדוע?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. טרם סוכם המחיר הסופי לטיסה לגוש-קטיף. המחיר הנגבה היום עליידי החברה הוא זמני. בשלב זה טרם הוסדר סכסוד הקו לגוש-קטיף ונוסעי הקו לא נהנים מסובסידיה.

2. מדיניות משרד התחבורה היא לסכסד תושבי אזורים מרוחקים ממרכז הארץ, כמו תושבי אילת, הערבה והגליל העליון.

3. כיום מסובסדים הקווים הבאים: תל-אביב — אילת; תל-אביב — קריית-שמונה; תל-אביב — עין-יהב. מדיניות חלוקת הסובסידיה בין אזורי הארץ השונים נמצאת כיום בבחינה במשרד התחבורה.

הי"ר ג' גדות:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אורון, בבקשה.

3097. עומס תנועה בכבישי הארץ

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

שנת 1990 נרשמה כשנת שיא בעלייה — 200,000 איש, רובם בגילים המאפשרים נשיאת רשיון נהיגה. המיסוי על מכוניות לעולה ירד, ושוק המכוניות מתעורר נוכח גידול בקניית מכוניות על-ידי עולים חדשים.

מדינת ישראל נחשבת כבר היום למדינה צפופה ביותר במספר כלי הרכב הנועים לק"מ כביש.

ברצוני לשאול:

1. נוכח הגידול הרב בעלייה, עם צפייה של 400,000 עולים בשנה הבאה, כיצד נערך משרד התחבורה לספק תשובה על הלחץ הרב שיופעל על כבישי הארץ, שכבר כיום הוא בלתי נסבל?

2. האם יבקש משרד התחבורה תוספת תקציב ממשרד האוצר לפיתוח תשתית הכבישים, והאם זה סעיף הנכלל בתקציב 1991?

סגן שר התחבורה א' גור:

משרד התחבורה מקדם ביצוע תוכניות פיתוח תחבורתיות באזורים עירוניים שקלטו עלייה בצורה משמעותית, כגון חיפה והקרית, כרמיאל ובאר-שבע. ביישובים כאלה מקודמת עבודת סלילת דרכים עירונית להקלת עומס התנועה הצפופה. הפרויקטים משתלבים במאמץ לקליטת עלייה, לחיזוק הקשר בין אזורי הפריפריה — גליל ונגב — לבין מרכז הארץ.

משרדנו מתאים את פריסת התחבורה הציבורית במקביל לפריסת אוכלוסיית העולים בתיאום עם המשרדים ומרכז השלטון המקומי, ובהכנה כעת — שינוי בפריסת הקווים ותדירותיהם כדי לענות על ביקושי הנסיעות הצפויים של העולים החדשים.

במקביל, רשות הנמלים והרכבות תשקיע בשנתיים הקרובות כ-500 מיליון שקל בשיפור שירותי הרכבות בישראל ובפיתוח רכבות פרכיות באזור חיפה וגוש-דן. הפרויקטים שיבוצעו כוללים הפעלת רכבות פרכיות בקו חיפה — קריית שמונה, בקו תל-אביב — נתניה ובקו תל-אביב — לוד — רמלה, וחיזוק תנועת הנוסעים מחל-אביב לבאר-שבע ודימונה ומחל-אביב לירושלים דרך האיילון, לוד ורמלה.

משרד הבינוי והשיכון, באמצעות מע"צ, מקדם פיתוח כבישים בין-עירוניים באזורי הנגב והגליל, נוסף על ביצוע עבודות באזור המרכז. זאת באמצעות תוספת תקציב משמעותית שהתקבלה במע"צ לצורך קליטת עלייה.

שר התחבורה סיכם עם שר האוצר על תוספת משמעותית בתקציב לצורך תקציב שנדרש כתוצאה מקליטת אוכלוסיות חדשות של העולים המגיעים לישראל, והתוספת הזאת תופיע בתקציב של שנת 1991.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני סגן השר, התשובה היתה מקיפה, אבל היא לא ענתה על אחד מהמרכיבים של שאלתי, והוא: מספר המכוניות בישראל הולך וגדל, והוא יגדל עוד יותר בגלל גל העלייה, שאנחנו מקווים שיגדל, לא קיבלתי תשובה על כך, קיבלתי

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בכל זאת אני רוצה תשובה על שאלה פשוטה: כמה עולה היום לטוס מחל-אביב לגוש-קטיף? ואמר שאין מחיר מסובסד. התפרסם בעיתון שהמחיר הוא 35 שקלים. אם זה המחיר, האם החברה עצמה נושאת בהפרש? אם לא זה המחיר, מה הוא המחיר? אמרת שעדיין לא נקבע היקף הסכסוד.

סגן שר התחבורה א' גור:

שאלת הסכסוד לא נקבעה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שאלתי הראשונה היא לגבי המחיר. למיטב ידיעתי והכרתי את הארץ, המרחק מחל-אביב לאילת הוא פיי-שלושה או פיי-ארבעה מאשר מחל-אביב לגוש-קטיף. מחל-אביב לקריית-שמונה — פיי-שלושה או פיי-שלושה-וחצי. מחל-אביב לעין-יהב — פיי-שלושה. אם גוש-קטיף זכאי לסכסוד עבור טיסות, הרי כל המרחב ברדיוס של 110 ק"מ מחל-אביב זכאי לסכסוד עבור טיסות, אם יש קריטריון שוויוני אחד בארץ. האם זו מדיניות משרד התחבורה?

סגן שר התחבורה א' גור:

כפי שאמרתי, משרד התחבורה, שר התחבורה בודקים היום מחדש את כל הנושא של סובסידיות לקווים מרוחקים ממרכז הארץ. עם זאת, שיעור הסכסוד שניתן לקווים השונים איננו אחיד. הסכסוד שניתן לקו אילת שונה באחוזים מאשר לקו תל-אביב — קריית-שמונה ולאזורים אחרים. המחיר שמשלמים היום נוסעים בקו תל-אביב — גוש-קטיף, ככל הידוע לי, הוא כפי שצוטט בעיתון וכפי שאתה ציטטת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

35 שקלים. האם החברה משלמת מכיסה?

סגן שר התחבורה א' גור:

נכון, ככל שידוע לי, אני בהחלט מוכן לאמת זאת שנית ולמסור לך. כיום איש לא משלם שום סכסוד לחברה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, נדיבות הלב בשלב זה היא שלי, שהרי אני נותן לך לחזור ולקרוא קריאות ביניים באותו שלב של הדיון שבו אסורות קריאות ביניים. לכן, התחשב נא בסאת טוב לבי.

סגן שר התחבורה א' גור:

אמרתי שהחברה לא מסובסדת כיום. אני רוצה לומר בקשר למה שאמרת לגבי אורך הקו לאילת לעומת אורך הקו מחל-אביב לגוש-קטיף, ש-35 שקלים הם בדיוק שליש ממה שמשלמים נוסעים בקו תל-אביב — אילת. היות שהמרחק הוא בערך שליש, 110 ק"מ, לעומת למעלה מ-300 ק"מ לאילת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אם המתמטיקה שלי נכונה, הסכסוד הוא באותו שיעור כמו לאילת. אבקש ממכבוד סגן השר לבדוק את הנתונים שהוא מוסר לכנסת. אם הוא שליש — הקו לקטיף מסובסד באותו שיעור.

סגן שר התחבורה א' גור:

לא בהכרח. כרגע הקו איננו מסובסד. אמרתי שנושא זה נבחן. לא כל הקווים מסובסדים באותו שיעור; הקו לאילת מסובסד בשיעור של 12%, בשעה שהקו לערבה מסובסד בשיעור של 60% ממחיר הכרטיס. הנושא נמצא בבחינה מחודשת במשרד, וכשזו תסתיים אנחנו בהחלט נפרסם ונביא זאת לידיעת הנוסעים והבית הזה.

ג. קיימת הנחיה מפורשת לבדוק בעת בדיקת הרישוי התקופתית אם משתיקי הקול פועלים כתיקונם.

ד. אכיפת תקנות התעבורה, אם יש עבירות על רעש, כפי שחבר הכנסת רובינשטיין ידוע מצוין, היא בסמכות משרת ישראל.

היור"ג ג' גדות:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב ראש, מאז הגשתי את השאלות הזאת נוצר מצב חמור עוד יותר, שבו חלק מהאופנועים האלה, בלי משתיקי הקול, עם עוצמת המנוע הגדולה, מפעילים את המנועים שלהם בצורה המזעיקה תושבים רבים, משום שהיא דומה לאזעקה. קיבלתי על כך עשרות פניות. אני רוצה לשאול: האם בבדיקות לרשיון האופנוע, שאחראי להן משרד התחבורה, אתם אכן מודעים שלא נעשה כאן שימוש לרעה, שלא מופרת החקנה ואין מביאים אליהם אופנועים שעוצמת הרעש שלהם היא מעל המותר?

סגן שר התחבורה א' גור:

כפי שאמרתי, קיימות תקנות ברורות המגדירות את עוצמת הרעש המותרת. אמרתי גם שקיימת הנחיה מפורשת למשרדי הרישוי ולמכוני הרישוי לבדוק בעת בדיקת הרישוי התקופתית את משתיקי הקול, או אם משתיקי הקול פועלים כתיקונם. לאור ההערה של חבר הכנסת רובינשטיין, שכעת הזאת בעלי אופנועים למיניהם משתמשים לרעה ברעשים שמעוררים אסוציאציות דומות לאלה של אזעקות, ועל-ידי כך גורמים לפחדים בציבור הרחב, ובכלל זה אני מניח אצל הקשישים שבהם, אנחנו כהחלט נבדוק את הסוגיה הספציפית הזאת ונודיע דבר.

3130. בטיחות ב"אל על"

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בטבת התשנ"א (13 בינואר 1991):

באחת מטיסותי ב"אל על" נוכחתי לדעת, שכאשר החברה מגישה לנוסעיה ארוחה, מצורף גם סכר"ם ממכת, נוסף על סכר"ם מפלסטיק, הכולל סכין ומזלג. חוששני שגורמים עוינים עלולים לעשות שימוש אלים בכלים אלה, זאת כשהחברה משקיעה משאבים גדולים ועושה מאמצים למניעת החדרת כלי המשחת לתוך המטוס.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים ידועים לך?

2. האם בדעתך לעשות דבר מה בעניין?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. הפרטים אכן ידועים לנו.

2. כלים אלה הם חלק מצויד המטוס אשר נמצא בפיקוח מתמיד של גורמי הביטחון, ולדעת הממונים על הביטחון, אין הם מהווים כל סכנה.

3161. טיסת חברות זרות לישראל

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התחבורה ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

עם הפסקת הטיסות של חברת "פאן-אם" וחברות זרות נוספות לישראל כעקבות המשבר במפרץ הפרסי, ברצוני לשאול:

תשובה שיהיו שיפורים בתחום התשתית, בתחום הרכבת, רכבת פרברים, אבל המכוניות האלה חוסמות היום ערים.

אני מנצל את ההזדמנות לשאול אותך דבר נוסף. בדברי תשובתך התייחסת לריכחים של עולים. משום מה לא דיברת על בירת ישראל, ירושלים, שאומנם מספר העולים בה איננו כל כך גדול, אבל הוא היה כלול בתוכנית התשתית, כפי שאני יודע עליה.

סגן שר התחבורה א' גור:

במשך השנים האחרונות, כפי שחבר הכנסת ויסמן בוודאי יודע, הושקעו מיליוני שקלים בפיתוח הכבישים בירושלים. בשדרות-הרצל נסלל נתיב בלעדי לתחבורה ציבורית, נפתחה כניסה חדשה לעיר, כפי שידוע: כניסה חדשה לעיר דרך גבעת-שואל גם כן נפתחה; פיתוח כביש שדרות-הרצל — דגניה — גם הוא נמצא עכשיו בביצוע; כביש מס' 4 דרום — בכיצוע, כניסה לעיר מכיוון בית-לחם לרחוב דרך-חברון; כביש מס' 1 חוצה את העיר משער-יפו לגבעה הצרפתית — גם הוא בביצוע. בוצעו הרחבה ושיפור ברחוב כ"ח: ליד מלון "לרום" נמצא כביש נוסף בתחילת ביצוע; כביש מס' 4 ממלחה, לרכות המנהרה שצריכה לעבור במקום — גם הוא נמצא בביצוע. אנחנו מניחים, שכל התוכניות הללו, שהוצעו ונמצאות בשלבי ביצוע מתקדמים, כהחלט יקלו את זרימת כלי הרכב הרבים הנוספים גם לבירת ישראל כתוצאה מן הגידול באוכלוסיית המדינה.

בקשר לשאלה הראשונה, שאתה סבור כי לא נענתה באופן מלא, השיפורים בתחבורה הציבורית, הוספת קווים, תדירותיהם, השקעות בשיעורים של כ-500 מיליון שקל בנושא של רכבות פרברים בשני מרכזים צפופים, באופן מיוחד בגוש-דן ובאזור חיפה והקרית, כל אלה, למיטב שיפוטנו ותקוותנו, יביאו לכך שיותר ויותר נהגים ישתמשו בתחבורה הציבורית, כך שהלחץ על כבישי ישראל, בכלל זה המרכזים הצפופים, ירד.

היור"ג ג' גדות:

תודה.

3116. רעש אופנועים

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

תושבים רבים מתלוננים על רעש חזק הנגרם על-ידי אופנועים ללא משתיקי קול, או האופנועים החדשים בעלי נפח מנוע גדול.

ברצוני לשאול:

מה יעשה השר בעניין זה?

סגן שר התחבורה א' גור:

א. נושא מניעת רעש מאופנועים מוצא את ביטויו בתקנת תעבורה 282א(א), ומתייחס מפורשות לרמות הרעש המותרות באופנועים. דרישתנו זו תואמת את דרישות התקינה בארצות המפותחות במערב-אירופה. האופנועים החדשים המיובאים לישראל, גם בעלי הנפח הגדול, נדרשים להוכיח את עמידתם בדרישות החובה.

ב. נושא משתיקי הקול במערכת הפליטה זכה לתשומת-לב מיוחדת בחקיקה הקובעת מפורשות, כי "במערכת הפליטה יותקן משתיקי קול ולא יהיה כרכב מתקן היכול להפסיק את פעולת משתיקי הקול".

בהרחבה בחודש האחרון בכל כלי התקשורת האלקטרונית והכתובה. שר התחבורה עצמו, מייד לאחר ששמע את ההודעות של החברות הראשונות שהפסיקו את טיסותיהן לישראל, כינס בלשכתו את ראשי החברות ונציגיהן והתריע על חוסר שביעות רצונם של ממשלת ישראל ומשרד התחבורה לנוכח ההודעות שלהן.

תושבי מדינת ישראל, כמי שקראו ושמעו בתקשורת על כך שהחברות הללו הפסיקו את טיסותיהן, ודאי מודעים לכך שבעת המצוקה שאנחנו נמצאים בה, החברות הללו נהגו כפי שנהגו, ואני מניח שההיגיון ינחה אותם להשתמש בעתיד, ככל שהדבר ניתן, בשירותיהן של החברות הישראליות הממשיכות לטוס: "אל על", "ארקיע" וחברה זרה אחת נוספת שעדיין משיכה לטוס אחת לשבוע לישראל וממנה.

אלי דיין (המערך):
איוו חברה?

סגן שר התחבורה א' גור:
חברת "טאואר-איר".

היו"ר ג' גדות:
אדוני סגן השר, האם יש לך תשובה על שאלתא מס' 3160 של חבר הכנסת אלי בן-מנחם?

סגן שר התחבורה א' גור:
לצערי לא, ברגע האחרון ביטלו את השאלתא וראיתי זאת על הלוח. התשובה על שאלתא זו תינתן כמועד הקרוב.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לסגן השר על תשובתי.

1. האם קיימים הסכמים בין ישראל לחברות אלה, המחייבים את החברות הזרות לקיים קווי תעופה סדירים לישראל?

2. האם תנהג חברת "אל על" מידה כנגד מידה?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. הסכמי התעופה אינם מחייבים את חברות התעופה הזרות לטוס לישראל. ההסכמים מעניקים זכויות לחברות התעופה הזרות, ובמקביל מוענקות זכויות דומות לחברת התעופה של ישראל.

2. לישראל עניין בהמשך קיום הקשר האווירי שלה עם מדינות חוץ, ומשום כך תמשיך חברת "אל על" לקיים את טיסותיה הרגילות ואת הטיסות להבאת עולים לישראל, ככל שיידרש.

היו"ר ג' גדות:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

אלי דיין (המערך):
ברצוני לשאול את כבוד סגן השר, אם תפרסמו את שמות החברות שהפסיקו את הטיסות שלהן בימים אלה, וגם תנחו את תושבי ישראל שלא להשתמש עוד בשירותיהן אלא להעדיף, כמובן, את "אל על" בעדיפות ראשונה, ואת הטיסות הזרות האחרות, שהמשיכו על אף הקשיים הכלכליים שלהן לקיים טיסות לארץ.

סגן שר התחבורה א' גור:
שמות החברות שהפסיקו את טיסותיהן לישראל פורסמו

ה. הצעה לסדר-היום

יחס השלטונות והאוכלוסייה בצפון-אפריקה כלפי יהודי המקום

אדוני היושב-ראש, ההתנכלות ליהודים במדינות צפון-אפריקה כוללת פגיעה פיסית באנשים, פגיעה ברכושם, אימים על חייהם, והדברים הגיעו גם לכלל חילול בית-הקברות היהודי המרכזי שבקובלנקה. שם שברו הפורעים מצבות על קברי יהודים, ואף הוציאו עצמות מתים מקברם וחיללו. אני אומר זאת אף שהיו מי שמיהרו להכחיש זאת.

הפעילות הנפשעת הזאת של האנשים מן השורה שואבת עידוד והשראה מלמעלה ומתבססת על השרקים, כאילו מדינת ישראל היא גורם פעיל במלחמת המפרץ, והיא זו שאף יזמה ולחצה על ארצות-הברית לצאת למלחמה. האספסוף במדינות אלו, אשר מולעט במידע שקרי זה, מבין את שעליו לעשות: לצאת ולהכות ביהודים. זהו המסר וזאת המשמעות של אמירות מעין אלו.

אדוני שר החוץ, כנסת נכבדה, חובתה של ממשלת ישראל למצוא את הדרך הנאותה לטפל בכעיה זו. זוהי חובתנו הבסיסית והמוסרית כלפי יהודי התפוצות. אין אני מתיימר לעמוד כאן ולהציע דרכים לפתור את הבעיה ולהגן על היהודים שם. אני מאמין שהעלאת הנושא במליאה על-ידי היתה חובתי כחבר כנסת, ומכאן ואילך מתחילה חובתה של הממשלה לשבת על המדוכה, לטכס עצה ולמצוא את הדרך להעביר לממשלת מרוקו ולממשלת תוניס, כי לא נסכול ולא נקבל שום פגיעה ביהודיהן.

לממשלת ישראל בוודאי יש דרכים רבות וערוצי תקשורת להעביר תביעה זו לידעת האנשים שחובתם להגן על יהודי

היו"ר ג' גדות:

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי אל הדוכן להצעה לסדר-היום מס' 4486 בנושא: יחס השלטונות והאוכלוסייה בצפון-אפריקה כלפי יהודי המקום. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ, כנסת נכבדה, ימים אחדים קודם שהחלו מסתננות לעיתונות בארץ ובעולם הידיעות הקשות על המתרחש בקרב יהודי צפון-אפריקה בגינה של מלחמת המפרץ הגיעו ליריעתי, ממקורות מהימנים, ידיעות שתמציתן היא, שהיהודים היושבים במדינות צפון-אפריקה מוחזקים שם בעצם ככני ערובה. מוסרי המידע גם דיווחו על אווירה קשה של טרור ופחד שבה שרויים היהודים. כך המצב בקרב יהודי ג'רבה, כך מצב היהודים במרוקו וכך בשאר המקומות במגרב.

ימים אחדים לאחר שהגיעני המידע הוא הגיע באורח טבעי גם לעיתונות, והדברים הפכו נחלת הכלל. הזכרתי עובדות אלו, שכן אני יודע עד כמה רגיש הנושא, אך, לסברתי, הצנעתו לא רק שלא תועיל אלא אף תחמיר את מצבם של אחינו שם. דומני שהעלאת הנושא בכנסת ישראל תהא בכחיתת רמז לשלטונות מרוקו ותוניס ולאחרים, כי למרות המלחמה, עינה של ציון צופיה למרחוק אל קהילות היהודים שם, תוך ציפייה ותביעה מהממשלות והשלטונות שיעשו כל שנדרש וכל שאלל ידם כדי להגן על האזרחים היהודים היושבים במדינותיהם.

יבואו הנה. זה תפקידנו הראשוני במעלה. היסוד לכל המהפכה שידע עמנו בדור התקומה, להיות העניינים של העם הצופיות לכל מקום, לכל סכנה המתקרבת, כדי להציל, כדי להביא הנה יהודים. כפי שרבים מאתנו באו הודות ליד הזאת, הודות לפעולות רבות שנעשו על-מנת להציל קהילות שלמות ולהביאן הנה אל ארצן ומולדתן. אל החיים החדשים, אל החופש, אל הבטחה; להביא אותם אל המקום שבו המושג בית היהודי הנודר הוא סוף התלאות. סוף הנדודים והגעה אל היעד שהיה חרוט במוחם ובנפשם של אבותינו במזרח ובמערב, שיום יבוא וישובו הנה. ושרידי קהילות שעדיין נותרו במדינות כאלה, חלקם הם יהודי המצוקה כמו בסוריה ובמדינה נוספת, חלקם עדיין ממתנים לא ליד החמה, אלא כדי לראות איך ייפול דבר, ולצער הרב, אינם רואים נכונה את ההתפתחויות. מחובתנו לפעול ללא ליאות ובעוד מועד כדי להסביר, כטרם נילאץ להציל, עם כל הקשיים שידענו לגבי קהילות אחרות.

משום כך, קודם כל חובתי לכוך את השלטונות בארצות האלה ולקראו להם להמשיך ולעשות את חובתם, כדי שיהודים בארצותיהם לא ישלמו את המחיר של הדמוגיה של אדם תולני המביא אסון והרס על בני עמו ועל בני עמים אחרים. הוא לא יצליח כי אין לו בשורה כלשהי, אלא הרס, מוות ותלאות, שדור שלם לא יספיק כדי לשקם מה שנהרס אצל האנשים, משפחותיהם ובתייהם.

אני מקווה שכמהרה יהיה הסיט הזה מאחורינו. אבל חובתנו בכל מצב היא לעשות על-מנת להגיש את העזרה, הסיוע והיד החכמה והמצילה, כפי שצוין כאן חבר הכנסת עובדיה עלי.

אני מציע, על-מנת שנוכל גם לדווח וגם לטכס עצה ולשמוע את האנשים המטפלים בנושא הזה ולדעת באיזה אופן הם מטפלים בו, שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ. אני מבין שחבר הכנסת עובדיה עלי מסכים להצעתו של שר החוץ, ועל כן נגיש להצבעה. מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון — נא להצביע, הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה 12 —

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שההצעה לסדרהיום שמניינה 4486 עוברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

מדינות צפון-אפריקה. אסור לה לממשלת ישראל לעבור על כך לסדרהיום, והיא, לא זו בלבד שאינה חשודה בעיני בתורת שכזאת, אלא אני יודע שסגן ראש הממשלה ושר החוץ רוד לוי ואנשי משרדו שוקרים יומם ולילה על הסוגיה, ופועלים במרץ בלתי נלאה למניעת פגיעות ביהודים בדרכים שונות, שאולי גם השתקף יפה להן.

אני מקווה שכנסת ישראל גם תלמד על התוצאות מפעילות הממשלה בנושא הרגיש הזה.

אני מודה לשר החוץ על כך שהוא מופיע כאן אישית ומשיב על ההצעה לסדרהיום. גם זה מעיד על ההתייחסות הרצינית שלו לנושא הרגיש והכואב הזה. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. רשות התשובה לשר החוץ. בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראוי חבר הכנסת עובדיה עלי לברכה על כך שהעלה את הנושא הזה על סדר-יומה של הכנסת. גם בימים אלה, שבהם אנו עוברים כאן מבחן מיוחד במינו, שבהם מתנהלת מלחמה של כוחות רשע המונהגים על-ידי סדאם חוסיין, הקוראת תיגר על כל הערכים האנושיים, נגד העולם כולו, ומנסה למשוך את ישראל אל המלחמה הזאת, שהיא איננה רוצה בה, גם בימים אלה מושמעים סלוגנים מבגדאד ומכירות ערביות אחרות, שתכליתם להסית המונים, ידענו בהיסטוריה הארוכה שלנו, שמגמה זו יש לה קורבן ראשון תמיד, והם היהודים. ההיסטוריה שלנו מלאה בתופעות כאלה של פוגרומים ושל קורבנות מקרב עמנו. ליצרים אלה יש תמיד אפיקים חדשים וריכוזים חדשים. במקום שהיהודים נמצאים, תמיד הם משלמים מחיר על הסתה פרועה כזאת.

ובימים אלה, כפי שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי, עיני ציון צופיות מעבר למרחקים ולזמן אל הקהילות היהודיות הנתונות בסכנה, או שסכנה צפויה להן, כדי להושיט יד, יד מצילה. גם בימים אלה תפקידנו זה מתבצע, ואנו עוקבים מקרוב אחר מה שקורה בצפון-אפריקה לאחינו, ומה שעלול לקרות. בארצות כמרוקו, אלג'יר ותוניסיה חיים כ-20,000 יהודים. נעשו כמה פעולות על-מנת להניע אותם לעלות ארצה. לצערנו הרב, בזמן האחרון אין היענות לפעולות אלה, והאנשים מעדיפים, מסיבות שונות, להישאר. מיעוט מהם, בעלי אמצעים, עבר זמנית לצרפת ולמדינות אירופיות. עד אשר יתבהר המצב, האחרים אינם חפצים להיענות לפעולות מסוימות, שאינני יכול להרחיב עליהן את הדיבור בפומבי.

עם זאת, מכל מה שידוע לנו, נקטו השלטונות צעדים כדי למנוע פגיעה ביהודים, ואני רוצה לברך אותם מעל במה זו. זוהי חובתם האלמנטרית היסודית, אבל לא תמיד ובכל מצב היו ממשלות אשר זכרו את חובתן האלמנטרית כלפי אזרחיהן היהודים. במקרה זה נקטו אמצעים.

אני מקווה שנוכל קודם כול לעבור את התקופה בלי שיאונה להם רע ולעשות על-מנת שאותה יד חמה תמצא גם את יד אחינו מושטת, וכיחד ממצוקה לרווחה ומגלות למולדת

ו. הצעה לסדר-היום

יחס האפיפיור למדינת ישראל בעת משבר המפרץ

האפיפיור הנוכחי, יוחנן פאולוס השני, נושא במידה רבה מאוד באחריות אישית למצב עניינים זה. אינני יכול לעסוק במסגרת המצומצמת הזאת בסוגיות התיאולוגיות — והן עמוקות, מורכבות וקבועות — שבגינן הם לא מסוגלים להתמודד עם הרעיון שעם ישראל חי. הם לא מסוגלים להתמודד עם הרעיון שיהודים שומרים על דתם.

אבל בצד המדיני, ומשום שאתה האיש המשיב לי, אדוני שר החוץ, אני כן רוצה לעסוק. האפיפיור הזה יודע בדיוק מהי משמעות משבר המפרץ לגבי מדינת היהודים. האפיפיור הזה יודע בדיוק מהי מידת הסיכון שמדינת ישראל נתונה בו בעקבות התערבותו של סדאם חוסיין. הוא אדם אינטליגנטי מאוד, מעורה מאוד, פוליטיקאי ממולח מאוד, עוסק בענייני העולם, מבין דעות פוליטיות, הוא, למשל, גינה באופן נמרץ את האימפריה הקומוניסטית. הוא התייצב באופן נחרץ לטובת אותה תנועה בפולין שלחמה נגד הקומוניזם. הוא לא אדם כל כך זהיר כאשר מדובר באינטרסים שלו ככן העם הפולני, או באינטרסים של הכנסייה הנוצרית. מתי הוא זהיר מאוד, דיפלומטי מאוד, חמקמק מאוד, כללי מאוד? כאשר מדובר באיזה עניין שבו מעורבת מדינת היהודים.

ובמשבר הזה, העובדה שהוא לא התייצב לצד הקואליציה, שרובה מורכבת מנוצרים, אינה ענייני. אני לא מורה-דרך של הכסף שלדושה. אבל עובדה היא, שכאשר דובר באופן מפורש על ההתקפות על ישראל, הוא סירב כמודע לגנות את התוקפן. הוא הצהיר הצהרות כלליות מאוד על הצורך בשלום, מאותו סוג של הצהרות כלליות שהשמעתן היום מפי מדינאי משמעותי המכונה מוחלטת כסדאם חוסיין. היום מי שקורא קריאה כללית להפסקת אש, לשלום או להסדר, תומך בתוקפן, בין שהוא עושה את זה בפרס, מארמון אליזה, בין שהוא עושה את זה באזור הזה, בין שהוא עושה את זה מאלג'יר, בין שהוא עושה את זה בכנסת הזאת, ובין שהוא עושה את זה בסן-פטרס.

הוא עשה איזו מחווה של חן כלפי היהודים שהתקבלו בכיכר סן-פטרס, ואמר להם את המלה העברית "שלום", אבל אני אומר שהוא השתמש בה במשמעות התוקפנית שלה, כי מי שמשמיע בשבועות האלה את המלה הזאת באופן סתמי, בלי להצביע על התוקפן, תומך בתוקפן.

אדוני שר החוץ, גם לאחרונה ובמצב הזה התבטאו כמה פעמים אנשי הוויטקן בקשר לנושא המתמשך של הכרה במדינת ישראל, התבטאויות שהמשמעות שלה היא שלילית. האפיפיור הזה, מוצא בסביבות קרקוב, זאת סביבה שבה ריכוז היטלר את מחנות ההשמדה העיקריים שלו. הוא מכיר מקרוב מאוד את בירקנאו, את אושביץ. זה היה מחוז השלטון הדתי, החשמני, הקרדינלי שלו. ועל כן הוא מודע מאוד גם לאסוציאציות שמעוררת מלחמה הזאת בקרב מי שהיא מעוררת, בהקשרים שלה, כאותו רחש אקולוגי של סכנת אבי"כ. בסביבה שלו התברחו האיכרים הפולנים שבשנים 1941 — 1945, ינואר 1945, נתנה האדמה את פריה ביתר שאת, היתה מרושנת, והעשן שירד עליה גרם לכך שהיא תניב יותר פירות. זה היה הפולקלור בסביבה שלו.

הוא לא היה שותף לפולקלור הזה. אין לו עבר של שיתוף פעולה עם הנאצים. נהפוך הוא, יש לו עבר של מי שהיה בצד האחר. אבל ברגע שהוא עלה לכס האפיפיור הוא אימץ את

היור' ג' גדות:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4519, של חבר הכנסת שבח וייס, ואני מומין אותו אל הדוכן. הנושא שאותו הוא מעלה: יחס האפיפיור למדינת ישראל בעת משבר המפרץ. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, לנו יש חשבון מתמשך עם הכס הקדוש; חשבון יהודי מתמשך וחשבון ציוני מתמשך. במסגרת ההצעה הממוקדת הזאת אי-אפשר, כמובן, לפרוס את היריעה כולה. עם זה, אני מבקש, ברשותך, להביא בהקדמה שתי ציטטות, המתקשרות ישירות ליחסו של האפיפיור אל מדינת ישראל בשעת המשבר הנוכחי.

כאשר מייסד התנועה הציונית-המדינית, תיאודור הרצל, עשה מאמצים עליונים להשיג הכרה בין-לאומית מקיפה ברעיון של הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, הוא הגיע, בין היתר, בשנת חייו האחרונה לפיוס העשירי, האפיפיור באותה עת. כאשר הוא הציג לפניו את רעיונותיו, תוך הבטחה מודגשת שבמדינה היהודית יישמרו בהקפדה המקומות הקדושים לנוצרים, אמר לו אותו אפיפיור, שמשום שהיהודים לא הכירו באלוהות של אדוננו, אנחנו לא נוכל לתמוך בעם היהודי.

באותה רוח התנהג גם הכס הקדוש אחרי הצהרת בלפור. כאשר ניתנה הצהרה זו, וכידוע, היא היתה הצהרה חשובה מאוד, אמר החשמן גספרי, שהיה מעין שר החוץ של הוויטקן, את הדברים הבאים: "פעמוני הוויטקן אינם מצלצלים לאות שמחה לרגל כיבוש ירושלים. קשה להמיר את שביעות רצוננו מהטורקים ולהעבירה לציונים".

כך היה גם מאוחר יותר, כאשר כבר התחיל להתגבש רעיון המנדט הבריטי, כי ההצהרה של החשמן גספרי היתה עוד טרם כיבוש ירושלים. אחרי כיבוש ירושלים הודיע הקרדינל ג'וסטיני, שליח האפיפיור בנדיקטוס ה-15, כך: "עלינו למנוע הקמה מתודשת של ישראל ציונית בארץ הקדושה".

זאת היתה המדיניות. אי-הכרה בעם היהודי, אי-הכרה נחרצת במדינת היהודים, וזה מצב הנמשך לאורך כל הדרך, 42 שנה אחרי הקמת מדינת ישראל.

הוויטקן איננו מכיר במדינת ישראל, והנימוק העיקרי המושמע כלפיו הוא, שטרם גובשו הגבולות הסופיים של מדינת ישראל וטרם נקבע הסטטוס הסופי של ירושלים.

לי קשה מאוד, כמובן, לצפות שהוויטקן יכיר בחוק-יסוד: ירושלים. אומה ידידותית כמו ארצות-הברית מחזיקה את השגרירות שלה בתל-אביב. אבל אי-הכרה במדינת היהודים היא המשך ישיר לאותה הצהרה שהצהירו בפני חוזה מדינת היהודים, ובאופן עיקש.

היה איזה חריג אחד שאותו למי שאותה על איזה שינוי של מגמה, וזו איגרת הרועים, או כעצם ההצהרה של יוחנן ה-23, ב-1963, שדיבר על אחווה ועל שלום, ויהודים רבים חשבו שהנה נפתח איזה צוהר להידברות. ואכן הוא עשה כמה מעשים כאלה, אותו אפיפיור ממוצא איטלקי. ואחר-כך חזרו העניינים למסלולם העיקש, האטום, הקשוח כלפי מדינת ישראל.

שבמעט למחר שעליו דיברתי, שיתקן במעט את האתמול שכולנו מעדיפים לא אחת שלא להתחשבן על מה שעוללו לנו.

כימים אלה, לא להתחשבן; כימים אלה, לא לערוך חשבון; כימים אלה לשאת חקוה בלב.

אבל, מעבר לעבר ולהיסטוריה הרוחקה והקרובה יש גם אמת אקטואלית. ובאמת האקטואלית הזאת, אני חייב לומר, ביודעי את העובדות, כי אין זה נכון שהאפיפיור התייצב לימין התוקפן, או שעשה דין שווה לתוקפן ולקורבן כאחד. אינני יכול לאשר זאת. להיפך, אני אתקן ואומר, שלא היו דברים כאלה המיוחסים לאפיפיור.

ודאי שאני מצפה לאותו מפנה, כפי שמצפה לו כל אחד מאתנו, אבל אל לנו לעשות כאן ערוביה, מפני שעובדה מעורפלת ובלתי נכונה עלולה להאפיל על העובדות ההיסטוריות הנכונות הניצבות כגלעד היסטורי במוחו של כל אחד ואחד. לכן אינני מקבל את ההשוואה הזאת שעשית, עם כל הכבוד וההכנה.

בדרשה שנשא האפיפיור ב־23 בינואר הוא התפלל למען השלום במפרץ, תוך אזכור הנופלים, "שבויי המלחמה והפצועים. הוא ציין כי הוא מבטא במיוחד "סולידריות עם כל אלה במדינת ישראל הסובלים כתוצאה מההפגזות הבויות מלפני ימים מספר ומאמש". הוא חזר לנושא הזה כעבור ארבעה ימים, וב־27 בינואר, בדרשה הפומבית המסורתית בפני אלפים בכיכר פטרוס בוויטיקן, וביניהם בלטו מאות יהודים שנשאו דגלי ישראל, האפיפיור פנה אליהם בעברית ואמר "שלום". הוא גם הסביר את פירושה של המלה, והוסיף — בפנותו אל מאות היהודים בכיכר — "אני מאחל שלום זה לעמכם ולמדינת ישראל".

במועד מוקדם יותר, ב־20 בינואר, הוזכרה ישראל גם בפנייתו הפומבית של האפיפיור, כאשר הביע את חששותיו מפני הרחבת המלחמה ופגיעה במדינות אשר, תודה לאל, נמנעות מלהשתתף בקרבות באופן ישיר.

עם זאת עלי לציין גם את ההודות החמה והרחבה של ארגונים נוצריים ברחבי העולם, המתבטאת בפניות, בגילויי דעת, בהפגנות ובתפילות למען ישראל, גם מצד אלה שלא היו בין התומכים בנו אך תמול, שלשום, את המפנה הזה מן הראוי לראות בקונטקסט הנכון שלו, ולא לעשות ערוביה. לכן לא נאמר נואש ונמשיך בפעילותו vis-a-vis הוויטיקן, vis-a-vis כל מה שנאמר כאן. עד אשר ייעשה דבר שמבחינתו יש בו צדק מעט, ומבחינתם — תיקון מעט ביחסו של הוויטיקן כלפי העם היהודי ומדינת ישראל.

אדוני היושב־ראש, אם יש בפי קריאה, מעל במה נכבדה זו, בהיותי נרגש מהדברים שחבר הכנסת שבח וייס הזכיר כאן, אותו מקום קטן, אותה משפחה ואותה קפליצה שנחנה לו מעט פיצוי אל מול ההתקוממות הגדולה נגד כל מה שעבר על בני עמנו, אומר לא מקפליצה אלא מבית־הנבחרים, מהפרלמנט, מהכנסת הריכונית של העם היהודי במדינות הריכוניות: לא עת חשבון היא לנו: להסתפק בתקווה למחר.

אני פונה אליך, חבר הכנסת שבח וייס, להסתפק בתשובתי זו. תודה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שבח וייס, האם תסתפק בתשובת השר?

שבח וייס (המערך):

אני מקבל את ההצעה של השר.

המדיניות הכנסייתית הקשוחה ביותר כלפי היהודים וכלפי ישראל, אולי מתוך האופי התיאולוגי השמרני והדוגמטי שלו.

אדוני שר החוץ, אני רוצה לסיים בדוגמה ובקריאה. אני לא באתי כאן לגנות את כל הכנסייה הקתולית. יש לנו חשבון היסטורי אתם. אבל ב־1942 הסתחרנו אני ומשפחתי במשך שלושה ימים כחצר האחורית של אשה פולנייה ושמה גוראלובה, במין כנסייה, מקדש מעט. קראו לזה בפולנית "קפליצה". "קפליצה" זו מין כנסיית כזאת, מטר רוחב על מטר אורך, גובה שני מטרים, עם הצלוב, ואתה יכול לתאר לך את הסיטואציה הזאת, שיושבים שם, מתחת לצלוב, שלושה ילדים, אב ואם, ומוצאים מחסה באמצעות פולנייה טובת לב, במקדש מעט. לימים, כאשר הזדמן לי לבקר בכיכר סן־פטרוס בדרכי לארץ־ישראל — ואני לא אהבתי את המקום הזה, יש לי בעיה עם כנסיות, כי בשלב מסוים הצלב התגלגל גם לצלב הקרס — זכרתי תמיד את המקדש־מעט של גברת גוראלובה, שאולי פיצה במידה מסוימת על שתירתו האיומה והקודרת של פיוס ה־12, ממלא־המקום השתקן.

אני פונה באמצעותך, באמצעות הכמה הזאת, לאפיפיור, שיעשה חשבון נפש גם על רקע הסביבה שממנה הוא בא. אנחנו לא זקוקים לחסד שלו, שיכיר במדינת ישראל. אני חושב שתהיה לו הזכות אם הוא ישנה את המדיניות הזאת. זאת תהיה זכות שלו.

ובזהדמנות זאת אני רוצה להביע רגש של זעם על היחס הנייטרלי שלו, הדיפלומטי מאוד, במאבק הזה כלפי ישראל, שבו אין שום הבחנה בין תוקפן לקורבן. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שבח וייס, רשות החשוכה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ, דוד לוי, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, יש דברים שאותם נושא כל אחד מאתנו בלבו כיחיד, וביחד אנחנו נושאים אותם כעם לאורך דרך ארוכה. השאלה המתבקשת היא, האם עלינו לעשות חשבון, האם עלינו להתחשבן בימים אלה, האם עלינו לעשות מאזן היסטורי כימים אלה. כמובן, כל אחד בוחר לו את העיתוי ואת הביטוי. כמדינה, ככנסת, אינני סבור שעלינו להתחשבן בימים אלה עם הוויטיקן. זו דעתי.

עינינו לעתיד, זיכרוננו מן העבר. תקוותנו היא שהעתיד יפצה ולו במעט, ותהיה זו נחמתנו אם יתוקן היחס וישונה כלפי מדינת היהודים, ונכון, כפי שאמרת חבר הכנסת וייס, תהיה זו זכות למי שיעשה את הדבר, למי שחייב לעשות זאת.

מדינה ריכונית, מדינה בה נמצא עם אשר נדרף עד צוואר בגלל אמונתו, עם שדמו נשפך כמים מדור לדור, עם שידע נגישות, שידע רדיפות, שנתן קורבנות על חטא אחד ויחיד, שנשאר נאמן לאמונתו באל אחד, ולדתו הדת היהודית על אף כל גלגוליו, נוגשיו ורודפיו, וזכה להתגשמות אותה תפילה בת דורות רבים, ליום שבו נשוב לארצנו, לארץ אבותינו, נחלת ילדינו.

והנה אנחנו כאן, ורוב המדינות והעמים, אלה שהתכחשו ואלה שתמכו, מכירים במדינה הריכונית הזאת, ביתו של עם נדרף ושבע נגישות, הכית הלאומי, ומטבע הדברים, מאז ומעולם היתה ציפייה, ולא רק מהיום, ציפייה נוכח מה כל שעבר עלינו וכל מה שידענו, שהאפיפיור, הוויטיקן, יכיר בעובדה הזאת, החיה והנושמת, ועל־ידי כך יתרום מעט

ז. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון — הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א — 1990*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

על היחמה. היא עולה בקנה אחד עם כוונות הממשלה. הממשלה אכן תומכת בהצעת החוק. אסתפק בכקשה להעביר את הצעת החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר דוד מגן. חברי הכנסת, אנו נצביע. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 19

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה

(תיקון — הגנת חושפי שחיתות).

התשנ"א — 1990, לדיון מוקדם בוועדה

לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

הי"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, ברוב של 19 קולות, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע, כי הצעת חוק תתע"ב, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון — הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א — 1990, נתקבלה ועוברת להכנתה לקריאות הבאות לוועדה לענייני ביקורת המדינה. תם נושא זה.

ח. הצעה לסדר-היום

הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית

ישראל, אלא גם על קיומו שלו. מציאות זו ממחישה יותר מכול, לכם האזרחים הערבים, עד כמה גורלכם ועתידיכם משולבים ותלויים בגורלה ובעתידה של מדינת ישראל, ובסופו של דבר ביטחונה הפיסי משמש ערובה לביטחונכם.

הנושא שעל סדר-היום הוא דוגמה להתרשלות הגובלת באיוולת מצדה של הממשלה, ללא קשר לזהות המפלגתית של מרכיבי הממשלה. זאת משום שהיא נוגעת להחלטותיהן של כמה ממשלות, ומשתרעת על פני שנים רבות.

בשנת 1976 החליטה ממשלת ישראל על הפקעה של כמה אלפי דונמים, 4,729 דונם. מטרת ההפקעה היתה לצורכי ציבור, ובעיקרה לצורך הרחבת היישוב נצרת-עילית. ההפקעה היתה בכפרים: עין-מאהל, ארינה, משהד וכפר-כנא.

הפקעה זו עוררה תסיסה חסרת תקדים במגזר הערבי, והיתה למעשה נקודת מפנה בהתעוררות המחאה והמאבק הפוליטי של ערביי ישראל. ההפגנות והאירועים שהתרחשו אז הובילו לקורבנות בנפש, ובעקבותיהם הכריזו האזרחים הערבים על 30 במרץ כעל "יום האדמה".

מדינת ישראל והחברה הישראלית — היהודית והערבית — שילמו על אותה החלטת הפקעה מחיר כבד מאוד, מחיר שהתבטא גם בהרעה ביחסי יהודים-ערבים, בהקצנה פוליטית

הי"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתע"ב, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון — הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א — 1990. הצעת חוק זו היא של חברי הכנסת אמנון רובינשטיין ואוריאל לין. נמק מהמקום חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו אמורה לתקן, לשפר ולהרחיב את תיקון מס' 12 לחוק מבקר המדינה, בעניין חושפי שחיתות.

סעיף 1 שבה מסמיק את מבקר המדינה לטפל על-פי סמכותו, גם כאשר אין מדובר במעשה שחיתות אלא מדובר במעשה בלתי חוקי שהוא עוון או פשע.

סעיף 2 בא לקבוע, כי התנכלות לעובד על רקע של חשיפת מעשים בלתי חוקיים תהווה היא עצמה עבירה משמעתי.

יש הסכמת הממשלה. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה, כדי להכינה לקריאה ראשונה. תודה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. האם כבוד השר מבקש להשיב?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מברך את חברי הכנסת אמנון רובינשטיין ואוריאל לין

הי"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום מס' 4106, בעניין הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית — מאת חבר הכנסת רענן כהן. יעלה ויבא.

רענן כהן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, איני יכול שלא לפתוח ולגנות בחריפות את הנפת הטלאי הצהוב על-ידי שני חברי הכנסת מרק"ח אתמול. לא ייתכן שבכנסת ישראל ינצלו את סמלי השואה המיוחדים לצרכים פוליטיים זולים. יהיו חילוקי הדעות אשר יהיו בכנסת, ואני יודע שהיו חילוקי דעות, אבל מה שנעשה כאן — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה שייך להפקעה?

רענן כהן (המערך):

זה שייך ליותר מהפקעה. אלה מעשים מכוערים, ויש לגנות אותם מעל במת הכנסת.

האיום שיש עלינו בימים אלה ממחיש עד כמה חשוב לנו למצוא דרך לדריקת בין יהודים לערבים. אולם גם אותו חלק בקרב ערביי ישראל, שעד הימים האחרונים תמך בסדרם חוסין, מבין כיום, שהאיום אינו רק על קיומה של מדינת

על הממשלה לבדוק שוב את נחיצותן של האדמות שהופקעו, אשר במשך 15 שנה לא היה בהן כל שימוש. אם אכן המדינה זקוקה לאדמות אלה שהופקעו ב-1976, יש לגלות כיום את מירב הרגישות וההכנה ולקחת אותן תוך מיצוי של דרך המשא-ומתן ומתן תחליפים הולמים.

הטיפול הכושל בנושא של הפקעת הקרקעות כמוהו כשפיכת שמן על להבה בוערת.

על כן אני קורא לראש הממשלה ולשר הבינוי והשיכון להצהיר, שאין בכוונת הממשלה להפקיע אדמות ערביות מעבר לאדמות הנחוצות לצורכי הביטחון ולצורכי הפיתוח של היישובים הערביים, וזאת על-מנת שלא לתת לגופים קיצוניים עילה ליצירת דימויים מוטעים, כאילו יש בכוונת הממשלה להפקיע אדמות רבות בבעלות ערבית לצורכי יישוב עולים. אני מזהיר ומתריע, שאם לא תבוא הודעה כזאת נהיה עדים ל"יום אדמה" חדש וחמור שבעתים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מסיבות של צדק — — —

רענן כהן (המערך):
אתה רק מפרע לעצמך ולאוכלוסייה הערבית. אתה לא מייצג כאן את האוכלוסייה הערבית. אתה עושה את כל הדברים הגרועים ביותר לאוכלוסייה שלך.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

רענן כהן (המערך):
אתה רק מזיק לאוכלוסייה שלך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
למה הוא מזיק?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — — המדיניות עושה את האנשים קיצוניים.

רענן כהן (המערך):
אתה עושה את האנשים קיצוניים שבקיצוניים בדרך שאתה נוקט. אני מבקש ממך, שב בשקט. דע לייצג את המגזר הערבי.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת חסיין פארס, בזה תמו קריאות הביניים שלך.

רענן כהן (המערך):
תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

לבסוף, אני קורא להורות לאלתר על בדיקת העניין הנוגע לאדמות שאינן דרושות לצרכים אמיתיים של פיתוח הגליל. את האדמות שאינן דרושות ושהופקעו יש להשיב למגזר הערבי לצורכי פיתוח של היישובים הערביים. זהו המעט שבמעט שביכולתנו לעשות עתה כדי שלא להערים לשווא עוד מכשולים על קו התפר שביחסי יהודים וערבים, שממילא, וגם בלי כל אלה, נמצא במצב מעורער למדי בימים מדיאגים אלה. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:
תודה לחבר הכנסת רענן כהן. רשות התשובה לסגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אברהם רביץ. יעלה ויבוא.

במגזר הערבי ובהתקרבות ערביי ישראל למאבקם של ערביי השטחים. יום זה נוצל גם מדי שנה על-ידי גורמים שונים, במטרה להתסיס את ערביי ישראל וליצור עימות עם האוכלוסייה היהודית.

רבותי חברי הכנסת, האם היה כל זה מוצדק? מילא, לו היה המחיר היקר נגבה מאתנו, אך היתה לו הצדקה. ומה פירוש הצדקה? אילו שימשו אותנו הקרקעות שהופקעו אז, לפני 15 שנה, לצרכים שלשמש הן הופקעו, דהיינו אילו השתמשנו בקרקעות לצורכי פיתוח הגליל והרחבות היישובים, נחא. אבל מתברר, אדוני סגן השר, שבמשך 15 שנה רוב השטחים לא נדרשו. יתר על כן, עד לתקופה האחרונה שום משרד ממשלתי לא טרח להכין תכנון מפורט לקביעת אופן ניצולם של השטחים. תחום השיפוט של היישובים שלמענם הופקעו הקרקעות לא שונה, ולכן גם לא הוגשמה הלכה למעשה פעולת הפקעתם של אותם שטחים. לעומת זאת, כמציאות, בעלי הקרקעות שהם הופקעו האדמות חיזקו את אחיזתם בהן והמשיכו לעבדן כאילו לא היתה כלל הפקעה.

רבותי חברי הכנסת, הקרקעות הופקעו, התעוררו מהומות ונוצרו מצבים חמורים ביותר, אבל מינהל מקרקעי ישראל לא עשה דבר כדי לממש את ההפקעה. וכאילו לא די באיוולת זו, באה הממשלה הנוכחית ומוסיפה חטא על פשע בכך שהיא שולחת היום צווי פינוי, כל זאת 15 שנה אחרי שניתנה ההודעה הראשונה על ההפקעה ובעיתוי אומלל ביותר.

העיתוי למתן צווי הפינוי הוא גרוע, משום שהדבר מתפרש בקרב ערביי ישראל, ובעיקר בקרב הקיצוניים שבהם, שהעולים החדשים באים להתיישב בגליל על חשבונם של ערביי ישראל; לא לצדם, אלא במקומם, דווקא באותן חלקות אדמה שהיו בבעלותם.

לא שמעתי עד כה את ראש הממשלה, את השר הממונה על הטיפול בערביי ישראל או גורם ממשלתי אחר פונה לערביי ישראל בניסיון להרגיעם ולהסביר להם את השתלשלות הדברים הנוגעים לאדמות שהופקעו מהם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, כאשר שמעתי את הדברים בכלי התקשורת, עלו כי שאלות רבות. מדוע היה עלינו להפקיע שטחים שלא היו דרושים לנו או בכך לעורר התמרמרות, לחדד קונפליקטים לחינם ולהביא לקורבנות נפש בקרב ערביי ישראל ולפצועים בקרב אנשי הביטחון שלנו? ואם היה צורך בשטחים, איך זה ש-15 שנה לא נעשה בהם שימוש? האם אין כאן הצדקה לטענת הערבים, שהממשלה ניסתה לנשל אותם? או אולי היה כאן מחדל חמור של אלה שעסקו בנושא הפקעת הקרקעות וגילו חוסר רגישות כלפי נושא שתמיד מעורר מחלוקת ומתחים, גם כאשר מפקיעים אדמות מציבור יהודי?

לא ניתן לעבור לסדר-היום על מחדל חמור זה, משום שהפקעת הקרקעות ב-1976 היתה בתקופה קריטית בתולדות האוכלוסייה הערבית, תקופה שבה התהדקה הזהות הלאומית של ערביי ישראל, גל של התארגנויות לאומיות היה בעיצומו, והמדינה באיוולתה הפקיעה שטחים, שמסתבר שאז היא לא היתה זקוקה להם.

על כן אני תובע מראש הממשלה הקמת ועדה לבדיקת העניין, על-מנת לקבוע מי הם האשמים במחדל חמור זה, שהזיק מאוד למרקם היחסים הרגילים שבין יהודים לערבים במדינת ישראל. בכך הציתו אש כשדה שאותה ליבו הקוצים הקיצוניים שבקרב ערביי ישראל.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני מבקש רשות לשאלה. הנושא של הקרקעות הוא בתחום הטיפול של שר האוצר.

היו"ר ג' גדות:

טעות כידך. חבר הכנסת דראושה.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
על נושא הקרקעות מופקד שר האוצר.

היו"ר ג' גדות:

לא נקים דרישה בינינו. עניינית יש לך טעות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה דווקא להתחיל בדבר שהייתי צריך לסיים בו, כדי להרגיע את המצבי, חבר הכנסת רענן כהן. אין בכוונת הממשלה להפקיע אדמות לא של ערבים ולא של יהודים סתם כך. הממשלה איננה מתעסקת בהפקעת אדמות לשמה. הממשלה נוהגת להפקיע מדי פעם בפעם אדמות של יהודים וגם של ערבים לצרכים שלשמש החוק מאפשר לה לעשות זאת. לכן, אני רוצה להרגיע אותך. חבר הכנסת רענן כהן, את חברי הבית ואת תושבי ישראל היהודים והערבים גם יחד: אין הממשלה נוקטת עמדה של הפקעת אדמות לשמה.

הייתי רוצה להוסיף עוד דבר אחד. הרשו לי לספר לכם על מקרה שקרה, ואנחנו חווים חלק מהמקרה הזה. בירושלים, בכירת ישראל, לפני שנים רבות הופקעו אדמות של יהודים במרכז של ירושלים, בנכעת דבר ההכרס, לצורך ציבורי מסוים. במשך השנים לא נעשה דבר באדמות הללו. בגלל הצורך המיוחד שיש לנו כיום, עם בוא גלי העלייה, הוחלט לייצר את האדמות הללו לצורך בנייה למגורים. בעלי האדמות פנו לבג"ץ, כדי לבטל את ההפקעה טרדואקטיבית, בטענה שההפקעה הזאת נעשתה לצורך אחד ולא לצורך האחר. בג"ץ דחה את עתירתם, מאחר שההפקעה נעשתה בשעתה לצורך ציבורי וכיום האדמות הללו שייכות למדינת ישראל והיא רשאית לעשות בהן שימוש לפי הצרכים הקיימים היום. אני רוצה לספר לכם שיש עתירה נוספת לבג"ץ, גם היא בירושלים, במקרה זה של תושבים ערבים, והיא נדונה כיום בפני בית-הדין הגבוה לצדק.

אני מבקש להשיב לך בטענה העיקרית — אדמות. לאחר שהופקעו דינן כאדמות של המפקיע. על כן המפקיע יכול ורשאי לעשות באדמות הללו לפי הצרכים המזדמנים של כל תקופה ותקופה.

אני מסכים עם אחד הדברים שאמרת — שהממשלה חייבת להיות פתוחה לרוחשי לב של הציבור הערבי ולצרכים של הציבור הערבי, ובמידה שיש צורך לתת אדמות — וזה לא לקרא לשחרור אדמות אלא לתת אדמות, לייצר אדמות — לשם יישוב אזרחי מדינת ישראל, ויהיו אלה ערבים, יש לעשות זאת.

ועכשיו הרשו לי לקרוא את מה שנתבקשתי לקרוא. בילקוט הפרסומים מס' 2206 מיום 19 במרס 1976 פורסמה הודעת שר האוצר — ואנכי, חבר הכנסת רענן כהן, אתה היית אז ראש המחלקה הערבית, ואני בטוח שאתה נלחמת נגד זה במפלגת העבודה, ולא הצלחת.

רענן כהן (המערך):

15 שנה — — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אז כיהן שר האוצר ממפלגת העבודה.

רענן כהן (המערך):
כבר 15 שנה הליכוד בשלטון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
כן, אבל לא חזר בתשובה.

היו"ר ג' גדות:

כבוד סגן השר אברהם רביץ, אני משוכנע לתומי שקריאות הביניים אינן כלולות במסמך שאתה מנסה לקרוא ממנו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

פורסמה הודעת שר האוצר, לפי סעיפים 5 ו-7 לפקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), 1943, על הפקעה של שטח בגודל של 4,729 דונם באזור נצרת, עין-מאהל, א-רירה, משהד וכפר-כנא. זה נעשה אז, לא היום. מטרת הרכישה היתה הרחבת נצרת-עילית, הגשמת תוכנית פיתוח הגליל על-פי מדיניות הממשלה.

קיימת תוכנית מתאר מס' 4502, שהוכנה על-ידי משרד הבינוי והשיכון, החלה על כל שטח ההפקעה המהווה השלמת תוכנית מתאר נצרת-עילית, שאושרה להפקדה ביום 14 בספטמבר 1987. ייעוד השטחים בה הוא אזור מגורים, מוסדות ציבור, מרכז עסקים שכונתי, שטח ציבורי פתוח ושטח לתכנון בעתיד, דרכים קיימות ומוצעות.

הואיל ולצורך תכנון מפורט ופיתוח שטח גדול דרוש זמן ניכר, אפשרו בעבר לחקלאים להמשיך ולעבד את האדמות המופקעות. אני חושב שזה היה דבר הומני יפה. הרשו, אילוהא הרשו, לא היתה טענה היום. אבל כיוון שהרשו, נמצאים החקלאים על האדמה, ומשום כך הועלתה ההצעה הזאת לסדר-היום.

לגבי חלק מהשטח — — —

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

תרשה לי לקרוא ראשית כול את הטקסט. אחר כך.

לגבי חלק מהשטח הנ"ל הוכנה תוכנית מפורטת, גבמ/38, בהריינה, על שטח של כ-500 דונם, ותוכנית מפורטת נוספת נמצאות בשלבי הכנה. כיום מבקשים לממש את השטחים שלגביהם הוכנו תוכניות מפורטות, ולפיכך נדרשים החקלאים לפנות את השטחים המעובדים על-ידם.

אני רק רוצה להוסיף, מתוך עבודתי במשרד הבינוי והשיכון אני יודע שהדברים הללו נעשים גם במגזר היהודי. לכן אני פונה אל חבר הכנסת רענן כהן: תסתפק בדברים, ובעיקר כאותם דברים שאמרת לגבי מה הממשלה של ההצעה לסדר-היום. אין הממשלה עוסקת בהפקעת האדמות לשמה, כדי להצר את צעדיהם של אזרחים אלו או אחרים במדינת ישראל. אני מציע שחסתפק בדברי.

רענן כהן (המערך):

אדוני סגן השר — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה ספציפית?

רענן כהן (המערך):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן השר, אתה מציע — — —

מסוכנת ביותר בקרב האוכלוסייה הערבית כולה, וכבר היו לזה סימנים והתחלות. האם משרד הבינוי והשיכון והממשלה כולה אינם מודעים לצרכים של היישובים ולבעיות החמורות העוללות לנכוח מממוש ההפקעה? האם לא כדאי לבטל את הצו של ההפקעה ולהיענות בכך לעמדת התושבים ולצורכיהם האמיתיים? הקרקע הזאת נשארת קרקע של מדינת ישראל בתוך מדינת ישראל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדבר אל ההיגיון האינטלקטואלי של חברי הכנסת. הצרכים של תושבי ארבעת הכפרים הללו, הצרכים והמצוקה בדיוור שהוזכרו כאן, לא יפתרו אם לא יממש את ההפקעה. המצב כיום הוא, שהאדמות שעליהן מדובר אינן משמשות למגורים, הן משמשות לחקלאות זמנית. לכן כל הנימוקים לכיטול ההפקעה לא יסייעו לארבעת הכפרים במאומה. להיפך, אם תבוצע שם תוכנית בנייה — אני מציע עכשיו כתשובה על שאלתו של חבר הכנסת דראושה — — —

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חבר הכנסת דראושה, אני מבקש לא לפתח את הוויכוח. אין ויכוח.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

כתשובה על שאלות שנשאלו כאן: בלי כל קשר להפקעה, אני חושב שמשרד השיכון חייב לתת פתרון ותשובה לכל אזרחי מדינת ישראל ללא הבדל דת וכו'. לכן, בלי כל קשר להפקעה — ואני חושב שבסיוע של ההפקעה — יפנו ארבעת הכפרים הללו למשרד השיכון בצורה מסודרת, ואני מבטיח לכם שהם יקבלו אותו טיפול ככל שאר אזרחי מדינת ישראל.

לכן אני מציע להסתפק בדברי אלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת דראושה, יש לך אפשרות — — —

רענן כהן (המערך):

זו הצעה שלי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זו הצעה לסדר-היום. סגן השר מבקש להסיר אותה. אתה לא יכול — — —

רענן כהן (המערך):

אני רוצה להגיד מלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. השאלה אליך יכולה להיות: האם אתה מקבל את תשובת סגן השר — — —

רענן כהן (המערך):

אני רוצה לשכנע את סגן השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אין. חבר הכנסת רענן כהן — — —

רענן כהן (המערך):

אני לא מסתפק.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
להסתפק בדברי, להסיר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין. חבר הכנסת חסיין פארס, בבקשה, לא נאום.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני סגן השר, כאשר הופקעו האדמות של ארבעת הכפרים האלה, הן הופקעו למטרות שירותו את נצרת-עלית. הן נלקחו מאדמות ארבעת הכפרים האלה בלי להתחשב בצורכי הכפרים. אני מבין, פיתוח יכול להיות, לפעמים מפקעים אדמות לטובת המדינה, לפיתוח אזור מסוים, לענייני ביטחון, אבל מתחשבים גם בצרכים של האנשים המקומיים. לכן מן הרין, אני מבקש — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

מה השאלה, חבר הכנסת פארס? הרשיתי לך לשאול ולא לנאום.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

השאלה שלי: מדוע הממשלה או משרד השיכון, אשר יודע את המצוקה שחיים בה תושבי ארבעת הכפרים האלה, מצוקת הדיוור, כי אין להם שטח להתרחבות, מדוע לא כוללים אותם בתוכנית של הפיתוח האזורי הזה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

השאלה ברורה. תודה.

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, אין כאן שאלות ותשובות. אם סגן השר יבקש להסיר, אתה רשאי להציע להעביר את הנושא לוועדה, חבר הכנסת דראושה.

רענן כהן (המערך):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, זו הצעה שלך. אני מאפשר לסגן השר להשיב לחבר הכנסת חסיין פארס.

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה תקבל רשות אם יבקש סגן השר להסיר.

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

לפני שאתה עלית על כיסא היושב-ראש ביקשתי לשאול את סגן השר, והוא השיב: בסוף דברי. אם תרשה לי, אני מבקש לשאול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תשאל, שאלה ולא נאום. אני מאפשר מפני שסגן השר עמד במסגרת הזמן שלו, ולא, לא הייתי מאפשר את זה, כי יש לנו היום תוכנית גדולה, ואני מוכן לחרוג מן הזמן.

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

כבוד סגן השר, הצרכים של ארבעת הכפרים שמנית מוכרים לנו היטב, הם צרכים אמיתיים. בעלי הקרקעות מעבדים את הקרקע הזאת במשך כמה שנים. זאת קרקע שהם ירשו אותה מאבותיהם ועיכדו אותה במשך דורות רבים. ההפקעה הזאת תפגע בהם קשות. והימוש יביא לחסיסה

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה לא מסתפק, טוב. בסדר. לחבר הכנסת דראושה יש דקה לבקש להעביר את הנושא לוועדה.

רענן כהן (המערך):

אני מבקש. ייתכן מאוד שסגן השר יקבל את דעתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אין פה ויכוח. יש פרוצדורה ואנחנו מקיימים אותה. עולה סגן השר, משיב על הצעה לסדר-היום ומציע להוריד אותה מסדר-היום ולהסתפק בתשובתו. נרשם חבר כנסת, לא המציע, כדי להציע להעביר את ההצעה לוועדה. אנחנו מקיימים את זה. אחר כך תהיה הצבעה. אנחנו מחדשים פרוצדורות שלא היו ידועות? בבקשה, חבר הכנסת דראושה, במסגרת דקה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, את היית יושבת-ראש הרכה זמן. את יודעת שהפרוצדורה היא קבועה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

סגן השר לא הציע להסיר את הנושא. הוא ביקש להסתפק בדבריו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגן השר אמר, שמעתי כמו אזוני, להסתפק בתשובתו, ולא — להסיר את הנושא. אני מוכן לשאול אותו עוד הפעם: אדוני סגן השר, אם לא מסתפקים בתשובה שלך, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה, או לא? אם תאמר לי "כן", נצביע על העברה לוועדה.

סגן השר הבינוני והשיכון א' רביץ: כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה מסכים להעביר לוועדה.

סגן השר הבינוני והשיכון א' רביץ: כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

טוב. חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבדיאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

סגן השר חסך לי. רציתי לשכנע יותר את סגן השר כי הוא טעה בשיקול הראשוני שלו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דראושה, יותר מאשר להגיד "כן" הוא לא יכול. הוא יכול רק להגיד פעמיים "כן".

חברי הכנסת, יש לפנינו רק הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדה — לוועדת הכלכלה?

סגן השר הבינוני והשיכון א' רביץ:

לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה?

רענן כהן (המערך): מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נא להצביע. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 14

נגד — 2

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע

ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 14, נגד — 2, הועברה הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדת הכנסת, והיא תקבע לאיזו ועדה יועבר הנושא הזה.

ט. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"א — 1990*

(הצעת חבר הכנסת ג' שפט)

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"א — 1990, הצעה תק"מ — של חבר הכנסת גרשון שפט בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני הכנסת הצעת תיקון לחוק הבחירות לכנסת הבאה — להגדיל את אחוז החסימה ולהעמידו על 2.5%. הצעה זו, שהיא ארגונית בעיקרה, באה במקום כל ההצעות לשינוי שיטת הבחירות, שעיקרן שינויים מהותיים ברכות החיים הפוליטיים, העלולים להביא לזעזועים מרחיקים לכת. לכן אני מקווה שהם לא יזכו לרוב בכנסת.

היתה הצעה בכנסת הראשונה להעמיד את אחוז החסימה על 2%, אבל ההצעה לא עברה. גם ניסיון נוסף בשנת 1981 נכשל. בחודש מרס 1987 קיבלה הכנסת האחת-עשרה בקריאה טרומית את הצעתו להעלות את אחוז החסימה ל-2.5%. ועדת החוקה, חוק ומשפט הביאה את ההצעה לקריאה ראשונה, אך, לדאבוני, לא עלתה ההצעה להצבעה בקריאה הראשונה, היות שהיינו זקוקים לרוב מיוחס.

כיום יש בכנסת 20 סיעות. כולנו רואים עד כמה קשה לכנסת לתפקד וכמה שעות צריך להקדיש לכל דיון, כדי שכל סיעה תבוא לידי ביטוי משלה. הדיונים מייגעים, משעממים, ואחר כך מתפלאים שאין השתתפות בשיבויות והכנסת ריקה. גם הרכב הוועדות אינו נכון ונוצרים עיוותים הפוגעים בכושר עבודתן של הוועדות.

בשנים האחרונות מתנהל מסע אגרסיבי לשינוי שיטת הבחירות והממשל בישראל. רוב השינויים המוצעים הם מהותיים ועלולים לגרום לזעזועים, כפי שכבר אמרתי. לא מפליא אפוא הדבר, שקשה לגייס רוב בכנסת להצעות אלה.

לחברי הכנסת המתנגדים לשינויים אני מציע, בדאון נחלד סביב הגדלת אחוז החסימה. זהו שינוי ארגוני ולא מהותי, ולכן אפשר לחיות אתו. מוטב שינוי כזה מאשר שינויים דרסטיים אחרים. עליכם להביא בחשבון, כי הציבור רוצה שינוי, אבל לא יודע איזה. לכן יש לקבל את הרע במיעוטו, דהיינו — הגדלת אחוז החסימה.

חברי הכנסת הדוגלים בשינויים מהותיים יותר, כואו נלך צעד אחר צעד, אפילו ייקח הדבר עוד זמן. נראה איך פועל שיעור חסימה של 2% או 2.5% בכנסת הבאה. נראה את התוצאות ונחליט אם יהיה צורך בשינויים נוספים, ואם כן מה הם.

להצעת חוק זו מסכימים רוב-רובם של חברי הכנסת. אם אומנם נצליח להעבירה, עשינו צעד חשוב קדימה.

כולנו מרגישים שאי-אפשר להמשיך במצב הקיים. הבה אפוא נתלכד להעביר את החוק, שאינו מסוכן, במהירות האפשרית. כדי שהכנסת הבאה והממשלה שתבחר יתפקדו טוב יותר וביעילות רבה יותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת שפט.

יש טענה, כי הצעה זו פוגעת בדמוקרטיה, כי לא תהיה נציגות לציבור המונה רק 1% של תושבי המדינה. טענה זו אינה נכונה. יש מדינות דמוקרטיות שבהן קיימים שיעורי חסימה של 3%, 5% ואפילו 10%, ובכל זאת הציבור מגיע לידי ביטוי ולידי ייצוג.

2.5% נראים לי סבירים. אך אם קיימת נטייה אצל כמה מפלגות להגיע ל-2% בלבד, אני מוכן להצטרף אליהן ולהגיע להסכמה על כך בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ובלבד שנצליח להעלות את האחוז הקיים. יש כאלה המציעים אפילו פחות מזה.

לא כל מי שרוצה להביע דעות פוליטיות חייב להקים מפלגה קטנה. אני מכיר, למשל, שני אנשי רוח חשובים בירושלים, אשר מביעים בפומבי ובאופן שוטף את דעותיהם הפוליטיות ויש להם השפעה לא פחות מלחברי הכנסת. לא יהיה אסון בכך שמפלגות קרובות יופיעו במשותף לבחירות לכנסת. אוכל להביא דוגמאות מכל קצות הקשת הפוליטית שלנו. לא יהיו חילוקי דעות אידיאולוגיים מהותיים, לא אישיים, בין שניים או שלושה חברי כנסת. גם הרכבת הממשלה תיראה אחרת מכפי שהיא כיום.

אני מניח שכתוצאה מקבלת החוק תיוותרנה שבע עד תשע מפלגות, ואז יצטמצם הסחר-מכר הפוליטי וימנע הביזיון שהתבזונו בו בשנה שעברה.

קבלת החוק החדש, שיטיל מגבלות על התנהגותם של חברי הכנסת וימנע נדידה, חופשית מכל ביקורת, מסיעה לסיעה, תוסיף בוודאי נדבך חשוב לטיהור החיים הפוליטיים שלנו.

י. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התש"ן—1990*

(הצעת חבר הכנסת יצ' לוי)

חשיב? — נשמע. יש לשר הפנים הזכות להשיב. אני מודיע שבשם הממשלה ישיב שר הפנים על שלוש ההצעות. אחרי חבר הכנסת יצחק לוי יופיע חבר הכנסת מיכה חריש.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הפנים, אנחנו נשמח, כמובן, לשמוע את עמדת הממשלה, אף שבדרך כלל בדברים כאלה הממשלה נמנעת מלנקוט עמדה. אם שר הפנים ביקש לדבר, ודאי יש לו מה לחדש. נשמע זאת בשמחה.

ובכן, התמורות הפוליטיות שהיו בקדנציה הזאת, בעיקר כסביבות חג הפסח בשנה שעברה, הביאו לצורך דחוף בשינוי שיטת הממשל. בעקבות זאת עלו הצעות שונות — הצעת שינוי שיטת הממשל, בחירה ישירה של ראש הממשלה, התחדשו ועלו הצעות ישנות אחרות של שינוי שיטת הבחירות, הצעות מורכבות מאוד, מסובכות מאוד; ובחלקן אנחנו תומכים ובחלקן לא. זו חקיקה מסובכת מאוד, שאינני יודע אם היא תגיע עוד בקדנציה הזאת; ייתכן שכן, ייתכן שלא. אבל, לנו ברור שיש צורך להביא לייצוב הממשל. לא ייתכן שהמחזות שהיו יחזרו על עצמם.

רבותי חברי הכנסת, דעו שהדברים בעיקר נבעו מפיצולים ומפיצולי פיצולים וממחשבה של אנשים שיכולים אחר כך לגשת גם לבחירות כמעט ברשימות יחיד. צריך לחסום את הדרך בפני התופעה החמורה הזאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא עכשיו לחבר הכנסת יצחק לוי, השר — שר הפנים — ישיב על כל שלוש ההצעות. ההצבעה, כמובן, תהיה נפרדת.

מיכאל חריש (המערך):

איזה מעמד יש לשר הפנים בנושא פרלמנטרי?

היו"ר מ' וירשובסקי:

הממשלה בדרך כלל נהגה, שבענייני — — —

שר הפנים א' דרעי:

שר הפנים אחראי לחוקי הבחירות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חריש, לממשלה יש הזכות להביע את דעתה בכל נושא, בכל הצעת חוק. אני לא יודע מה יגיד השר, אם הוא יתמוך או לא יתמוך ואיזו דעה הוא יביע, אבל זכות הממשלה להשיב נתונה לו.

מיכאל חריש (המערך):

הממשלה מעולם לא היתה גורם בנושאים של חוקי הבחירות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חריש, אתה צודק מבחינה היסטורית ועובדתית. אבל יש לממשלה הזכות לעשות זאת. מה היא

— הצעת חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (תיקון):
— הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון) — אחוז החסימה) —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, דיברתי על הקואליציה. לו הייתם בקואליציה לא הייתי שוכח להזכיר אתכם. דיברתי כרגע על הקואליציה הממשלתית. ש"ס מנתה שישה מנדטים והיום היא מונה חמישה מנדטים. אנחנו יודעים זאת, אבל אנחנו לא חוזרים על ההיסטוריה. ודאי שהדברים יודעים. אני מדבר על המצב הנוכחי היום.

במצב זה החלטות בקואליציה נופלות לפעמים על-פי רצונו של חבר הכנסת יחיד. חבר כנסת יחיד יכול לפעמים לגרום לכך. ש"ס 60 או 65 חברי הכנסת יתקבלו לפי רצונו.

דבר שלישי, רבותי חברי הכנסת, יש אפשרות להגיע למספר מפלגות קטן יותר. יש מפלגות שהמרחק האידיאולוגי ביניהן אינו גדול כל כך, ולפעמים אינו קיים, וסיעות אלו יכלו להתאחד, אך משום מה יש יצר פיצול, יצר פיצול שרודף אותנו. אנחנו צריכים לחסום את יצר הפיצול הזה.

לכן, כמקובל גם בפרלמנטים רבים אחרים, אנחנו מציעים להעלות את אחוז החסימה. הצעת החוק גורסת 2.5%. מדיניות מוקדמים שהיו עם חברים מסיעות אחרות, בין במסגרת הקואליציה, בין במסגרת האופוזיציה, אני התרשמתי שאולי זו קפיצה גדולה מדי לעבור מאחוז חסימה אחד ל-2.5%. לכן אני בטוח ומקווה, שאם תעבורנה ההצעות האלה בקריאה טרומית ותועברנה לוועדה, בוועדה נוכל לדון ונוכל להוריד את ה-2.5% ונוכל להגיע להבנה. אבל אין ספק שזהו צעד בכיוון הנכון.

לכן אני פונה לחברי הכנסת לתמוך בהצעתי ובהצעה של חברי, ולהעביר בקריאה טרומית להכנה לקריאה ראשונה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת יצחק לוי.

ראו מה קורה היום. יש אינפלציה של רשימות לכנסת, רשימות מועמדים לכנסת. נגישות יותר מ-30 רשימות. הקולות מתפצלים. מאות אלפי קולות הולכים לאיבוד. כלומר, מאות אלפי אזרחים רעתם אינה נשמעת בבית הזה, בגלל הפיצול הגדול שיש ברשימות.

מזה אני למד, שאחוז חסימה אחד אינו מרחיע אנשים שיוצאים לאיזון אוונטורה, לאיזון הרפתקה, מלהגיש מועמדות לכנסת של אנשים היודעים מראש שאין להם שום סיכוי להגיע לכנסת. אחוז חסימה זה הוא משוכה קלה. אנשים מגישים רשימות, ומאות אלפי קולות הולכים לאיבוד.

אברהם רבין (דגל התורה):

כמה קולות הלכו לאיבוד?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

מאות אלפי קולות הלכו לאיבוד ברשימות שלא עברו את אחוז החסימה.

שר הפנים א' דרעי:

מה זה הלכו לאיבוד? התחרות.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

לא, הלכו לאיבוד. כלומר, אנשים, אזרחים, לא רואים את נציגיהם או לא באו לספיק בעניין הזה.

לאחר הבחירות נבחרה הכנסת עם הרבה מאוד סיעות קטנות. קשה מאוד להרכיב קואליציה. היום הקואליציה מורכבת מ-12 סיעות, ושתי הסיעות השניות בגודלן — ש"ס והמפד"ל — הן של חמישה מנדטים. כל השאר הן של שלושה מנדטים ומטה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

ש"ס מנתה שישה מנדטים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, אני לא רוצה להתערב, אבל את סיעת ר"צ שכחת.

יא. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון) — אחוז החסימה), התש"ן — 1990*

(הצעת חבר הכנסת מיכה חריש)

שהוא יותר מפוצל, יותר קשה לניהול. הוא דחף פעמיים להקמת ממשלת אחדות, שאיננה לטובת הדמוקרטיה, הוא הביא למשברים, ואם התהליך הזה יימשך, יש סכנה שאותם דברים שקרו ברפובליקה הרביעית בצרפת וברפובליקת ויימר בגרמניה, לפני עליית הנאצים לשלטון, עלולים להתרחש פה כתוצאה מההתפוררות של המערכת הפרלמנטרית ושל המשטר הדמוקרטי המסודר.

בכנסת הנוכחית, אדוני היושב-ראש, הגיע התהליך לשיאו. בראשית הכנסת, לאחר הבחירות, התחלנו עם שתי סיעות יחיד, ארבע סיעות של שני חברים, וארבע סיעות של שלושה עד ארבעה חברים. תוך כדי כהונת הכנסת הנוכחית התרכינו, נוספו לנו ארבע סיעות יחיד של עריקים ופורשים למיניהם — מוריה, פרישה מ"ס; גאולת ישראל — פרישה מאגודת ישראל; הפנתרים השחורים — פרישה מחד"ש, ואחרות למען השלום והעלייה — פרישה ממפלגת העבודה. אגב, צריך הרבה אטימות, טיפשות, כדי להשתמש בשם אחדות

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חריש, בבקשה, הצעת חוק תקכ"ט, באותו נושא.

מיכאל חריש (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הפיצול הקיצוני של המפלגות בכנסת והתופעות הביזיוניות המתלוות לכך מערערים זה שנים את האמון של הציבור כלפי הדמוקרטיה הישראלית. הביזיונות של המערכת הפוליטית בשנת 1989, שכמעט כלולו היינו מעורבים בהם, זעזעו את הציבור וגרמו להתפרצויות של ביקורת נרחבת, שהגיעה לשיא בהפגנה של מאות אלפי אזרחים והעמיקה את משבר הדמוקרטיה ואת היחס השלילי כלפי הכנסת וכלפי המפלגות הפוליטיות.

חברי הכנסת, אינני יודע כמה כציבור, או כמה מאתנו, ערים לעובדה, שמאז 1981 נמשך תהליך של ירידת המפלגות הגדולות לטובת הפיצולים שמסביבן. ואנחנו חוזרים בחירות אחרי בחירות, כ"ב 1981, כ"ב 1984, כ"ב 1988, עם מצב פרלמנטרי

להכריז את הדמוקרטיה הישראלית. אם ימשיך הליכוד בפוליטיקה קטנה, שהנוק שלה גדול, כדוגמת הצעד של צירופו של גנדי ממולדת לממשלה, הוא ייתן את הדין בפני הציבור בישראל.

אדוני היושב־ראש, אני מבטיח שמפלגתי וסיעתי ינהלו מאבק שיטתי ועקבי בציבור ובכנסת כדי לעצור את ההידרדרות של משבר הדמוקרטיה עד לנקודה שאין ממנה חזרה. הצעת חוק זו היא צעד ראשון במאמץ שאני מקווה שיהיה מאמץ משותף של הרבה מאוד מהסיעות בבית הזה, שהדמוקרטיה הישראלית יקרה להן. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

גם אתה מבקש שההצעה תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

מיכאל חריש (המערך):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לשר הפנים להתייחס לשלוש הצעות החוק. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת המציעים, כנסת נכבדה, אני רוצה להבהיר מראש, בהתייחס לדבריו של חבר הכנסת חריש, לגבי עמדת הממשלה בחוקי בחירות. אמח, יש מסורת בכנסת, ואני לא אשכור אותה, שבחוקי בחירות הממשלה לא מתערבת. אבל שר הפנים מופקד על חוקי הבחירות, ובמסגרת הזאת אני אדבר. לא אביע את עמדת הממשלה.

ברצוני לתת לכנסת תמונת מצב. ביקשתי במשרד שיבדקו בשבילי מה היה קורה אילו היו בבחירות האחרונות לכנסת 2.5% חסימה, ומה היו התוצאות.

גרשון שפט (התחיה):

סלח לי, אדוני השר, אתה לא יכול לעשות את החישוב הזה, כי אילו היה ידוע מראש על 2.5%, היה הכול משתנה.

שר הפנים א' דרעי:

סליחה, רגע, אני עוד לא אמרתי שום דבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מציע לשר לדבר.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת שפט, זה בכלל לא מסקרן אותך, או שכבר עשית את החשבון?

דוד ליבאי (המערך):

זה בהחלט מסקרן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר, אל תתווכח, תביא את דברך כדי שנוכל להתקדם.

שר הפנים א' דרעי:

לפי המצב הקיים, עם חסימה של 1% ובקולות הכשרים, היו דרושים לרשימה בבחירות האחרונות מינימום 22,831 קולות כדי להשתתף בחלוקת המנדטים. בנתונים הנ"ל, ובחסימה של 2.5%, היו נדרשים 57,079 קולות כשרים. לפי זה הרשימות שלהלן לא היו משתתפות בחלוקת המנדטים: שינוי לא היתה משתתפת, היא קיבלה 39,500 קולות; מולדת לא היתה משתתפת — — —

לסיעת יחיד, שלידתה כגונבת מנדט, בהפרת אמונים ובמעילה באמון של בוחרים.

נוסף על ארבע סיעות יחיד אלה, נולדה המפלגה לקידום הרעיון הציוני, קבוצת מודעי, שגם היא הספיקה עוד לגדול ולהתפצל: היא התחילה עם חמישה חברים, המשיכה עם ארבעה חברים, היא מונה היום שלושה חברים, ואני מבין שעוד היר והרגלים נטויות.

אדוני היושב־ראש, השיטה עצמה היא השיטה המשחיתה. השיטה מעודדת סחטנות קואליציונית של מפלגות קטנות, ואין לי ספק שצריך להבחין בין חבר הכנסת לחבר הכנסת ואסור להכליל סוגים שונים של פרישות. אבל, אני חוזר ואומר: השיטה עצמה מעודדת פיצול, מעודדת סחטנות קואליציונית. וגם סיעה קטנה שמתחילה בדרך אידיאולוגית יפה, כאשר היא קטנה, בהגיעה למשא-ומתן קואליציוני, היא מגיעה לסחטנות קואליציונית.

לעובדה שבישראל, חברי הכנסת, יש אחוז החסימה הכי נמוך בעולם, 1%, לעובדה הזאת יש השפעה חדר־משמעת על הנטייה לפיצול לקראת בחירות, אך גם תוך כדי כהונת הכנסת. אין דוגמה בעולם הדמוקרטי לאחוז חסימה כה נמוך. אני בדקתי את הדבר בכמה מקומות. בהולנד, המדינה עם שיטת הבחירות הכי קרובה אלינו, שיטת הבחירות היחסית המוחלטת, יש בה אחוז חסימה יחסית נמוך — 2.5%; בבריטניה — 4%; בגרמניה — 5%. אם אתם לוקחים את המדינות עם שיטת בחירות אזורית-רובנית, ששם אין אחוז חסימה רשמי, אחוז החסימה האפקטיבי, הריאלי הוא הרבה הרבה יותר גבוה. אם לוקחים את ארצות-הברית, את בריטניה וצרפת, שבהן נבחר אדם אחד באזור אחד, לא במקרה יש במדינות האלה בין שתיים לארבע מפלגות בפרלמנט ולא יותר.

אדוני היושב־ראש, כדי לתקן את פגמי הדמוקרטיה הישראלית דרושים צעדים אחדים בכיוונים שונים. שינוי שיטת הממשל על-ידי בחירה ישירה של ראש הממשלה הוא אחד מהם, והוא נובע ממה שקרה ב-1989. שינוי שיטת הבחירות לכנסת על-פי ההצעה, שלפי מיטב ידיעתי מוכנה בוועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ואשר רוב מכריע בבית הזה מחויב לה, לשינויים האלה, על-פי הדעות האינדיבידואליות שיש כאן, בכל חלקי הבית, הוא צעד שני חשוב להבראת הדמוקרטיה הישראלית.

העלאת אחוז החסימה היא, ללא ספק, תרופה שלישית. היא תבטיח לפחות, שנתחיל את הכנסת לא עם סיעות יחיד ולא עם סיעות של שני חברים, ואולי גם לא עם סיעות של שלושה חברים; היא תדחף לתהליך של איחוד של סיעות קרובות זו לזו בהשקפה הבסיסית, ובוודאי תרתיע חברי כנסת בודדים מלצאת לסיעות יחיד ולפרוש תוך כדי כהונת הכנסת.

אין סתירה בין הצעדים השונים. להיפך, הצעדים השונים ישלימו זה את זה ויביאו לתהליך של דמוקרטיה בריאה יותר מאשר היינו רגילים לו בשנים האחרונות.

מפלגתי, מפלגת העבודה, קיבלה סדרה של החלטות בשלושת הנושאים שהזכרתי. ובנושאים נוספים: אני מודה, לא מעט גם בהשפעת ההכאה על חטא מצדנו לגבי חלקנו בפגיעה ביחסו של הציבור לכנסת ולדמוקרטיה הישראלית. גם בדיון שהיה אצלנו לא הסתירנו את העובדה, שאנחנו מפקים לקחים לא רק מהתהליך הכללי, אלא גם מהשיגאות שהיינו מעורבים בהן בנושא הזה.

אם יצטרף הליכוד למפלגת העבודה, ביכולתנו יחד

אלי דיין (המערך):
הלוואי.

שר הפנים א' דרעי:
מפ"ם לא היתה משתתפת.

אברהם בורג (המערך):
איזו רשימה נהדרת.

שר הפנים א' דרעי:
היו חסרים לה 1,000 קולות כדי להשתתף. היא קיבלה 56,000 קולות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש. אם יתחילו הערות ביניים ובדיחות על כל הערה של השר, לא נגמור היום, והרשימה עוד ארוכה. אני מבקש לא להפריע.

שמעון שטרית (המערך):
מה דעתך על בחירות שמפ"ם ושינוי היו הולכות בהן יחד?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת מירוס, שב בבקשה. חברי הכנסת צבן ורן כהן, אתם רוצים לשוחח? לא כאן, אלא בפרומנה. אנחנו רוצים להתקדם. אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:
הסיעה של חבר הכנסת דראושה לא היתה משתתפת; סיעת דגל התורה לא היתה משתתפת; הרשימה המתקדמת לשלום לא היתה משתתפת, וצומת לא היתה משתתפת.

לפי זה, הקולות היו מתחלקים. אילו היה קיים העיקרון של 2.5% חסימה, כלהלן: המערך היה מקבל 42 מנדטים; המפד"ל — שישה מנדטים; אגודת ישראל — שישה מנדטים; חד"ש — חמישה מנדטים; הליכוד — 44 מנדטים; ר"צ — שישה מנדטים; ש"ס — שבעה מנדטים; התחיה — ארבעה מנדטים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה מאוד פיקנטי, אבל זו תעמולה, לא כן?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם ר"צ התכוונה להצביע נגד החוק, עכשיו היא תצביע בעד.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת צבן, יש לנו היום עוד פרוגרמה ארוכה, ואם בכל פעם תהיינה הערות ביניים, לא נגמור. חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה מעכב את הדיון.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מוכרח להודיע שהיינו תורמים 1,000 קולות —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש לרכז את כל הבדיחות בהצעה אחרת, לא הכול עכשיו.

חיים רמון (המערך):
לא הבנתי, האם זו הסברה בעד החוק או נגד החוק?

היו"ר מ' וירשובסקי:
רגע אחד, אין עכשיו הפסקה בלימודים.

שר הפנים א' דרעי:
אדוני היושב-ראש, האם אני יכול לדבר?

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, אני רואה שרוח תזוית עברה פה, במליאת הכנסת. חברי הכנסת, אני מבקש, מי שלא יכול לעצור ברוחו, שיצא מן האולם. מי שרוצה להקשיב, שישב בשקט. אני מבקש.

יוסף עוזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אלה פרפורי גסיסה של הרבה — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
טוב, שזאת תהיה הבדיחה האחרונה בדיון הזה. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:
אדוני היושב-ראש, אני רוצה לתרום משפט אחד לדיון שהתנהל כאן לגבי שיטת הבחירות. כל הדוברים אמרו מה לא טוב בשיטה הקיימת, מה קרה בבחירות האחרונות ולמה צריך לשנות. לדעתי, מי ששמע את חומרת הדברים ואת ההסברים לכן שהמצב היום כל כך גרוע, ומצד שני שמע מה הפתרון שמציעים לבעיה, הרי מכל הפתרונות האמיתיים תפסו דווקא את הנושא של אחוז החסימה, אולי כדי לצאת ידי חובה, להראות שעשינו משהו, ואולי בגלל ייסורי מצפון של משהו, שלא עשינו עד עכשיו שום דבר.

אורה נמיר (המערך):

שר הפנים א' דרעי:
חבר הכנסת מיכה חריש, אני אומר לך, כל הנאום שלך היה טוב מאוד אילו בסיומו היית מניח על שולחן הכנסת הצעה לבחירה ישירה של ראש ממשלה. או זה היה נשמע יותר אמיתי ויותר פותר את הבעיה.

מיכאל חריש (המערך):
כבר יש החלטה בוועדה בעד הצעה כזאת.

חיים רמון (המערך):
וחבר הכנסת אוריאל לין מקדם אותה במהירות עצומה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
האם אני יכול לבקש שלא כל אחד יספר מה שהוא יודע? אדוני השר, אני מבקש שתמשך.

שר הפנים א' דרעי:
לעניות דעתי, זה לא יהיה רציני להשאיר את כל ההצעות הגדולות בצד ולקחת הצעה, שהיא מבחינת שינוי ארגוני קטן ביותר, והיא לא היתה משנה כהוא"ז את המפה מבחינת הגושים הפוליטיים במדינת ישראל. אני לא רצינית לחת נתונים לגבי עניין זה, כי זו כבר יותר מדי פוליטיקה. אבל זה לא היה משנה כהוא"ז את התמונה לגבי הגושים הפוליטיים, והבעיה שהיתה בתחילת הקדנציה הזאת היתה חוזרת על עצמה, אולי עם פחות אנשים, אבל עם אותה בעיה של קולות.

אין זה רציני להתאחד היום או להחליט על השינוי הקטן הזה, שכפי שראיתם, כמפלגתי הוא לא היה פוגע. אבל, לדעתי אנחנו מפספסים את האמת. אם אנחנו רוצים לעשות שינוי אמיתי, בואו נלך על בחירה ישירה לראש הממשלה. זה, לדעתי, השינוי האמיתי שצריך לעשות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מבין שלממשלה אין עמדה, והיא לא מבקשת להשיב.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב ראש, אין ספק בכך ששיטת המשטר שלנו חולה, ושצריך למצוא לה מרפא. האירועים שהיו לפני למעלה מחצי שנה מוכיחים זאת. אבל, אני פוחד מאוד שהכנסת תסתפק בתיקון הקוסמטי והבלתי חשוב הזה ותנטוש את הרפורמה האמיתית הנחוצה לנו, והיא שינוי שיטת המשטר והממשל ובחירה ישירה של ראש ממשלה.

במסגרת חוק זה של בחירה ישירה של ראש ממשלה יש גם מקום להעלות את אחוז החסימה. זה המקום הנכון. אבל להביא בפנינו היום הצעות קיקיוניות ועלובות כאלה, שלא עוזרות בשום דבר, זה איננו בעתו.

לכן, כדי שלא יחשבו שעשו משהו, לדעתי — את מה שמציעים לנו צריך להסיר מעל סדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חברי הכנסת, יש למציעים זכות להשיב על הבקשות להסיר. האם אתם רוצים לנצל את הזכות הזאת? חבר הכנסת שפט?

גרשון שפט (התחיה):
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת יצחק לוי?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת חריש?

מיכאל חריש (המערך):
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. ההצבעה תהיה על כל הצעת חוק בנפרד. מדובר בכל פעם על העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה, או להסיר מסדר-היום. נצביע תחילה על הצעת החוק של חבר הכנסת שפט. נא להצביע. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 28
בעד ההצעה להסיר את
הצעת החוק מסדר-היום — 24
נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות
לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"א —
1990, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק
ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 28, נגד — 24, ללא נמנעים, הועברה הצעתו של חבר הכנסת שפט לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי. נא להצביע. זו הצבעה מס' 5.

נרשמו שלושה חברי כנסת להסיר את ההצעות השונות, ואנחנו נשמע אותם. תחילה, חברת הכנסת תמר גוינסקי מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שפט. בבקשה.

תמר גוינסקי (התחיה הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, שלוש ההצעות שהוגשו וההצעה המסוימת של חבר הכנסת שפט מתכנסות מאחורי דאגה לסדרי קואליציה, לנוחות ושאר דאגות אחרות. אבל, למעשה, כל ההצעה הזאת נועדה למנוע את השיקוף האמיתי של מגוון הדעות הקיים בישראל, בעלת האוכלוסייה המגוונת כל כך מבחינה לאומית, עדתית, השקפתית וכדומה. הניסיון הזה נמשך כבר שנים ארוכות, ולכן זה עוד שלב בניסיון למנוע את רוחב הדעות הזה, שבא לידי ביטוי בכנסת.

הועלתה כאן השאלה של 20 סיעות. לכאבנו הגדול, עדיין לא יצרה הכנסת מנגנון שימנע פיצולי סיעות, ימנע את פרישתו של חבר כנסת שנבחר על בסיס מצע מסוים וברשימת מועמדים מסוימת. מרבית סיעות היחיד היום בכנסת הן סיעות של פרישה. לכן, עלול להיות שלפני הבחירות יקימו קואליציות מזרות ומשונות, ובלבד שיעברו את אחוז החסימה. יעברו את אחוז החסימה, יתפלגו, והתוצאה תהיה אולי גרועה יותר מהמצב היום.

לכן אני מציעה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שפט מסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני קורא לחבר הכנסת משה גפני, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

משה גפני (דגל התורה):
אדוני היושב ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. הנושא הזה של העלאת שיעור החסימה ל-2.5% אינו תורם מאומה לשינוי האיסדר שהיה בשנה האחרונה כההליך הרכבת הממשלה או כינון הקואליציה. הבעיות המרכזיות היו בתוך המפלגות הגדולות, ואנחנו לא רוצים לחזור על מה שהיה קודם.

אני פונה אל חבר הכנסת לוי באופן חברי. לא יכול להיות מצב כזה שבו פוגעים במפלגות אחרות, שמצבן שונה, בשל אינטרסים פוליטיים שעבורם, כפי שאני הבנתי גם מנימוקיו של חבר לוי, מבקשים להעלות את אחוז החסימה. אני חושב שזה לא הגון, אני חושב שלכל מקל יש שני קצוות, ואני פונה אליו באופן חברי להסיר את הצעתו.

אני הראשון בעד אחרות בתוך המחנה הדתי, או יותר נכון, בתוך המחנה החרדי. אני מבקש שלא לעשות זאת בדרך של כפייה ודיקטטורה, אלא בדרך של דמוקרטיה ותוך ניהול משאומתן.

ההצעה הזאת היא הצעה רעה מאוד מבחינה חברית. היא באה אך ורק מתוך אינטרס פוליטי צר של המפלגה שלו, ואני מבקש ממנו לחזור בו ולהסיר אותה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. אני קורא לחבר הכנסת פורז, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חריש. בבקשה.

חברי הכנסת, האם אני יכול לבקש בקשה אישית, שיהיה שקט בדיון הזה? אני כבר לא יודע באילו אמצעים להשתמש. זה כמו כיתה לפני החופש הגדול. אינני יודע מה קורה כאן. בבקשה, חבר הכנסת אברהם פורז.

— הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון — אחח חסימה);
— שאילתות ותשובות

ה צ ב ע

- בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 28
בעד ההצעה להסיר את
הצעת החוק מסדר-היום — 22
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות
לכנסת (תיקון — אחח חסימה), התשנ"א —
1990, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק
ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 28, נגד — 22, ללא נמנעים, הועברה גם הצעת
החוק של חבר הכנסת חריש לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
שלוש ההצעות הועברו לוועדה להכנת לקריאה ראשונה.

יב. שאילתות ותשובות

מר מוחמד סאלם לפנות ללשכתנו בבאר-שבע ולהגיש בקשה
להתאזרחות.
הנחיתי להזמין ללשכה בבאר-שבע לטיפול בבקשותיו
הנ"ל.

2923. ארנונה בירושלים

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר הפנים ביום י"ז בכסליו
התשנ"א (4 בדצמבר 1990):

אלפים מתושבי ירושלים הופתעו לקבל הודעות מגזברות
עיריית ירושלים על שינויים במרכיבי שיעור הארנונה השנתית
וכלילת מרפסות מקורות וסגורות בשטחי הדיירות לחישוב
ארנונה. על סמך זה תובעת העירייה תוספת מס ל"השלמת
הארנונה".

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הפרטים המפורטים לעיל, והאם אושר
שינוי מרכיבי הארנונה על-ידי משרדך?
2. אם לא — מה בדעת השר לעשות כדי לבטל גביית
ארנונה זו?
3. אם התשובה על שאלה מס' 1 חיובית, מדוע מטילים מס
רטרואקטיבי ואין מחכים לתחילת שנת כספים חדשה?
4. מדוע אין פוטרים מתוספת זו של ארנונה את מי ששילם
ארנונה מראש והוכיח לו שלא יחויב בכל תשלום נוסף במשך
השנה?
5. מדוע אין הנחות מיוחדות לגמלאים, כמקובל לגבי כל
התשלומים של הרשויות המקומיות?

שר הפנים א' דרעי:

1. הידיעה נכונה בחלקה. לפי פקודת העיריות, רשאת
מועצת העירייה להחליט על הטלת ארנונה בתחום שיפוטתה,
לשנת הכספים המתחילה ב'1 באפריל כל שנה. החלטה זו
חייבת להתקבל על-ידי מועצת העירייה עד לתאריך 28
בפברואר בכל שנה, ובמקרה כזה היא אינה טעונה אישור של
שר הפנים.

ה צ ב ע

- בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 30
בעד ההצעה להסיר את
הצעת החוק מסדר-היום — 22
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות
לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"א —
1990, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק
ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 30, נגד — 22, ללא נמנעים, הועברה גם הצעת
של יצחק לוי לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אנו ניגשים עתה
להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת מיכה חריש. נא
להצביע. זו הצבעה מס' 6.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום. אני קורא לשר
הפנים להשיב על שאילתות רגילות.

האם אני יכול לבקש, שמי שמתרגש יותר מדי יעזוב את
המליאה? חברי הכנסת בורג וויינשטיין. חברת הכנסת נמיר,
עזרי לי בבקשה. בבקשה, שר הפנים.

2028. דרכון ישראלי לבדואי

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הפנים ביום ט"ז באדר התש"ן
(13 במרס 1990):

מפרסומים ומידע שהגיעה אלי נודע לי על אי-מתן
דרכון ישראלי לבדואי בעל תעודת זהות ישראלית, מ"ס (שמו)
המלא מופיע במקור. כמובן פונה אני אליך שוב בעניין
האזרחות ישראל לבנו, אשר נולד בכפר בני-נעם.

ברצוני לשאול:

1. האם יודע השר את פרטי המקרה?
2. מדוע לא נענית בקשת הגדון לקבל דרכון ישראלי?
3. מדוע לא נענית בקשתו לרישום בנו בתעודת הזהות
שלו?
4. מה היא המדיניות בעניין וכיצד אתה מתכוון לפתור
אותה בעתיד?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה הובא לידעתי.
2. בהתאם להוראות החוק, דרכון ישראלי ניתן רק למי
שהוא אזרח ישראלי. מר מוחמד סאלם הוא תושב ישראל, אך
אינו אזרח ישראל, מאחר שביום הקובע בשנת 1952 לא היה
תושב ישראל.
3. כדי שיוכל לרשום את בנו יהיה עליו לגשת ללשכתנו
בבאר-שבע ולהגיש בקשה עם מסמכי הלידה.
4. כל תושב ישראל יכול לבקש להתאזרח, ואם אינו בעל
עבר פלילי או ביטחוני, הוא יקבל את האזרחות הישראלית. על

נמסר כי משרד הפנים אינו נותן לילדים מעמד של עולים ועד היום הם בסטטוס של תיירים, ולכן אין הם יכולים להיקלט ואינם זכאים להקצבות בבריאות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידעו אלו נכונות?

2. מדינות רבות בעולם עוזרות לאוכלוסייה שנפגעה בצ'רנוביל. מדוע יגרע מקומה של ישראל?

שר הפנים א' דרעי:

על-פי החוק לא ניתן לתת אשרת עולה לקטינים למטה מגיל 18 ללא הסכמת ההורים. גורמי הקליטה מטילים בקבלת ההסכמה בעת קבלתם הילדים נרשמים כעולים והופכים אזרחים ישראלים.

העזרה הרפואית ומימון ההוצאות הם בתחום סמכותם של שר הבריאות ושר האוצר.

עם זאת עלי לציין, כי הנושא עלה בוועדת השרים לענייני עלייה, ובעקבות דיון בהשתתפות נציג משרדי סוכם, כי הילדים יקבלו את כל השירותים הניתנים לעולים בלי להתייחס למעמד ישיבתם בארץ.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. השר ישיב על שאלתא מס' 2962 של חבר הכנסת שאול עמור — איננו באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

2962. ילדי צ'רנוביל

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הפנים ביום כ"ג בכסליו תשנ"א (10 בדצמבר 1990):

ככפר-חב"ד מצויים כיום 275 ילדים יהודים נפגעי אסון צ'רנוביל. הילדים הובאו כעולים במטרה להציל את בריאותם, כשבדיהם אישורים נוטריוניים מהוריהם, שהם באו לארץ על-מנת להשקיע. הילדים מקבלים טיפול רפואי, מגורים, אחזקה וחינוך על חשבון כפר-חב"ד. משרד הפנים אינו נותן לילדים סטטוס של עולים, ולכן לא ניתנות להם הקצבות. אפילו לא בנושאי בריאות.

ברצוני לשאול:

1. האם הנושא ידוע לשר?

2. אם כן — מדוע אין משרד הפנים רושם את הילדים כעולים?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי החוק, לא ניתן לנפק אשרות עולה לקטינים למטה מגיל 18 ללא הסכמת הוריהם. עם קבלת הסכמה, כאמור, הילדים נרשמים כעולים וכאזרחים ישראלים.

עם זאת עלי לציין, כי הנושא עלה בוועדת השרים לענייני עלייה, ובעקבות דיון בהשתתפות נציג משרדי סוכם, כי הילדים יקבלו את כל השירותים הניתנים לעולים בלי להתייחס למעמד ישיבתם בארץ.

3021. תקציב לאמצעי שמירה

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת תשנ"א (25 בדצמבר 1990):

מפגישותי עם ראש המועצה האזורית בקעת-הירדן ומפעלים באזור נודע לי, כי זה זמן רב מבקשים ראשי האזור

עיריית ירושלים עורכת זו השנה השנייה סקר נכסים, וכל נכס אשר נבדק מ-1 באפריל עד סוף פברואר בשנה שאחריה מחויב, או מזוכה לגבי אותה שנה ואילך, אף שבסמכות העירייה לחייב שנים מספר רטרואקטיבית.

2-3. נא ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

4. אין לראות בחיוב הנוסף תוספת חיוב על-פי החוק, אלא שינוי בשטח הנכס, הגורר שינוי בחיוב לזכות או לחובה, והמאפשר לגבות מס אמת מן התושבים וללא אפליה. התשלום מראש אינו מבטיח שינוי בחיוב, אלא מהווה הקלה למשלם עצמו, בכך שהוענקה לו הנחה על התשלום בפועל מראש, ובשום מקרה אין לראות בשינוי השטח תוספת לארנונה. מכאן עולה, כי העירייה לא שינתה את מרכיבי חיוב הארנונה משנת 1985, שהם שבה הוחלט להקל בחיוב המרפסות.

5. עיריית ירושלים הכהירה לנו, כי יש שני הסכמים עם ארגוני הגמלאים, כדלקמן: 1. הנחה מוגדלת כתשלום מראש עד תאריך מסוים; 2. הנחה מטעמים כלכליים. כל גמלאי אשר קיבל הנחה מטעמים כלכליים בתחילת השנה מקבל אותה ביחס דומה במידה שחל שינוי בחשבונו.

2949. עבודת אזרחי חוץ בארץ

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הפנים ביום כ"ג בכסליו תשנ"א (10 בדצמבר 1990):

לאחרונה אנו עדים לתופעה שבה קבוצות תיירים מארצות מזרח-אירופה, בעיקר מרומניה, השאירו חלק מהמשתתפים בישראל באופן לא חוקי, כדי שייקלטו כאן בעבודות מזדמנות. וזאת, במצב האבטלה שבו שרויה ישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא היקף התופעה?

2. אילו אמצעים נוקט משרד הפנים כדי לצמצם את התופעה?

3. מה היא מדיניות משרד הפנים בנושא עבודתם של אזרחי חוץ?

שר הפנים א' דרעי:

היקף התופעה הוא מזערי, משום ההקפדה בעת כניסת הקבוצות והספירה בעת יציאתן.

קיימות הוראות מחמירות בנציגויות ישראל במדינות מזרח-אירופה, לבדוק ולברר היטב את הרכבי הקבוצות ואת מטרת בואן, ולאשר רק מקרים של תיירות לשמה. נוסף על כך קיימת, כאמור, ביקורת קפדנית בעת כניסת הקבוצות לישראל.

רשימות עבודה לחושבי חוץ ניתנים רק לפי המלצות שירות התעסוקה, בעיסוקים מוגדרים ולתקופה הנקובה בהמלצה.

2950. ילדי צ'רנוביל

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הפנים ביום כ"ג בכסליו תשנ"א (10 בדצמבר 1990):

30% מילדי צ'רנוביל סובלים מהגדלה בכלטות התריס עם תופעות לוואי. 25% מהילדים סובלים ממחלות כרוניות שונות, 12% סובלים מגידולים שפירים בצוואר, 12% לוקים במחלות דרכי העיכול ו-8% סובלים מדלקות בכליות — רצ"ב קטע מ"מעריב".

תשובות שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הפנים ערוך לקליטת העולים במשאבים שהוקצו לו בתקציב המדינה, אף שאין בו די כדי להבטיח שירות טוב לעולה והמעמסה נופלת בעיקרה על העובדים הקבועים של המשרד. על-פי מדיניות האוצר, לא ניתנה תוספת בתקני כוח-אדם, אך הוגדל תקציב העסקת עובדים כמסגרת ארעית, הוגדל תקציב שעות נוספות וכן לתפעול שוטף.

2. מספר העובדים בלשכה האזורית למינהל אוכלוסין בירושלים הוגדל בשליש, ובקירוב יורחב שטח הדיור. כן מתוכנן להעביר את הלשכה לבניין העירייה החדש הנמצא בבנייה.

3. מפקד הרישום נדרשת מיומנות מקצועית וידיעת השפה העברית על בוריה. כמדין רצויה ידיעת שפות אחרות, ולאחרונה גדלה חיוניות ידיעת השפה הרוסית. עד כה אנו נעזרים לתרגום ברוסית בעיקר במתנדבים, ובחלק קטן בעובדים ארעיים דוברי עברית ורוסית.

3073. תביעה נגד ההסתדרות

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הפנים ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

הובא לידיעתי כי עיריית נהרייה הגישה תביעה משפטית נגד ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל וביקשה הוצאת צו מניעה זמני, בשל כוונת ההסתדרות להשכיר מבני ציבור למשרד הקליטה, לשם הפיכתם למשרדים המטפלים בעולים החדשים בעיר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לו על תביעה זו?
2. אם כן — מה ייעשה ליישוב סכסוך זה?

תשובות שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.
2. התביעה בוטלה.

תקציב לגייס סיוור ותקן לנהג, על-מנת שיקבל מעמד שוטר, כמקובל בשאר המועצות האזוריות בתחומי "הקו הירוק" וברמת-הגולן. אולם, עד היום לא הועמדו לרשותם התקציב והתקן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא יקציב משרדך תקציב לגייס סיוור עבור המועצה האזורית בקעת-הירדן?

2. מדוע לא יאושר תקן לנהג על-מנת שיקבל מעמד של שוטר?

תשובות שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בטרם אשיב ברצוני לציין כי חבר הכנסת גולדמן שוחח בעניין עם עובדי משרדי והוכרר כי מדובר בגייס שמירה.

אשר לגוף השאלתא: 1. המשרד לא מופקד על רכישת גייסי שמירה.

2. לגייסי השמירה אין תקן לנהג.

3046. היערכות משרד הפנים לקליטת עלייה

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

נוכח גלי העלייה הגדולים מברית-המועצות ואופיה, ברצוני לשאול:

1. האם משרד הפנים ערוך לקליטת מאות אלפי העולים בחודשים הקרובים?
2. אם כן — האם בדעת השר להגדיל מספר העובדים במחלקה לאשרות ודרכונים בירושלים?
3. האם יוצב ככל סניף של משרד הפנים פקיד דובר רוסית לצורכי תרגום?
4. האם יש צעדים שיינקטו לקליטת ציבור הפונים?

יג. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 27), התשמ"ט — 1989*

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

זאת הצעה ותיקה שלי. בשעתה היתה התנגדות של משרד הפנים. בינתיים משרד הפנים תומך בה, ואני מודה לשר וגם ליועץ המשפטי החדש של משרד הפנים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת פורז כבר פנה במקומו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, אני הבנתי. אתה לא מתנגד שהצעת החוק תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה?

שר הפנים א' דרעי:

אני מסכים שהצעת החוק תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוברים להצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 27), התשמ"ט — 1989, הצעה קס"א. חבר הכנסת אברהם פורז ינמק מהמקום, בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מגמת התיקון היא לתקן סעיף בחוק התכנון והבנייה, המאפשר לוועדה מקומית להגיש כתב אישום או הליך שיפוטי אחר בלא אישורו של היועץ המשפטי לממשלה. מסתבר שבכמה מקרים היה שימוש לרעה בסמכות זאת. בדרך כלל הרשויות המקומיות מעסיקות עורכי-דין שיש להם יפוי-כוח של היועץ המשפטי לממשלה, וכדי למנוע את הפרצה הזאת לשימוש לרעה מוצע לבטל את האפשרות של ועדה מקומית להגיש הליך שיפוטי בלא אישור של מי שהוסמך לכך על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

האוכלוסייה הערבית, אבל הפגיעה באוכלוסייה הערבית בעינין זה בולטת במיוחד. יש כפרים של 10,000 איש. שצריכים לפעמים לבקש טוכה ממושב יהודי קטן, שיפנה אליהם את מכשיר האזעקה. לא ייתכן כדבר הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת שמבקשים לשאול שאלה נוספת, ולבסוף הם אינם שואלים את השאלה הנוספת. לפחות פורמלית צריכה להיות שאלה נוספת.

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אשר לשאלה הנוספת של חבר הכנסת פארס, ברור שאין משרד הביטחון ואין ממשלת ישראל מסירים מעליהם את האחריות בנושא של מערכת הכריזה והאזעקה. מבחינה זו הדרגתי בתשובתי, בנושא הצפיירות והמתקנים הדרושים לצורך זה נמצא בטיפול, והשיפור שכל השואלים התייחסו אליו אכן נמצא בתהליכים מתקדמים.

לחבר הכנסת רמון — בצדק אמרת שהבעיות בעורף אינן מיוחדות רק למגזר הערבי. התייחסנו אל נושא העורף גם בהקשר של אזורי סיכון. זה בא לידי ביטוי גם בנושא חלוקת מסכות האב"כ, וזה בא לידי ביטוי גם בנושאים אחרים הקשורים להגנת העורף. מטבע הדברים, זו מלחמה שאיננו מורגלים אליה. לא היינו מורגלים כעבר למצב כזה, שבו מדובר על טילים, על אמצעים המגיעים לעורף ופוגעים בו, כחזית מרכזית בצורכי ההיערכות שלנו. לכן עשינו את מה שניתן היה לעשות, ואנו משתדלים עכשיו גם לשפר את מה שעוד צריך לשפר במסגרת הטיפול בבעיות.

עם זאת אני רוצה להדגיש, גם בפני חבר הכנסת צבן, שזה לא יהיה נכון להציג את התמונה כאילו יש כאן מערכת של ליקויים ובעיות הנוגעים במיוחד למגזר הערבי. עלו שאלות ובעיות כתוצאה מההיערכות המיוחדת הזאת, אבל הן נגעו לכל המגזרים, ולא רק למגזר הערבי. נכון שרוב המגזר הערבי בארץ נמצא באזורים המוגדרים כאזורי סיכון נמוכים, ולכן, מטבע הדברים, החסר שם היה גדול יותר. אבל באותם אזורים היה חסר גם במגזר היהודי, ומשרד הביטחון ער בהחלט לנושא והוא יקדיש מאמץ גדול כדי שנוכל להתגבר על הליקויים שהיו בהקדם האפשרי ולהיות ערוכים, אם יהיו חלילה בעיות בעתיד, וכולנו מקווים שלא יהיו. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יאריר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אין שאלה נוספת על שאלה הנוספת.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני לא רוצה לחזור, אדוני היושב-ראש. אני רק רוצה לומר, שלפעמים גם מעט חוש הומור, המכליע בתוכו התייחסות לענייני גופו, אינו מוזק בימים כאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר התקשורת ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 409, מאת חבר הכנסת שמעון שטרית, בנושא: קשרי הדואר עם חוץ-לארץ בעת מלחמה. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

אלי דיין (המערך):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר לסדר. אני מבקש מחבר הכנסת מירום שלא יפגע בעובדי הכנסת. זה לא נהוג, זה לא מקובל. גם אם אתה חושב שאתה צודק, לא זה המקום.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל וחוזר בך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הנה דוגמה יפה של חברות וכו'. בבקשה, חבר הכנסת רמון. עכשיו הגיע תורך.

חיים רמון (המערך):

אני כבר שכחתי את השאלה הנוספת.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מתברר שיש הרבה מאוד בעיות בהיערכות העורף במגזר הערבי, הרבה יותר מכפי שהיו במגזר היהודי. דבר זה יוצר הרגשה רעה מאוד, כאילו מדינת ישראל איננה דואגת בשעת מלחמה לאזרחיה הערבים ומפלה בין דם לדם, בין אזרח יהודי לבין אזרח ערבי.

אני פונה ומבקש ממך, אדוני השר, לפעול במהירות ולחנק את מרבית הליקויים שהתגלו במקלוט, באזעקות ובכל מה שקשור להיערכות העורף, כי התחושה הזאת היא תחושה קשה, בעיקר כאשר אנחנו תובעים מציבור האזרחים הערבים במדינת ישראל לגלות בשעת מלחמה נאמנות מוחלטת למדינת ישראל. לכן אנחנו מצווים לפעול כלפיהם כפי שאנחנו פועלים כלפי כלל האוכלוסייה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, ראשית כול, בקשה אליך. נדמה לי שהיית צריך להעיר לשר על ההערה שלו. אני שתף לתחושה שמסתתרת מאחוריה, היינו ביקורת חריפה ביותר לגבי התופעה המגונה של גילוי שמחה על ידי הטילים. אבל אינני חושב שבתשובה על שאלתא כזאת צריך היה אפילו לרמוז לכיוון הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

העתרן נרשמה בפרוטוקול.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לגופו של עניין, אני רוצה לומר שיש כאן מחדל חמור ביותר, ואגב, אדוני השר, הוא אינו נוגע רק לאוכלוסייה הערבית. אביא דוגמה. יש לנו שתי קבוצות אוכלוסייה שמפגרות ברכישת מקלטי FM: האוכלוסייה החרדית והאוכלוסייה הערבית. יש קריה חרדית בדרך לירושלים, קריית טלזיסטון. אין שם מכשיר אזעקה. יכול להיות שלרוב התושבים שם אין מכשירי FM. אינני מבין מה המסקנה. האם הם צריכים להיות חשופים כל הזמן לאינדוקטרינציה של "גלי צה"ל" ו"קול ישראל", במשך כל שעות היום וגם בשעות הלילה, דרך שנתם? אינני מבין את העניין.

אביא לך דוגמה, אדוני השר. בעיר שפרעם, גם היא עיר ואם בישראל, צריך עבדך להתערב במיוחד אצל רשויות הביטחון, כדי שלאחר שהמקום כבר הוכרז כאזור ב', יותקן שם מכשיר אזעקה? אני פניתי למבקר המדינה לברר את כל הסוגיה הזאת, אבל במיוחד את העניין הספציפי הזה, שהוא גם מחדל לגופו של דבר. נכון שאין זה אמור רק לגבי

409. קשרי הדואר עם חוץ-לארץ בעת מלחמה

שמעון שטרית (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התקשורת, נודע לי, כי עקב הפסקת ההפעלה של קווי תעופה לארץ של חברות טיסה זרות נוצרו שיבושים בקשרי הדואר עם כמה ארצות. כמו-כן, כמה ארצות השעו את קשרי הדואר.

צרוני לשאול, כבוד השר:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — אילו הן הארצות שהשעו מיוזמתן את קשרי הדואר?

3. מה הוא היקף השיבוש? בקשרי הדואר בינינו לבין ארצות זרות?

4. מה הם הצעדים שננקטו להתמודדות עם בעיה זו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר התקשורת, בבקשה.

שר התקשורת ר' פנחס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן נכון שמעת פרוץ האירועים במפרץ הפרסי חלים שיבושים בקשרי הדואר עם חוץ-לארץ כתוצאה מהפסקת הטיסות של חברות התעופה הזרות.

1—2. כמה מדינות השעו את קשרי הדואר עם ישראל לכמה ימים בלבד, עד למציאת פתרון חלופי להטסת הדואר לארץ. המדינות שבהן ההשעיה נמשכה זמן רב יותר הן: גרמניה, שבה, דנמרק, רומניה, יפן, קוריאה הדרומית וטייוואן. בינתיים חודש הקשר עם כל המדינות, פרט לרומניה, קוריאה וטייוואן. רשות הדואר ממשיכה לטפל בנושא זה, בשיתוף עם נציגות ישראל בחוץ-לארץ.

3. לא ניתן להעריך במדויק את היקף השיבושים, וקיימים הברלים גדולים בין המדינות השונות. תדירות הגעת הדואר מכל הארצות נמוכה יותר מהרגיל, ואיחורים נגרמים גם כתוצאה מסדרי הביטחון המיוחדים הדרושים בעת זו.

עוד לפני תחילת המלחמה, מיד עם היוודע הכוונה להפסיק את הטיסות של החברות הזרות, פנתה רשות הדואר, לאחר תיאום עם חברת "אל על", למינהלי הדואר בעולם וביקשה מהם להעביר את משלוחיהם בטיסות "אל על". הקשיים שהתעוררו בנושא זה היו קשורים ברוב המקרים לסדרי הביטחון המיוחדים שהוכתבו בידי "אל על" למינהלי הדואר. סדרי ביטחון אלה חייבו, כמו-כן, התארגנות מיוחדת.

כאמור, בינתיים הוסדר העניין והקשרים חודשו כמעט מכל העולם, בזכות מאמצים מיוחדים של רשות הדואר וחברת "אל על". עם זאת, מקשה תדירות הטיסות הנמוכה על החזרת קשרי הדואר לטיב השירות הרגיל בימי רגיעה. לפיכך פניתי לשר התחבורה בבקשה לפעול לחידוש מהיר של קשרי התעופה הסדירים עם מדינת ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שטרית. בבקשה.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני שר התקשורת, מאז פרוץ המלחמה ונפילת הטילים בערי ישראל, זכינו לגל אהדה בין-לאומי, ובתוך גל האהדה הזה גם לביקורים של שרי חוץ מחלק מהמדינות שאותן הזכרת

כמדינות שיש שיבושים, אולי חמורים, בקשרי הדואר בינינו לביןן. שאלתי היא, האם במסגרת אותם ביקורים שנערכו בארץ היה לחץ, או הועלו הנושאים בתקיפות, כדי לחדש את הטיסות בזמן קרוב וכדי לשפר את קשרי הדואר, שהפסקתם יש בה לא רק נזק לקשרים משפחתיים ואנושיים, אלא גם נזק כלכלי חמור?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מבקש לנצל את ההזדמנות שניתנה לי ולשאול את השר, מתי יותקנו סוף סוף משדרים בצפון-הארץ כדי לאפשר גם לתושבי הצפון לקלוט את הערוץ השני?

אלי ריין (המערך):

גם לתושבי הדרום.

עובדיה עלי (הליכוד):

ואני שומע שגם בדרום-הארץ אין משדרים כאלה, ועלותם קטנה. בסך-הכול מדובר במיליון שקל בקירוב למשדר כזה. מדוע תושבי צפון-הארץ ודרומה צריכים להיענש על כך שהם גרים ביישובים מרוחקים, והיום הם בעצם אלה שבאים ועוברים לפני המחנה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת וסגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, אני מבין שהשאלה ששאלת זעקה מלבך מאוד, גם כאיש צפון-הארץ, אבל היא לא עומדת בתקנון, כי השאלה הנוספת צריכה להיות צמודה לשאלתה שהועלתה כאן לדיון.

עובדיה עלי (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין אותך ואני מבין שזה זועק מלבך, אבל כבוד השר אינו חייב לענות על השאלה הנוספת, אלא אם ירצה לעשות זאת במסגרת שתי הדקות הנתונות לו לצורך מתן תשובה לשאלות הנוספות. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, בהקשר של ההערה שלך לקודמי, חבר הכנסת עובדיה עלי, אני כבר לא שואל, מדוע גם במרכז-הכרמל לא רואים את הערוץ השני. אני רק מביע משאלתה, ולא שאילתה, שבאותה הזדמנות יטפל השר גם כזה. עכשיו אני עובר לסדר. בשבועיים האחרונים ביקשתי לברר את נושא קשרי הדואר. במקרה יש לי קשרים עם כמה וכמה עמיתים בארצות שונות, וקיבלתי את התשובה שיש כאן בעיה של סדרי ביטחון, ואני האחרון שיוזלזל בסדרי ביטחון. אבל אמרו לי גם שלו התפרסמה, למשל, לרגל המלחמה, המלצה, שבשלב זה יסתפקו אנשים בגלויות, רוב השאלות של סדרי ביטחון היו קטנות, ואפשר היה מייד לגייס את "אל על" כתחליף לאותן החברות הפחדניות שהסתלקו מן האחריות לאזור הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר התקשורת ר' פנחס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לשאלה הנוספת של חבר הכנסת פרופסור שטרית — אכן אנחנו מנצלים את גלי

1. על-פי נתוני סקר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במוסדות חינוך בשנת 1983 נמצא, כי כ-50% מבתי-הספר במגזר הערבי קיימים מקלטים. רצוי להדגיש, שהמחסור במקלטים קשור לפער מקלות משנים קודמות. כ-15 השנים האחרונות, כל בתי-הספר החדשים שנבנים במגזר הערבי, ובכלל זה גם גני-ילדים, נבנים עם מקלטים, וזאת בהתאם לתקנות הג"א וחוזר המנכ"ל.

2. רשויות הג"א הן המוסמכות לקבוע הקמת מקלטים, והמקלטים נבנים על-פי הנחיותיהם בכל מוסדות החינוך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ברצוני לשאול: האם השיקולים הננקטים היום על-ידי משרד החינוך הם אחרים לגבי כלל אוכלוסיית התלמידים?

האם לדעתך, אדוני סגן השר, המגזר הערבי ערוך למקרי חירום, חס וחלילה, אם יקרה משהו?

האם קיימת תוכנית לשיפור המצב הקיים, והאם כבודו יודע מתי זה יתחיל, מה הוא כולל והאם יש לוח זמנים מסוים; ועד אז, האם אפשר לאלתר פתרונות ולמצוא מבני ציבור ולהסב אותם למקלטים בשעת הצורך?

שאלתי האחרונה: איך אפשר לסבול ש-6,000 תלמידים בדואים ערבים מהנבג לא למדו שלשום מפני שאין להם חדרים אטומים, משום שלא ניתן לאטום את הצריפים, אלא יש פשוט לעטוף אותם בפלסטיק מהיסוד ועד הגג? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יהודה פרח, ואחריו — לחבר הכנסת חגי מירום.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, במקלטים הקיימים היום במוסדות חינוך רבים, גם יהודיים, אין כיסוי מלא למספר התלמידים. ברוב מוסדות החינוך יש מקלט יחיד אחד, ובשעת אזעקה כולם רצים כבהלה אל אותו מקלט ויוצרים פקק תנועה המכביד את כניסתם המהירה למקלט. יש ביניהם תלמידים מכיתות נמוכות המוצאים עצמם נלחצים על-ידי הגדולים. מדוע לא יחשוב משרד החינוך, לאור מצב החירום במדינה, ולדאבון הלב אנחנו נמצאים פעמים רבות במצב כזה — שלא נצטרך אבל זאת המציאות במדינה — מדוע לא ייערך משרד החינוך לכך שיהיו מקלטים נוספים במוסדות החינוך עבור הגילאים הצעירים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני סגן השר, אדוני היושב-ראש, ספק בעיני אם מצב ההתגוננות האזרחית בכללותו במגזר הערבי נמצא בקו אחד עם מצב ההתגוננות בבתי-ההחינוך של המגזר היהודי בישראל. הייתי רוצה לדעת, אם אתה יכול לומר לכנסת בביטחון, שהמצב הוא אכן דומה.

במסגרת זו הייתי רוצה לשאול, האם אתה מסוגל לבשר היום לכנסת, שלמטה החירום של משרד החינוך כבר צורף נציג מן המגזר הערבי, או שמא ועדת החינוך צריכה להמשיך, לפנות ולבקש עוד הפעם ועוד הפעם שעניין זה יוסדר? תודה.

האודה והביקורים. אני לא יכול לענות לך בשם שר התחבורה או שר החוץ, אם הם מפעילים לחץ לחדש את התעופה. כי אין זה בתחום אחריותי וסמכותי, אבל בנושא הדואר אכן פעלנו רבות, בשיתוף עם שר התחבורה, ולכן, כפי שאמרת קודם, רוב הארצות כבר חידשו את קשרי הדואר, פרט לשתיים-שלוש ארצות, וגם בקטע הזה אנחנו עושים רבות.

בהזדמנות זו אני רוצה לציין לשבח את חברת "אל על", שאכן עשתה מאמץ כביר לתת מענה ותשובה על אותם דברים שחברות אחרות לא ביצעו. כן רוצה אני לציין לשבח את עובדי הדואר, שעשו עבודה נאמנה ומוסרית בתקופת חירום. הם עבדו עוד לפני שהמדינה חזרה לחיי שגרה, תחת צווי חירום, כשירות חיוני. אני יכול להשמיע רק מלות שבח לגביהם, כי הם עשו עבודה נהדרת. אני מחזיק בידי פרסום, ובו אומרת דוורת באותו אזור, שהיא רואה אתגר במתן שירות גם בתקופת חירום. אני חושב שהם עשו עבודה טובה, ומגיעות להם מלות תודה ושבח.

לשאלתו של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי, אומנם זה לא שיץ לגוף השאלה, אבל אני מוכן לענות. הנושא מוכר לנו, אנחנו פועלים. ברגעים אלה הפסקתי דיון באוצר ובאתי להשיב על השאלה. מחפשים דרכים למצוא תקציבים שיאפשרו לנו להתגבר את המשרדים ולתת גם לתושבי הדרום והצפון אפשרות לקלות ערוץ-2. אל נשכח שהשירותים בערוץ-2 הם עדיין בתקופת ניסיון, ואין זה מחייב שכל המדינה תקלוט אותם. אבל אנחנו מבינים שבתקופת חירום צריך לעשות מאמץ. לכן אנחנו עושים את המאמצים הדרושים. אני מקווה שבמים הקרובים נוכל לבשר, שבחלק גדול מהצפון ומהדרום אכן קולטים אותם.

לשאלתו של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס, המתייחסת לפרסום הדבר, מבחינה ביטחונית עדיף לכתוב גלויות, מאחר שפה מדובר בדואר שנכנס מחוץ-לארץ, אין לנו אפשרות להנחות את תושבי חוץ-לארץ לעשות כן בתוך ימים ספורים. אבל בקשתך נשמעה. אם כך יעשו, זה בוודאי יקל עלינו את ביצוע המשימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר התקשורת. סגן שר החינוך והתכנון ישיב על שאלתך בעל-פה מס' 411, של חבר הכנסת האשם מחאמיד, בנושא: מקלטים במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור במגזר הערבי. בבקשה.

411. מקלטים במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור במגזר הערבי

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בימים האחרונים נתגלה מחסור במקלטים במוסדות חינוך ובמוסדות ציבור במגזר הערבי.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מידת המחסור במקלטים במוסדות חינוך וציבור במגזר הערבי?

2. האם ייבנו מקלטים ערוכים ללוחמה קונבנציונלית ולא-קונבנציונלית במוסדות הנ"ל? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלותי של חבר הכנסת האשם מחאמיד:

אני רוצה רק לומר, שאחרי שראיתי את שאלתך וקיבלתי את תשובת המשרד, כחנתי שוב את העניין. דומני, חבר הכנסת עובדיה עלי, שייתכן שהעיתונות התייחסה למורים ולמחנכים שהם הורים לילדים ולא היתה לאל ידם ברירה אלא לנהוג כפי שנהגו, וכך זה היה בכל המשך.

אם יש לך שמות ומקומות, ממצאים ספציפיים נקודתיים לגבי הממצאים שעניתי עליהם בשלילה, אשמח אם תיתן לי אותם, ואנחנו נבדוק כל דבר לאשורו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשאלתי התייחסתי לעובדות שלמדתי מהעיתונות. כאן מונחים לפני קטעי עיתונות. למשל, עיתון "מעריב", שבו כתוב שפורום מנהלי בתי-הספר שהתכנס אתמול בגושרין — זה מתייחס ליום ראשון האחרון — קרא להשעות את כל המחנכים שעובדו ונטשו את הלימודים באזורי הסכנה. המנהלים התכנסו בתיכון "בליך" ברמת-גן, ביוזמת המנהל ישראל זינגר. אני מעריך שאם יתאמץ משרד החינוך לדעת את הפרטים בפרשה העגומה הזאת, הוא ודאי לא יתקשה לפנות לתיכון "בליך" ולשאל את המנהל המצוטט כאן. כדי לראות באיזו מידה המידע הזה נכון. אני מתאר לי שדברים לא ייכתבו ללא כל בסיס.

אני רוצה להוסיף, אדוני סגן שר החינוך. אני יודע כי בימים כתיקונם המחנכים ואף אנשי משרדך נוהגים לומר, כי החינוך הוא החזית הראשונה של מדינת ישראל. אדוני סגן השר, אם כך הדבר בימים כתיקונם, נכון לגזור מכך קל וחומר ולומר: מה שנכון בימים כתיקונם, הרי על אחת כמה וכמה נכון הוא בימי חירום. על-פי כלל זה, כיצד יש לדעתך לנהוג במורים אלה שערקו מן החזית בימי חירום והפקירו את החזית ואת חיליהם תלמידיהם נטושים? וכמובן השאלה היא במקומה, אם אחרי ביורו יתבררו הפרטים כעובדות מבוססות ומדויקות.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ההוראות הניתנות על-ידי משרד החינוך והתרבות לחידוש הלימודים כבר גרמו לכך שבתי-הספר הפרו אותן. וזה דן באותו נושא שהעלה חבר הכנסת עובדיה עלי.

משרד החינוך והתרבות דורש ליווי מסוים של מבוגרים, מספר מסוים של מבוגרים על כל כיתה, בעיקר בכיתות הנמוכות. מלבד העובדה שהיו מקרים שהמורים לא הגיעו מפני שמשפחתם באילת או בצפון וכדומה, הרי קרה אתמול שלא היו מספיק מבוגרים. ואז בית-הספר מתלבט, האם לשלוח את הילדים חזרה הביתה, כאשר הורי הילדים אלה כבר נמצאים בעבודה, או להחזיק את הילדים תוך הפרת הוראות משרד החינוך והתרבות. אני רוצה לשאול את כבוד סגן השר: האם משרד החינוך אינו חושב שאותן גזירות שהוטלו על ההורים ועל המחנכים, כדי לחדש את הלימודים, הן גזירות שהציבור לא יכול לעמוד בהן?

מספר המבוגרים שצריך להיות בכיתה הוא מספר עצום. לדעתי, יש לבדוק מחדש את הנושא הזה ולהפחית את מספר המבוגרים שצריך להיות בכל כיתה, כדי לאפשר לאנשים ללכת לעבודה, וכדי שלא לעמוד במצב שבית-ספר צריך להפר את הוראות משרד החינוך והתרבות כלית ברירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתו הנוספת של חבר הכנסת האשם מתאמיד: חלק מהתשובות נתתי בתשובה על השאלה הראשונה. חלק מהשאלות ששאלת צריכות להיות מופנות להג"א. על מה שקשור למשרד החינוך הסיבות בצורה ברורה, ואמרת שב-15 השנים האחרונות אין אפליה, ואפילו בשאלה לא הייתי רוצה שיהיה אפילו אבק של מחשבה על אפליה. המקלטים נבנים בכל מוסד חינוך, בין בסקטור הערבי ובין בסקטור היהודי. יתירה מזאת, אני רוצה לומר לך בהודמנות זו, שאני יודע שמשך החינוך והתרבות עשה לאחרונה מאמצים גדולים להגברת הבנייה דווקא בסקטור הערבי, הדרוזי והאחר.

לשאלה של חבר הכנסת יהודה פרח: אני חושב שאחרי המלחמה הזאת כל נושא המקלוט צריך לעבור מחשבה מחדש הן על-ידי הג"א והן על-ידי גורמי הביטחון. השאלה היא, האם המקלטים הם התשובה האמיתית והנכונה על המצב החדש שנוצר.

לגופו של עניין, בכספים שיש למדינת ישראל נדמה לי שיקשה על המדינה לבנות מקלטים נוספים וגם לדאוג לצורכי מדינה אחרים, בעיקר במישור הביטחוני.

לגופו של עניין, ההצעה שלך תיבדק על-ידי הגורמים המוסמכים, ובצורה הטובה ביותר.

לשאלתו של חבר הכנסת מירום, לפי מיטב ידיעתי, יש במטה החירום שבמשרד נציג של הסקטור הערבי. לא הייתי מוכן לשאלה הזאת, והיה רשיתי בדברי התשובה שלי, אני אבדוק זאת והעניין יטופל. אני לא רוצה לתת תשובה לא אמינה על שאלה כזאת. אני יודע שאין אצלנו במשרד אפליה בנושא הזה, ולמיטב ידיעתי יש נציג ערבי. והיה ולא, נטפל בזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אני מבקש מסגן שר החינוך והתרבות להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 412, מאת חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: נטישת בתי-ספר על-ידי מורים ומחנכים בעת מלחמה.

412. נטישת בתי-ספר על-ידי מורים ומחנכים בעת מלחמה עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, מן העיתונות נלמד, כי מורים ומחנכים נטשו את בתי-ספרם ולא באו לעבודה בגין טילי ה"סקאד" שנורו על מדינת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?
2. אם כן — מה ככוונת השר לעשות לחיקון מצב זה?
3. אילו צעדים יינקטו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתו של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי:

1. התשובה שלילית.

2 — 3. כנ"ל.

היור"ג גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יצחק לוי. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, נוסף על התקלות הנובעות מהמצב הביטחוני והצורך לבדוק את נושא היעדרם של המורים שלא הגיעו בגלל טילי ה"סקאד", אני מכיר הרבה מאוד מורים, ובעיקר מורות. שעדיין לא מגיעים לבתי-הספר. יש לפעמים מצב של מורה המלמדת בחטיבה העליונה והילדים שלה הם גילאי בית-הספר היסודי. היא מעדיפה להישאר בביתה על-מנת להשגיח על ילדיה, שהם ילדים רכים, מאשר ללכת למקום עבודתה. אין ספק שהדבר הזה הגיע לממדים גדולים מאוד בימים הראשונים, היום הממדים קצת יותר קטנים, כי ההוראות האלה עדיין חלות על אזורים שלא הותר להם לחזור לפעילות מלאה בבתי-הספר היסודיים. ברצוני לשאול. מה יהיה גורלן של מורות אלה ומה יהיה גורל שכרן? יש מורות שלא הגיעו זה שלושה שבועות למקום עבודתן.

היור"ג גדות:

אני מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. בטרם ישיב סגן השר, ביקש חבר הכנסת פרח קריאת ביניים ברשות.

יהודה פרח (הליכוד):

כבוד סגן השר, מאחר שהנושא הזה הוא רציני, אני רוצה לשאול, מדוע לא הקדים משרד החינוך להפעיל את המורים והמחנכים שישבו באפס מעשה בבתיהם עקב סגירת מוסדות החינוך — זו היתה תקופה די ארוכה — ולא הניעם ליצירת קשר עם תלמידיהם כבר בשלבים הראשונים? אומנם היו מורים שעשו זאת ביוזמתם. מדוע לא ננקטה יוזמה כזאת מטעם המשרד? ובכלל, מדוע אין למשרד החינוך תוכניות מגירה להיערכות בשעת-חירום?

היור"ג גדות:

אני מודה לחבר הכנסת פרח. רשות התשובה לסגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתנו הנוספת של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי: אני מביע את השקפתי ואת רעתי, שאם היו מורים שעזבו את מדינת ישראל עם תחילת המלחמה בגלל מצב המלחמה, יש לי ספק ואני לא בטוח שאפשר להדריך להם את התואר מחנך; מורה אולי כן, אבל מחנך ודאי שלא. לגבי אלה שעזבו את ביתם ונסעו למקומות אחרים, אני חושב שבסך הכול יש בינינו השקפה כזאת או אחרת איך לכנות אותם. אני לא הייתי מכנה אותם אנשים, אף שהם מורים, במינוחים שנקטו אנשי ציבור אחרים, מי שערך, ועריקים בעיני הם אלה שעזבו את מדינת ישראל,

היור"ג גדות:

אנחנו עוברים עתה לסעיף שאלות ותשובות, שאלות מן המניין. אני מזמין את סגן שר החינוך והתרבות לעלות על הדוכן ולהשיב על שאלות. בבקשה.

3068. אכטחה באוניברסיטה העברית

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

בגיליון "פי האתון" — עיתון הסטודנטים של האוניברסיטה העברית, שפורסם השבוע, מופיע תחקיר וממנו

חייבים להיות מטופלים באורח הקשה ביותר ובצורה החקירה ביותר. אינני יודע אם אלה שעזבו את מדינת ישראל בזמן המלחמה ראויים לתואר מחנך.

לשאלתו של חבר הכנסת יצחק לוי: כל אותו נושא של ליווי מבוגרים בביתה — זה הרי ניסיון לפתור את הבעיות של הגילאים הצעירים יותר. נכון שזה יוצר מצוקה אצל ההורים מצד אחד ואצל המורים מצד שני. וזהו הבעיה של מורים שהם גם הורים לילדים קטנים. אני מניח שהעסק נמצא בשלבי הראשונים, וככל שינקוף הזמן ילובן כל הנושא הזה וייראה עלי-ידי המשרד בפרספקטיבה מחודשת. והיה ומספר המבוגרים שהוצמדו לכיתות הנמוכות הוא גבוה מדי, ודאי שמספר המורים והמבוגרים ירד כדי לאפשר את אורח החיים הסדיר של מדינת ישראל.

לגופו של עניין, דומני שטוב נהג המשרד שקבע קריטריונים מסוימים, x תלמידים תחת חסותו של מבוגר אחד. אנחנו לא היינו מורגלים למצב כזה. אנחנו לומדים מן המצב. אני מקווה שנסיק את המסקנות הנכונות.

לשאלתו של חבר הכנסת עמיר פרץ: אין לי ספק שחלק מהתשובה ניתנה לחבר הכנסת יצחק לוי. יש בעיה, בעיה אמיתית. מורה שהוא הורה והורה שהוא מורה — עובדה זו יוצרת בעיות אמיתיות. אני יודע על הורים שעשו תורנויות בינם לבין עצמם. פעם האב נשאר בבית ופעם האם נשארה. לגופו של עניין, נעשה כל מאמץ כדי שאלה אשר לא יכלו להסדיר את בעיות ומצוקתם בהיותם הורים ומורים, נמצא את הדרך שלא ייפגעו כתנאי שכרם. וזה מה שרצית לשמוע, ידידי הטוב.

אדוני היושב-ראש, היות שהיתה קריאת ביניים, ארשה לעצמי להשיב תשובת ביניים. אני חושב שצדק חבר הכנסת פרח בהערותיו. אני חושב שבהתחלה לא ידענו איך להתמודד עם המצב. אני רוצה לומר, ששר החינוך עם שר הביטחון, בעצה אחת עם ראש הממשלה, הם שהחליטו על חידוש הלימודים. אני חושב שהם עשו את זה במשורה ובזמן נאות ובדרך נאותה. אני חושב שהכניסה בהדרגה ללימודים סדירים היא דרך נאותה.

לא הייתי אומר שאין למשרד החינוך והתרבות תוכניות מגירה: יש לו. אבל אין ספק שמלחמה זו היא מלחמה שונה ממלחמה אחרת. הלקחים וההישגים יילמדו. ודאי שתוכניות המגירה שיש למשרד החינוך ישונו בהתאם למלחמה זו.

היור"ג גדות:

אני מודה לסגן השר, חבר הכנסת גולדשטיין, על התשובות על שאלות בעל-פה. חברי הכנסת, תם סעיף השאלות בעל-פה.

ב. שאלות ותשובות

עולה, כי ניתן בנקל להכניס כלי נשק לתחומי האוניברסיטה, ובכלל זה גם למעונות הסטודנטים.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע השר למצב זה?

2. מה ייעשה כדי להגביר את מידת האבטחה כתחומי הקמפוס?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1-2. הנהלת האוניברסיטה העברית בירושלים משקיעה משאבים לא מבוטלים באבטחת האוניברסיטה. במסגרת

וזאת ועוד, קידום ופיתוח מערכת הפיתוח והבינוי לדרוזים נעשו גם בהקמת בתי-ספר חדישים ומודרניים ביישובים רבים, כמו בית-הספר המקיף האזורי במרכז הגליל, בית-הספר המקיף אורט-רונסון, המשותף ליישובים דליה ועוספיה — אשר לגביהם הושגה תרומה גדולה ומיוחדת, בית-הספר העל-יסודי החדש והגדול בבית-ג'ן ועוד.

3166. דרמות מקוריות בטלוויזיה

חבר הכנסת ש' שטרית שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

פנו אלי מאיגוד המפיקים בטענה, כי רשות השידור אינה מקצה די משאבים עבור דרמות מקוריות ועבור תוכניות שונות בשפה העברית.

ברצוני לשאול:

1. האם יובטחו הקצבות גדולות יותר להפקת דרמות מקוריות ותוכניות נוספות בעברית?

2. מה הוא הסכום אשר הוקצב לשם כך לשנת התקציב הקרובה, ובמה הוא שונה מהשנה הקודמת?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אחרי שנטל האוצר — באישור הבית הזה — 125 מיליוני ש"ח מתקציב הפיתוח והעתודות של רשות השידור, הרשות עומדת בפני קשיים כספיים. אף-על-פי-כן, אם אך יתאפשר לה הדבר, רשות השידור מתכוונת להגדיל את ההקצבות להפקת דרמה מקורית בטלוויזיה.

2. למעשה אפשר לומר שרוב-רובו של תקציב הטלוויזיה — ובפרט כל סכום המוקדש לשכר בימאים, מפיקים, חלק מן הסגל המינהלי ושירותי הפקה — מיועד להפקה מקורית מכל המינים, לרבות חדשות. הדברים מפורזים בסעיפי תקציב רבים, ואין אפשרות מעשית לסכם. אם הכוונה לסכומים שהוצאו בשנת כספים זו להזמנת הפקת מבחון, הרי הסכום מסתכם ב-9 מיליוני ש"ח בערך. הדיונים על שנת הכספים הבאה עדיין בעיצומם, בין רשות השידור לבין האוצר.

3168. טיפול בלקוי למידה

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

נודע לי, כי לגבי תלמידים ששישונם כמתמטיקה נובע מבעיות התפתחותיות (ליקוי למידה, בעיות נוירופסיכולוגיות), כוטלה האפשרות להמיר את מבחני הבגרות כמתמטיקה במבחן בנושא אחר. נקודה זו מעוררת שאלות הקשורות בדיסלקטים.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע שצוין לעיל נכון?

2. אם כן — מדוע בוטלו הבחינות החלופיות?

3. מה ייעשה כדי להקל על דיסלקטים?

4. האם מאפשרת המתכונת של בחינות פסיכומטריות (קבלה לאוניברסיטה) כיום לתלמידים עם קשיי למידה להצליח ולהתקבל ללימודים?

5. האם תפעל להקל על דיסלקטים בבחינות אלה?

6. אם כן — כיצד?

הפעולות מוצבים שומרים בשערים, נערכים פטרולים בשטח הקמפוס, תצפיות שונות ופעולות רבות אחרות שאין מקום לפרטן.

קשה לסגור באופן הרמטי שטח כמו זה של האוניברסיטה, שמעצם קיומה היא מוסד פתוח לציבור. מה גם שסגירה כזאת מחייבת השקעת משאבים רבים מצד אחד, ופוגעת בפעילות השוטפת של המוסד מצד שני.

מחלקת הביטחון האוניברסיטאית קיבלה הנחיות להדק את הפיקוח על הנכנסים בשערי האוניברסיטה, ובמידת הצורך לתגבר את מספר השומרים בשערים בשעות הלחץ.

הנהלת האוניברסיטה העברית בירושלים עושה כמיטב יכולתה לאבטחת הבניינים והמתקנים שברשותה, ואין אנו רואים צורך להתערב בהחלטותיה ובמעשיה.

3155. חינוך בכפרי הדרוזים

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

בעיית החינוך היא בעיה מרכזית בכפרי הדרוזים. לאחרונה החליטה הממשלה על השוואת תנאי הדרוזים בכפרים לאלו של שכניהם בעיירות הפיתוח.

ברצוני לשאול:

1. האם יישם משרדך את החלטת השוויון בתחום החינוך?

2. האם יושפרו ויעודכנו עוזי הלימוד וספרי הלימודים במגזר הדרוזי? אם כן — מתי?

3. האם ישנו סדרי העדיפויות בתוכניות הבינוי של מוסדות החינוך? אם כן — מתי?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו אכן יישם את החלטת הממשלה מס' 373 מ-21 באפריל 1987 בתחום המוחזקות. במסגרת זו נעשו הפעולות הבאות: כל הילדים הדרוזים בגילים שלוש — חמש לומדים בגני טרום-חובה חנים. עד כה נפתחו 96 גנים כאלה. רמת השירות בכל בתי-הספר העל-יסודיים הדרוזיים הועלתה ל-100%. נוסף על כך מקבלים בתי-ספר אלה תוספת מוחזקות לכיסוי גירעונות. השתתפות משרדנו בהסעות תלמידים הועלתה ל-100%. כל התלמידים הדרוזים הניגשים לבחינות בגרות משלמים 15% מדמי בחינות הבגרות ודינם כדיון התלמידים היהודים ביישובי הפיתוח.

2. משרדנו מפעיל באמצעות אוניברסיטת חיפה ועדות ציבוריות וצוותים לבדיקת תוכניות הלימודים וספרי הלימוד לבתי-הספר הדרוזיים, ודואג לעדכן את תוכניות הלימודים הייחודיות וספרי הלימוד הייחודיים. במסגרת זו יצאו לאור עד כה עשרה ספרי לימוד במהדורות ניסוי. ספרים נוספים נמצאים בשלבי הכנה שונים.

3. חלקם היחסי של הדרוזים באוכלוסיות התלמידים במערכת החינוך בשנים האחרונות הוא כ-2.3%. בשנים האחרונות היו בממוצע כ-600 כיתות חדשות לבנייה מדי שנה בכל המגזרים, כאשר חלקם של הדרוזים בתקציב היה צריך להיות כ-14 כיתות. מאז 1987 משרדנו נותן העדפה מוחלטת למגזר הדרוזי בתקציבי הפיתוח, עד כדי הכפלת חלקם בתקציבים אלו. בשנת התקציב 1991 נכללו כ-24 כיתות לדרוזים — מתוך 630 — שהם 3.8% מהתקציב.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1. נכון שלא ניתן להמיר את הבחינה במתמטיקה בבחינה במדעים, כפי שהיה בעבר.

2. הסדר זה נובע מהסכם שהושג בין האוניברסיטאות לבין משרד החינוך.

3. המשרד פרסם חוזר מיוחד המציין את ההקלות החלות לגבי נבחנים דיסלקטים ואת הנהלים להחלתם. חוזר זה נכתב בתיאום עם אגודת "ניצן".

4. למיטב ידיעתנו, המרכז להערכה, האחראי לבחינות הפסיכומטריות, מקיים בחינות מיוחדות לדיסלקטים.

5 — 6. ראי תשובתי על שאלה מס' 3.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת נאווה ארד.

נאווה ארד (המערך):

אדוני סגן השר, האם קיבלת תשובה, מדוע ההסדר הזה של החלפת המבחן במתמטיקה כוטל? על-פי מידע שיש בידך, זה פוגע בסטודנטים שיכולים להמשיך את לימודיהם. ברגע שאין תחליף למתמטיקה, כל המהלך האפשרי העתידי של הלימוד שלהם נפגע.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

בתשובה על שאלתך הנוספת, חברת הכנסת נאווה ארד, לא ידוע לי מדוע, על כל פנים, אני יודע שזה הסדר בין האוניברסיטה לבין משרד החינוך. אם ההסדר הזה, על-פי טעמך ותפיסתך, לא נראה לך, אני מציע שתפני ואנחנו נבדוק זאת שוב לפי ההערות שתציגי במכתבך.

3184. הרצאה בבית-ספר

חבר הכנסת מ' בריזר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ד בשבט התשנ"א (29 בינואר 1991):

ביום ה', 20 בדצמבר 1990, נחשפו כ-300 בני-נוער מבית-הספר המקיף "תל-גיבורים" להרצאה שנערכה על-ידי ד"ר אלי שוסהיים בנושא חינוך לחיי משפחה. במהלך ההרצאה התברר כי הנושא "חינוך לחיי משפחה" מהווה כיסוי להרצאה מגמתית בנושא הפלות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר מקרה זה, והאם אחראי משרדך לנושא הרצאות הניתנות לתלמידים במסגרת "חינוך לחיי משפחה"?

2. מדוע לא הוצגו בהרצאה זו דעות המנוגדות לזו שהוצגה בהרצאה?

3. מה יעשה השר בנושא זה בעתיד?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא היה ידוע לנו על ההרצאה של ד"ר שוסהיים, והיא לא התקיימה בהיוועצות עמנו. לאחר כירור נודע לנו, שההרצאה התקיימה כמתנ"ס קריית-שרת בחולון והשתתפו בה שתי כיתות מבית-הספר "תל-גיבורים", כ-60 תלמידים.

במשרד החינוך והתרבות קיימת יחידה לחינוך לחיי משפחה וחינוך מיני — חח"ם, והיא אחראית להפעלת הנושא בבתי-הספר.

2. ההרצאה לא היתה בתיאום עם היחידה לחינוך לחיי

משפחה. היא היתה חרף-פעמית וחרף-צדית וכאה, לצערנו, במקום תוכנית חינוכית מלאה בנושא.

3. נחזור ונשנן את ההוראה בחור המנכ"ל, שאין להזמין מרצים בנושא ללא תיאום עם היחידה לחח"ם.

היחידה לחח"ם התקשרה למנהלת בית-הספר "תל-גיבורים" והחליטה לנצל את יחמתם של התלמידים שהתריעו על ההרצאה על-מנת שיהיו שותפים לתכנון ולביצוע תוכנית חח"ם בבית-ספרם מעכשיו ואילך.

3186. מזויאון בית-התפוצות

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ד בשבט התשנ"א (29 בינואר 1991):

מזויאון "בית התפוצות" נקלע למשבר כספי ועומד בפני סגירה. הדבר נובע מירידה חדה של מבקרים (בעיקר מחוץ-לארץ) בשל המשבר המדיני במזרח התיכון. ל"בית התפוצות" יש חשיבות עליונה בחיזוק הזיקה בין העם למורשת הלאומית, במיוחד בתקופה זו של קליטת עלייה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לך המצב הנ"ל?

2. אילו צעדים עומד משרדך לנקוט כדי לפתור את הבעיה ולמנוע את סגירת בית-התפוצות?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

בעניין השאלתך של חבר הכנסת קופמן, למעשה זו תשובה שניתנה בי"ד בשבט התשנ"א, 29 בינואר 1991, על שאלות זהות של חברי הכנסת אריאל ויינשטיין ויוסי גולדברג, אבל אני אשיב עליה. אם חבר הכנסת קופמן שם לב, הדגשתי גם את התאריך העברי וגם את הלועזי. זה אומר שהתשובה ניתנה לפני ימים מספר. השיבות על כך בשבוע שעבר, ואני מקווה שהנושא יטופל במהירות.

1. אנו מודעים למצבו של "בית התפוצות"... הבית נמצא בקשיים תקציביים, חלקם נובע מגירעון שנצבר במשך השנים. בעיקר בשל חוסר יכולת לאסוף תרומות ברמה המתוכננת. נוסף על כך היה השנה הפסד הכנסות מתוכננות של כ-1.2 מיליון ש"ח בשל הירידה החריפה בתיירות.

2. משרד החינוך והתרבות מטפל במרחץ בחיפוש פתרונות למצב. יחד עם השותפים העיקריים בתקצוב — הסוכנות היהודית ועיריית תל-אביב. הנהלת הבית נערכה להתאים את רמת הפעילות למקורות העומדים לרשותה. שלושת השותפים סיכמו על מתן הקצבה מיוחדת בסך מיליון ש"ח — שליש מכל צד, כסיוע מיוחד במטרה לחלץ את הבית מהקשיים הנוכחיים. המשרד ועיריית תל-אביב כבר הודיעו על נכונותם להסדר זה, והם ממתינים לתשובת הסוכנות. במידה שתהיה הסכמה יתבצע העניין עד סוף שנת התקציב.

היו"ר ג' גדות:

אבקש מסגן השר להשיב על שאלתא מס' 3197 של חבר הכנסת גמליאל.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
איננו באולם.

היו"ר ג' גדות:

הוא נוכח באולם. לא רק שהוא ישנו באולם, אני דאגתי לכך שהוא יהיה באולם.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

כבוד סגן השר, דומני שהתשובה שניתנה לך על-ידי רשות השידור מקפלת בתוכה הטעיה, אם לא הטעיה רבתי.

לפי מיטב ידיעתי, והדבר נרמז בתשובתך, רשות השידור מטפלת בבחינה של ערוץ נוסף. מאחר שהיום אין אפשרות למצוא דרך האוויר ערוץ נוסף. הפריקט הזה של הצלחות המעופפות בסדרי גודל עצומים, שייכערו את שמי הארץ, ואפילו אם הם לא יעלו 350 מיליון שקלים, יעלו מאות מיליוני שקלים, נשקל ונבחן במלוא הרצינות. על כן, גם אם אין זו אחריותכם הישירה, מכל מקום מדובר פה על הון עתק. לפי מיטב הכרתי, ראוי לבחון את החלופה של ניצול הטלוויזיה בכבלים, שמוכנה לתת, משיקוליה שלה, שלא אפרט אותם כאן. ערוץ נוסף, חינוס, עבור רשות השידור.

אני חושב, שאם נצא מכאן לפחות בידיעה, שהחלופה הזאת תיבחן במלוא הרצינות וללא שיקולים של כבוד ויוקרה, שאני יודע שמשחקים לא כאן אלא שם, והיה זה שכרנו. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

חבר הכנסת פורת, ברשות היושבי-ראש, אנסה להשיב.

אני מבין שהיום, על-פי דברך, לא יעמוד לי הכלל, שהמביא דברים בשם אומרם מביא גאולה לעולם, שהרי תקפת מכול וכול את התשובה שניתנה לי על-ידי רשות השידור.

הואיל ואתה השתמשת בסגנון ברור, הייתי מבקש ממך, חבר הכנסת פורת, ראשית, להסתפק בדברים שמסרת. והיה ויש בידך דברים אחרים או נתונים בדבר הטעיה, הייתי מבקש שתפנה אל משרדנו בצורה מסודרת, במכתב, כדי שלא אצא די חובתי באמירה הנשלפת, אינני רוצה לומר מן השרוול, כי אני חייב לצטט ולהביא את הדברים כפי שנמסרו לי על-ידי רשות השידור, ולכן הקדמתי ואמרתי את אשר אמרתי בראשית דברי.

אני חושב שמה שהבאת בפנינו יש בו היגיון רב, ואני מוכן לסייע כעניין הזה. כדי למנוע מצב שבו חבר כנסת מטיח ברשות השידור דברים שאני בטוח שהם נכונים ואמינים — ואתה בוודאי ידוע אצלי כאדם אמין, האומר דברים מדויקים — הייתי מבקש שתפנה למשרד, אל השר או אלי, אני מציע אל השר, עם עותק אלי, ואנחנו נפנה שוב אל רשות השידור ונקיים אתם כירור לגופו של עניין.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן השר. אני מודה לך על התשובות המקיפות והמעמיקות.

אנחנו מזמינים את סגן השר לאיכות הסביבה. האם הוא נמצא באולם? איננו. נברר את העניין הזה. אני מזמין את סגן שר התחבורה. גם הוא איננו. זה עניין חמור.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר כנסת, שבמקרה איננו באולם פוסלים אותו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, הרי אתה שומע אותי מתבטא בחופשיות.

אורה נמיר (המערך):

הוא עסוק, הוא ביישיבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש ממזכירות הכנסת לבדוק.

3197. סיוע לתנועה ליהדות מתקדמת

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החינוך והתרבות כיום ט"ז בשבט התשנ"א (31 בינואר 1991):

ברצוני לשאול:

מה סכום הסיוע, אם בכלל, שקיבלו ממשדך, בכל שנה מחמש השנים האחרונות, הגופים כדלהלן: "בית שמואל", "התנועה ליהדות מתקדמת" בירושלים וביתר ערי הארץ, "קהילת הר"א" ו"היברו יוניון קולג"?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

לא ראיתי. אני שמח שהוא באולם. אתמול לא ראיתי, אז אני שמח לראותו היום.

על שאלתו של חבר הכנסת גמליאל, התשובה היא: הגופים "בית שמואל", "התנועה ליהדות מתקדמת" בירושלים וביתר ערי הארץ, "קהילת הר"א" ו"היברו יוניון קולג" אינם מתקציבים על-ידי משרד החינוך והתרבות, וכמו כן לא קיבלו גם בעבר תקציב מהמשרד.

3200. הפעלת ערוץ טלוויזיה נוסף

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר החינוך והתרבות כיום ט"ז בשבט התשנ"א (31 בינואר 1991):

ממירע שקיבלתי מהעמותה לקידום שידורי כבלים בישראל עולה, כי רשות השידור מתכוונת לממן באמצעות כספי האגרה — 350 מיליון ש"ח, על-פי חישובי אגף התקציבים, רכישת צלחות לוויין לצורך הפעלת ערוץ נוסף, וזאת על אף הצעת העמותה לקידום שידורי הכבלים, כי השידורים יועברו באמצעות הטלוויזיה בכבלים חנים אין-כסף.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים שמסרה לי העמותה נכונים?

2. מה יעשה משרדך בנדון?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אפתח במשפט ראשון ואסביר אותו, כי מדי פעם אנחנו נתקלים באתה בעיה: להלן התשובה שקיבלתי מרשות השידור. אני רוצה להסביר לחברי הבית, מדי פעם כאשר השר או אנשי עולים לדוכן ונשאלים שאלות בנושא רשות השידור, חברי הבית באים בטענות על כך שהרישא מתחיל כמלים "להלן התשובה שקיבלתי מרשות השידור". אני רוצה להביא לידיעת חברי הבית, שאחריות משרד החינוך היא לחוק רשות השידור, אך הוא איננו אחראי לרשות השידור כרשות שידור.

1 — 2. הנתונים שמסרה העמותה אינם אלא הטעיה רבתי והם הטעו את השואל. כל תקציבה של רשות השידור לשנה השוטפת הוא 276 מיליון ש"ח. הרעיון שרשות השידור מתכננת להוציא 350 מיליון ש"ח, שהם 127.7% מתקציבה, על איזה פרויקט, אינו נכון. האמירה על העברת השידורים "חנים אין-כסף" היא אחיות עיניים. הכוונה היא, בלי ספק, שמי שיהיה מנוי על הטלוויזיה בכבלים — לא "חנים אין-כסף" חלילה — יוכל לקבל גם שירות זה.

האמת היא, שכרשות השידור היו דיונים על אפשרות לרכישה מרוכזת של אנטנות-צלחת וזולות כשביל משלמי האגרה, כדי שלא ליצור אצלם תלות בשירותי הכבלים. עדיין אין בעניין זה דבר מסוכס ומתקוצב.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת.

ג. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989* (הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

כלי כל קשר לאירועים האחרונים. אני חושב שנושאות הכנסת עשתה מעשה צודק, וכן וחברי מן המעלה הראשונה, שהיא נתנה לו אפשרות להגיש את הצעתו בנפרד.

אני חושב שהסיפא של דבריו, בשעה שהוא ניצל את הדקה שניתנה לו לומר את דבריו מן המקום — כשהוא אמר שכדוֹר־שית שהיה לו עם יושב־ראש הוועדה נאמר שעל בסיס ההצעה שלו ינסו לאגד את כל יתר ההצעות, נדמה לי שזה נותן פתרון גם לכל מי שהגישו הצעות לאחר שהתרגשו עלינו האירועים האחרונים. בכך אני רואה את הנושא הזה סגור ומסוגר. רשות הדיבור לסגן שר האוצר. בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

כבוד היושב־ראש, חברי הבית, אכן, הצעת חוק זו — אני מתכוון להצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת, מכיוון שיש לנו הצעות רבות אחרות, לצערי הרב קצת אינפלציה, הלוואי שלא היתה לנו אינפלציה כזאת — הצעת חוק זו דנה במישור הספציפי של נזקים לרכוש עקב פעולות איבה. זאת אומרת, האוצר מכיר בעיקרון שהיא יכולה להשתלב בכל שאר ההצעות.

על־פי ההצעה יורחב הפיצוי על נזק עקיף שנגרם בכל אזורי הארץ — כפי שקיים היום לגבי יישובי ספר, כידוע — וישולמו פיצויים לתכולת בית ללא גבול.

ההצעה מתייחסת לאחד מההיבטים של נזקי המלחמה ולא להיבטים אחרים, כגון הנזק שנגרם על־ידי הפגזות הטילים במרכז־הארץ, ואכן בדברייך התייחסת גם לנושא הזה.

יש לדון במכלול המלא של נזקי המלחמה, ואכן משרד האוצר עושה כן, בעקבות הלקחים שנלמדו לאחרונה ועל־פי האפשרות במסגרת התקציב.

מן הראוי לציין כי בנושא דומה, של פיצוי נזקי מלחמה ופעולות איבה, קיימות כיום בכנסת חמש הצעות נוספות.

הייתי מוסיף ואומר, שבועדה לענייני ביקורת המדינה הובעה אחמול בקשה בפני האוצר — בישיבה שבה דנו בכל ההצעות האלה — לשלב את כל ההצעות האלה. ניתנה לאוצר אפשרות "לסנתז", אם אפשר לומר כך, וסמכות לדלות מכל הצעה את החלק הרלבנטי, שיכול להשתלב במכלול הבעיות הקשות והרגישות מאוד העומדות בפנינו, ואכן, הייתי מציע גם אני לחבר הכנסת פורת להצטרף להצעתו המעשית של חבר הכנסת חיים אורון ולשלב את הצעתו במסגרת הזאת, שאכן תיתן מענה גם על העניין שלך.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד סגן השר, אדוני סגן שר האוצר, אתה מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

סגן שר האוצר י' עזרן:

כן.

היו"ר ג' גדות:

מקובל?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, נעשה קפיצת דרך וחבר הכנסת חנן פורת יעלה את הצעת החוק שלו, הצעת חוק קצ"ד, בנושא: חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989. חבר הכנסת פורת, דקה, מן המקום. בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב־ראש, אדוני סגן שר האוצר, הצעת החוק שלי הוגשה לפני למעלה משנה, ועניינה פיצויים עקיפים לאנשים שניזוקו כתוצאה מפעולות איבה.

למען האמת, הצעה זו עלתה בהתייחסות לפגיעות כתוצאה מהאינתיפאדה ולנזקים שנגרמו מחבלה. דווקא בימים אלה אני רואה לנכון להרחיב אותה על כל נזקי האיבה והמלחמה, במסגרת אותה סוגיה שנדונה בהרחבה גם כאן וגם בכלי התקשורת.

ההצעה אומרת בפשטות, שכל הפיצויים, גם על נזקים עקיפים, דהיינו תכולה של רכוש ודברים אחרים שנובעים מכך, ייכללו במסגרת הפיצויים שתשלם המדינה.

אוסף ואומר: דיברתי עם חבר הכנסת ליבאי, שריכוז את ההצעות הנוספות בעניין הזה, והוא הסכים שההצעה שלי תשמש פתח לכך שגם נזקי האינתיפאדה, גם נזקי האיבה והטילים ייכללו יחד בחבילה אחת, שעליה ידונו כהצעת החוק שלי. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מברך את חבר הכנסת חנן פורת על הצעתו. חבר הכנסת אורון, בעניין זה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני לא רוצה להיכנס לגופה של ההצעה אלא לפרוצדורה, ואני פונה אל חבר הכנסת חנן פורת, יש שבע הצעות חוק של חברי כנסת, בקבוצות ובבודדים, העוסקות בנושא הפיצויים כתוצאה ממה שהתרחש בשלושת השבועות האחרונים.

כל חברי הכנסת קיבלו על עצמם שלא להביא אותן לקריאה טרומית, אלא לנסות לאחד את ההצעות כהצעה משותפת. נדמה שיש טעם לפגם בכך שהכנסת אינה מחוקקת חוקים לגבי משפחות — כולנו מכירים את הנושא — והיא באה לחוקק עכשיו חקיקה ספציפית בקטע מסוים. אני מציע שההצעה של חבר הכנסת פורת תופיע עם כל החוקים ביחד, ונחטוף מעצמנו עכשיו ויכוח על נושא ההתקוממות ולא הטילים. זה מיותר.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אורון. אני אשיב לך. אני רוצה לשמש כפה לחבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת חנן פורת, נתמול מזלו הטוב או הרע, אבל מבחינתו מזלו הטוב כשליח ציבור. הוא העלה את העניין הזה לפני תקופה ארוכה מאוד.

כי סגן השר לא ישיב לך. אנחנו גמרנו נוהל מסוים, הסכמת לו, קיבלת אותו.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את הצעת החוק

לוועדה שתקבע ועדת הכנסת — רוב

נגד — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן

פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת

נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אני קובע שהצעת החוק הועברה לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו מן הוועדות היא תועבר להכנתה לקריאות הנוספות.

היו"ר ג' גדות:
באמת, זה הנושא של ועדת הכספים. אם כן, נסכים שהצעת החוק תועבר לוועדת הכספים.

סגן שר האוצר י' עזרן:
אני לא מתנגד, אני רק סבור, שבהיות כל חמש הצעות החוק מגובשות כעת להצעת חוק אחת שתובא לקריאה טרומית, כדאי להעביר את הצעת החוק הזאת לאותה ועדה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

היו"ר ג' גדות:
אנחנו נעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, היא ממילא תאחד את כל ההצעות גם יחד.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, תרשה לי — — —

היו"ר ג' גדות:
לא, חבר הכנסת פורת, אני מצטער, לא מלה ולא חצי מלה,

ד. שאלות ותשובות

2999. מחיקת חובות לחקלאים

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר האוצר ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

ברצוני לשאול:

1. האם פנה אליך חבר הכנסת גרופר בבקשה למחיקת החובות של בנו ועוד של 16 חקלאים? אם כן — כמה הוא נימק בקשתו?

2. מה הוא סכום הכסף המדויק שאושר להעברה?

3. על סמך אילו קריטריונים נקבע כי לקבוצה הנ"ל, מתוך מאות החקלאים, יימחקו החובות על-ידי המדינה?

4. האם נבדק מצבם הכלכלי של הנ"ל קודם החלטת משרדך על מחיקת חובותיהם?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התאחדות האיכרים הציגה את הבעיה העקרונית של החקלאות הפרטית בפני מינהלת הסדר המושבים, וזו אישרה את הזכאות של כמה חקלאים. משרד האוצר קיבל את החלטת מינהלת ההסדר, כפי שעשה זאת לגבי מאות מושבים ואלפי חברים בהם.

2. הסכום המדויק שנכלל בפנייה התקציבית לוועדת הכספים הוא 3 מיליוני שקלים.

3. צורת הסיוע והיקף המחיקה לכל פרט נקבעו במינהלת הסדר המושבים.

4. הבדיקה בוצעה על-ידי מינהלת ההסדר ולא על-ידי משרד האוצר.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא מס' 3057, של חבר הכנסת בורג, גם הוא איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר האוצר, אתה מתבקש להשיב עכשיו על שאלות. השאלתא הראשונה היא זו של חבר הכנסת גדליה גל, שאלתא מס' 2677. חבר הכנסת גדליה גל איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

2677. פיצוי נפגעי אסונות טבע

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר האוצר ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

אנו בפתחו של חורף נוסף, ותקנות החוק לפיצוי נפגעי אסונות טבע, שעל-פי החוק היו שר האוצר ושר החקלאות צריכים להגישן לאישור ועדת הכספים עד 15 באפריל 1989, טרם הוגשו.

אם יהיה, חלילה, גם בחורף זה אסון טבע, הרי שוב יעמדו חקלאי האזור הנפגע כעניים בפתח.

ברצוני לשאול:

1. מה מעכב את הגשת התקנות לאישור ועדת הכספים?

2. מתי יביא השר את התקנות לאישור?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי האוצר והחקלאות סיימו בימים אלה את גיבוש הנוסח הסופי של תקנות החוק לפיצוי נפגעי אסונות טבע, והן הועברו לאישור ועדת הכספים של הכנסת.

העיכוב בהגשה נבע מחילוקי דעות ששררו בין המשרדים בנושא.

2. כאמור, התקנות כבר הועברו לאישור ועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא מס' 2999 של חבר הכנסת בורג, גם הוא איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

חושב שזה לא בסדר, פשוט לא בסדר. ואני קורא לכם להיות נוכחים כאשר אתם נקראים אל הדוכן.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
ניסיתי לבקש לשנות את סדר מתן התשובות.

היו"ר ג' גדות:

ידידי, סגן השר יגאל ביבי, מתפקידך לשבת במליאה non stop משעה 11:00 עד שהיא מסתיימת. זה התקנון. לכן כל ההסברים לא מתקבלים. אני קורא לסגן השר לאיכות הסביבה לבוא אצל הדוכן ולהשיב על שאלות, והראשונה בהן שאלתה מס' 3089 של חבר הכנסת גדליה גל, שאינו נוכח באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

3089. שפכי העיר נתניה

חבר הכנסת ג' גל שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ב שבט התשנ"א (8 בינואר 1991):

שפכי העיר נתניה, בדרכם אל הים, מוזרמים בימים אלה דרך נחל-אלכסנדר, ובכך גורמים לזיהומי הנחל, בעבר פנינת עמק-חפר ונכס לאומי שגווה, החל להשתקם ולגלות סימני חיים. בהזמנה הנוכחית צפוי הנחל לחזור להיות החצר האחורית של העיר נתניה.

בימים אלה של מצוקת מים, תמוהה גם הזרמת שפכים לים.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות לתקלה?

2. מה יש לעשות כנכון?

3. מה הם הכלים שברשותך כדי לכפות את ביצוע התקנים ובזמן?

תשובת סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העיר נתניה מונה כיום למעלה מ־130,000 תושבים ופולטת כמות שפכים של כ־26,000 מ"ק ליום. שפכים אלה מטופלים במכונת טיהור ואמורים להיות מוזרמים למאגר בורגתא, ומשם להשקות שטחים חקלאיים בעמק-חפר.

הסדר זה תלוי בכך, שהקולחים המוזרמים למאגר יהיו באיכות טובה, אשר תאפשר השקיית מגוון גדול של גידולים ותמנע מטרידי ריח. מתקני הטיהור הוכנו בזמנם לקליטת נפח שפכים של כ־16,000 מ"ק ליום בלבד, ולפיכך אינם מסוגלים לטפל ביעילות בנפח השפכים כפי שהוא כיום. איכות המים היוצאת מהם גרועה, והחקלאים אינם מעוניינים בהם. כתוצאה מכך המים אינם מנוצלים להשקיה אלא מוזרמים לנחל-אלכסנדר.

2. על-מנת לתקן את המצב יש להביא לשיפור דרסטי באיכות הקולחים היוצאים ממכון הטיהור. פתרון יסודי מצריך הרחבה ומודרניזציה של מכון הטיהור, על-מנת שיוכל לטפל כהלכה בנפח השפכים הנוכחי והצפוי של נתניה.

3. לפי החוק חייבת רשות מקומית לטפל בשפכים בצורה שתמנע מפגעים לסביבה. למשרד לאיכות הסביבה יש סמכויות כ"רשות בריאות" לדרוש מרשות מקומית להחזיק את ביוביה במצב תקין. במקרה של העיר נתניה מערכת הטיהור אינה מתוחזקת בצורה מינימלית את הדעת ואינה מסוגלת לטפל בנפח השפכים הגדול מהמתוכנן. על עיריית נתניה להתחיל מייד בתכנון ובביצוע הרחבתם של מתקני הטיפול בשפכים, כדי

3057. חובות למס רכוש

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר האוצר ביום ט"ו שבט התשנ"א (1 בינואר 1991):

לעשרות בעלי קרקעות מבית-חנינא, בירושלים נודע במקרה ובמפתיע, שמש רכוש פרסם צו הוצאה לפועל, המורה שבתוך 21 ימים עליהם לשלם את חובותיהם למס רכוש, ואם לא, יינקטו נגדם הליכי הוצאה לפועל למימוש השעבוד ומכירת הנכס.

נודע לי, כי הקרקעות שבהן מדובר אינן מוסדרות בתוכנית מתאר המאפשרת לבעליהן לבנות עליהן, ובכך שר האוצר מורשה לפטור אותן מתשלום מס רכוש.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים האלה נכונים?

2. אם כן — מה הן הסיבות לכך שנקט הצעד של הוצאה לפועל בלי להודיע לבעלי הקרקעות בצורה החוקית המתבקשת?

3. האם יוקפאו צווי ההוצאה לפועל האלה עד מימוש תוכנית מתאר מפורטת להסדר הקרקע באזור?

4. האם מוכן השר להורות על ביטול המס הנדרש על הקרקעות הללו באופן רטרואקטיבי, כפי שהחוק מאפשר לו לעשות?

תשובת סגן שר האוצר י' עזון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדובר ב־38 בעלי קרקעות בבית-חנינא שחויבו במס רכוש.

2. בעלי הקרקעות קיבלו הודעות שומה כחוק ולא השיגו עליהן. מאחר שהמס לא שולם, נשלחו התראות לבעלי הקרקעות ונקטו אמצעי גבייה, לרבות הכרזה על מכירת הקרקעות של הסרבנים. אגב, בקביעת השומה הובאו בחשבון כל המגבלות המוטלות על אותן קרקעות.

3 — 4. התשובה היא שלילית.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר, על פעילותך הנמרצת. עכשיו אנו עוברים לשאלות של שני סגנים אחרים. ופה אני רוצה להעיר הערה. סגן השר לאיכות הסביבה נמצא כאן?

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
כן.

היו"ר ג' גדות:

סגן שר התחבורה נמצא כאן?

סגן שר התחבורה א' גור:

כן.

היו"ר ג' גדות:

דומה שסגני שרים קשורים לעבודת המליאה, או לעבודת הכנסת השוטפת, הרבה יותר אפילו מן השרים, ולו רק מן הסיבה, שמותר להם להשתתף בישיבות ועדות הכנסת. אני חושב שאתם צריכים להיות רגישים יותר מכל חבר הכנסת אחר לנוהל, לתקנון, לסדר, וגם להאיר פנים לחברי הכנסת, שלא נתמול מזלם והם אינם סגני שרים. ועל כן, כשעה שמגיע זמנם להשיב על שאלות, אתם צריכים להיות נוכחים כאן. אני

תשובת סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד לאיכות הסביבה מסייע לרשויות המסלקות פסולת ב"חיריה" ולעיריית הרצליה במציאת חלופה לאחר סילוק הפסולת שברשותן.

אנו מציעים כחלופה את סילוק הפסולת באורון. בתוך השקע שנוצר כתוצאה מכריית הפוספט. מאחר שהסילוק לאחר זה מחייב שינוע מורכב, הוחלט לבצע ניסיון בשלב ראשון עם עיריית הרצליה, ולאחר מכן, אם הניסיון יהיה מוצלח, לשנע לאורון את כל הפסולת מגושרן. בימים אלה החלה עבודת תכנון האתר באורון, ובמקביל נערך מכרז לתכנון תחנת שינוע הפסולת מהרצליה.

כמרכין נבדקת האפשרות לממש הקמת אתר סילוק פסולת לגושרן באזור בית גוברין — בהתאם לתוכנית מתאר ארצית מס' 16 לפסולת מוצקה.

לאחר השלמת החלופות ידרוש המשרד לאיכות הסביבה לאטום ולשקם את המזבלות "חיריה" והרצליה.

2. המשרד לאיכות הסביבה אוסף את התקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן — 1990. במסגרת ההוראות המפורטות שבתקנות הנ"ל, חייב מפעיל אתר פסולת לתחזק את האתר בצורה שתמנע זיהום אוויר וריח בלתי סבירים. התקנות נאכפות באמצעות סיירת המשרד לאיכות הסביבה, ובסיורים האחרונים, שנערכו על-ידי אגף פסולת מוצקה, נמצא שיש שיפור במצב תפעול המזבלות בהתאם לתקנות.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן השר לאיכות הסביבה על כך שהוא נואם להופיע בסופו של עניין.

אני מזמין אל הדוכן את סגן שר התחבורה להשיב על שאלות, והראשונה בהן שאלתא מס' 2820, של חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אני מתנצל שאני יושב.

היו"ר ג' גדות:

ואנחנו מקבלים בצער את ההתנצלות.

2820. מחיצות בדלפקי משרד הרישוי

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התחבורה ביום ג' בכסליו התשנ"א (20 בנובמבר 1990):

משרד הרישוי בחיפה חסר סידורי בטיחות ומחיצות הפרדה מזכוכית בדלפקי קבלת הקהל. הדבר גורם למתיחות בין הפונים ובין פקדי הקבלה, איסדר ומזהומה לא קטנה. המצב הגיע לכדי השבתת המשרדים.

ברצוני לשאול:

1. מתי יותקנו מחיצות בדלפקים?

2. האם ניתן לעשות זאת לאלתר?

סגן שר התחבורה א' גור:

בתשובה על שאלתא של חבר הכנסת שבח וייס, הריני מתכבד להודיע, שכיום ראשון, 30 בדצמבר 1990, לפני כחמישה שבועות, הותקנו מחיצות זכוכית בדלפקי משרד הרישוי בחיפה, ובכך באה הכביה על פתרונה.

שיפיקו קולחים העומדים בדרישות המשרד לאיכות הסביבה ומשרד הבריאות, ואשר יוכלו להיות מופנים לניצול חקלאי. אנו נפעיל את סמכויותינו כדי שאכן תפעל העירייה כנדרש.

3132. זיהום ממפעלים

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז בטבת התשנ"א (13 בינואר 1991):

עובדים באזור התעשייה בגבעת-שאל מתלוננים על אבק ועשן מסוכנים הנפלטים משני מפעלים באזור. מדובר בבית-חרושת לכפתורים "קולרון" ובמפעל הרהיטים "דורים". ברחוב בית-הדפוס. עיריית ירושלים לא מתערבת נגד פגע זה. ברצוני לשאול:

1. האם ידועים לשר הפרטים על מפעלים אלה והעשן הנפלט?

2. אם כן — מה יש בדעת המשרד לעשות למניעת פגע זה?

3. מדוע אין המשרד כופה על עיריית ירושלים להתערב למניעת מזהמים אלה?

4. האם יש הנחיות נגד מזהמים במפעלי תעשייה, ומה הן?

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

1. הפרטים על-אודות שני המפעלים מוכרים למשרד לאיכות הסביבה ולאגף איכות הסביבה בעיריית ירושלים.

במפעל "קולרון", המייצר כפתורי פלסטיק במכונות שיחול אקסטרוזיה, לא קיימת פליטת חומרים מסרטנים, ונעשה בו שימוש בחומרים בעלי ריחות נמוכה. אולם קיים מטריד ריח.

במפעל "דורים" יש שימוש בממסים, אשר לעתים גורמים למטרדי ריחות. כמרכין יש משרפת פסולת שביבי עץ, המשמשת לאספקת אנרגיה למפעל, ולעתים נגרמים מפגעי ריח ועשן בשל תפעול לא תקין של המשרפה.

2 — 3. בעקבות דרישת האגף לאיכות הסביבה בעיריית ירושלים מבצע היום מפעל "קולרון" בדיקות פליטת חומרים לשם שיפור מערכת האוורור ולשם מניעת מפגעי ריחות. גם מפעל "דורים" נדרש על-ידי העירייה לבצע שיפורים במערכות האוורור והפליטה, ואלה בוצעו רק בחלקם. האגף נערך עתה לבדיקת פליטת החלקיקים ולאכיפת השלמת הפעולות לתקינות מלאה של המשרפה.

4. המשרד, יחד עם האגף לאיכות הסביבה בעיריית ירושלים, פועלים למציאת פתרון מקצועי שיביא להפחתת המפגעים הנ"ל. בהתאם לחקנים בארצות מפותחות באירופה, דוגמת מערב-גרמניה. חקנים אלה הם המנחים אותנו בהצבת הדרישות לשיפורים במפעלים.

3098. פינוי מזבלות

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

מזבלת "חיריה" ומזבלת הרצליה נמצאות בסמוך לכבישים ראשיים, והן מדיפות צחנה קשה.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת תוכנית לפינוי המזבלות האלה?

2. מה בדעת השר לעשות כדי לפתור מפגעים אלה?

הי"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אני מודה גם על התשובה, ומוכן שטוב לקבל תשובות המסכמות דבר שכבר התרחש. אבל לצד הלוקל-פטריוטיות החיפנית שלי, אני גם חבר הכנסת של מדינת ישראל. שאלתי היא: האם נותרו משרדי רישוי בארץ, אשר אין בהן מחיצות כאלה, והאם תקלות כאלה מתרחשות במקומות אחרים, ואם כן — האם זוהי מדיניות כלל-ארצית, או רק נקודתית בעקבות השאלית?

סגן שר התחבורה א' גור:

ככל שידוע לי, המחיצות מותקנות בכל משרדי הרישוי בארץ, ואם תתעוררנה בעיות של מתיחות בין הקהל ובין פקדי משרד הרישוי, ינהג משרדנו בדיוק כפי שנהגנו בחיפה.

הי"ר ג' גדות:

תודה. השאלית הבאה היא שאליתא של חברת הכנסת ארבל-אלמזליו, שמניינה 2875.

2875. נסיעה באורות דולקים

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמזליו שאלה את שר התחבורה ביום י' בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

מנותנים שפורסמו על-ידי צה"ל מתברר, שכתוצאה מניסיון לחייב את כל כלי הרכב של צה"ל לנסוע באורות דולקים גם בשעות היום ירד בצורה משמעותית מספר תאונות הדרכים שבהן היו מעורבים כמה נפגעים, בכלל זה הולכי הרגל. כתוצאה מכך ניתנה הוראה להנהיג בצה"ל דרך קבע נסיעה באורות דולקים בכל שעות היממה.

ברצוני לשאול:

1. האם הועברו לידעתך נתוני הסקר שנעשה בצה"ל על הקטנת מספר תאונות הדרכים כתוצאה מהנהגת נסיעה באורות דולקים?

2. אם כן — האם יש בדעתך לחייב נסיעה באורות דולקים גם בשעות היום, ובמיוחד בחורף, את כל הרכבים הנעים בכבישי הארץ?

3. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. תוצאות הסקר בצה"ל, חברת הכנסת ארבל-אלמזליו, ידועות למשרדנו. יצוין כי כלי הרכב הצה"ליים, למעט רכב שירות, צבועים בצבע חום, המתמזג עם הסביבה ומסייע בהסתרת הרכב, ומכאן החשיבות לחובת הדלקת האורות. התקנות הקיימות מחייבות להדליק אורות גם בשעות היום, כאשר התנאים מחייבים זאת ותנאי הראות לקויים.

2. אין בדעת המשרד להתקין תקנה המחייבת הדלקת אורות ברכב בכל עת.

3. אנחנו מעודדים את הציבור להדליק אורות, ובעיקר בנסיעות בין-עירוניות, כל אימת שהדבר נותן יתרון, כמו נסיעה בצל, נסיעה כשגב הנהג לשמש, נסיעה בכבישים צרים במיוחד וכו', וזאת באמצעות פרסומים בכלי התקשורת ותשדירי שירות בטלוויזיה. מן הניסיון שזכרנו מתברר, כי הדלקת אורות מתבצעת באופן וולנטרי, ובמיוחד בנסיעות בין-עירוניות, לשביעות רצונו של המשרד.

הי"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת ארבל-אלמזליו.

שושנה ארבל-אלמזליו (המערך):

אדוני היושב-ראש, הדעה הרווחת בציבור כאשר רואים רכב שאורותיו דולקים היא — הנהג מדליק אורות כדי לאותת לנהגים אחרים שיש משטרה בדרך, או שיש מלכודת. זו הידיעה שיש אצל האזרחים, ובעיקר אצל הנהגים. ונשאלת השאלה: האם התקנות הללו שאתה מדבר עליהן, שהן מצויות במשרד התחבורה, מפורטות דיין והנהג יודע מתי אכן להשתמש באורות דולקים ומתי עליו לכבות את האורות? זו השאלה, כי עוד לא שמעתי על נהגים היודעים על תקנה כזו שאתה מציין.

קודם כול, אודה לך מאוד מאוד אם תביא אותה לידעת ועדת הכלכלה, העוסקת בנושא של תאונות הדרכים ולידיעתו של הציבור הרחב. יכול להיות שהתקנה הזאת קיימת מזמן, וצריך לרענן את זיכרונם של הנהגים כדי שיוכלו להשתמש בה.

סגן שר התחבורה א' גור:

הדלקת האורות בידי הנהגים חיונית בעיקר כאשר קיימת, כפי שאמרתי, בעיית ראות בכבישים. זה מתרחש כאשר תנאי הראות לקויים.

בתקנות הקיימות במשרד נמצאו פתרונות לשאלות שהעלית, גברתי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזליו. ייתכן מאוד שהיות שהתקנות הותקנו מזמן יש צורך בהרחבת ההסברה בעניין, כך שהנהגים ישנו שוב את הוראות התקנות כפי שהמחוקק והמשרד התכוונו אליהן, ואנחנו בהחלט ניתן את הדעת על כך.

3075. מחיר הטיסה בקו תל-אביב — גוש-קטיף

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

בידיעה שפורסמה בעיתון מיום 19 בדצמבר 1990 נאמר, כי נחנך מנחת מטוסים בגוש-קטיף, 20 דקות טיסה לתל-אביב, כי מחירה של טיסה כזו הוא 35 ש"ח בכל כיוון, וכי השר הורה על סכסוד הקו בשיעור המקובל בתחבורה הציבורית.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא אחוז הסכסוד הניתן כדי שמחיר הטיסה יעמוד על 35 ש"ח בכל כיוון?

2. האם החלטת השר מהווה מקרה יחיד או מדיניות?

3. האם מוכן השר לשקול הפעלת קווים מסוג זה לאזורים מרוחקים אף יותר, על בסיס מרכיב סכסוד דוגמת זה המופיע בקו לאזור גוש-קטיף?

4. אם לא — מדוע?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. טרם סוכם המחיר הסופי לטיסה לגוש-קטיף. המחיר הנגבה היום על-ידי החברה הוא זמני. בשלב זה טרם הוסדר סכסוד הקו לגוש-קטיף ונוסעי הקו לא נהנים מסובסידיה.

2. מדיניות משרד התחבורה היא לסכסד תושבי אזורים מרוחקים ממרכז הארץ, כמו תושבי אילת, הערבה והגליל העליון.

3. כיום מסובסדים הקווים הבאים: תל-אביב — אילת; תל-אביב — קריית-שמנה; תל-אביב — עין-יהב. מדיניות חלוקת הסובסידיה בין אזורי הארץ השונים נמצאת כיום בבחינה במשרד התחבורה.

הי"ר ג' גדות:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אורון, בכקשה.

3097. עומס תנועה בכבישי הארץ

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

שנת 1990 נרשמה כשנת שיא בעלייה — 200,000 איש, רובם בגילים המאפשרים נשיאת רשיון נהיגה. המיסוי על מכוניות לעולה ירד, ושוק המכוניות מתעורר נוכח גידול בקניית מכוניות על-ידי עולים חדשים.

מדינת ישראל נחשבת כבר היום למדינה צפופה ביותר במספר כלי הרכב הנעים לק"מ כביש.

ברצוני לשאול:

1. נוכח הגידול הרב בעלייה, עם צפייה של 400,000 עולים בשנה הבאה, כיצד נערך משרד התחבורה לספק תשובה על הלחץ הרב שיופעל על כבישי הארץ, שכבר כיום הוא בלתי נסבל?

2. האם יבקש משרד התחבורה תוספת תקציב ממשרד האוצר לפיתוח תשתית הכבישים, והאם זה סעיף הנכלל בתקציב 1991?

סגן שר התחבורה א' גור:

משרד התחבורה מקדם ביצוע תוכניות פיתוח תחבורתיות באזורים עירוניים שקלטו עליה בצורה משמעותית, כגון חיפה והקרית, כרמיאל ובאר-שבע. ביישומים כאלה מקודמת עבודת סלילת דרכים עירונית להקלת עומס התנועה הצפופה. הפרויקטים משתלבים במאמץ לקליטת עלייה, לחיזוק הקשר בין אזורי הפריפריה — גליל ונגב — לבין מרכז הארץ.

משרדנו מתאים את פריסת התחבורה הציבורית במקביל לפריסת אוכלוסיית העולים בתיאום עם המשרדים ומרכז השלטון המקומי, ובהכנה כעת — שינוי בפריסת הקווים ותדירותיהם כדי לענות על ביקושי הנסיעות הצפויים של העולים החדשים.

במקביל, רשות הנמלים והרכבות תשקיע בשנתיים הקרובות כ-500 מיליון שקל בשיפור שירותי הרכבות בישראל ובפיתוח רכבות פרבריות באזור חיפה וגושרין. הפרויקטים שיבוצעו כוללים הפעלת רכבות פרבריות בקו חיפה — קריית מוצקין, בקו תל-אביב — נתניה ובקו תל-אביב — לוד — רמלה, וחידוש תנועת הנוסעים מתל-אביב לבאר-שבע ודימונה ומתל-אביב לירושלים דרך האיילון, לוד ורמלה.

משרד הבינוי והשיכון, באמצעות מע"צ, מקדם פיתוח כבישים בין-עירוניים באזורי הנגב והגליל, נוסף על ביצוע עבודות באזור המרכז. זאת באמצעות תוספת תקציב משמעותית שהתקבלה במע"צ לצורך קליטת עלייה.

שר התחבורה סיכם עם שר האוצר על תוספת משמעותית בתקציב לצורך תקציב שנדרש כתוצאה מקליטת אוכלוסיות חדשות של העולים המגיעים לישראל, והתוספת הזאת תופיע בתקציב של שנת 1991.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני סגן השר, התשובה היתה מקיפה, אבל היא לא ענתה על אחד מהמרכיבים של שאלתי, והוא: מספר המכוניות בישראל הולך וגדל, והוא יגדל עוד יותר בגלל גל העלייה, שאנחנו מקוים שיגדל. לא קיבלתי תשובה על כך. קיבלתי

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בכל זאת אני רוצה תשובה על שאלה פשוטה: כמה עולה היום לטוס מתל-אביב לגושרין? נאמר שאין מחיר מסובסד. התפרסם בעיתון שהמחיר הוא 35 שקלים. אם זה המחיר, האם החברה עצמה נושאת בהפרש? אם לא זה המחיר, מה הוא המחיר? אמרת שעדיין לא נקבע היקף הסכסוד.

סגן שר התחבורה א' גור:

שאלת הסכסוד לא נקבעה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שאלתי הראשונה היא לגבי המחיר. למיטב ידיעתי והכרתי את הארץ, המרחק מתל-אביב לאילת הוא פי-שלושה או פי-ארבעה מאשר מתל-אביב לגושרין. מתל-אביב לקריית-שמונה — פי-שלושה או פי-שלושה-וחצי. מתל-אביב לעין-יהב — פי-שלושה. אם גושרין זכאי לסכסוד עבור טיסות, הרי כל המרחק ברדיוס של 110 ק"מ מתל-אביב זכאי לסכסוד עבור טיסות, אם יש קריטריון שוויוני אחד בארץ. האם זו מדיניות משרד התחבורה?

סגן שר התחבורה א' גור:

כפי שאמרתי, משרד התחבורה, שר התחבורה בודקים היום מחדש את כל הנושא של סובסידיות לקווים מרוחקים ממרכז הארץ. עם זאת, שיעור הסכסוד שניתן לקווים השונים איננו אחיד. הסכסוד שניתן לקו אילת שונה באחוזים מאשר לקו תל-אביב — קריית-שמונה ולאזורים אחרים. המחיר שמשלמים היום נוסעים בקו תל-אביב — גושרין, ככל הידוע לי, הוא כפי שצוטט בעיתון וכפי שאתה ציטטת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

35 שקלים. האם החברה משלמת מכיסה?

סגן שר התחבורה א' גור:

נכון, ככל שידוע לי. אני בהחלט מוכן לאמת זאת שניתן ולמסור לי. כיום איש לא משלם שום סכסוד לחברה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, נדיבות הלב בשלב זה היא שלי, שהרי אני נותן לך לחזור ולקרוא קריאות ביניים באותו שלב של הדיון שבו אסורות קריאות ביניים. לכן, התחשב נא בסאת טוב לבי.

סגן שר התחבורה א' גור:

אמרתי שהחברה לא מסובסדת כיום. אני רוצה לומר בקשר למה שאמרתי לגבי אורך הקו לאילת לעומת אורך הקו מתל-אביב לגושרין, ש-35 שקלים הם בדיוק שליש ממה שמשלמים נוסעים בקו תל-אביב — אילת. היות שהמרחק הוא בערך שליש, 110 ק"מ, לעומת למעלה מ-300 ק"מ לאילת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אם המתמטיקה שלי נכונה, הסכסוד הוא באותו שיעור כמו לאילת. אבקש מכבוד סגן השר לבדוק את הנתונים שהוא מוסר לכנסת. אם הוא שליש — הקו לקטין מסובסד באותו שיעור.

סגן שר התחבורה א' גור:

לא בהכרח. כרגע הקו איננו מסובסד. אמרתי שנושא זה נבחן. לא כל הקווים מסובסדים באותו שיעור; הקו לאילת מסובסד בשיעור של 12%, בשעה שהקו לערבה מסובסד בשיעור של 60% ממחיר הכרטיס. הנושא נמצא בבחינה מחודשת במשרד, וכשזו תחתיים אנחנו בהחלט נפרסם ונביא זאת לידיעת הנוסעים והבית הזה.

ג. קיימת הנחיה מפורשת לבדוק בעת בדיקת הרישוי התקופתית אם משתיקי הקול פועלים כתיקונם.

ד. אכיפת תקנות התעבורה, אם יש עבירות על רעש, כפי שחבר הכנסת רובינשטיין יודע מצוין, היא בסמכות משטרת ישראל.

הי"ר ג' גדות:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב ראש, מאז הגשתי את השאלות הזאת נוצר מצב חמור עוד יותר, שבו חלק מהאופנועים האלה, כלי משתיקי הקול, עם עצמת המנוע הגדולה, מפעילים את המנועים שלהם בצורה המזעיקה תושבים רבים, משום שהיא דומה לאזעקה. קיבלתי על כך עשרות פניות. אני רוצה לשאול: האם בבדיקות לרשיון האופנוע, שאחראי להן משרד התחבורה, אתם אכן מודעים שלא נעשה כאן שימוש לרעה, שלא מופרת התקנה ואין מביאים אליהם אופנועים שעוצמת הרעש שלהם היא מעל המותר?

סגן שר התחבורה א' גור:

כפי שאמרתי, קיימות תקנות ברורות המגדירות את עוצמת הרעש המותרת. אמרתי גם שקיימת הנחיה מפורשת למשרדי הרישוי ולמכוני הרישוי לבדוק בעת בדיקת הרישוי התקופתית את משתיקי הקול, או אם משתיקי הקול פועלים כתיקונם. לאור ההערה של חבר הכנסת רובינשטיין, שבעת הזאת בעלי אופנועים למיניהם משתמשים לרעה ברעשים שמעוררים אסוציאציות דומות לאלה של אזעקות, ועליידי כך גורמים לפחדים בצבור הרחב, ובכלל זה אני מניח אצל הקשישים שבהם, אנחנו בהחלט נבדוק את הסוגיה הספציפית הזאת ונודיעך דבר.

3130. בטיחות ב"אל על"

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בטבת התשנ"א (13 בינואר 1991):

באחת מטיסותי ב"אל על" נוכחתי לדעת, שכאשר החברה מגישה לנוסעיה ארוחה, מצורף גם סכ"ם ממתכת, נוסף על סכ"ם מפלסטיק, הכולל סכין ומזלג. חוששני שגורמים עוינים עלולים לעשות שימוש אליים בכלים אלה, וזאת כשהחברה משקיעה משאבים גדולים ועושה מאמצים למינעת החדרת כלי המשחת לתוך המטוס.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים ידועים לך?
2. האם בדעתך לעשות דבר מה בעניין?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. הפרטים אכן ידועים לנו.

2. כלים אלה הם חלק מצידוד המטוס אשר נמצא בפיקוח מתמיד של גורמי הביטחון, ולדעת הממונים על הביטחון, אין הם מהווים כל סכנה.

3161. טיסת חברות זרות לישראל

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התחבורה ביום ו' בשבט התשנ"א (21 בינואר 1991):

עם הפסקת הטיסות של חברת "פאן-אם" וחברות זרות נוספות לישראל בעקבות המשבר במפרץ הפרסי, ברצוני לשאול:

תשובה שיהיו שיפורים בתחום התשתית, כתחום הרכבת, רכבת פרכים, אבל המכוניות האלה חוסמות היום ערים.

אני מנצל את ההזדמנות לשאול אותך דבר נוסף. בדבריי תשובתך התייחסת לריכוזים של עולים. משום מה לא דיברת על בירת ישראל, ירושלים, שאומנם מספר העולים בה איננו כל כך גדול, אבל הוא היה כלול בתוכנית התשתית, כפי שאני יודע עליה.

סגן שר התחבורה א' גור:

במשך השנים האחרונות, כפי שחבר הכנסת זיסמן בוודאי יודע, הושקעו מיליוני שקלים בפיתוח הכבישים בירושלים. בשדרות הרצל נסלל נתיב בלעדי לתחבורה ציבורית, נפתחה כניסה חדשה לעיר, כפי שידוע: כניסה חדשה לעיר דרך גבעת שאול גם כן נפתחה; פיתוח כביש שדרות הרצל — דגניה — גם הוא נמצא עכשיו בביצוע; כביש מס' 4 דרום — בביצוע, כניסה לעיר מכיוון בית-לחם לרחוב דרך-חברון; כביש מס' 1 חוצה את העיר משערי-יפו לגבעה הצרפתית — גם הוא בביצוע. כוצעו הרכבה ושיפור ברחוב כ"ח: ליד מלון "לורס" נמצא כביש נוסף בתחילת ביצוע; כביש מס' 4 ממלחה, לרבות המנהרה שצריכה לעבור במקום — גם הוא נמצא בביצוע. אנחנו מניחים, שכל התוכניות הללו, שהוצעו ונמצאות כשליבי כיצוע מתקדמים, בהחלט יקלו את זרימת כלי הרכב הרבים הנוספים גם לבירת ישראל כתוצאה מן הגידול באוכלוסיית המדינה.

בקשר לשאלה הראשונה, שאתה סבור כי לא נענתה באופן מלא, השיפורים בתחבורה הציבורית, הוספת קווים, תחידותיהם, השקעות בשיעורים של כ-500 מיליון שקל בנושא של רכבות פרכים בשני מרכזים צפופים, באופן מיוחד בנושדן ובאזור חיפה והקריות, כל אלה, למיטב שיפוטנו ותקוותנו, יביאו לכן שיותר ויותר נהגים ישתמשו בתחבורה הציבורית, כך שהלחץ על כבישי ישראל, בכלל זה המרכזים הצפופים, יירד.

הי"ר ג' גדות:

תודה.

3116. רעש אופנועים

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

תושבים רבים מתלוננים על רעש חזק הנגרם על-ידי אופנועים ללא משתיקי קול, או האופנועים החדשים בעלי נפח מנוע גדול.

ברצוני לשאול:

מה יעשה השר בעניין זה?

סגן שר התחבורה א' גור:

א. נושא מינעת רעש מאופנועים מוצא את ביטויו בתקנת תעבורה 282א(א), ומתייחס מפורשות לרמות הרעש המותרות באופנועים. דרישתנו זו תואמת את דרישות התקינה בארצות המפותחות במערב-אירופה. האופנועים החדשים המיובאים לישראל, גם בעלי הנפח הגדול, נדרשים להוכיח את עמידתם בדרישות החובה.

ב. נושא משתיקי הקול במערכת הפליטה זכה לתשומת-לב מיוחדת בחקיקה הקובעת מפורשות, כי "במערכת הפליטה יותקן משתיקי קול ולא יהיה ברכב מתקן היכול להפסיק את פעולת משתיקי הקול".

בהרחבה בחודש האחרון בכל כלי התקשורת האלקטרונית והכתובה. שר התחבורה עצמו, מייד לאחר ששמע את ההודעות של החברות הראשונות שהפסיקו את טיסותיהן לישראל, כינס כלשכתו את ראשי החברות ונציגיהן והתריע על חוסר שביעות רצונם של ממשלת ישראל ומשרד התחבורה לנוכח ההודעות שלהן.

תושבי מדינת ישראל, כמי שקראו ושמעו בתקשורת על כך שהחברות הללו הפסיקו את טיסותיהן, וראי מודעים לכך שבעת המצוקה שאנחנו נמצאים בה, החברות הללו נהגו כפי שנהגו, ואני מניח שההיגיון ינחה אותם להשתמש כעתיד, ככל שהדבר ניתן, בשירותיהן של החברות הישראליות הממשיכות לטוס: "אל על", "ארקיע" וחברה זוה אחת נוספת שעדיין משיכה לטוס אחת לשבוע לישראל וממנה.

אלי דיין (המערך):
איזו חברה?

סגן שר התחבורה א' גור:
חברת "טאואר-איר".

היו"ר ג' גדות:
אדוני סגן השר, האם יש לך תשובה על שאלתא מס' 3160 של חבר הכנסת אלי בן-מנחם?

סגן שר התחבורה א' גור:
לצערי לא, ברגע האחרון ביטלו את השאלתא וראיתי זאת על הלוח. התשובה על שאלתא זו תינתן במועד הקרוב.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לסגן השר על תשובותיו.

1. האם קיימים הסכמים בין ישראל לחברות אלה, המחייבים את החברות הזרות לקיים קווי תעופה סדירים לישראל?

2. האם תנהג חכרת "אל על" מידה כנגד מידה?

סגן שר התחבורה א' גור:

1. הסכמי התעופה אינם מחייבים את חברות התעופה הזרות לטוס לישראל. ההסכמים מעניקים זכויות לחברות התעופה הזרות, ובמקביל מוענקות זכויות דומות לחברת התעופה של ישראל.

2. לישראל עניין בהמשך קיום הקשר האווירי שלה עם מדינות חוץ, ומשום כך תמשיך חברת "אל על" לקיים את טיסותיה הרגילות ואת הטיסות להבאת עולים לישראל, ככל שיידרש.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

אלי דיין (המערך):

ברצוני לשאול את כבוד סגן השר, אם תפרסמו את שמות החברות שהפסיקו את הטיסות שלהן בימים אלה, וגם תנחו את תושבי ישראל שלא להשתמש עוד בשירותיהן אלא להעדיף, כמובן, את "אל על" כעדיפות ראשונה, ואת הטיסות הזרות האחרות, שהמשיכו על אף הקשיים הכלכליים שלהן לקיים טיסות לארץ.

סגן שר התחבורה א' גור:

שמות החברות שהפסיקו את טיסותיהן לישראל פורסמו

ה. הצעה לסדר-היום

יחס השלטונות והאוכלוסייה בצפון-אפריקה כלפי יהודי המקום

אדוני היושב-ראש, ההתנכלות ליהודים במדינות צפון-אפריקה כוללת פגיעה פיסית באנשים, פגיעה ברכושם, אימים על חייהם, והדברים הגיעו גם לכלל חילול בית-הקברות היהודי המרכזי שבקובלנקה. שם שכרו הפורעים מצבות על קברי יהודים, ואף הוציאו עצמות מתים מקברם וחיללן. אני אומר זאת אף שהיו מי שמהירו להכחיש זאת.

הפעילות הנפשעת הזאת של האנשים מן השורה שואבת עידוד והשראה מלמעלה ומתבססת על השקרים, כאילו מדינת ישראל היא גורם פעיל במלחמת המפרץ, והיא זו שאף יזמה ולחצה על ארצות-הברית לצאת למלחמה. האספסוף במדינות אלו, אשר מולעט במידע שקרי זה, מכין את שעליו לעשות: לצאת ולהכות ביהודים. זהו המסר הזאת המשמעות של אמירות מעין אלו.

אדוני שר החוץ, כנסת נכבדה, חובתה של ממשלת ישראל למצוא את הדרך הנאותה לטפל בבעיה זו. זוהי חובתנו הבסיסית והמסורתית כלפי יהודי התפוצות. אין אני מתיימר לעמוד כאן ולהציע דרכים לפתור את הבעיה ולהגן על היהודים שם. אני מאמין שהעלאת הנושא במליאה על-ידי היתה חובתי כחבר כנסת, ומכאן ואילך מתחילה חובתה של הממשלה לשבת על המדוכה, לטכס עצה ולמצוא את הדרך להעביר לממשלת מרוקו ולממשלת תוניס, כי לא נסכול ולא נקבל שום פגיעה ביהודיהן.

לממשלת ישראל כוודאי יש דרכים רבות וערוצי תקשורת להעביר תביעה זו לידעת האנשים שחובתם להגן על יהודי

היו"ר ג' גדות:

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי אל הדוכן להצעה לסדר-היום מס' 4486 בנושא: יחס השלטונות והאוכלוסייה בצפון-אפריקה כלפי יהודי המקום. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ, כנסת נכבדה, ימים אחדים קודם שהחלו מסתננות לעיתונות בארץ ובעולם הידיעות הקשות על המתרחש בקרב יהודי צפון-אפריקה בגינה של מלחמת המפרץ הגיעו לידיעת, ממקורות מהימנים, ידיעות שתמציתן היא, שהיהודים היושבים במדינות צפון-אפריקה מוחזקים שם בעצם כבני ערובה. מוסרי המידע גם דיווחו על אווירה קשה של טרור ופחד שבה שרונים היהודים. כך המצב בקרב יהודי ג'רבה, כך מצב היהודים במרוקו וכך בשאר המקומות במגרב.

ימים אחדים לאחר שהגיעני המידע הוא הגיע באורח טבעי גם לעיתונות, והדברים הפכו נחלת הכלל. הזכרתי עובדות אלו, שכן אני יודע עד כמה רגיש הנושא, אך, לסכרתי, הצנעתו לא רק שלא תועיל אלא אף תחמיר את מצבם של אחינו שם. דומני שהעלאת הנושא בכנסת ישראל תהא בבחינת רמז לשלטונות מרוקו ותוניס ולאחרים, כי למרות המלחמה, עינה של ציון צופייה למרחוק אל קהילות היהודים שם, תוך ציפייה ותביעה מהממשלות ומהשלטונות שיעשו כל שנדרש וכל שאלא ידם כדי להגן על האזרחים היהודים היושבים במדינותיהם.

יבואו הנה. זה תפקידו הראשוני במעלה. היסוד לכל המהפכה שידע עמנו בדור החקומה, להיות העיניים של העם הצופות לכל מקום, לכל סכנה המתקרבת, כדי להציל, כדי להביא הנה יהודים, כפי שרכים מאתנו באו הודות ליד הזאת, הודות לפעולות רבות שנעשו על־מנת להציל קהילות שלמות ולהביאן הנה אל ארצן ומולדתן, אל החיים החדשים, אל החופש, אל הבטחה: להביא אותם אל המקום שבו המושג בית היהודי הנווד הוא סוף התלאות, סוף הנודדים והגעה אל היעד שהיה חרוט במוחם ובנפשם של אבותינו במזרח ובמערב, שיום יבוא וישוכו הנה. ושרידי קהילות שעדיין נותרו במדינות כאלה, חלקם הם יהודי המצוקה כמו בסוריה ובמדינה נוספת, וחלקם עדיין ממתינים לא ליד החמה, אלא כדי לראות איך ייפול דבר, ולצער הרב, אינם רואים נכונה את ההתפתחויות. מחובתנו לפעול ללא ליאות וכבוד מועד כדי להסביר, בטרם ניאליץ להציל, עם כל הקשיים שידענו לגבי קהילות אחרות.

משום כך, קודם כול חובתי לברך את השלטונות בארצות האלה ולקרוא להם להמשיך ולעשות את חובתם, כדי שיהודים בארצותיהם לא ישלמו את המחיר של הדמגוגיה של אדם חולני המביא אסון והרס על בני עמו ועל בני עמים אחרים. הוא לא יצליח כי אין לו בשורה כלשהי, אלא הרס, מוות ותלאות, שדור שלם לא יספיק כדי לשקם מה שנהרס אצל האנשים, משפחותיהם ובתיהם.

אני מקווה שבמהרה יהיה הסיט הזה מאחורינו. אבל חובתנו בכל מצב היא לעשות על־מנת להגיש את העזרה, הסיעו והיד החכמה והמצילה, כפי שצוין כאן חבר הכנסת עובדיה עלי.

אני מציע, על־מנת שנוכל גם לדווח וגם לטכס עצה ולשמע את האנשים המטפלים בנושא הזה ולדעת באיזה אופן הם מטפלים בו, שהנושא יועבר לדין בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ, אני מבין שחבר הכנסת עובדיה עלי מסכים להצעתו של שר החוץ, ועל כן ניגש להצבעה. מי בעד העברת הנושא לדין בוועדת החוץ והביטחון — נא להצביע, הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 12

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שההצעה לסדרהיום שמניינה 4486 עוברת לדין בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

מדינות צפון־אפריקה. אסור לה לממשלת ישראל לעבור על כך לסדרהיום, והיא, לא זו בלבד שאינה חשודה בעיני כחורת שכזאת, אלא אני יודע שסגן ראש הממשלה ושר החוץ רוד לוי ואנשי משדור שוקרים יומם ולילה על הסוגיה, ופועלים במרץ בלתי נלאה למניעת פגיעות ביהודים בדרכים שונות, שאולי גם השתיקה יפה להן.

אני מקווה שכנסת ישראל גם תלמד על התוצאות מפעילות הממשלה בנושא הרגיש הזה.

אני מודה לשר החוץ על כך שהוא מופיע כאן אישית ומשיב על ההצעה לסדרהיום, גם זה מעיד על ההתייחסות הרצינית שלו לנושא הרגיש והכואב הזה. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. רשות התשובה לשר החוץ. בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ראוי חבר הכנסת עובדיה עלי לברכה על כך שהעלה את הנושא הזה על סדר־יומה של הכנסת. גם בימים אלה, שבהם אנו עוברים כאן מבחן מיוחד במינו, שבהם מתנהלת מלחמה של כוחות רשע המונהגים על־ידי סדאם חוסיין, הקוראת חניגה על כל הערכים האנושיים, נגד העולם כולו, ומנסה למשוך את ישראל אל המלחמה הזאת, שהיא איננה רוצה בה, גם בימים אלה מושמעים סלוגנים מבגדאד ומבירות ערביות אחרות, שתכליתם להסיח המונים, ידענו בהיסטוריה הארוכה שלנו, שמגמה זו יש לה קורבן ראשון תמיד, והם היהודים. ההיסטוריה שלנו מלאה בתופעות כאלה של פוגרומים ושל קורבנות מקרב עמנו. ליצרים אלה יש תמיד אפיקים חדשים וריכוזים חדשים. במקום שהיהודים נמצאים, תמיד הם משלמים מחיר על הסתה פרועה כזאת.

ובימים אלה, כפי שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי, עיני ציון צופיות מעבר למרחקים ולזמן אל הקהילות היהודיות הנתונות בסכנה, או שסכנה צפויה להן, כדי להושיט יד, יד מצילה. גם בימים אלה תפקידנו זה מתבצע, ואנו עוקבים מקרוב אחר מה שקורה בצפון־אפריקה לאחינו, ומה שעלול לקרות. בארצות כמרוקו, אלג'יר ותוניסיה חיים כ־20,000 יהודים. נעשו כמה פעולות על־מנת להניע אותם לעלות ארצה. לצערנו הרב, בזמן האחרון אין היענות לפעולות אלה, והאנשים מעדיפים, מסיבות שונות, להישאר. מיעוט מהם, בעלי אמצעים, עבר זמנית לצרפת ולמדינות אירופיות, עד אשר יתבהר המצב. האחרים אינם חפצים להיענות לפעולות מסוימות, שאינני יכול להרחיב עליהן את הדיבור בפומבי.

עם זאת, מכל מה שידוע לנו, נקטו השלטונות צעדים כדי למנוע פגיעה ביהודים, ואני רוצה לברך אותם מעל במה זו. זוהי חובתם האלמנטרית והיסודית, אבל לא תמיד ובכל מצב. היו ממשלות אשר זכרו את חובתן האלמנטרית כלפי אזרחיהן היהודים. במקרה זה נקטו אמצעים.

אני מקווה שנוכל קודם כול לעבור את התקופה בלי שיאונה להם רע ולעשות על־מנת שאותה יד חמה תמצא גם את יד אחינו מושטת, וביחד ממצוקה לרווחה ומגלות למולדת

1. הצעה לסדר-היום

יחס האפיפיור למדינת ישראל בעת משבר המפרץ

האפיפיור הנוכחי, יוחנן פאולוס השני, נושא במידה רבה מאוד באחריות אישית למצב עניינים זה. אינני יכול לעסוק במסגרת המצומצמת הזאת בסוגיות התיאולוגיות — והן עמוקות, מורכבות וקבועות — שבגין הם לא מסוגלים להתמודד עם הרעיון שעם ישראל חי. הם לא מסוגלים להתמודד עם הרעיון שיהודים שומרים על דתם.

אבל בצד המדיני, ומשום שאתה האיש המשיב לי, אדוני שר החוץ, אני כן רוצה לעסוק. האפיפיור הזה יודע בדיוק מהי משמעות משבר המפרץ לגבי מדינת היהודים. האפיפיור הזה יודע בדיוק מהי מידת הסיכון שמדינת ישראל נתונה בו בעקבות התערבותו של סדאם חוסיין. הוא אדם אינטליגנטי מאוד, מעורה מאוד, פוליטיקאי ממלח מאוד, עוסק בענייני העולם, מכיר דעות פוליטיות. הוא, למשל, גינה באופן נמרץ את האימפריה הקומוניסטית. הוא התייצב באופן נחרץ לטובת אותה תנועה בפולין שלחמה נגד הקומוניזם. הוא לא אדם כל כך זהיר כאשר מדובר באינטרסים שלו ככל הנס הפוליטי, או באינטרסים של הכנסייה הנוצרית, מתי הוא זהיר מאוד, דיפלומטי מאוד, חמקמק מאוד, כללי מאוד? כאשר מדובר באיזה עניין שבו מעורבת מדינת היהודים.

ובמשבר הזה, העובדה שהוא לא התייצב לצד הקואליציה, שרובה מורכבת מנוצרים, אינה ענייני. אני לא מורה-דרך של הכס הקדוש. אבל עובדה היא, שכאשר דובר באופן מפורש על ההתקפות על ישראל, הוא סירב במודע לגנות את התוקפן, הוא הצהיר הצהרות כלליות מאוד על הצורך בשלום, מאותו סוג של הצהרות כלליות שהשמעתן היום מפי מדינאי משמעותה תמיכה מוחלטת בסדאם חוסיין. היום מי שקורא קריאה כללית להפסקת אש, לשלום או להסדר, תומך בתוקפן, בין שהוא עושה את זה בפרס, מארמון אליזה, בין שהוא עושה את זה באזור הזה, בין שהוא עושה את זה מאלג'יר, בין שהוא עושה את זה בכנסת הזאת, ובין שהוא עושה את זה בסן-פטרס.

הוא עשה איוו מחווה של חן כלפי היהודים שהתקבלה בכיכר סן-פטרס, ואמר להם את המלה העברית "שלום", אבל אני אומר שהוא השתמש בה במשמעות התוקפנית שלה, כי מי שמשמע בשבועות האלה את המלה הזאת באופן סתמי, בלי להצביע על התוקפן, תומך בתוקפן.

אדוני שר החוץ, גם לאחרונה ובמצב הזה התבטאו כמה פעמים אנשי הוויטקן בקשר לנושא המתמשך של הכרה במדינת ישראל, התבטאו שהמשמעות שלה היא שלילית. האפיפיור הזה, מוצאו בסביבות קרקוב, זאת סביבה שבה ריכוז היטלר את מחנות ההשמדה העיקריים שלו. הוא מכיר מקרוב מאוד את בירקנאו, את אושבין. זה היה מחוץ השלטון הדתי, החשמני, הקרדינלי שלו. ועל כן הוא מודע מאוד גם לאסוציאציות שמעוררת המלחמה הזאת בקרב מי שהיא מעוררת, בהקשרים שלה, באותו רחש אקולוגי של סכנת אב"כ. בסביבה שלו התכבדו האיכרים הפולנים שבשנים 1941 — 1945, ניואר 1945, נתנה האדמה את פריה ביתר שאת, היתה מדושנת, והעשן שירד עליה גרם לכך שהיא תניב יותר פירות. זה היה הפולקלור בסביבה שלו.

הוא לא היה שותף לפולקלור הזה. אין לו עבר של שיתוף פעולה עם הנאצים. נהפוך הוא, יש לו עבר של מי שהיה בצד האחר. אבל כרגע שהוא עלה לכס האפיפיור הוא אימץ את

היו"ר ג' גדות:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4519, של חבר הכנסת שבח וייס, ואני מוזין אותו אל הדוכן. הנושא שאותו יחס האפיפיור למדינת ישראל בעת משבר המפרץ. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, לנו יש חשבון מתמשך עם הכס הקדוש: חשבון יהודי מתמשך וחשבון ציוני מתמשך. במסגרת ההצעה הממוקדת הזאת אי-אפשר, כמובן, לפרוס את היריעה כולה. עם זה, אני מבקש, כרשותך, להביא בהקדמה שתי ציטטות, המתקשרות ישירות ליחסו של האפיפיור אל מדינת ישראל בשעת המשבר הנוכחי.

כאשר מייסד התנועה הציונית-המדינית, תיאודור הרצל, עשה מאמצים עליונים להשיג הכרה בין-לאומית מקיפה ברעיון של הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, הוא הגיע, בין היתר, בשנת חייו האחרונה לפיוס העשירי, האפיפיור באותה עת. כאשר הוא הציג לפניו את רעיונותיו, תוך הבטחה מודגשת שבמדינה היהודית יישמרו בהקפדה המקומות הקדושים לנוצרים, אמר לו אותו אפיפיור, שמשום שהיהודים לא הכירו באלוהות של אדוננו, אנחנו לא נוכל לתמוך בעם היהודי.

באותה רוח התנהג גם הכס הקדוש אחרי הצהרת בלפור. כאשר ניתנה הצהרה זו, וכידוע, היא היתה הצהרה חשובה מאוד, אמר החשמן גספרי, שהיה מעין שר החוץ של הוויטקן, את הדברים הבאים: "פעמוני הוויטקן אינם מצלצלים לאות שמחה לרגל כיבוש ירושלים. קשה להמיר את שבועות רצוננו מהטורקים ולהעבירה לציונים".

כך היה גם מאוחר יותר, כאשר כבר התחיל להתגבש רעיון המנדט הבריטי, כי ההצהרה של החשמן גספרי היתה עוד טרם כיבוש ירושלים. אחרי כיבוש ירושלים הודיע הקרדינל גיוסטני, שליח האפיפיור בנדיקטוס ה-15, כך: "עלינו למנוע הקמה מחודשת של ישראל ציונית בארץ הקודש".

זאת היתה המדיניות. אי-הכרה בעם היהודי, אי-הכרה נחרצת במדינת היהודים, וזה מצב הנמשך לאורך כל הדרך. 42 שנה אחרי הקמת מדינת ישראל.

הוויטקן איננו מכיר במדינת ישראל, והנימוק העיקרי המושמע כלפיו הוא, שטרם גובשו הגבולות הסופיים של מדינת ישראל וטרם נקבע הסטטוס הסופי של ירושלים.

לי קשה מאוד, כמובן, לצפות שהוויטקן יכיר בחוק-יסודי: ירושלים. אומה ידידותית כמו ארצות-הברית מחזיקה את השגירות שלה בתל-אביב. אבל אי-הכרה במדינת היהודים היא המשך ישיר לאותה הצהרה שהצהירו בפני חוזה מדינת היהודים, ובאופן עיקש.

היה איוו חריג אחד שאותה למי שאותה על איוו שינוי של מגמה, וזו איגרת הרועים, או בעצם ההצהרה של יוחנן ה-23, ב-1963, שדיבר על אחווה ועל שלום, ויהודים רבים חשבו שהנה נפתח איוו צוהר להידברות. ואכן הוא עשה כמה מעשים כאלה, אותו אפיפיור ממוצא איטלקי. ואחר-כך חזרו העניינים למסלולם העיקש, האטום, הקשוח כלפי מדינת ישראל.

שבמעט למחר שעליו דיברתי, שיחקן במעט את האתמול שכולנו מעדיפים לא אחת שלא להתחשבן על מה שעוללו לנו.

בימים אלה, לא להתחשבן; בימים אלה, לא לערוך חשבון; בימים אלה לשאת תקווה בלב.

אבל, מעבר לעבר ולהיסטוריה הרחוקה והקרובה יש גם אמת אקטואלית. ובאמת האקטואלית הזאת, אני חייב לומר, ביודעי את העובדות, כי אין זה נכון שהאפיפיור החייצב לימין התוקפן, או שעשה דין שווה לתוקפן ולקורבן כאחד. אינני יכול לאשר זאת. להיפך, אני אתקן ואומר, שלא היו דברים כאלה המיוחסים לאפיפיור.

וראי שאני מצפה לאותו מפנה, כפי שמצפה לו כל אחד מאתנו, אבל אל לנו לעשות כאן ערכוביה, מפני שעובדה מעורפלת ובלתי נכונה עלולה להאפיל על העובדות ההיסטוריות הנכונות הניצבות כגלעד היסטורי במוחו של כל אחד ואחד. לכן אינני מקבל את ההשוואה הזאת שעשית, עם כל הכבוד וההכנה.

בדרשה שנשא האפיפיור ב־23 בינואר הוא התפלל למען השלום במפרץ, תוך אזכור הנופלים, שכויי המלחמה והפצועים. הוא ציין כי הוא מבטא במיוחד "סולידריות עם כל אלה במדינת ישראל הסובלים כתוצאה מההפגזות הבויות מלפני ימים מספר ומאמש". הוא חזר לנושא הזה כעבור ארבעה ימים, וב־27 בינואר, בדרשה הפומבית המסורתית בפני אלפים בכיכר פטרוס בוויטיקן, וכיניהם בלטו מאות יהודים שנשאו דגלי ישראל, האפיפיור פנה אליהם בעברית ואמר "שלום". הוא גם הסביר את פירושה של המלה, והוסיף — בפנותו אל מאות היהודים בכיכר — "אני מאחל שלום זה לעמכם ולמדינת ישראל".

במועד מוקדם יותר, ב־20 בינואר, הוזכרה ישראל גם בפנייתו הפומבית של האפיפיור, כאשר הביע את חששותיו מפני הרחבת המלחמה ופגיעה במדינות אשר, תודה לאל, נמנעות מלהשתתף בקרבות באופן ישיר.

עם זאת עלי לציין גם את ההזדהות החמה והרחבה של ארגונים נוצריים ברחבי העולם, המתבטאת בפניות, בגילויי דעת, בהפגנות ובתפילות למען ישראל, גם מצד אלה שלא היו בין התומכים בנו אך תמול שלשום. את המפנה הזה מן הראוי לראות בקונטקסט הנכון שלו, ולא לעשות ערכוביה. לכן לא נאמר נושא נמשך בפעילותו vis-a-vis הוויטיקן, vis-a-vis כל מה שנאמר כאן, עד אשר ייעשה דבר שמבחינתנו יש בו צדק מעט, ומבחינתם — תיקון מעט ביחסו של הוויטיקן כלפי העם היהודי ומדינת ישראל.

אדוני היושב־ראש, אם יש בפי קריאה, מעל כמה נכבדה זו, בהיותי נרגש מהדברים שחבר הכנסת שבח וייס הזכיר כאן, אותו מקום קטן, אותה משפחה ואתה קפליצה שנחנה לו מעט פיצוי אל מול ההתקוממות הגדולה נגד כל מה שעבר על בני עמנו, אומר לא מקפליצה אלא מבית־הנבחרים, מהפרלמנט, מהכנסת הריבונית של העם היהודי במדינתו הריבונית: לא עת חשבון היא לנו; להסתפק בתקווה למחר.

אני פונה אליך, חבר הכנסת שבח וייס, להסתפק בחשובתי זו. תודה.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שבח וייס, האם תסתפק בתשובת השר?

שבח וייס (המערך):

אני מקבל את ההצעה של השר.

המדיניות הכנסייתית הקשוחה ביותר כלפי היהודים וכלפי ישראל, אולי מתוך האופי התאולוגי השמרני והדוגמטי שלו.

אדוני שר החוץ, אני רוצה לסיים בדוגמה ובקריאה. אני לא באתי כאן לגנות את כל הכנסייה הקתולית. יש לנו חשבון היסטורי אתם. אבל ב־1942 הסתתרו אני ומשפחתי במשך שלושה ימים בחצר האחורית של אשה פולנייה ושמה גוראלובה, במין כנסייה, מקדש מעט. קראו לזה בפולנית "קפליצה". "קפליצה" זו מין כנסיית כזאת. מטר רוחב על מטר אורך, גובה שני מטרים, עם הצלוב, ואתה יכול לתאר לך את הסיטואציה הזאת, שיושבים שם, מתחת לצלוב, שלושה ילדים, אב ואם, ומרצאים מחסה באמצעות פולנייה טובת לב, במקדש מעט. לימים, כאשר הזדמן לי לבקר בכיכר סן־פטרס בדרכי לארץ־ישראל — ואני לא אהבתי את המקום הזה, יש לי בעיה עם כנסיות, כי בשלב מסוים הצלב התגלגל גם לצלב הקרס — זכרתי תמיד את המקדש־מעט של גברת גוראלובה, שאולי פיצה במידה מסוימת על שתיתו האוימה והקודרת של פיוס ה־12, ממלא־המקום השתקן.

אני פונה באמצעותך, באמצעות הבמה הזאת, לאפיפיור, שיעשה חשבון נפש גם על רקע הסביבה שממנה הוא בא. אנחנו לא זקוקים לחסד שלו, שיכיר במדינת ישראל. אני חושב שתהיה לו הזכות אם הוא ישנה את המדיניות הזאת. זאת תהיה זכות שלו.

ובהזדמנות זאת אני רוצה להביע רגש של זעם על היחס הנייטרלי שלו, הדיפלומטי מאוד, במאבק הזה כלפי ישראל, שבו אין שום הבחנה בין תוקפן לקורבן. תודה רבה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שבח וייס, רשות התשובה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ, דוד לוי, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, יש דברים שאותם נושא כל אחד מאתנו בלבו כיחיד, וביחד אנחנו נושאים אותם כעם לאורך דרך ארוכה. השאלה המתבקשת היא, האם עלינו לעשות חשבון, האם עלינו להתחשבן בימים אלה, האם עלינו לעשות מאזן היסטורי בימים אלה. כמובן, כל אחד בוחר לו את העיתוי ואת הביטוי. כמדינה, ככנסת, אינני סבור שעלינו להתחשבן בימים אלה עם הוויטיקן. זו דעתי.

עינינו לעתיד, וזיכרוננו מן העבר. תקוותנו היא שהעתיד יפצה ולו במעט, ותהיה זו נחמתנו אם יתוקן היחס וישונה כלפי מדינת היהודים, ונכון, כפי שאמרת חבר הכנסת וייס, תהיה זו זכות למי שיעשה את הדבר, למי שחייב לעשות זאת.

מדינה ריבונית, מדינה בה נמצא עם אשר נרדף עד צוואר בגלל אמונתו, עם שדמו נשפך כמים מדור לדור, עם שידע נגישות, שידע רדיפות, שנתן קורבנות על חטא אחד ויחיד, שנשאר נאמן לאמונתו באל אחד, ולדתו הדת היהודית על אף כל גלגוליו, נוגשיו ורודפיו, וזכה להתגשמות אותה תפילה כת דורות רבים, ליום שבו נשוב לארצנו, לארץ אבותינו, נחלת ילדינו.

והנה אנחנו כאן, ורוח המדינות והעמים, אלה שהתחשו ואלה שתמכו, מכירים במדינה הריבונית הזאת, ביתו של עם נרדף ושבע נגישות, הבית הלאומי, ומטבע הכרבים, מאז ומעולם היתה ציפיה, ולא רק מהיום, ציפיה נוכח מה כל שעבר עלינו וכל מה שידענו, שהאפיפיור, הוויטיקן, יכיר בעובדה הזאת, החיה והנושמת, ועלייך כן יתרום מעט

ז. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון — הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א — 1990*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

על היוזמה. היא עולה בקנה אחד עם כוונות הממשלה. הממשלה אכן תומכת בהצעת החוק. אסתפק בבקשה להעביר את הצעת החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר דוד מגן. חברי הכנסת, אנו נצביע. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 19

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה

(תיקון — הגנת חושפי שחיתות).

התשנ"א — 1990, לדיון מוקדם בוועדה

לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, ברוב של 19 קולות, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע, כי הצעת חוק תתע"ב, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון — הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א — 1990, נתקבלה ועוברת להכנתה לקריאות הבאות לוועדה לענייני ביקורת המדינה. תם נושא זה.

ח. הצעה לסדר-היום

הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית

ישראל, אלא גם על קיומו שלו. מציאות זו ממחישה יותר מכול, לכם האזרחים הערבים, עד כמה גורלכם ועתידיכם משולבים ותלויים בגורלה ובעתידה של מדינת ישראל, ובסופו של דבר ביטחונה הפיסי משמש ערובה לביטחונכם.

הנושא שעל סדר-היום הוא דוגמה להתרשלות הגובלת באיוולת מצדה של הממשלה, ללא קשר לזהות המפלגתית של מרכיבי הממשלה. זאת משום שהיא נוגעת להחלטותיהן של כמה ממשלות, ומשתרעת על פני שנים רבות.

בשנת 1976 החליטה ממשלת ישראל על הפקעה של כמה אלפי דונמים, 4,729 דונם. מטרת ההפקעה היתה לצורכי ציבור, ובעיקרה לצורך הרחבת היישוב נצרת-עילית. ההפקעה היתה בכפפים: עין-מאהל, ארינה, משהד וכפר-כנא.

הפקעה זו עוררה תסיסה חסרת תקדים במגזר הערבי, והיתה למעשה נקודת מפנה בהתעוררות המחאה והמאבק הפוליטי של ערביי ישראל. ההפגנות והאירועים שהתרחשו אז הובילו לקורבנות בנפש, ובעקבותיהם הכריזו האזרחים הערבים על ה־30 במרס כעל "יום האדמה".

מדינת ישראל והחברה הישראלית — היהודית והערבית — שילמו על אותה החלטת הפקעה מחיר כבד מאוד, מחיר שהתבטא גם בהרעה ביחסי יהודים-ערבים, בהקצנה פוליטית

היו"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתע"ב, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון — הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א — 1990. הצעת חוק זו היא של חברי הכנסת אמנון רובינשטיין ואוריאל לין. ימק מהמקום חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו אמורה לתקן, לשפר ולהרחיב את תיקון מס' 12 לחוק מבקר המדינה, בענייני חושפי שחיתות.

סעיף 1 שבה מסמין את מבקר המדינה לטפל על-פי סמכותו, גם כאשר אין מדובר במעשה שחיתות אלא מדובר במעשה בלתי חוקי שהוא עוון או פשע.

סעיף 2 בא לקבוע, כי התנכלות לעובד על רקע של חשיפת מעשים בלתי חוקיים תהווה היא עצמה עבירה משמעתית.

יש הסכמת הממשלה. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה, כדי להכין לקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. האם כבוד השר מבקש להשיב?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מברך את חברי הכנסת אמנון רובינשטיין ואוריאל לין

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום מס' 4106, בעניין הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית — מאת חבר הכנסת רענן כהן. יעלה ויבוא.

רענן כהן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אני יכול שלא לפתוח ולגנות בחריפות את הנפת הטלאי הצהוב על-ידי שני חברי הכנסת מרק"ח אתמול. לא ייתכן שבכנסת ישראל ינצלו את סמלי השואה המיוחדים לצרכים פוליטיים זולים. יהיו חילוקי הדעות אשר יהיו בכנסת, ואני יודע שהיו חילוקי דעות, אבל מה שנעשה כאן — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה שייך להפקעה?

רענן כהן (המערך):

זה שייך ליותר מהפקעה. אלה מעשים מכוערים, ויש לגנות אותם מעל במת הכנסת.

האיום שיש עלינו בימים אלה ממחיש עד כמה חשוב לנו למצוא דרך לדו-קיום בין יהודים לערבים. אולם גם אותו חלק בקרב ערביי ישראל, שעד הימים האחרונים תמך בסדאם חוסיין, מבין כיום, שהאיום אינו רק על קיומה של מדינת

על הממשלה לבדוק שוב את נחיצותן של האדמות שהופקעו, אשר במשך 15 שנה לא היה בהן כל שימוש. אם אכן המדינה זקוקה לאדמות אלה שהופקעו ב-1976, יש לגלות כיום את מירב הרגישות וההכנה ולקחת אותן תוך מיצוי של דרך המשא-ומתן ומתן תחליפים הולמים.

הטיפול הכושל בנושא של הפקעת הקרקעות כמוהו כשפיכת שמן על להבה בוערת.

על כן אני קורא לראש הממשלה ולשר הבינוי והשיכון להצהיר, שאין בכוונת הממשלה להפקיע אדמות ערביות מעבר לאדמות הנחוצות לצורכי הביטחון ולצורכי הפיתוח של היישובים הערביים, וזאת על-מנת שלא לתת לגופים קיצוניים עילה ליצירת דימויים מוטעים, כאילו יש בכוונת הממשלה להפקיע אדמות רבות בבעלות ערבית לצורכי יישוב עולים. אני מזהיר ומתריע, שאם לא תבוא הודעה כזאת נהיה עדים ל"יום אדמה" חדש וחמור שבעתים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מסיבות של צדק — — —

רענן כהן (המערך):
אתה רק מפרע לעצמך ולאוכלוסייה הערבית. אתה לא מייצג כאן את האוכלוסייה הערבית. אתה עושה את כל הדברים הגרועים ביותר לאוכלוסייה שלך.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

רענן כהן (המערך):
אתה רק מזיק לאוכלוסייה שלך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
למה הוא מזיק?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — — המדיניות עושה את האנשים קיצוניים.

רענן כהן (המערך):
אתה עושה את האנשים קיצוניים שבקיצוניים בדרך שאתה נוקט. אני מבקש ממך, שב בקט. דע לייצג את המגזר הערבי.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

הי"ר ג' גדות:
חבר הכנסת חסיין פארס, בזה תמו קריאות הביניים שלך.

רענן כהן (המערך):
תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

לבסוף, אני קורא להורות לאלתר על בדיקת העניין הנוגע לאדמות שאינן דרושות לצרכים אמיתיים של פיתוח הגליל. את האדמות שאינן דרושות ושהופקעו יש להשיב למגזר הערבי לצורכי פיתוחם של היישובים הערביים. זהו המעט שבמעט שביכולתנו לעשות עתה כדי שלא להערים לשווא עוד מכשולים על קו התפר שביחסי יהודים וערבים, שממילא, וגם כלי כל אלה, נמצא במצב מעורער למדי בימים מדאיגים אלה. תודה רבה.

הי"ר ג' גדות:
תודה לחבר הכנסת רענן כהן. רשות התשובה לסגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אברהם רביץ. יעלה ויבוא.

במגזר הערבי ובהתקרבנות ערביי ישראל למאבקם של ערביי השטחים. יום זה נוצל גם מדי שנה על-ידי גורמים שונים, במטרה להתחסם את ערביי ישראל וליצור עימות עם האוכלוסייה היהודית.

רבותי חברי הכנסת, האם היה כל זה מוצדק? מילא, לו היה המחיר היקר נגבה מאתנו, אך היתה לו הצדקה. ומה פירוש הצדקה? אילו שימשו אותנו הקרקעות שהופקעו אז, לפני 15 שנה, לצרכים שלשמש הן הופקעו, ודיינו אילו השתמשנו בקרקעות לצורכי פיתוח הגליל והרחבות היישובים, ניחא. אבל מתברר, אדוני סגן השר, שבמשך 15 שנה רוב השטחים לא נדרשו. יתר על כן, עד לתקופה האחרונה שום משרד ממשלתי לא טרח להכין תכנון מפורט לקביעת אופן ניצולם של השטחים. תחום השיפוט של היישובים שלמענם הופקעו הקרקעות לא שונה, ולכן גם לא הוגשמה הלכה למעשה פעולת הפקעתם של אותם שטחים. לעומת זאת, במציאות, בעלי הקרקעות שהם הופקעו האדמות חיוקו את אחיזתם בהן והמשיכו לעבדן כאילו לא היתה כלל הפקעה.

רבותי חברי הכנסת, הקרקעות הופקעו, התעוררו מהומות ונוצרו מצבים חמורים ביותר, אבל מינהל מקרעי ישראל לא עשה דבר כדי לממש את ההפקעה. וכאילו לא די באיוולת זו, באה הממשלה הנוכחית ומוסיפה חטא על פשע בכך שהיא שולחת היום צווי פינוי, כל זאת 15 שנה אחרי שניתנה ההודעה הראשונה על ההפקעה ובעיתוי אומלל ביותר.

העיתוי למתן צווי הפינוי הוא גרוע, משום שהדבר מתפרש בקרב ערביי ישראל, ובעיקר בקרב הקיצוניים שבהם, שהעולים החדשים באים להחישב בגליל על חשבונם של ערביי ישראל; לא לצדם, אלא במקומם, דווקא באותן חלקות אדמה שהיו בבעלותם.

לא שמעתי עד כה את ראש הממשלה, את השר הממונה על הטיפול בערביי ישראל או גורם ממשלתי אחר פונה לערביי ישראל בניסיון להרגיעם ולהסביר להם את השתלשלות הדברים הנוגעים לאדמות שהופקעו מהם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, כאשר שמעתי את הדברים בכלי התקשורת, עלו בי שאלות רבות. מדוע היה עלינו להפקיע שטחים שלא היו דרושים לנו אז ובכך לעורר התמרמרות, לחדד קונפליקטים לחינם ולהביא לקורבנות כנפש בקרב ערביי ישראל ולפצועים בקרב אנשי הביטחון שלנו? ואם היה צורך בשטחים, איך זה 15 שנה לא נעשה בהם שימוש? האם אין כאן הצדקה לטענת הערבים, שהממשלה ניסתה לנשל אותם? או אולי היה כאן מחלל חמור של אלה שעסקו בנושא הפקעת הקרקעות וגילו חוסר רגישות כלפי נושא שתמיד מעורר מחלוקת ומתחים, גם כאשר מפקיעים אדמות מציבור יהודי?

לא ניתן לעבור לסדר-היום על מחלל חמור זה, משום שהפקעת הקרקעות ב-1976 היתה כתקופה קריטית בתולדות האוכלוסייה הערבית, תקופה שבה התהדרה הזהות הלאומית של ערביי ישראל, גל של התארגנויות לאומיות היה בעיצומו, והמדינה באיוולתה הפקיעה שטחים, שמסתבר שאז היא לא היתה זקוקה להם.

על כן אני תובע מראש הממשלה הקמת ועדה לבדיקת העניין, על-מנת לקבוע מי הם האשמים במחלל חמור זה, שהזיק מאוד למרקם היחסים הרגילים שבין יהודים לערבים במדינת ישראל. בכך הציתו אש בשרה שאותה ליבו הקוצים הקיצוניים שבקרב ערביי ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני מבקש רשות לשאלה. הנושא של הקרקעות הוא בתחום הטיפול של שר האוצר.

היו"ר ג' גדות:

טעות בידך, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
על נושא הקרקעות מופקד שר האוצר.

היו"ר ג' גדות:

לא נקיים דרישה בינינו. עניינית יש לך טעות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה דווקא להתחיל בדבר שהייתי צריך לסיים בו, כדי להרגיע את המצבי. חבר הכנסת רענן כהן. אין בכוונת הממשלה להפקיע אדמות לא של ערבים ולא של יהודים סתם כך. הממשלה איננה מתעסקת בהפקעת אדמות לשמה. הממשלה נוהגת להפקיע מדי פעם בפעם אדמות של יהודים וגם של ערבים לצרכים שלשמש החוק מאפשר לה לעשות זאת. לכן, אני רוצה להרגיע אותך. חבר הכנסת רענן כהן, את חברי הבית ואת תושבי ישראל היהודים והערבים גם יחד: אין הממשלה נוקטת עמדה של הפקעת אדמות לשמה.

הייתי רוצה להוסיף עוד דבר אחד. הרשו לי לספר לכם על מקרה שקרה, ואנחנו חווים חלק מהמקרה הזה. בירושלים, בבירת ישראל, לפני שנים רבות הופקעו אדמות של יהודים במרכז של ירושלים, בגבעת בית-הכרם, לצורך ציבורי מסוים. במשך השנים לא נעשה דבר באדמות הללו. בגלל הצורך המיוחד שיש לנו כיום, עם כוא גלי העלייה, הוחלט ליעד את האדמות הללו לצורך בנייה למגורים. בעלי האדמות פנו לבג"ץ, כדי לבטל את ההפקעה רטרואקטיבית, בטענה שההפקעה הוואת נעשתה לצורך אחד ולא לצורך האחר. בג"ץ דחה את עתירתם, מאחר שההפקעה נעשתה בשעתה לצורך ציבורי וכיום האדמות הללו שייכות למדינת ישראל והיא רשאית לעשות בהן שימוש לפי הצרכים הקיימים היום. אני רוצה לספר לכם שיש עתירה נוספת לבג"ץ, גם היא בירושלים, במקרה זה של תושבים ערבים, והיא נדונה כיום בפני בית-הדין הגבוה לצדק.

אני מבקש להשיב לך בטענה העיקרית — אדמות, לאחר שהופקעו דינן כאדמות של המפקיע. על כן המפקיע יכול ורשאי לעשות באדמות הללו לפי הצרכים המזדמנים של כל תקופה ותקופה.

אני מסכים עם אחד הדברים שאמרת — שהממשלה חייבת להיות פתוחה לרחשי לב של הציבור הערבי ולצרכים של הציבור הערבי, ובמידה שיש צורך לתת אדמות — וזה לא נקרא לשחרר אדמות אלא לתת אדמות, ליעד אדמות — לשם יישוב אזרחי מדינת ישראל, ויהיו אלה ערבים, יש לעשות זאת.

ועכשיו הרשו לי לקרוא את מה שנתבקשתי לקרוא. בילקוט הפרסומים מס' 2206 מיום 19 במרס 1976 פורסמה הודעת שר האוצר — ואגב, חבר הכנסת רענן כהן, אתה היית אז ראש המחלקה הערבית, ואני בטוח שאתה נלחמת נגד זה במפלגת העבודה, ולא הצלחת.

רענן כהן (המערך):

15 שנה — — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אז כיהן שר האוצר ממפלגת העבודה.

רענן כהן (המערך):
כבר 15 שנה הליכוד בשלטון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
כן, אבל לא חזר בתשובה.

היו"ר ג' גדות:

כבוד סגן השר אברהם רביץ, אני משוכנע לתומי שקריאות הביניים אינן כלולות במסמך שאתה מנסה לקרוא ממנו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

פורסמה הודעת שר האוצר, לפי סעיפים 5 ו-7 לפקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), 1943, על הפקעה של שטח בגודל של 4,729 דונם באזור נצרת, עין-מאהל, א-רינה, משהד וכפר-כנא. זה נעשה אז, לא היום. מטרת הרכישה היתה הרחבת נצרת-עילית, הגשמת תוכנית פיתוח הגליל על-פי מדיניות הממשלה.

קיימת תוכנית מתאר מס' 4502, שהוכנה על-ידי משרד הבינוי והשיכון, החלה על כל שטח ההפקעה המהווה השלמת תוכנית מתאר נצרת-עילית, שאושרה להפקדה ביום 14 בספטמבר 1987. ייעוד השטחים בה הוא אזור מגורים, מוסדות ציבור, מרכז עסקים שכונתי, שטח ציבורי פתוח ושטח לחכנון בעתיד, דרכים קיימות ומוצעות.

הואיל ולצורך תכנון מפורט ופיתוח שטח גדול דרוש זמן ניכר, אפשרו בעבר לחקלאים להמשיך ולעבד את האדמות המופקעות. אני חושב שזה היה דבר הומני ויפה. הרשו: אילולא הרשו, לא היתה טענה היום. אבל כיוון שהרשו, נמצאים החקלאים על האדמה, ומשום כך הועלתה ההצעה הזאת לסדר-היום.

לגבי חלק מהשטח — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

תרשה לי לקרוא ראשית כול את הטקסט. אחר כך.

לגבי חלק מהשטח הנ"ל הוכנה תוכנית מפורטת, גבמ/38, בה-ריונה, על שטח של כ-500 דונם, ותוכניות מפורטות נוספות נמצאות בשלבי הכנה. כיום מבקשים לממש את השטחים שלגביהם הוכנו תוכניות מפורטות, ולפיכך נדרשים החקלאים לפנות את השטחים המעובדים על-ידם.

אני רק רוצה להוסיף, מתוך עבודתי במשרד הבינוי והשיכון אני יודע שהדברים הללו נעשים גם כמגזר היהודי. לכן אני פונה אל חבר הכנסת רענן כהן: תסתפק בדברים, ובעיקר באותם דברים שאמרת לגבי מה המשאלה של ההצעה לסדר-היום. אין הממשלה עוסקת בהפקעת האדמות לשמה, כדי להצר את צעדיהם של אזרחים אלו או אחרים במדינת ישראל. אני מציע שתסתפק בדברי.

רענן כהן (המערך):

אדוני סגן השר — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה ספציפית?

רענן כהן (המערך):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן השר, אתה מציע — — —

מסוכנת ביותר בקרב האוכלוסייה הערבית כולה, וכבר היו לזה סימנים והתחלות. האם משרד הבינוי והשיכון והממשלה כולה אינם מודעים לצרכים של היישובים ולבעיות החמורות העוללות לנבוע ממימוש ההפקעה? האם לא כדאי לבטל את הצו של ההפקעה ולהיענות בכך לעמדת התושבים ולצורכיהם האמיתיים? הקרקע הזאת נשארת קרקע של מדינת ישראל בתוך מדינת ישראל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב ראש, אני אבקש לדבר אל ההיגיון האינטלקטואלי של חברי הכנסת. הצרכים של תושבי ארבעת הכפרים הללו, הצרכים והמצוקה בדיוור שהוזכרו כאן, לא יפתרו אם לא יממשו את ההפקעה. המצב כיום הוא, שהאדמות שעליהן מדובר אינן משמשות למגורים, הן משמשות לחקלאות זמנית. לכן כל הנימוקים לביטול ההפקעה לא יסייעו לארבעת הכפרים במאומה. להיפך, אם תבוצע שם תוכנית בנייה — אני מציע שכשיו בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת דראושה —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חבר הכנסת דראושה, אני מבקש לא לפתח את הוויכוח. אין ויכוח.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

בתשובה על שאלות שנשאלו כאן: בלי כל קשר להפקעה, אני חושב שמשרד השיכון חייב לתת פתרון ותשובה לכל אורחי מדינת ישראל ללא הבדל דת וכו'. לכן, בלי כל קשר להפקעה — ואני חושב שבסיוע של ההפקעה — יפנו ארבעת הכפרים הללו למשרד השיכון בצורה מסודרת, ואני מבטיח לכם שהם יקבלו אותו טיפול ככל שאר אורחי מדינת ישראל.

לכן אני מציע להסתפק בדברי אלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת דראושה, יש לך אפשרות —

רענן כהן (המערך):

זו הצעה שלי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זו הצעה לסדר היום. סגן השר מבקש להסיר אותה. אתה לא יכול —

רענן כהן (המערך):

אני רוצה להגיד מלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. השאלה אליך יכולה להיות: האם אתה מקבל את תשובת סגן השר —

רענן כהן (המערך):

אני רוצה לשכנע את סגן השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אין, אין. חבר הכנסת רענן כהן —

רענן כהן (המערך):

אני לא מסתפק.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
להסתפק בדברי, להסיר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין. חבר הכנסת חסיין פארס, בבקשה, לא נאום.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני סגן השר, כאשר הופקעו האדמות של ארבעת הכפרים האלה, הן הופקעו למטרות שישרתן את נצרת-עלית. הן נלקחו מאדמות ארבעת הכפרים האלה בלי להתחשב בצורכי הכפרים. אני מבין, פיתוח יכול להיות, לפעמים מפקיעים אדמות לטובת המדינה, לפיתוח אזור מסוים, לענייני ביטחון, אבל מתחשבים גם בצרכים של האנשים המקומיים. לכן מן הרין, אני מבקש — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

מה השאלה, חבר הכנסת פארס? הרשיתי לך לשאול ולא לנאום.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

השאלה שלי: מדוע הממשלה או משרד השיכון, אשר יודע את המצוקה שחיים בה תושבי ארבעת הכפרים האלה, מצוקת הדיוור, כי אין להם שטח להתרחבות, מדוע לא כוללים אותם בתוכנית של הפיתוח האזורי הזה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

השאלה ברורה. תודה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, אין כאן שאלות ותשובות. אם סגן השר יבקש להסיר, אתה רשאי להציע להעביר את הנושא לוועדה, חבר הכנסת דראושה.

רענן כהן (המערך):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, זו הצעה שלך. אני מאפשר לסגן השר להשיב לחבר הכנסת חסיין פארס.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה תקבל רשות אם יבקש סגן השר להסיר.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

לפני שאתה עלית על כיסא היושב ראש ביקשתי לשאול את סגן השר, והוא השיב: בסוף דברי, אם תרשה לי, אני מבקש לשאול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תשאל, שאלה ולא נאום. אני מאפשר מפני שסגן השר עמד במסגרת הזמן שלו, ולא, לא הייתי מאפשר את זה, כי יש לנו היום תוכנית גדולה, ואינני מוכן לחרוג מן הזמן.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

כבוד סגן השר, הצרכים של ארבעת הכפרים שמנית מוכרים לנו היטב, הם צרכים אמיתיים. בעלי הקרקעות מעבדים את הקרקע הזאת במשך כמה שנים. זאת קרקע שהם ירשו אותה מאבותיהם ועיבדו אותה במשך דורות רבים. ההפקעה הזאת תפגע בהם קשות, והמימוש יביא לחסיסה

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה לא מסתפק. טוב. בסדר. לחבר הכנסת דראושה יש דקה לבקש להעביר את הנושא לוועדה.

רענן כהן (המערך):

אני מבקש. ייתכן מאוד שסגן השר יקבל את דעתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אין פה ויכוח. יש פרוצדורה ואנחנו מקיימים אותה. עולה סגן שר, משיב על הצעה לסדר-היום ומציע להוריד אותה מסדר-היום ולהסתפק בתשובתו. נרשם חבר כנסת, לא המציע. כדי להציע להעביר את ההצעה לוועדה. אנחנו מקיימים את זה. אחר כך תהיה הצבעה. אנחנו מחדשים פרוצדורות שלא היו ידועות? בבקשה. חבר הכנסת דראושה, במסגרת דקה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, את היית יושבת-ראש הרבה זמן. את יודעת שהפרוצדורה היא קבועה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

סגן השר לא הציע להסיר את הנושא. הוא ביקש להסתפק בדבריו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגן השר אמר, שמעתי כמו אוזני, להסתפק בתשובתו, ולא — להסיר את הנושא. אני מוכן לשאול אותו עוד הפעם: אדוני סגן השר, אם לא מסתפקים בתשובה שלך, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה, או לא? אם תאמר לי "כן", נצביע על העברה לוועדה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ: כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה מסכים להעביר לוועדה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ: כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

טוב. חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

סגן השר חסן לי. רציתי לשכנע יותר את סגן השר כי הוא טעה בשיקול הראשוני שלו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דראושה, יותר מאשר להגיד "כן" הוא לא יכול. הוא יכול רק להגיד פעמיים "כן".

חברי הכנסת, יש לפנינו רק הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדה — לוועדת הכלכלה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה?

רענן כהן (המערך):

מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נא להצביע. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 14

נגד — 2

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע

ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 14, נגד — 2, הועברה הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדת הכנסת, והיא תקבע לאיזו ועדה יועבר הנושא הזה.

ט. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"א — 1990*

(הצעת חבר הכנסת ג' שפט)

היתה הצעה בכנסת הראשונה להעמיד את אחוז החסימה על 2%, אבל ההצעה לא עברה. גם ניסיון נוסף בשנת 1981 נכשל. בחודש מרס 1987 קיבלה הכנסת האחת-עשרה בקריאה טרומית את הצעתי להעלות את אחוז החסימה ל-2.5%. ועדת החוקה, חוק ומשפט הביאה את ההצעה לקריאה ראשונה, אך, לדאבוני, לא עלתה ההצעה להצבעה בקריאה הראשונה, היות שהיינו זקוקים לרוב מיוחס.

כיום יש בכנסת 20¹ סיעות. כולנו רואים עד כמה קשה לכנסת לתפקד וכמה שעות צריך להקדיש לכל דיון, כדי שכל סיעה תבוא לידי ביטוי משלה. הדיונים מייגעים, משעממים, ואחר כך מתפלאים שאין השתתפות בישיבות והכנסת ריקה. גם הרכב הוועדות אינו נכון ונוצרים עיוותים הפוגעים בכושר עבודתן של הוועדות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשנ"א — 1990, הצעה תקמ"ה — של חבר הכנסת גרשון שפט, בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני הכנסת הצעת תיקון לחוק הבחירות לכנסת הבאה — להגדיל את אחוז החסימה ולהעמידו על 2.5%. הצעה זו, שהיא ארגונית בעיקרה, באה במקום כל ההצעות לשינוי שיטת הבחירות, שעיקרן שינויים מהותיים ברקמת החיים הפוליטיים, העלולים להביא לזעזועים מרחיקים לכת. לכן אני מקווה שהם לא יזכו לרוב בכנסת.

בשנים האחרונות מתנהל מסע אגרסיבי לשינוי שיטת הבחירות והממשל בישראל. רוב השינויים המוצעים הם מהותיים ועלולים לגרום לזעזועים, כפי שכבר אמרתי. לא מפליא אפוא הדבר, שקשה לגייס רוב ככנסת להצעות אלה.

לחברי הכנסת המתנגדים לשינויים אני מציע, בראו נחלד סביב הגדלת אחוז החסימה. זהו שינוי ארגוני ולא מהותי, ולכן אפשר לחיות איתו. מוטב שינוי כזה מאשר שינויים דרסטיים אחרים. עליכם להביא בחשבון, כי הציבור רוצה שינוי, אבל לא יודע איזה. לכן יש לקבל את הרע במיעוטו, דהיינו — הגדלת אחוז החסימה.

חברי הכנסת הדוגלים בשינויים מהותיים יותר, בואו נלך צעד אחר צעד, אפילו ייקח הדבר עוד זמן. נראה איך פועל שיעור חסימה של 2% או 2.5% בכנסת הבאה. נראה את התוצאות ונחליט אם יהיה צורך בשינויים נוספים, ואם כן מה הם.

להצעת חוק זו מסכימים רוב-רובם של חברי הכנסת. אם אומנם נצליח להעבירה, עשינו צעד חשוב קדימה.

כולנו מרגישים שאי-אפשר להמשיך במצב הקיים. הבה אפוא נתלמד להעביר את החוק, שאינו מסוכן, במהירות האפשרית, כדי שהכנסת הבאה והממשלה שתבחר יתפקדו טוב יותר וביעילות רבה יותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לחבר הכנסת שפט.

י. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התש"ן — 1990*

(הצעת חבר הכנסת יצ' לוי)

תשיב? — נשמע. יש לשר הפנים הזכות להשיב. אני מודיע שבשם הממשלה ישיב שר הפנים על שלוש ההצעות. אחרי חבר הכנסת יצחק לוי יופיע חבר הכנסת מיכה חריש.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הפנים, אנחנו נשמח, כמובן, לשמוע את עמדת הממשלה, אף שבדרך כלל בדברים כאלה הממשלה נמנעת מלנקוט עמדה. אם שר הפנים ביקש לדבר, ודאי יש לו מה לחדש. נשמע זאת בשמחה.

ובכן, התמורות הפוליטיות שהיו בקדנציה הזאת, בעיקר בסביבות חג הפסח בשנה שעברה, הביאו לצורך דחוף בשינוי שיטת הממשל. בעקבות זאת עלו הצעות שונות — הצעת שינוי שיטת הממשל, בחירה ישירה של ראש הממשלה. התחדשו ועלו הצעות ישנות אחרות של שינוי שיטת הבחירות, הצעות מורכבות מאוד, מסובכות מאוד; ובחלקן אנחנו חומכים ובחלקן לא. זו חקיקה מסובכת מאוד, שאיני יודע אם היא תגיע עוד בקדנציה הזאת; ייתכן שכן, ייתכן שלא. אבל, לנו ברור שיש צורך להביא לייצוב הממשל. לא ייתכן שהמחזות שהיו יחזרו על עצמם.

רבותי חברי הכנסת, דעו שהדברים בעיקר נבעו מפיצולים ומפיצולי פיצולים וממחשבה של אנשים שיכולים אחר כך לגשת גם לבחירות כמעט כרשימות יחיד. צריך לחסום את הדרך בפני התופעה החמורה הזאת.

יש טענה, כי הצעה זו פוגעת בדמוקרטיה, כי לא תהיה נציגות לציבור המונה רק 1% של חושבי המדינה. טענה זו אינה נכונה. יש מדינות דמוקרטיות שבהן קיימים שיעורי חסימה של 3%, 5% ואפילו 10%, ובכל זאת הציבור מגיע לידי כיסוי ולידי ייצוג.

2.5% נראים לי סבירים. אך אם קיימת נטייה אצל כמה מפלגות להגיע ל-2% בלבד, אני מוכן להצטרף אליהן ולהגיע להסכמה על כך בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ובלבד שנצליח להעלות את האחוז הקיים. יש כאלה המציעים אפילו פחות מזה.

לא כל מי שרוצה להביע דעות פוליטיות חייב להקים מפלגה קטנה. אני מכיר, למשל, שני אנשי רוח חשובים כירושלים, אשר מכיעים בפומבי ובאופן שוטף את דעותיהם הפוליטיות ויש להם השפעה לא פחות מלחברי הכנסת. לא יהיה אסון בכך שמפלגות קרובות יופיעו במשותף לבחירות לכנסת. אוכל להביא דוגמאות מכל קצות הקשת הפוליטית שלנו. לא יהיו חילוקי דעות אידיאולוגיים מהותיים, לא אישיים, בין שניים או שלושה חברי כנסת. גם הרכבת הממשלה תיראה אחרת מכפי שהיא כיום.

אני מניח שכחוצאה מקבלת החוק תיוותרנה שבע עד תשע מפלגות, ואז יצטמצם הסדר-מכר הפוליטי וימנע הביזיון שהתבזונו בו בשנה שעברה.

קבלת החוק החדש, שיטיל מגבלות על התנהגותם של חברי הכנסת וימנע נידה, חופשית מכל ביקורת, מסיעה לסיעה, תוסוף בוודאי נרדף חשוב לטיהור החיים הפוליטיים שלנו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא עכשיו לחבר הכנסת יצחק לוי. השר — שר הפנים — ישיב על כל שלוש ההצעות. ההצבעה, כמובן, תהיה נפרדת.

מיכאל חריש (המערך):

איוה מעמד יש לשר הפנים בנושא פרלמנטרי?

היו"ר מ' וירשובסקי:

הממשלה בדרך כלל נהגה, שבענייני — — —

שר הפנים א' דרעי:

שר הפנים אחראי לחוקי הבחירות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חריש, לממשלה יש הזכות להביע את דעתה בכל נושא. בכל הצעת חוק, אני לא יודע מה יגיד השר, אם הוא יתמוך או לא יתמוך ואיזו דעה הוא יביע, אבל זכות הממשלה להשיב נתונה לו.

מיכאל חריש (המערך):

הממשלה מעולם לא היתה גורם בנושאים של חוקי הבחירות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חריש, אתה צודק מבחינה היסטורית ועובדתית. אבל יש לממשלה הזכות לעשות זאת. מה היא

— הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון):
הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון — אחוז החסימה) —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, דיברתי על הקואליציה. לו הייתם בקואליציה לא הייתי שוכח להזכיר אתכם. דיברתי כרגע על הקואליציה הממשלתית. ש"ס מנתה שישה מנדטים והיום היא מונה חמישה מנדטים. אנחנו יודעים זאת, אבל אנחנו לא חוזרים על ההיסטוריה. ודאי שהדברים ידועים. אני מדבר על המצב הנוכחי היום.

במצב זה החלטות בקואליציה נופלות לפעמים על-פי רצונו של חבר הכנסת יחיד. חבר כנסת יחיד יכול לפעמים לגרום לכך, ש"ס או 65 חברי הכנסת יתקפלו לפי רצונו.

דבר שלישי, רבותי חברי הכנסת, יש אפשרות להגיע למספר מפלגות קטן יותר. יש מפלגות שהמרחק האידיאולוגי ביניהן אינו גדול כל כך, ולפעמים אינו קיים, וסיעות אלו יכלו להתאחד, אך משום מה יש יצר פיצול, יצר פיצול שרודף אותנו. אנחנו צריכים לחסום את יצר הפיצול הזה.

לכן, כמקובל גם בפרלמנטים רבים אחרים, אנחנו מציעים להעלות את אחוז החסימה. הצעת החוק גורסת 2.5% מדיונים מוקדמים שהיו עם חברים מסיעות אחרות, בין במסגרת הקואליציה, בין במסגרת האופוזיציה, אני התרשמתי שאולי זו קפיצה גדולה מדי לעבור מאחוז חסימה אחד ל-2.5%. לכן אני בטוח ומקווה, שאם תעבורנה ההצעות האלה בקריאה טרומית ותועברנה לוועדה, בוועדה נוכל לדון ונוכל להוריד את ה-2.5% ונוכל להגיע להבנה. אבל אין ספק שזהו צעד בכיוון הנכון.

לכן אני פונה לחברי הכנסת לחמוך בהצעתי ובהצעה של חברי, ולהעביר בקריאה טרומית להכנה לקריאה ראשונה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לחבר הכנסת יצחק לוי.

ראו מה קורה היום. יש אינפלציה של רשימות לכנסת, רשימות מועמדים לכנסת. נישגות יותר מ-30 רשימות. הקולות מתפצלים. מאות אלפי קולות הולכים לאיבוד. כלומר, מאות אלפי אזרחים דעתם אינה נשמעת בבית הזה, בגלל הפיצול הגדול שיש ברשימות.

מזה אני למד, שאחוז חסימה אחד אינו מרתיע אנשים שיוצאים לאיזו אוונטורה, לאיזו הרפתקה, מלהגיש מועמדות לכנסת של אנשים היודעים מראש שאין להם שום סיכוי להגיע לכנסת. אחוז חסימה זה הוא משוכה קלה. אנשים מגישים רשימות, ומאות אלפי קולות הולכים לאיבוד.

אברהם רבין (דגל התורה):
כמה קולות הלכו לאיבוד?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
מאות אלפי קולות הלכו לאיבוד ברשימות שלא עברו את אחוז החסימה.

שר הפנים א' דרעי:
מה זה הלכו לאיבוד? התחרטו.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
לא, הלכו לאיבוד. כלומר, אנשים, אזרחים, לא רואים את נציגיהם או לא באו לסיפוק בעניין הזה.

לאחר הבחירות נבחרה הכנסת עם הרבה מאוד סיעות קטנות. קשה מאוד להרכיב קואליציה. היום הקואליציה מורכבת מ-12 סיעות, ושתי הסיעות השניות בגודלן — ש"ס והמפד"ל — הן של חמישה מנדטים. כל השאר הן של שלושה מנדטים ומטה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ש"ס מנתה שישה מנדטים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת יצחק לוי, אני לא רוצה להתערב, אבל את סיעת ר"צ שכחת.

יא. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון — אחוז החסימה), התש"ן — 1990*

(הצעת חבר הכנסת מיכה חריש)

שהוא יותר מפוצל, יותר קשה לניהול, הוא דחף פעמיים להקמת ממשלת אחדות, שאיננה לטובת הדמוקרטיה, הוא הביא למשברים, ואם התהליך הזה יימשך, יש סכנה שאותם דברים שקרו ברפובליקה הרביעית בצרפת וברפובליקת ויימר בגרמניה, לפני עליית הנאצים לשלטון, עלולים להתרחש פה כתוצאה מההתפוררות של המערכת הפרלמנטרית ושל המשטר הדמוקרטי המסודר.

בכנסת הנוכחית, אדוני היושב-ראש, הגיע התהליך לשיאו. בראשית הכנסת, לאחר הבחירות, התחלנו עם שתי סיעות יחיד, ארבע סיעות של שני חברים, וארבע סיעות של שלושה עד ארבעה חברים. תוך כדי כהונת הכנסת הנוכחית התרבינו, נוספו לנו ארבע סיעות יחיד של עריקים ופורשים למיניהם — מוריה, פרישה מש"ס, גאולת ישראל — פרישה מאגודת ישראל; הפנתרים השחורים — פרישה מחד"ש, ואחדות למען השלום והעלייה — פרישה ממפלגת העבודה. אגב, צריך הרבה אטימות, טיפשות, כדי להשתמש בשם אחדות

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חריש, בבקשה, הצעת חוק תקכ"ט, באותו נושא.

מיכאל חריש (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הפיצול הקיצוני של המפלגות בכנסת והתופעות הביזיוניות המתלוות לכך מערערים זה שנים את האמון של הציבור כלפי הדמוקרטיה הישראלית. הביזיונות של המערכת הפוליטית בשנת 1989, שכמעט כולנו היינו מעורבים בהם, זעזעו את הציבור וגרמו להתפרצויות של ביקורת נרחבת, שהגיעה לשיא בהפגנה של מאות אלפי אזרחים והעמיקה את משבר הדמוקרטיה ואת היחס השלילי כלפי הכנסת וכלפי המפלגות הפוליטיות.

חברי הכנסת, אינני יודע כמה בציבור, או כמה מאתנו, ערים לעובדה, שמאז 1981 נמשך תהליך של ירידת המפלגות הגדולות לטובת הפיצולים שמסביבן. ואנחנו חוזרים בחירות אחרי בחירות, ב'1981, ב'1984, ב'1988, עם מצב פרלמנטרי

להכריז את הדמוקרטיה הישראלית. אם ימשיך הליכוד בפוליטיקה קטנה, שהנוק שלה גדול, כדוגמת הצעת של צירופו של גנדי ממולדת לממשלה, הוא ייתן את הדין בפני הציבור בישראל.

אדוני היושב ראש, אני מבטיח שמפלגתי וסיעתי ינהלו מאבק שיטתי ועקבי בציבור ובכנסת כדי לעצור את ההידרדרות של משבר הדמוקרטיה עד לנקודה שאין ממנה חזרה. הצעת חוק זו היא צעד ראשון במאמץ שאני מקווה שיהיה מאמץ משותף של הרבה מאוד מהסיעות בכית הזה, שהדמוקרטיה הישראלית יקרה להן. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

גם אחת מבקש שההצעה תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

מיכאל חריש (המערך):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לשר הפנים להתייחס לשלוש הצעות החוק. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת המציעים, כנסת נכבדה, אני רוצה להבהיר מראש, בהתייחס לרביע של חבר הכנסת חריש, לגבי עמדת הממשלה בחוקי בחירות. אמר, יש מסורת בכנסת, ואני לא אשכור אותה, שבחוקי בחירות הממשלה לא מתערבת. אבל שר הפנים מופקד על חוקי הבחירות, ובמסגרת הזאת אני אדבר. לא אביע את עמדת הממשלה.

ברצוני לתת לכנסת תמונת מצב. ביקשתי במשרד שיבדוק בשבילי מה היה קורה אילו היו בבחירות האחרונות לכנסת 2.5% חסימה, ומה היו התוצאות.

גרשון שפט (התחיה):

סלח לי, אדוני השר, אתה לא יכול לעשות את החישוב הזה, כי אילו היה ידוע מראש על 2.5%, היה הכול משתנה.

שר הפנים א' דרעי:

סליחה, רגע, אני עוד לא אמרתי שום דבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מציע לשר לדבר.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת שפט, זה בכלל לא מסקרן אותך, או שכבר עשית את החשבון?

דוד ליכאי (המערך):

זה בהחלט מסקרן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר, אל תתווכח, תביא את דברך כדי שנוכל להתקדם.

שר הפנים א' דרעי:

לפי המצב הקיים, עם חסימה של 1% ובקולות הכשרים, היו דרושים לרשימה בבחירות האחרונות מינימום 22,831 קולות כדי להשתתף בחלוקת המנדטים. בנתונים הנ"ל, ובחסימה של 2.5%, היו נדרשים 57,079 קולות כשרים. לפי זה הרשימות שלהלן לא היו משתתפות בחלוקת המנדטים: שינוי לא היתה משתתפת, היא קיבלה 39,500 קולות; מולדת לא היתה משתתפת — — —

לסיעת יחיד, שלידתה בגנבת מנדט, בהפרת אמונים ובמעילה באמון של בוחרים.

נוסף על ארבע סיעות יחיד אלה, נולדה המפלגה לקידום הרעיון הציוני, קבוצת מודעי, שגם היא המפיקה עוד לגדול ולהתפצל; היא התחילה עם חמישה חברים, המשיכה עם ארבעה חברים, היא מונה היום שלושה חברים, ואני מכין שעוד היר והרגליים נטויות.

אדוני היושב ראש, השיטה עצמה היא השיטה המשחיתה. השיטה מעודדת סחטנות קואליציונית של מפלגות קטנות, ואין לי ספק שצריך להבחין בין חבר הכנסת לחבר הכנסת ואסור להכליל סוגים שונים של פרישות. אבל, אני חוזר ואומר: השיטה עצמה מעודדת פיצול, מעודדת סחטנות קואליציונית. וגם סיעה קטנה שמתחילה בדרך אידיאולוגית יפה, כאשר היא קטנה, בהגיעה למשא-ומתן קואליציוני, היא מגיעה לסחטנות קואליציונית.

לעובדה שכישור, חברי הכנסת, יש אחוז החסימה הכי נמוך בעולם, 1%, לעובדה הזאת יש השפעה חדר-משמעת על הנטייה לפיצול לקראת בחירות, אך גם תוך כדי כהונת הכנסת. אין דוגמה בעולם הדמוקרטי לאחוז חסימה כה נמוך. אני בדקתי את הדבר בכמה מקומות. בהולנד, המדינה עם שיטת הבחירות הכי קרובה אלינו, שיטת הבחירות היחסית המוחלטת, יש בה אחוז חסימה יחסית נמוך — 2.5%; בשוודיה — 4%; בברמניה — 5%. אם אתם לוקחים את המדינות עם שיטת בחירות אוורית-רובנית, ששם אין אחוז חסימה רשמי, אחוז החסימה האפקטיבי, הריאלי הוא הרבה הרבה יותר גבוה. אם לוקחים את ארצות-הברית, את בריטניה וצרפת, שבהן נבחר אדם אחד באזור אחד, לא במקרה יש במדינות האלה בין שתיים לארבע מפלגות בפרלמנט ולא יותר.

אדוני היושב ראש, כדי לתקן את פגמי הדמוקרטיה הישראלית דרושים צעדים אחרים בכיוונים שונים. שינוי שיטת הממשל עליידי בחירה ישירה של ראש הממשלה הוא אחד מהם, והוא נובע ממה שקרה ב-1989. שינוי שיטת הבחירות לכנסת על-פי ההצעה, שלפי מטב ידעתי מוכנה בוועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ואשר רוב מכריע בכית הזה מחזיק לה, לשינויים האלה, על-פי הדעות האינדיבידואליות שיש כאן, בכל חלקי הבית, הוא צעד שני חשוב להבראת הדמוקרטיה הישראלית.

העלאת אחוז החסימה היא, ללא ספק, תרופה שלישית. היא תבטיח לפחות, שנתחיל את הכנסת לא עם סיעות יחיד ולא עם סיעות של שני חברים, ואולי גם לא עם סיעות של שלושה חברים; היא תדחף לתהליך של איחוד של סיעות קרובות וזו לזו בהשקפה הבסיסית, ובזווית תרתיע חברי כנסת בודדים מלצאת לסיעות יחיד ולפרוש תוך כדי כהונת הכנסת.

אין סתירה בין הצעדים השונים. להיפך, הצעדים השונים ישלימו זה את זה ויביאו לתהליך של דמוקרטיה בריאה יותר מאשר היינו רגילים לו בשנים האחרונות.

מפלגתי, מפלגת העבודה, קיבלה סדרה של החלטות בשלושת הנושאים שהזכרתי, ובנושאים נוספים; אני מודה, לא מעט גם בהשפעת ההכאה על חטא מצדנו לגבי חלקנו בפגיעה ביחסו של הציבור לכנסת ולדמוקרטיה הישראלית. גם בדיון שהיה אצלנו לא הסתרנו את העובדה, שאנחנו מפיקים לקחים לא רק מהתהליך הכללי, אלא גם מההשגאות שהיינו מעורבים בהן בנושא הזה.

אם יצטרף הליכוד למפלגת העבודה, ביכולתנו יחד

אלי דין (המערך):
הלוואה.

שר הפנים א' דרעי:
מפ"ם לא היתה משתתפת.

אברהם בורג (המערך):
איזו רשימה נהדרת.

שר הפנים א' דרעי:
היו חסרים לה 1,000 קולות כדי להשתתף. היא קיבלה 56,000 קולות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש, אם יתחילו הערות ביניים ובדיחות על כל הערה של השר, לא נגמור היום, והרשימה עוד ארוכה. אני מבקש לא להפריע.

שמעון שטרית (המערך):
מה דעתך על בחירות שמפ"ם ושינוי היו הולכות בהן יחד?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש, חבר הכנסת מירום, שב בבקשה. חברי הכנסת צבן ורן כהן, אתם רוצים לשוחח? לא כאן, אלא בפרומנדה. אנחנו רוצים להתקדם. אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:
הסיעה של חבר הכנסת דראושה לא היתה משתתפת; סיעת דגל התורה לא היתה משתתפת; הרשימה המתקדמת לשלום לא היתה משתתפת, וצומת לא היתה משתתפת.

לפי זה, הקולות היו מתחלקים, אילו היה קיים העיקרון של 2.5% חסימה, כלהלן: המערך היה מקבל 42 מנדטים; המפד"ל — שישה מנדטים; אגודת ישראל — שישה מנדטים; חר"ש — חמישה מנדטים; הליכוד — 44 מנדטים; ר"צ — שישה מנדטים; ש"ס — שבעה מנדטים; התחיה — ארבעה מנדטים.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה מאוד פיקנטי, אבל זו תעמולה, לא כן?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם ר"צ התכוונה להצביע נגד החוק, עכשיו היא תצביע בעד.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת צבן, יש לנו היום עוד פרוגרמה ארוכה, ואם בכל פעם תהיינה הערות ביניים, לא נגמור. חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה מעכב את הדין.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מוכרח להודיע שהיינו תורמים 1,000 קולות —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש לרכז את כל הבדיחות בהצעה אחרת, לא הכול עכשיו.

חיים רמון (המערך):
לא הבנתי, האם זו הסברה בעד החוק או נגד החוק?

היו"ר מ' וירשובסקי:
רגע אחד, אין עכשיו הפסקה בלימודים.

שר הפנים א' דרעי:
אדוני היושב-ראש, האם אני יכול לדבר?

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, אני רואה שרוח חזונית עברה פה, במליאת הכנסת. חברי הכנסת, אני מבקש, מי שלא יכול לעצור ברוחו, שיצא מן האולם. מי שרוצה להקשיב, ישב בשקט. אני מבקש.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אלה פרפורי גטיסה של הרבה — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
טוב, שזאת תהיה הבדיחה האחרונה בדיון הזה. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:
אדוני היושב-ראש, אני רוצה לתרום משפט אחד לדיון שהתנהל כאן לגבי שיטת הבחירות. כל הדוברים אמרו מה לא טוב בשיטה הקיימת, מה קרה בבחירות האחרונות ולמה צריך לשנות. לדעתי, מי ששמע את חומרת הדברים ואת ההסברים לכך שהמצב היום כל כך גרוע, ומצד שני שמע מה הפתרון שמציעים לבעיה, הרי מכל הפתרונות האמיתיים תפסו דווקא את הנושא של אחוז החסימה, אולי כדי לצאת ידי חובה, להראות שעשינו משהו, ואולי בגלל ייסורי מצפון של מישהו, שלא עשינו עד עכשיו שום דבר.

אורה נמיר (המערך):

שר הפנים א' דרעי:
חבר הכנסת מיכה חריש, אני אומר לך, כל הנאום שלך היה טוב מאוד אילו בסיומו היית מניח על שולחן הכנסת הצעה לבחירה ישירה של ראש ממשלה. אז זה היה נשמע יותר אמיתי ויותר פותח את הבעיה.

מיכאל חריש (המערך):
כבר יש החלטה בוועדה בעד הצעה כזאת.

חיים רמון (המערך):
וחבר הכנסת אוריאל לין מקדם אותה במהירות עצומה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
האם אני יכול לבקש שלא כל אחד יספר מה שהוא יודע? אדוני השר, אני מבקש שתמשיך.

שר הפנים א' דרעי:
לעניות דעתי, זה לא יהיה רצוני להשאיר את כל ההצעות הגדולות בצד ולקחת הצעה, שהיא בבחינת שינוי ארגוני קטן ביותר, והיא לא היתה משנה כהוא-זה את המפה מבחינת הגושים הפוליטיים במדינת ישראל. אני לא רציתי לתת נתונים לגבי עניין זה, כי זו כבר יותר מדי פוליטיקה. אבל זה לא היה משנה כהוא-זה את התמונה לגבי הגושים הפוליטיים, והבעיה שהיתה בתחילת הקדנציה הזאת היתה חוזרת על עצמה, אולי עם פחות אנשים, אבל עם אותה בעיה של קולות.

אין זה רצוני להתאחד היום או להחליט על השינוי הקטן הזה. שכפי שראיתם, במפלגתי הוא לא היה פוגע. אבל, לדעתי אנחנו מפספסים את האמת. אם אנחנו רוצים לעשות שינוי אמיתי, בואו נלך על בחירה ישירה לראש הממשלה. זה, לדעתי, השינוי האמיתי שצריך לעשות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מבין שלממשלה אין עמדה, והיא לא מבקשת להשיב.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב ראש, אין ספק בכך ששיטת המשטר שלנו חולה, ושצריך למצוא לה מרפא. האירועים שהיו לפני למעלה מחצי שנה מוכיחים זאת. אבל, אני פוחד מאוד שהכנסת תסתפק בתיקון הקוסמטי והכלתי חשוב הזה ותנטוש את הרפורמה האמיתית הנחוצה לנו, והיא שינוי שיטת המשטר והממשל ובחירה ישירה של ראש ממשלה.

במסגרת חוק זה של בחירה ישירה של ראש ממשלה יש גם מקום להעלות את אחוז החסימה. זה המקום הנכון. אבל להביא בפנינו היום הצעות קיקיוניות ועלובות כאלה, שלא עוזרות בשום דבר, זה איננו בעתו.

לכן, כדי שלא יחשבו שעשו משהו, לדעתי — את מה שמציעים לנו צריך להסיר מעל סדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חברי הכנסת, יש למציעים זכות להשיב על הבקשות להסיר. האם אתם רוצים לנצל את הזכות הזאת? חבר הכנסת שפט?

גרשון שפט (התחיה):
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת יצחק לוי?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת חריש?

מיכאל חריש (המערך):
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. ההצבעה תהיה על כל הצעת חוק בנפרד. מדובר בכל פעם על העברת הצעת החוק לוועדת החוקה. חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה, או להסיר מסדר-היום. נצביע תחילה על הצעת החוק של חבר הכנסת שפט. נא להצביע. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת	
החוק לדיון מוקדם בוועדה	28 —
בעד ההצעה להסיר את	
הצעת החוק מסדר-היום	24 —
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות	
לכנסת [נוסח משולב] (תיקון). התשנ"א —	
1990. לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק	
ומשפט נתקבלה.	

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 28, נגד — 24, ללא נמנעים, הועברה הצעתו של חבר הכנסת שפט לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי. נא להצביע. זו הצבעה מס' 5.

נרשמו שלושה חברי כנסת להסיר את ההצעות השונות, ואנחנו נשמע אותם. תחילה, חברת הכנסת תמר גרוינסקי מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שפט. בבקשה.

תמר גרוינסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, שלוש ההצעות שהוגשו וההצעה המסוימת של חבר הכנסת שפט מתכנסות מאחורי דאגה לסדר קואליציה, לנוחות ושאר דאגות אחרות. אבל, למעשה, כל ההצעה הזאת נועדה למנוע את השיקוף האמיתי של מגוון הדעות הקיים בישראל. בעלת האוכלוסייה המגוונת כל כך מבחינה לאומית, עדתית, השקפתית וכדומה. הניסיון הזה נמשך כבר שנים ארוכות, ולכן זהו עוד שלב בניסיון למנוע את רוחב הדעות הזה, שבא לידי ביטוי בכנסת.

הועלתה כאן השאלה של 20 סיעות. לכאבנו הגדול, עדיין לא יצרה הכנסת מנגנון שימנע פיצולי סיעות, ימנע את פרישתו של חבר כנסת שנבחר על בסיס מצע מסוים וברשימת מועמדים מסוימת. מרבית סיעות היחיד היום בכנסת הן סיעות של פרישה. לכן, עלול להיות שלפני הבחירות יקמו קואליציות מזרות ומשונות, ובלבד שיעברו את אחוז החסימה. יעברו את אחוז החסימה, יתפלגו, והתוצאה תהיה אולי גרועה יותר מהמצב היום.

לכן אני מציעה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שפט מסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני קורא לחבר הכנסת משה גפני, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

משה גפני (דגל התורה):
אדוני היושב ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. הנושא הזה של העלאת שיעור החסימה ל-2.5% אינו תורם מאומה לשינוי האי-סדר שהיה בשנה האחרונה בתהליך הרכבת הממשלה או כינון הקואליציה. הבעיות המרכזיות היו בתוך המפלגות הגדולות, ואנחנו לא רוצים לחזור על מה שהיה קודם.

אני פונה אל חבר הכנסת לוי באופן חברי, לא יכול להיות מצב כזה שבו פוגעים במפלגות אחרות, שמצבן שונה, בשל אינטרסים פוליטיים שעבורם, כפי שאני הבנתי גם מנימוקי של חבר לוי, מבקשים להעלות את אחוז החסימה. אני חושב שזה לא הגון, אני חושב שלכל מקל יש שני קצוות, ואני פונה אליך באופן חברי להסיר את הצעתו.

אני הראשון בעד אחדות בתוך המחנה הדתי, או יותר נכון, בתוך המחנה החרדי. אני מבקש שלא לעשות זאת בדרך של כפייה ודיקטטורה, אלא בדרך של דמוקרטיה ותוך ניהול משא ומתן.

ההצעה הזאת היא הצעה רעה מאוד מבחינה חברית. היא באה אך ורק מתוך אינטרס פוליטי צר של המפלגה שלו, ואני מבקש ממנו לחזור בו ולהסיר אותה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. אני קורא לחבר הכנסת פורז, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חריש. בבקשה.

חברי הכנסת, האם אני יכול לבקש בקשה אישית, שיהיה שקט בדיון הזה? אני כבר לא יודע באילו אמצעים להשתמש. זה כמו כיתה לפני החופש הגדול. אני יודע מה קורה כאן. בבקשה, חבר הכנסת אברהם פורז.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 28

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדריהם — 22

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות

לכנסת (תיקון — אחוז חסימה), התשנ"א —

1990, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק

ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 28, נגד — 22, ללא נמנעים, הועברה גם הצעת
החוק של חבר הכנסת חריש לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
שלוש ההצעות הועברו לוועדה להכנתן לקריאה ראשונה.

יב. שאלות ותשובות

מר מוחמד סאלם לפנות ללשכתנו בכאר-שבע ולהגיש בקשה
להתאזרחות.

הנחיתי להזמין ללשכה בכאר-שבע טיפול בבקשותיו
הנ"ל.

2923. ארנונה בירושלים

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר הפנים ביום י"ז בכסליו
התשנ"א (4 בדצמבר 1990):

אלפים מתושבי ירושלים הופתעו לקבל הודעות מגזירות
עיריית ירושלים על שינויים במרכיבי שיעור הארנונה השנתית
וכלילת מרפסות מקורות וסגורות בשטחי הדירות לחישוב
ארנונה. על סמך זה תובעת העירייה תוספת מס ל"השלמת
הארנונה".

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הפרטים המפורטים לעיל, והאם אושר
שינוי מרכיבי הארנונה עליידי משרדך?

2. אם לא — מה בדעת השר לעשות כדי לבטל גביית
ארנונה זו?

3. אם התשובה על שאלה מס' 1 חיובית, מדוע מטילים מס
רטוראקטיבי ואין מחכים לתחילת שנת כספים חדשה?

4. מדוע אין פוטרים מתוספת זו של ארנונה את מי ששילם
ארנונה מראש והובטח לו שלא יחויב בכל תשלום נוסף במשך
השנה?

5. מדוע אין הנחות מיוחדות לגמלאים, כמקובל לגבי כל
התשלומים של הרשויות המקומיות?

שר הפנים א' דרעי:

1. הידיעה נכונה בחלקה. לפי פקודת העיריות, רשאת
מועצת העירייה להחליט על הטלת ארנונה בתחום שיפוטה.
לשנת הכספים המתחילה ב'ו באפריל כל שנה. החלטה זו
חייבת להתקבל עליידי מועצת העירייה עד לתאריך 28
בפברואר בכל שנה, ובמקרה כזה היא אינה טעונה אישור של
שר הפנים.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 30

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדריהם — 22

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות

לכנסת (נוסח משולב) [תיקון], התשנ"א —

1990, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק

ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 30, נגד — 22, ללא נמנעים, הועברה גם הצעתו
של יצחק לוי לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני ניגשים עתה
להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת מיכה חריש. נא
להצביע. זו הצבעה מס' 6.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדריהם. אני קורא לשר
הפנים להשיב על שאלות רגילות.

האם אני יכול לבקש, שמי שמתרגש יותר מדי יעזוב את
המליאה? חברי הכנסת בורג וויינשטיין. חברת הכנסת נמיר,
עזרי לי בבקשה. בבקשה, שר הפנים.

2028. דרכון ישראלי לבדואי

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הפנים ביום ט"ז באדר התשנ"ן
(13 במרס 1990):

מפרסומים ומידעה שהגיעה אלי נודע לי על אי-מתן
דרכון ישראלי לבדואי בעל תעודת זהות ישראלית, מ"ס (שמו)
המלא מופיע במקור. כמרכז פונה אני אליך שוב בעניין
אזרחות ישראל לבנו, אשר נולד בכפר בני-נעים.

ברצוני לשאול:

1. האם יודע השר את פרטי המקרה?

2. מדוע לא נענית בקשת הנדון לקבל דרכון ישראלי?

3. מדוע לא נענית בקשתו לרישום בנו בתעודת הזהות
שלו?

4. מה היא המדיניות בעניין וכיצד אתה מתכוון לפתור
אותה בעתיד?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה הובא לידיעתך.

2. בהתאם להוראות החוק, דרכון ישראלי ניתן רק למי
שהוא אזרח ישראלי. מר מוחמד סאלם הוא תושב ישראל, אך
אינו אזרח ישראל. מאחר שביום הקובע בשנת 1952 לא היה
תושב ישראל.

3. כדי שיוכל לרשום את בנו יהיה עליו לגשת ללשכתנו
בכאר-שבע ולהגיש בקשה עם מסמכי הלידה.

4. כל תושב ישראל יכול לבקש להתאזרח, ואם אינו בעל
עבר פלילי או ביטחוני, הוא יקבל את האזרחות הישראלית. על

נמסר כי משרד הפנים אינו נותן לילדים מעמד של עולים ועד היום הם בסטטוס של תיירים, ולכן אין הם יכולים להיקלט ואינם זכאים להקצבות בבריאות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלו נכונות?

2. מדינות רבות בעולם עוזרות לאוכלוסייה שנפגעה בצ'רנוביל. מדוע ייגרע מקומה של ישראל?

שר הפנים א' דרעי:

על-פי החוק לא ניתן לתת אשרת עולה לקטינים למטה מגיל 18 ללא הסכמת ההורים. גורמי הקליטה מטפלים בקבלת ההסכמה. בעת קבלת הילדים נרשמים כעולים והופכים אזרחים ישראלים.

העזרה הרפואית ומימון ההוצאות הם בתחום סמכותם של שר הבריאות ושר האוצר.

עם זאת עלי לציין, כי הנושא עלה בוועדת השרים לענייני עלייה, ובעקבות דיון בהשתתפות נציג משרדי סוכס, כי הילדים יקבלו את כל השירותים הניתנים לעולים בלי להתייחס למעמד ישיבתם בארץ.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. השר ישיב על שאלתא מס' 2962 של חבר הכנסת שאול עמור — איננו באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

2962. ילדי צ'רנוביל

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הפנים ביום כ"ג בכסליו התשנ"א (10 בדצמבר 1990):

בכפר-חב"ד מצויים כיום 275 ילדים יהודים נפגעי אסון צ'רנוביל. הילדים הובאו כעולים במטרה להציל את בריאותם, כשבידיהם אישורים נוטריוניים מהוריהם, שהם באו לארץ על-מנת להשתקע. הילדים מקבלים טיפול רפואי, מגורים, אחזקה וחינוך על חשבון כפר-חב"ד. משרד הפנים אינו נותן לילדים סטטוס של עולים, ולכן לא ניתנות להם הקצבות, אפילו לא בנושאי בריאות.

ברצוני לשאול:

1. האם הנושא ידוע לשר?

2. אם כן — מדוע אין משרד הפנים רושם את הילדים כעולים?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי החוק, לא ניתן לנפק אשרות עולה לקטינים למטה מגיל 18 ללא הסכמת ההורים. עם קבלת הסכמה, כאמור, הילדים נרשמים כעולים וכאזרחים ישראלים.

עם זאת עלי לציין, כי הנושא עלה בוועדת השרים לענייני עלייה, ובעקבות דיון בהשתתפות נציג משרדי סוכס, כי הילדים יקבלו את כל השירותים הניתנים לעולים בלי להתייחס למעמד ישיבתם בארץ.

3021. תקציב לאמצעי שמירה

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

מפגישותי עם ראש המועצה האזורית בקעת-הירדן ומפעילים באזור נודע לי, כי זה זמן רב מבקשים ראשי האזור

עיריית ירושלים עורכת זו השנה השנייה סקר נכסים, וכל נכס אשר נבדק מ"ו באפריל עד סוף פברואר בשנה שאחריה מחויב או מזוכה לגבי אותה שנה ואילך, אף שבסמכות העירייה לחייב שנים מספר רטרואקטיבית.

2-3. נא ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

4. אין לראות בחיוב הנוסף תוספת חיוב על-פי החוק, אלא שינוי בשטח הנכס, הגורר שינוי בחיוב לזכות או לחובה, והמאפשר לגבות מס אמת מן התושבים וללא אפליה. התשלום מראש אינו ממטיח שינוי בחיוב, אלא מהווה הקלה למשלם עצמו, בכך שהוענקה לו הנחה על התשלום בפועל מראש, ובשום מקרה אין לראות בשינוי השטח תוספת לארנונה. מכאן עולה, כי העירייה לא שינתה את מרכיבי חיוב הארנונה משנת 1985, שנה שבה הוחלט להקל בחיוב המרפסות.

5. עיריית ירושלים הבהירה לנו, כי יש שני הסכמים עם ארגוני הגמלאים, כדלקמן: 1. הנחה מוגדלת כתשלום מראש עד תאריך מסוים; 2. הנחה מטעמים כלכליים. כל גמלאי אשר קיבל הנחה מטעמים כלכליים בתחילת השנה מקבל אותה ביחס דומה במידה שחל שינוי בחשבונות.

2949. עבודת אזרחי חוץ בארץ

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הפנים ביום כ"ג בכסליו התשנ"א (10 בדצמבר 1990):

לאחרונה אנו עדים לתופעה שבה קבוצות תיירים מארצות מזרח-אירופה, בעיקר מרומניה, השאירו חלק מהמשתתפים בישראל באופן לא חוקי, כדי שייקלטו כאן בעבודות מזדמנות. זאת, כמציב האכטלה שבו שרויה ישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא היקף התופעה?

2. אילו אמצעים נוקט משרד הפנים כדי לצמצם את התופעה?

3. מה היא מדיניות משרד הפנים בנושא עבודתם של אזרחי חוץ?

שר הפנים א' דרעי:

היקף התופעה הוא מזער, משום ההקפדה בעת כניסת הקבוצות והספירה בעת יציאתן.

קיימות הוראות מחמירות בנציגויות ישראל במדינות מזרח-אירופה, לבדוק ולברר היטב את הרכבי הקבוצות ואת מטרת בואן, ולאשר רק מקרים של תיירות לשמה. נוסף על כך קיימת, כאמור, ביקורת קפדנית בעת כניסת הקבוצות לישראל.

רשימות עבודה לתושבי חוץ ניתנים רק לפי המלצות שירות התעסוקה, בעיסוקים מוגדרים ולתקופה הנקובה בהמלצה.

2950. ילדי צ'רנוביל

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הפנים ביום כ"ג בכסליו התשנ"א (10 בדצמבר 1990):

30% מילדי צ'רנוביל סובלים מהגדלה בכלטות התריס עם תופעות לוואי. 25% מהילדים סובלים ממחלות כרוניות שונות. 12% סובלים מגידולים שפירים בצוואר, 12% לוקים במחלות דרכי העיכול ו-8% סובלים מדלקות בכליות — רצ"ב קטע מ"מעריב".

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הפנים ערוך לקליטת העולים במשאבים שהוקצו לו בתקציב המדינה, אף שאין בו די כדי להבטיח שירות טוב לעולה והמעמסה נופלת בעיקרה על העובדים הקבועים של המשרד. על-פי מדיניות האוצר, לא ניתנה תוספת בתקני כוח-אדם, אך הוגדל תקציב העסקת עובדים במסגרת ארעית, הוגדל תקציב שעות נוספות וכן לתפעול שוטף.

2. מספר העובדים בלשכה האזורית למינהל אוכלוסין בירושלים הוגדל בשליש, ובקרב יורחב שטח הדיוור. כן מתוכנן להעביר את הלשכה לבניין העירייה החדש הנמצא בבנייה.

3. מפקד הרישום נדרשת מיומנות מקצועית וידעת השפה העברית על בוריה. כמרכיב רצויה ידיעת שפות אחרות, ולאחרונה גדלה חיוניות ידיעת השפה הרוסית. עד כה אנו נעזרים לתרגום ברוסית בעיקר במתנדבים, ובחלק קטן בעובדים ארעיים דוברי עברית ורוסית.

3073. תביעה נגד ההסתדרות

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הפנים ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991):

הובא לידיעתי כי עיריית נהרייה הגישה תביעה משפטית נגד ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל וביקשה הוצאת צו מניעה זמני, בשל כוונת ההסתדרות להשכיר מבני ציבור למשרד הקליטה, לשם הפיכתם למשרדים המטפלים בעולים החדשים בעיר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לו על תביעה זו?

2. אם כן — מה ייעשה ליישוב סכסוך זה?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. התביעה בוטלה.

תקציב לגייס סיוור ותקן לנהג. על-מנת שיקבל מעמד שוטרי, כמקובל בשאר המועצות האזוריות בתחומי "הקו הירוק" ובכרמל-הגולן. אולם, עד היום לא הועמדו לרשותם התקציבים המתקן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא יקציב משרדן תקציב לגייס סיוור עבור המועצה האזורית בקעת-הירדן?

2. מדוע לא יאושר תקן לנהג על-מנת שיקבל מעמד של שוטרי?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בטרם אשיב ברצוני לציין כי חבר הכנסת גולדמן שוחח בעניין עם עובדי משרדי והוכרר כי מדובר בגייס שמירה.

אשר לגוף השאלות: 1. המשרד לא מופקד על רכישת גייסי שמירה.

2. לגייסי השמירה אין תקן לנהג.

3046. היערכות משרד הפנים לקליטת עלייה

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

נוכח גלי העלייה הגדולים מברית-המועצות ואופיה, ברצוני לשאול:

1. האם משרד הפנים ערוך לקליטת מאות אלפי העולים בחודשים הקרובים?

2. אם כן — האם ברעת השר להגדיל מספר העובדים במחלקה לאשרות ודרכונים בירושלים?

3. האם יוצב בכל סניף של משרד הפנים פקיד דובר רוסית לצורכי תרגום?

4. האם יש צעדים שיינקטו לקליטת ציבור הפונים?

ג. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 27), התשמ"ט — 1989*

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

זאת הצעה ותיקה שלי. בשעתה היתה התנגדות של משרד הפנים. בינתיים משרד הפנים תומך בה, ואני מודה לשר וגם ליועץ המשפטי החדש של משרד הפנים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת פורז כבר פנה במקומי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, אני הבנתי. אתה לא מתנגד שהצעת החוק תועבר לועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה?

שר הפנים א' דרעי:

אני מסכים שהצעת החוק תועבר לועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוברים להצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 27), התשמ"ט — 1989, הצעה קס"א. חבר הכנסת אברהם פורז ינמק בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מגמת התיקון היא לתקן סעיף בחוק התכנון והבנייה, המאפשר לוועדה מקומית להגיש כתב אישום או הליך שיפוטי אחר בלא אישורו של היועץ המשפטי לממשלה. מסתבר שבכמה מקרים היה שימוש לרעה בסמכות זאת. בדרך כלל הרשויות המקומיות מעסיקות עורכי-דין שיש להם "פיו"כוח של היועץ המשפטי לממשלה, וכדי למנוע את הפרצה הזאת לשימוש לרעה מוצע לבטל את האפשרות של ועדה מקומית להגיש הליך שיפוטי בלא אישורו של מי שהוסמך לכך על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

הדברים האלה — רק יעברו ימי אבל אבי — רק תיגמר המלחמה הזאת במפרץ. יבוא סדר חדש במזרח התיכון. צריך לתת לפלשתינים — וימי הם הפלשתינים? קרי, המחבלים, קרי, סרי נוסייבה ופיצל אל-חסייני — לתת להם את ירושלים. למה ירושלים? הרי כבר כתוב בהחלטה שהאמריקנים ניסחו: ירושלים אדמה פלשתינית.

זה הזמן לחסל את אש"ף כתמורה מינימלית, מחיר פוליטי-מדיני, על הקורבן המדיני המכאיב שאנחנו נותנים בהתאפקות שלנו. לא צריך לעשות עם ארצות-הברית שום הסכמים. צריך פשוט לעשות את זה. האמריקנים היום לא יכולים להתנגד. תהיה איזו התנגדות בשפה רפה ונקבע עובדה מדינית שאין עוד אש"ף. כי המנהיגות הזאת היא סמל, היא סמל לחביעה הפלשתינית על ירושלים. הם יושבים בירושלים. אני כבר לא מדבר על חברון. ויש לכם חומר. מדוע אתם מהססים? הזדמנות כזאת לא תחזור עוד, שהטוריסטים הם גם סוכני האויב. לאחר שנתנו לאמריקנים קורבן כזה, האמריקנים לא יכולים לסרב לנו. ואנחנו קובעים עובדות למה שיהיה אחרי מלחמת המפרץ. הרי הם כבר חורשים את התוכניות שלהם.

אני מבקש ממך, כבוד השר, תשובה עניינית, תשובה שתראה פתח, שסוף-סוף ייעשה משהו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, תתייחס בטובך להצעה לסדר-היום.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאתחיל בדברי תשובתי, אני רוצה, ברשותך, לברך את היהודים הנמצאים ביציע הכנסת, יהודים שבאו מארצות רחוקות כדי להזדהות עם עם ישראל בימים קשים אלה, ועל כך אני שולח את ברכתי גם בשם הכנסת כולה.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטרף, ברשותך.

שר המשטרה ר' מילוא:

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, ביום 29 בינואר 1991 חתם שר הביטחון על צו מעצר מינהלי לפי סעיף 2(א) לחוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים), התשל"ט-1979. צו זה הורה על מעצרו של סרי נוסייבה למשך שישה חודשים, החל מ-29 בינואר 1991.

על-פי סעיף 4 לחוק האמור הובא העציר בתוך 48 שעות ממעצרו לפני נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים, השופט ורדי זיידל. גורמי הביטחון נענו להמלצת נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים והעמידו את תקופת המעצר של סרי נוסייבה על שלושה חודשים, בהנחה שהמלחמה והאירועים הקשורים בה יסתיימו בתוך תקופה זו, ובכך חושג המטרה המניעתית של המעצר.

על מעצרו של סרי נוסייבה הוחלט, כיוון שימים ספורים לפני שהוא נעצר הוא היה בקשר עם גורם עירקי רשמי ועם אנשי אש"ף הפועלים להשגת ידיעות מודיעיניות עבור עירק. במגעים אלה התבקש נוסייבה להעביר מידע, כמהלך המלחמה, והקשר בינו לבין הגורמים הנ"ל קיים לצורך מטרה זו.

מעצרו של נוסייבה בא, קודם כול, כדי למנוע ממנו להמשיך ולקיים קשר עם אותם גורמים ולהעביר ידיעות עבורם

דורית ביניש, האם להעמיד את סרי נוסייבה לדין בפני בית-דין צבאי בלוד על הדברים האלה, שאין מחלוקת שיש עליהם ראיות, או להעמיד אותו לדין בירושלים, בבית-משפט מחוזי. הפתרון בחלם הוא, שלא מעמידים לדין בכלל. נגמר.

אנחנו עומדים היום בביקורת ציבורית — למה בפרשת עירק מעצר מינהלי, כשהפרשה הזאת עדיין תלויה ועומדת. אני שואל, מדוע בתחום שלוש החודשים שהודעתם, שבהם תשקלו אם להעמיד אותו לדין בעניין העירק, הוא לא יועמד לדין גם — או לפחות — על הדברים האלה שהם נתונים בכיסכם. אין בעיות. ופעם אחת יתפוצץ השקך הזה ותתגלה ערוותו כאיש אש"ף, כטרוריסט, לא רק כמרגל.

אני הגשתי נגדו תלונה על "הצהרת העצמאות" הפלשתינית, כאשר חתם ביחד עם המופתי הירושלמי, ועם חנא סניורה. הגשתי תלונה על דברי הסתה לניחוק ירושלים ולעידוד האינתיפאדה. קיבלתי תשובה מהמשטרה, שלא תצמח תועלת מן החקירה. מדוע? אני הגשתי נגד סרי נוסייבה תלונה על כך שהוא קרא לשרוף תעודות זהות, להפר צווי מעצר, לא לשלם מסים, קיבלתי תשובה מהגברת בלה ויינשטוק, ראש אגף החקירות, המחוז הדרומי, מיום 5 באפריל 1989, שבה היא מצטטת את גברת יהודית קרפ ממשרד המשפטים, שאמרה: אין עילה המצדיקה חקירה. אני רוצה לדעת, מה היה קורה אילו קרא הרב ליינגר לקרוע תעודות זהות, לשרוף אותן, להפר צווי מעצר ולא לשלם מסים. זה היה כאשר האינתיפאדה כבר בערה. שלושה חודשים לאחר התחלת האינתיפאדה, לאחר שמישהו מסית כך, אומר ממשרד המשפטים: אין עילה לפתוח בחקירה. מדוע? אני מבקש לקבל תשובה על השאלות האלה.

התשובה היא, כמובן: האמריקנים מונעים זאת מאתנו. אני שואל: הגענו למלחמת המפרץ. אמריקה תובעת מאתנו, מסיבות טובות, שלא לתקוף את עירק. לנו כואב הדבר הזה מאוד מאוד, כי יש בזה ויתור במידה רבה על חלק מהריבונות, על זכות הגנה עצמית. יש אילוצים. אני מקבל את האילוצים האלה.

הוא הדין לגבי פיצל אל-חסייני. יש חומר, יש עשרות תלונות שאני הגשתי על הסתה ועל המרדה, וסגרו את הכול. למשל, הוא הולך את ההפגנה ששם נפל כומר ברובע הנוצרי, ונזרקו אנבים. העיד טוביאס, מפקד משמר הגבול, שהוא ראה אותו מוביל את ההפגנה. והוא לא הועמד לדין. הוא פגש את חאלד אל-חסן, עוזרו של ערפאת, עם יעל דיין בבית-מלון בני-יורק. המשטרה המליצה להעמיד לדין, ולא מעמידים לדין כבר למעלה מחצי שנה. מה קרה? מה אתם עושים בנדון? אני מדבר על פיצל אל-חסייני ועל עשרות תלונות אחרות. לא מעמידים לדין.

אז אני שואל: המעט שאנחנו יכולים לעשות — אם לא לתבוע מהאמריקנים, הרי בפועל לקחת מהאמריקנים, שבועד הם דורשים שידנו תהייה כבולות כלפי עירק כדי להתחשב באינטרסים חיוניים שלהם, וזה נכון — הם יתנו לנו יד חופשית בירושלים נגד עוזריו של סדאם חוסיין. אתם רוצים שאני לא אפירע לכם במלחמה נגד סדאם חוסיין? סדאם חוסיין פועל בירושלים דרך אש"ף. ובכל זאת עדיין החסינות של אש"ף נמשכת? מה היה אילו עשתה ישראל עכשיו אקט של ריבונות, של כיבוד החוק שלה? העובדה שלא מעמידים אותם לדין פירושה רמיסה של שלטון החוק ורמיסת הריבונות בירושלים.

אז אם לי יש פרופיל נמוך כלפי בגדאד, לפחות נגביה את הפרופיל בירושלים. ויש לזה משמעות, שמענו היום את הסנאור אוכי העוסק בהקצבות, ומישהו רמז לו להגיד את

והחיסיון על המקורות באשר לחומר הרגיש הנמצא בידיו, ועם זאת אני אומר, שלא יוטל ספק בלב איש, שנעשו מעשים חמורים מאוד על-ידי סרי נוסייבה, ושכגלל המעשים האלה הוא עצור היום במעצר מינהלי, ואם יהיה אפשר, הוא גם יועמד לדין ויצטרך לתת את מלוא חומרת הדין על המעשים שעשה.

לחבר הכנסת העצני אני רוצה גם לומר, שאני לא חושב שיש הצדקה או סיבה להמשך שביתת השבת שאתה מקיים. ירושלים וגורלה לא יוכרעו בווישניטון. עתיד ירושלים והריבונות הישראלית לנצח בירושלים יוכרעו אך ורק בבית הזה, בכנסת ישראל, בממשלת ישראל ועל-ידי עם ישראל. אני יכול לומר לך בביטחון מלא, וגם אתה יכול להיות בטוח בכך, גם אם לא הייתי אומר זאת, שלא עמדה של סרי נוסייבה ולא עמדה של פייצל אל-חוסייני, ולא עמדה של ארצות-הברית, ולא עמדה של שום מדינה בעולם, ולא עמדה של האומות המאוחדות, לא הם יקבעו עבורנו את עתידה של ירושלים. אנחנו כבר קבענו את עתידה של ירושלים. קבענו שירושלים תישאר בירת ישראל לנצח נצחים, בירת ישראל שלמה ומאוחדת. זה נקבע בבית הזה, זה נקבע על-ידי עם ישראל, על-ידי ממשלת ישראל, על-ידי כנסת ישראל וכך יהיה.

לכן, אנחנו נמשיך בדרכנו.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
תוסיף שזה נקבע על-ידי תורת ישראל.

שר המשטרה ר' מילוא:

על אחת כמה וכמה, ואני מקבל את הערתו של הרב השר יצחק פרץ, שתורת ישראל קבעה זאת כבר לפני דורות ודורי דורות, ואין לנו אלא להסתמך גם על תורת ישראל, מטבע הדברים, בעניין ריבונותה וקדושתה של ירושלים לעם היהודי לנצח נצחים.

לכן, הייתי מבקש מחבר הכנסת העצני, אף שאני יודע שיש לך ביקורת, חסמוך על גורמי הביטחון ועל גורמי המשפט בישראל, שאנחנו לא נרפה בעניין זה ונעשה את כל אשר צריך לעשות. יש לך טענות, חלקן מוצדקות; אני אומר זאת: חלקן מוצדקות. הטענות האלה יטופלו בהתאם לנסיבות, בהתאם לצרכים, כפי שאתה ציינת אותם כאן, וכצדק, ציינת זאת. אני רוצה לפנות אליך, שתפסיק את שביתת-השבת. תן את הזמן, ואם תרצה תוכל לשוב ולשבות בעתיד; איש לא ימנע זאת ממך. אנחנו מדינה דמוקרטית. בינתיים תן את ההזדמנות ותאפשר לנו לעשות את מה שצריך לעשות בסיוע שלך, כפי שעשית זאת עד כה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציע להעביר את ההצעה

היור' ש' וייס:

להעביר, או להסתפק בהודעה שלך?

שר המשטרה ר' מילוא:

אם חבר הכנסת העצני מוכן להסתפק בהודעתו, אני אשמח מאוד, ואם יצטרך להגיש הצעות נוספות, יגיש אותן בעתיד.

היור' ש' וייס:

חבר הכנסת העצני, מהי תגובתך.

אליקים העצני (התחיה):

אני מוכן להסתפק בהודעת השר. אני רוצה לשאול שאלה להבהרה.

במהלך המלחמה ובעת שמדינת ישראל מותקפת על-ידי עירק כטיילים. מטרתו של המעצר המינהלי, מעצם טיבו, היא מניעת פעילות האמורה לפגוע בביטחון המדינה.

אפשרות העמדתו לדין של נוסייבה בגין המעשים שנעשו על-ידיו כמגזיר עם הגורמים העוינים האלה תיבחן בנפרד, וזאת בכפוף לשאלה, האם ניתן יהיה לחשוף את הראיות הדרושות לכן בלי לפגוע במקורות ביטחוניים חסויים.

אני רוצה להדגיש, בהתייחס לדבריו של חבר הכנסת העצני כאן, כי לי אין כל צל של ספק, מתוך ידיעת החומר, שסרי נוסייבה עשה בעניין זה מעשים חמורים ביותר, בימי מלחמה, בשעה שהטיילים נופלים אצלנו במרכזי אוכלוסין, מעשים שהם בגדר מעשים של בגידה, של שירות לאויב, ומבחינה זו הדברים של חבר הכנסת העצני כאן כולם נכונים. צודקים ומוצדקים על רקע חומרת המעשה. אם עד לתקופת המלחמה עשה חבר הכנסת העצני שירות חשוב, לדעתי, בכל המעשים והפעולות שהוא נקט כדי לחשוף את המעשים הפסולים של סרי נוסייבה, הרי כאשר הגענו לתקופת המלחמה הוכח, לצערי הרב, באמצעות שירותי הביטחון, שהטענות האלה, של חבר הכנסת העצני, היו רק מעט מן המעט לעומת הדברים החמורים שנעשו על-ידי סרי נוסייבה בזמן המלחמה.

ייתכן לעשות, אני אומר את זה מעל הכמה הזאת במלוא האחריות, אותם גורמים פוליטיים, גם בבית הזה, שחיפשו מסילות ללכו של סרי נוסייבה, וחיפשו מסילות למשא-ומתן ולדרישי אתו, ייתכן לעשות אם ינקטו זהירות רבה מאוד ויירתעו מאוד ויזהרו מליצור אותם קשרים עם סרי נוסייבה, שבשעת מלחמה, בשעה שטיילים נפלו אצלנו, טרח להעביר לאויב את כל מה שהוא יכול היה להעביר, באמצעות יצירת קשר עם האויב עצמו, כדי לסייע לאויב בפעולות נגד מדינת ישראל במעשי המלחמה הנפשעים שלו נגדנו.

אשר להתבטאויות של פייצל אל-חוסייני בנושא התקפות הטיילים על ישראל, מדובר בריאיון שנתן חוסייני לעיתון איטלקי. הגורמים הממונים על כך במשטרת ישראל בדקו את הנוסח המדויק של הדברים, והגיעו למסקנה שאין במלים שנאמרו — ואני אומר את זה לצערי ובאחריות מלאה — אין במלים שנאמרו על-ידי חוסייני משום הבעת הזדהות עם התקפת הטיילים על ישראל, ולכן גם אין בדברים האלה עבירה פלילית.

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

למה אתה אומר לצערך? אתה צריך לומר לשמחתך.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני אומר שהדברים נבדקו. אני מציינ עובדות, חבר הכנסת דראושה, עובדות בלבד.

כמו-כן, כמה ימים לאחר פרסום הריאיון של חוסייני בעיתון האיטלקי הוא התראיין בתקשורת הישראלית, וכאן אני אומר, בשמחה, בלי קשר להערה של חבר הכנסת דראושה, הוא הכחיש שהוא שיבח את התקפת הטיילים על ישראל. הוא טען שהוא לא הוכן כהלכה. לכן אין מקום, על יסוד הדברים האלה, להעמידו לדין או לנקוט נגדו צעדים משפטיים.

גורמי הביטחון השונים ימשיכו לעקוב אחרי כל פעילות בלתי חוקית, אם תהיה, וינקטו את האמצעים הדרושים כתוצאה מפעילויות כאלה.

השאלה, חבר הכנסת העצני, אם יועמד סרי נוסייבה לדין או לא היא שאלה הנוגעת אך ורק לבעיית חשיפת המקורות

פרה-היסטוריה של קופה של שרצים, ועדיין אין מזה שום תוצאות. על זה לא קיבלתי תשובה.

שר המשטרה ר' מילוא:

לא במקרה, חבר הכנסת העצני, לא קיבלת ממני תשובה בעניין זה, כי אני לא בקיא בנושא הקשור לפרקליטות המדינה בהקשר זה. מטבע הדברים, שר המשפטים בקיא ממני. אני יכול להבטיחך, שאני אבדוק את הדברים האלה, ואני אשיב לך גם על הדברים האלה.

אליקים העצני (התחיה):
אני מבקש מאוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לך, אדוני השר.

חבר הכנסת דראושה, אני אינני יכול לאפשר לך הצעה אחרת, כי אתה מכיר את הפרוצדורות.

כ. הצעות לסדר-היום

ביטוח רפואי לעולים בתקופת חירום

ההסדר הקיים כיום, שלפיו המדינה מכסה את הביטוח הרפואי של העולים מברית-המועצות למשך תקופה של שישה חודשים ולעולי אתיופיה למשך 12 חודשים, אומר, שעל העולה רק להחליט באיזה קופת-חולים הוא מבטח את עצמו. לאחר שישה חודשים או לאחר 12 חודשים על העולה להצטרף לקופת-חולים, והביטוח הרפואי עובר להיות על חשבוננו. ההנחה היתה — והיום אני שמה סימן שאלה על ההנחה הזאת, גם בגלל המצב — כי העולה ישתלב ממילא בשוק העבודה. למרות ההסדר, ומתוך מה שהגיע לידעתי, טוענים עולים, חד וחלק, שיש כאן בעיה של סל הקליטה ושיקולים כספיים.

אדוני השר, גם מתוך שיחות אתך, שנינו יודעים, הירידה בעלייה היא משמעותית. בדצמבר הגיעו ארצה 36,000 עולים, ובינואר — 14,000 עולים. אתה עצמך אמרת — וכך גם התפרסם — כי הירידה בהיקפי העלייה החלה עוד לפני המלחמה, והיא נובעת, בין היתר, מן הקיצוץ בסל הקליטה. והקיצוץ בסל הקליטה, אני מפתחת, כבר משפיע על הנושא של הביטוח הרפואי של העולים. הווי אומר, יש לנו כאן תמרור אזהרה, זה סימן למה שאנחנו צריכים לעשות עכשיו בכל הנוגע ליחס לעולה ולהבטחת השירות לו גם בתחום הבריאות. תחום שלא הרבו כל כך לדבר עליו.

ניתן לשער שהחלק הגדול של העולים משתלב בקופות-החולים, החלק הגדול, אך לא כולם. ואנחנו במדינת ישראל התגאינו במשך שנים, שרוב-רובו של הציבור במדינת ישראל מבוטח, אולי 1%, בקושי, אינו מבוטח באיזו צורה בביטוח רפואי. היום כבר אינני בטוחה שהמספרים האלה נכונים. לא ברור כלל וכלל שכל העולים מתקבלים לקופות ללא סלקציה ומבחנו כניסה. וכאשר יש מכשולים וקשיים, העולים פשוט מוותרים ולא ממשיכים לבטח את עצמם.

אבל הבעיה הקשה היא אי-הצטרפות מטעמים תקציביים. כבדיקה שערכתי התברר לי, כי קיימת בין הקופות תחרות על מתן הנחות לעולים עבור הצטרפות אחרי ששת החודשים הראשונים. קופת-החולים הכללית נותנת 25%, קופת-חולים אחרות — 20%. יש מערכת שלמה של הנחות, אבל יש גם מערכת גדולה של מגבלות.

יש לעודד, ובדרכים נוספות, את קופות-החולים להתעניין ולקלוט עולים. ייתכן שהממשלה צריכה לתת עידוד, או בנוס

היו"ר ש' וייס:

תעשה זאת מהר.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד השר, הרי אני שאלתי לא בעניין העירייה.

שר המשטרה ר' מילוא:
אני יודע.

אליקים העצני (התחיה):

אני שאלתי בצורה ספציפית בעניין שפירטתי בנושא האינתיפאדה. שם אין מצוקה של הבאת ראיות. העדים מופיעים בכתבי-האישום, והעידו וכבר הורשעו. ואני יודע, שאין בעיה. למה אין מעמידים לדין על זה, לא קיבלתי תשובה.

שנית, בעניין פייצל אל-חוסייני, לא דיברתי על ההתבטאות שלו בעניין הטילים ככלל. דיברתי על

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 4512 ו-4513, בנושא: ביטוח רפואי לעולים בתקופת חירום. אני מזמין את חברת הכנסת נאווה ארד.

נאווה ארד (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני מעלה את ההצעה גם בשם חבר הכנסת מיכאל קליינר.

הימים הם ימי חירום, השעה מאוחרת, כבר יש חושך בחלק מהמקומות, ולעצמי הרב, עד כמה שידוע לנו, יש הרבה מאוד עולים חדשים הנמצאים בארץ תקופה לא ארוכה, אבל חצי שנה עברה, ועל-פי ממצאים שיש בידינו, אם כי לא מספרים — מספרים מחייבים בדיקה — אנחנו היום נמצאים במצב, ויש עדויות על כך, שעולים חדשים שנקבע להם ביטוח רפואי של חצי שנה, ואחר כך הם צריכים להצטרף לקופות-החולים ולשלם, לרבות מס מקביל, אינם מבוטחים, ויש גם מקרים קשים מקרב עולי אתיופיה — אף שלעולי אתיופיה נתנו ביטוח רפואי של שנה — יש מקרים של מחלות קשות יותר ובעיות שקיימות עם קופות-החולים, המעמידים כסימן שאלה את הביטוח של העולים האלה.

מתוך קשר עם ארגוני עולים ומתוך פניות של עולים הגיע לידעתי מידע, שלפיו מספר גדול של עולים נותרים ללא ביטוח רפואי לאחר שמסתיימת התקופה הראשונה של שהותם בארץ, אשר במהלכה מבוטחים העולים על-ידי המדינה. אי-יכולתם להצטרף לקופות-החולים היא קריטית, על אחת כמה וכמה בתקופת חירום זו. הבעיה מעלה כמה שאלות בנוגע לקליטה בכלל ולתחום הבריאות בפרט.

ראשית כול, אני רוצה להזכיר באיזו אוכלוסייה מדובר; זאת בדקנו גם בפעמים קודמות. ההשערה היא, שרפואי התחלואה של העולים יהיו גבוהים יותר מאלה הקיימים בארץ בשל רמת טיפול ירודה בארצות המוצא, בשל הזנחה ועוד. למבנה הדמוגרפי של אוכלוסיית העולים השפעה מכרעת על אופי צריכת שירותי הבריאות. שיעור גילאי 65 שנה ומעלה בין ותיקי הארץ הוא 9%, ובין העולים היום אנחנו פחות או יותר מסכימים על שיעור של 12%. הרכב גילאים זה ישפיע על צריכת השירותים הרפואיים למיניהם.

קיצוץ בסל הקליטה ושתיה התייחסות לדרישות של קופות-החולים. אני מקווה שזה ייעשה בזמן הקרוב ביותר, והכנסת חייבת לתת את דעתה בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, השר לענייני קליטה, בבקשה תשובתך.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברת הכנסת נאוה ארד, אני שמח שאת וחבר הכנסת קלינר העלייתם את הנושא על סדר-היום. לאחרונה עסקנו די הרבה במכלול הנושאים של הביטוח הרפואי לעולים החדשים. היתה לי, כפי שרמזת בדברייך, ישיבה עם כל נציגי קופות-החולים בישראל בהשתתפות של שר הבריאות. הועלו על שולחן משרד הקליטה כל הבעיות מההיבטים השונים. בעקבות הישיבה הקיימונו צוות בדיקה שיבדוק את מכלול הבעיות בתחום הרפואי של העולים החדשים, כראשותו של מנכ"ל משרד הקליטה. אני מלווה מקרוב את הנושאים הללו. אני מקווה, בעזרת השם, להגיע לסיכומים חיוביים לטובת העולים החדשים.

אשר להצעה שלך להאריך את תקופת הביטוח הרפואי, אני בוודאי אתמוך בזה מאוד מאוד, אבל האוצר לא תומך במגמה הזאת. מכל מקום, אנחנו נשמע את המסקנות של הוועדה ונמשיך לטפל בהתאם.

רציתי רק לציין, שקבוצות עולים הנכללות בקבוצת סיכון גבוה מבחינת המחלות המיוחדות שלהן מקבלות את הביטוח הרפואי מעבר לשישה חודשים לאורך כל תקופת הזכאות שלהן.

אני מציע להעביר את הנושא לטיפול בוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ש' וייס:

זאת גם ההסכמה שלך, חברת הכנסת נאוה ארד?

נאוה ארד (המעריך):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לדיון בוועדה — רוב

נגד — אין

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

פה אחד, הנושא הועבר לטיפול של הוועדה לענייני עלייה וקליטה.

חברי הכנסת, סיימו את סדר-היום שלנו. אני מודה לכל המשתתפים, לאלה שבילו אתנו, כאן בירושלים בירת ישראל, יום רביעי, כמעט עד השעה 17:30, לחברי הכנסת נאוה ארד, שושנה ארכילי-אלמוזלינו ודוד ליכאי, לשר פרץ ולסגנית מזכיר הכנסת.

הישיבה הבאה תהיה ביום שני, כ"ז בשבט התשנ"א, 11 בפברואר 1991, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

כלשהו. ייתכן גם — וזה ידוע לי משיחות עם קופות-החולים — כי התערף הראשוני שהמדינה משלמת לקופות עבור ששת החודשים הראשונים צריך להיות גבוה יותר, ואם הוא היה גבוה יותר, זה היה גם מקל את כל הנושא של הטיפול הרפואי.

ככירים בקופות-החולים אמרו לי: אחרי חצי השנה הראשונה בארץ העולים פשוט נעלמים. אבל איש מאתנו עדיין לא עשה את הבדיקה המספרית. יתר על כן, אין להם הרגלים, אין להם אוריינטציה של שמירה על הבריאות, או חינוך לטיפול שיטתי. צריך להכין את העולים בזמן ולהסביר להם את חשיבות העניין של הביטוח הרפואי, כי מה שאנחנו רואים היום, לצערנו הרב, הוא שאף שציפינו שעולים יתחילו לטפל בהצטרפות העצמית שלהם לקופות-החולים אחרי ארבעה חודשים או חמישה חודשים, זה לא קורה. ואין גם הסכרה מספקת בנושא הזה, כי אני לא כל כך בטוחה בתחרות הגדולה של קופות-החולים בנושא. לפי החומר שאני קראתי, מה אומרות קופות-החולים? פעם חשבו שקופות-החולים מרוויחות מזה, היום מסתבר, מאחר שמגיעים חולים, ודחי ניתוחים, יש גילאים גבוהים, יש בעיות קשות, לא בטוח שקופות-החולים — ואני יודעת שקופות-החולים פנו אליך, ואני יודעת שאתה יושב אתם, ושגם אתה סבור שאנחנו צריכים לבחון מחדש את כל המערכת הזאת. אני פשוט חרדה, שבימים אלה אין ביטוח רפואי לאותם עולים.

אנחנו יודעים שיש בעיה גם לגבי המס המקביל, או שהעולה לא משלם, או שהמעסיק לא משלם, כי חלק עוד לא התקבל לעבודה כך שבעצם כבר אפשר לבדוק אם המעסיק פועל לפי החוק.

לכן את המאמץ צריך לעשות בשתי חזיתות: האחת — החדרת המודעות לעולים. יכול להיות שחלק לא מצטרף, מפני שאין מודעות. אבל הכי רציני הוא הנושא בתחום הכספי. ואני חוזרת: אחד הנימוקים היותר רציניים שאנחנו חייבים להעלות היום הוא התנגדותנו לקיצוץ בסל הקליטה.

אדוני השר, אנחנו בשעת חירום. היה הסדר, היה הסדר. אני חושבת, שאומנם קוראים לזה שגרת חירום, אבל אנחנו לא יכולים לסבול הפקרת עולים. ואני מציעה שקודם כל תתקבל החלטה להאריך את תקופת הביטוח אשר נותנת המדינה משישה חודשים לשנה, אם אנחנו בתקופת חירום, אם אנחנו חרדים לעולים האלה — ותודה לאל, כל יום מגיעים — בתקופה כזאת צריך להחליט על שנה, ואז יהיה זמן לבדוק את כל ההשלכות שיש לנושא הזה כיום.

אני רוצה להעלות בהקשר של הנושא הזה עוד נקודה אחת. יש בעיה היום לגבי עולים שלא מתקבלים במקומות מסוימים בגלל מחלות קשות וממושכות. אנחנו דנו בזה בדצמבר 1989 בוועדת העלייה והקליטה. היו שלושה-ארבעה מקרים של חולי דיאליזה. פתרנו את זה, אבל זה טיפול נקודתי. הגיע אלינו, למשל, מידע שלפיו יש עכשיו פרויקט תלת-שנתי לצעירים ולצעירות מאתיופיה, שבימים האלה מתרחב ויכלול 1,400 בני-נוער. הם חיים בפנימיות ומקבלים 130 שקל בחודש. נודע לי, כי אין הסכמה של קופות-החולים שהנוער הזה ישלם תעריף סטודנט בהתחשב בהכנסה נמוכה. בינתיים יש מקרים קשים, ובהם נער אחד שנמצא עם שחפת פתוחה ולא אושפז כי הוא לא שילם ביטוח, עד שהיתה התערבות של הסוכנות: ואני מביאה רק דוגמה אחת.

בשל דחיפות העניין, אני מציעה לשקול את הארכת התקופה משישה חודשים לשנה ולגבש מדיניות על-ידי שרי הבריאות והקליטה עם קופות-החולים, להבטיח שלא יהיה

נספחות

א. סדר-היום לישיבות רס"ב — רס"ד

- א. שאלות בעל-פה.
- ב. שאלות ותשובות.
- ג. אספקת חומרים לייצור נשק כימי מגרמניה לעירק — הצעת חברי הכנסת מ' בריזהר ויצ' לוי.
- ד. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 5) (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. הצעת חוק הרשות לפיתוח ירושלים (תיקון מס' 2) התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 84) התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-החשבון השנתי מס' 39 של מבקר המדינה.
- ח. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 75) התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדיון) התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- י. הצעת חוק המים (תיקון מס' 7) התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. תוקפנותו של סדאם חוסיין והסכנה לשלום העולם.
- יג. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 9) התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק טיפול בחולי נפש (תיקון) התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7) התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 25) התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק לעידוד המגזר היצרני (קליטת עובדים) (הוראת שעה) התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יח. מצוקתן של הרשויות המקומיות — הצעות חברי הכנסת מ' נפאע, ע' פרץ ומ' וירשובסקי.
- יט. מצבן הכספי של עיריית דימונה וערי פיתוח אחרות בזמן קליטת העלייה ואבטלה גואה — הצעות חברי הכנסת ר' ריבלין ומ' גולדמן.
- כ. מצוקת האבטלה בטכריה ובאזורים אחרים — הצעת חבר הכנסת ש' שטרית.
- כא. הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון) התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כב. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23) (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 4) התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת חוק רשות שדות התעופה (תיקון מס' 4) התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כה. הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה בתאגידים בנקאיים (הוראת שעה) התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כו. הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 9) התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כז. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4) התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- כח. התקפות יהודים על ערבים ועל נבחרי ציבור — הצעות חברי הכנסת ד' צוקר, א' פורז, י' שגיא, ע' פרץ, י' ביבי וע' דראושה.
- ל. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
- לא. הסכנות מההיערכות החדשה בעולם הערבי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לב. האם הצליחה ממשלת שמיר? — הצעת חבר הכנסת מ' בריזהר.
- לג. הקמת ועדת חקירה לבדיקת בעיית העדר קורת גג לזוגות צעירים, מפונים משכונות עוני ועולים חדשים — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
- לא. פיטורי עובדים ב"חדיראן" — הצעות חברי הכנסת רן כהן, י' צבן, י' פרח וה' מחאמיד.
- לב. החלטות הממשלה בתחום הכלכלי והיערכות כלכלית מקיפה לקליטת העלייה — הצעת חבר הכנסת א' שוחט.
- לג. התוכנית הכלכלית — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
- לד. תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל — הצעת חבר הכנסת ח' מירום.
- לה. חשבון נפש לאומי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לו. כשאין הנהגה יש היסטריה — הצעת חבר הכנסת ע' ברעם.
- לז. יחסי ישראל-ארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- לח. הפגישה בין ראש-הממשלה לנשיא בוש — הצעת חבר הכנסת מ' בריזהר.
- לט. מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.

- מ. קריאה למדינות העולם לעגן כחוק מניעת הפצת דעות המכחישות את השואה — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- מא. התגברות האנטישמיות בעולם — הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט.
- מב. 500,000 עולים בשנת 1991 — הצעת חבר הכנסת מ' קליינר.
- מג. היערכות לתהליך המדיני לאחר המשבר במפרץ — הצעת חבר הכנסת י' ביילין.
- מד. הבטחת הכלים הדרושים לחיוקיה של ירושלים — הצעת חבר הכנסת א' ויינשטיין.
- מה. חיוק ירושלים מבחינה ביטחונית, כלכלית וחברתית — הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן.
- מו. ראייה אחרת בסכסוך הישראלי-הערבי — הצעת חבר הכנסת ע' דראושה.
- מז. הודעת הממשלה על צירוף חבר הכנסת רחבעם זאבי כשר נוסף לממשלה.
- מח. החלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (הטלת מס על טובין המותקנים במבנה) (תיקון), התשנ"א — 1991.
- מט. ערעור חבר הכנסת אברהם פורו על צו העריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 55), התשנ"א — 1990.
- נ. הצעה לתיקון סעיף 112 לחקון הכנסת.
- נא. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה רס"ד

275. יחס השלטונות והאוכלוסייה בצפון-אפריקה כלפי יהודי המקום — הצעת חבר הכנסת ע' עלי.
276. יחס האפיפיור למדינת ישראל בעת משבר המפרץ — הצעת חבר הכנסת ש' וייס.
277. הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית — הצעת חבר הכנסת רע' כהן.
278. הצורך הרחוק להעניק בנייה להשכרה, כפתרון למצוקת הדיור לעולים חדשים ולזוגות צעירים — הצעת חבר הכנסת א' שריר.
- 279 — 283. הכרזת הממשלה על ייבוא 3,000 עובדים זרים — הצעות חברי הכנסת א' נמיר, א' פורז, ה' מחאמיד, יצ' לוי וע' דראושה.
- 284 — 285. תשלומי ביטוח לאומי ליוצאים לחוץ-לארץ בעת מלחמה — הצעות חברי הכנסת רן כהן, ח' מירום.
286. גירושם של פיצל אל-חוסייני וסרי נוסייבה מן הארץ או העמדתם לדין — הצעת חבר הכנסת א' העצני.
287. ביטוח רפואי לעולים בתקופת חירום — הצעת חברת הכנסת נ' ארד.

ג. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 5)

1. תיקון סעיף 27
- האמור בסעיף 27 לחוק-יסוד: הממשלה¹ יסומן (א), ואחריו יבוא:
- "(ב) משנתכוננה הממשלה, תפעל בה ועדת שרים לענייני ביטחון לאומי, שהרכבה: ראש הממשלה — יושב-ראש, שר הביטחון, שר החוץ ושר האוצר; ממלא-מקום ראש הממשלה, אם מונה, יהיה חבר הוועדה; הממשלה רשאית, לפי הצעת ראש הממשלה, להוסיף חברים לוועדה, ובלבד
2. הוראת מעבר
- הוראות סעיף 1 יחולו גם על הממשלה המכהנת כיום תחילתו של חוק-יסוד זה, למעט ההוראה בדבר הגבלת מספרם של חברי ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי.

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 226; התשל"ג, עמ' 236; התש"ם, עמ' 6; התשמ"א, עמ' 280; התשמ"ד, עמ' 220.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
- חברי הכנסת ד' ליבאי, יצ' לוי ומ' וירשובסקי מציעים:
- בסעיף קטן (ב), במקום "ושר האוצר" יבוא: שר האוצר ושר המשפטים.
- חבר הכנסת א' לין מציע:
- בסעיף קטן (ב), במקום "ושר האוצר" יבוא: "שר האוצר ושר המשפטים".
- בסעיף קטן (ג), המלים: "ראש הממשלה רשאי להטיל על הצוות תחומי ייעוץ נוספים" — יימחק.
- חבר הכנסת יצ' לוי מציע:
- סעיף קטן (ג) — יימחק.
- חבר הכנסת א' לין מציע:
- בסעיף קטן (ב), במקום "מחצית מספרם של חברי הממשלה" יבוא: "תשעה".
- בסעיף קטן ד' ליבאי וא' לין מציעים:
- בסעיף קטן (ג), המלים: "ראש הממשלה רשאי להטיל על הצוות תחומי ייעוץ נוספים" — יימחק.

ד. הצעה לתיקון תקנון הכנסת

1. תיקון סעיף 112

בסעיף 112 לחקון הכנסת —

- (1) בסעיף קטן (א), אחרי "אם עברו שישה חדשים נוספים" יבוא:
"יושב־ראש הכנסת יעביר העתק מההודעה לידיעת ועדת הכנסת";
- (2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
"(ג) חבר הכנסת שיום הצעת חוק פרטית או

שהעלה נושא על סדר־היום ועברו שישה חודשים מהיום שאלה הועברו לוועדה מוועדות הכנסת רשאי, אם הוועדה לא פעלה כאמור בסעיף קטן (א), לפנות לוועדת הכנסת ולבקש התערבותה.

(ד) ועדת הכנסת רשאית לקצוב זמן נוסף לאותה ועדה, על מנת שזו תביא את דיוניה לסיים ולהצביע במשך פרק זמן זה, ורשאית היא להעביר את המשך הדיון בעניין או בהצעת החוק לוועדה אחרת, תוך קציבת זמן כאמור.

ה. הצעת חוק הרשות לפיתוח ירושלים (תיקון מס' 2), התשנ"א — 1991

1. החלפת סעיף 222

במקום סעיף 222 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים — התשמ"ח — 1988¹, יבוא:

"222. הטבות למפעלים עתירי ידע ולמפעלים עתירי טכנולוגיה

(א) למפעל עתיר ידע ולמפעל עתיר טכנולוגיה בירושלים, שאושר כמפעל מאושר על־פי חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט — 1959² (להלן — חוק העידוד), ינתנו ההטבות הניתנות למפעל באזור פיתוח א' לפי חוק העידוד.

(ב) לבניין תעשייתי ולבניין תעשייתי משופץ כהגדרתם בסעיף 40 לחוק העידוד, הנמצאים בירושלים ואשר הושכרו למפעל עתיר ידע או למפעל עתיר

טכנולוגיה, ינתנו ההטבות הניתנות לבניינים כאמור באזור פיתוח א' לפי חוק העידוד, ולעניין זה תחול הגדרת "בניין תעשייתי" האמורה כאילו בפסקה (2) בה אחרי "בשיעור שנקבע בכתב האישור" נאמר "ואינו פחות מ־70%".

(ג) סעיף זה יחול על מפעל מאושר, בניין תעשייתי ובניין תעשייתי משופץ, שקיבלו אישור לפי חוק העידוד מיום כ"ד באדר ב' התשמ"ט (31 במרס 1989) עד יום י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993).

(ד) בסעיף זה, "מפעל עתיר ידע" ו"מפעל עתיר טכנולוגיה" — מפעל שהמדינה הראשי במשרד התעשייה והמסחר אישר אותו לעניין סעיף זה בהתאם לכללים שקבעו השרים בתקנות.

¹ ס"ח התשמ"ח, עמ' 168; התש"ן, עמ' 2.
² ס"ח התשי"ט, עמ' 234.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לחלופין

בסעיף 222 (ג), במקום "י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993)" יבוא: "כ"ד באדר ב' התשנ"ב (31 במרס 1992)".

2. סעיף 222 (ב) — יימחק.

לחלופין

בסעיף 222 (ב), במקום "מ־70%" יבוא "מ־80%".

חברי הכנסת ש' אלוני ורן כהן מציעים:

בסעיף 222 (ג), במקום "י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993)" יבוא "י"ז בטבת התשנ"ג (31 בדצמבר 1992)".

לשם החוק

חבר הכנסת א' ויינשטיין מציע:

אחרי "תיקון מס' 2" יבוא "א" (מושכרים למפעלים)".

חבר הכנסת ד' תיכון מציע:

במקום "תיקון מס' 2" יבוא "א" (א"פיתוח ערי הפיתוח)".

לסעיף 1

חבר הכנסת ד' תיכון מציע:

1. סעיף 222 (א) — יימחק

ו. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 84), התשנ"א — 1991

1. תיקון סעיף 62

בסעיף 62 לפקודת מס הכנסה¹, המלים "בהסכמת כל חבריה" — יימחקו, ובסופו יבוא "ובלבד שהחלטה על חביעה כאמור נתקבלה באספה הכללית של האגודה,

בהתאם לתקנותיה, וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה.

2. תחולה

תחולתו של חוק זה משנת המס 1988 ואילך.

¹ דיני מריתת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התש"ן, עמ' 134.

ז. החלטה בדבר אישור צו לעניין מס קנייה על טובין המותקנים במבנה

לפי סעיף 1 לחוק מס קנייה (טובין ושירותים). (הטלת מס על טובין המותקנים במבנה) (תיקון).
התשי"ב-1952, מחליטה הכנסת לאשר את צו מס קנייה התשנ"א-1991.

ח. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), התשמ"ט-1989

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

1. הוראת שעה
על אף האמור בחוק מס רכוש וקרן פיצויים.
התשכ"א-1961¹, יחולו הוראות חוק זה עד לפרסום
הכרזה לפי סעיף 9 (ד) לפקודת סדרי השלטון והמשפט
התש"ח-1948², כי חדל להתקיים מצב החירום.
2. נזקי ההתקוממות
כל נזק שנגרם עקב ההתקוממות יהיה כגדר נזק מלחמה
ובגדר נזק עקיף, אף אם אירע מחוץ ליישוב ספר, ואף אם
הנכס שאי-אפשר לנצלו אינו מצוי בתחום יישוב ספר.
3. חפצים כיתיים
ישולמו פיצויים בשל נזק שנגרם לחפצים כיתיים עקב
4. היקף הפיצוי
(א) פיצוי בשל נזק שנגרם עקב ההתקוממות יהיה בו
לאפשר לניזוק לרכוש את הנכס הנאכד כחדש ללא
הפחתת בלאי.
5. תחולה
תחילתו של חוק זה כיום

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 100.

² ס"ח התש"ח, תוס' 1, עמ' 1.

דברי הסבר

על מדינת ישראל לפצות את הניזוקים על הנזקים הנגרמים
להם, בין במישרין ובין בעקיפין, הנובעים מהתקוממות זו.
לא ייתכן שאזרח מדינת ישראל יצטרך לבטח עצמו
בביטוח משלים על מנת שלא להיפגע ממצבנו הביטחוני.

כתוצאה מהטרור העממי הוקמה מערכת ביטוח המפצה
את הניזוקים בנזק שמדינת ישראל (מס רכוש) לא משלמת.
הוא הנזק העקיף ביישובים שאינם יישובי ספר, כגון ירושלים,
ונזק הכינון, כלומר שווי החפץ ללא הפחתת בלאי.

ט. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון - הגנת חושפי שחיתות), התשנ"א-1990

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 45
בסעיף 45 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 (נוסח
משולב)¹ (להלן - החוק העיקרי) -
- (1) אחרי "על-פי נהלים תקינים" יבוא "על מעשה או
מחדל שהוא בגדר עוון או פשע או";
- (2) במקום "עד 45 יבוא עד 145".
2. הוספת סעיף 145
אחרי סעיף 45 לחוק העיקרי יבוא:
"145. התנכלות לעובד
מצא נציב תלונות הציבור כי הממונה על העובד
פיטר את העובד או מתנהג כלפיו בצורה בלתי
נאותה בשל תלונתו, יראו כמעשיו של הממונה
כאמור עבירת משמעת."

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

דברי הסבר

מוצע להחיל את החוק על כל מקרה של חשיפת מעשים
פליליים שהם בגדר עוון או פשע.
סעיף 2 בלקבוע, כי התנכלות לעובד על רקע של חשיפת
מעשים בלתי חוקיים תהווה עבירת משמעת, כשם שהגשת
תלונה כוזבת מהווה עבירת משמעת על-פי החוק הקיים.

מוצע לחזק את ההגנה על חושפי מעשים בלתי-חוקיים
במוסדות ציבור.
סעיף 1 מסמיק את מבקר המדינה להתערב גם כשהמעשה
שעליו קובל העובד אינו יכול להיות מוגדר כמעשה שחיתות,
כלומר, דבר הכרוך בטובת הנאה אישית למי שביצע אותו.

י. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התש"ן — 1990
(הצעת חבר הכנסת ג' שפט)

1. תיקון סעיף 81

"קולות כשרים במספר שאינו פחות מ־1% (אחד למאה) מסך כל הקולות הכשרים" יבוא "קולות כשרים במספר שאינו פחות מ־2.5% (שניים וחצי למאה) מסך כל הקולות הכשרים".

בסעיף 81(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב].
התשכ"ט — 1969, במקום:

דברי הסבר

כדי למנוע פיצול יתר של רשימות הזוכות לייצוג בכנסת, יש להעלות את אחוז החסימה מ־1% ל־2.5%, דבר שיתרום ליציבות הדמוקרטיה.

יא. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התש"ן — 1990
(הצעת חבר הכנסת יצ' לי)

1. תיקון סעיף 81

התשכ"ט — 1969¹, במקום "פחות מ־1% (אחד למאה)" יבוא: "פחות מ־2.5% (שניים וחצי למאה)".

בסעיף 81(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב].

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103.

דברי הסבר

אחוז החסימה עומד היום על סך 1%. עובדה זו גורמת לפיצול יתר של הקולות ושל הרשימות הנכנסות לכנסת. הדבר גורם לחוסר יציבות בשלטון, דבר שפוגע במעמדה ובחוסנה של המדינה.

כדי לייצב את הדמוקרטיה במדינת ישראל וכדי לחסן את החיים הפרלמנטריים, מן הדין להעלות את אחוז החסימה ולמנוע פיצול יתר.

יב. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון — אחוז החסימה), התשנ"א — 1990
(הצעת חבר הכנסת מ' חריש)

1. תיקון סעיף 81

התשכ"ט — 1969, במקום "פחות מ־1% (אחד למאה)" יבוא: "פחות מ־2.5% (שניים וחצי למאה)".

בסעיף 81 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב].

דברי הסבר

אחוז החסימה לייצוג בכנסת עומד היום על 1%. עובדה זו גורמת לפיצול רב של הקולות ושל הרשימות הנכנסות לכנסת. בשנה האחרונה גברה מאוד התופעה של פרישת חברי כנסת בודדים מהסיעות שבמסגרתן נבחרו, דבר המביא לערעור הדמוקרטיה והוא אחד החוללים הבולטים של החיים הפרלמנטריים בארץ.

העלאת אחוז החסימה תמנע את פיצול היתר ותופעות הלוואי שלו, ותביא לייצוב וחיוק הדמוקרטיה הישראלית.

יג. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 27), התשמ"ט — 1989
(הצעת חבר הכנסת א' פרוז)

1. ביטול סעיף 258

סעיף 258 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965 — בטל.

דברי הסבר

ביקורת נוקבת על-ידי בתי-המשפט. גם אם יבוטל הסעיף יוכלו ועדות מקומיות לפתוח בהליכים פליליים לפי חוק התכנון והבנייה, ואולם רק מכוח הסמכה של היועץ המשפטי לממשלה.

הפיקוח של היועץ המשפטי על הליכים פליליים לפי חוק התכנון והבנייה הוא חיוני על מנת להבטיח את תקינותם ועל מנת למנוע שימוש לרעה בהליכים אלה.

סעיף 258 לחוק התכנון והבנייה מאפשר לוועדה מקומית לפתוח בהליכים משפטיים פליליים באמצעות עובד שהסמיכה לכך.

סעיף זה הוא חריג לכלל שאישום פלילי מוגש על-ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו.

למכרה הצער, היו בעבר מספר רב של מקרים שבהם ועדות מקומיות ניצלו לרעה את סמכותן, ועל כך נמתחה

יד. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 18), התשנ"א — 1990

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

במוסד שהוכר כאמור לא היה קצו משלוש וחצי שנים, ואותו מוסד קבע אמות מידה לקבלת תלמידים ומקיים לימודים בהיקף מקביל לנהוג בפקולטה למשפטים של מוסד להשכלה גבוהה.

(5) ניתנה למוסד הכרה לפי סעיף משנה (4), בין זמנית ובין קבועה, תעמוד הכרה זו בתוקפה, אלא אם הפר המוסד הפרה נמשכת תנאי עיקרי מהתנאים שעל-פיהם ניתנה ההכרה.

1. תיקון סעיף 25

במקום סעיף 25 (4) לחוק לשכת עורכי-הדין, תשכ"א — 1961, יבוא —

"(4) מי שסיים את לימודיו במוסד שהוכר לעניין זה על-ידי לשכת עורכי-הדין, או על-ידי מוסד להשכלה גבוהה המקיים משך חמש שנים לפחות פקולטה למשפטים, ובלבד שמשך הלימודים

דברי הסבר

מוסד שקיבל הכרה לפי התיקון זכאי להמשיך ולפעול כל עוד לא הפר את תנאי ההכרה. מוצע לקבוע הנחיה זו למוסדות המוסמכים ליתן את ההכרה, וכך למנוע שיקולים לא-ענייניים בהחלטות ליתן או ליטול הכרה.

ביום 29 במרס 1990 קיבלה הכנסת את תיקון מספר 17 לחוק לשכת עורכי-הדין, שעל-פיו ניתן לפתוח מכללות וקולג'ים חוץ-תקציביים למשפטים. משך היקף הלימודים במכללות אלה צריכים לשקף רמה עיונית ומקצועית מקבילה לזו הנהוגה בפקולטאות למשפטים במוסדות להשכלה גבוהה, ועל כן מוצע לקבוע זאת במפורש.

טו. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 10), התשמ"ט — 1988

(הצעת חבר הכנסת ד' ליבאי)

14. הצהרת האמונים של חברי הכנסת

פתח יושב-ראש הכנסת היוצאת, או זקן סגניו (להלן היושב-ראש) את ישיבתה הראשונה של הכנסת, יזמין את נשיא המדינה לשאת את דבריו, ולאחריהם יקרא היושב-ראש בפני חברי הכנסת את הצהרת האמונים הבאה:

"אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת" כל אחד מחברי הכנסת יקום, בזה אחר זה, ויצהיר: "מתחייב אני".

1. החלפת סעיפים 13 ו-14

במקום סעיפים 13 ו-14 לחוק-יסוד: הכנסת יבוא:

"13. מילוי תפקיד יושב-ראש הכנסת

היושב-ראש של הכנסת היוצאת ינהל את ישיבות הכנסת עד לבחירת יושב-ראש הכנסת, ובהיעדרו — זקן הסגנים של יושב-ראש הכנסת היוצאת; ובלבד שאם היושב-ראש של הכנסת היוצאת או זקן סגניו אינו חבר הכנסת לא יהיו לו החובות, הזכויות והחסינויות של חבר הכנסת, למעט אלה שייקבעו בתקנון הכנסת.

דברי הסבר

שנוי במחלוקת עד כדי כך, שחברי הכנסת מסיעות אחרות מסרבים להישבע בישיבה שהוא מנהל, באה הצעת חוק זו לקבוע, שמי שכיהן כיושב-ראש הכנסת היוצאת, ינהל את ישיבות הכנסת עד לבחירת יושב-ראש קבוע לכנסת.

החוק קובע, כי את ישיבת הפתיחה של הכנסת ינהל "זקן חברי הכנסת הנוכחים", שיהנה גם את ישיבותיה הבאות עד לבחירת יושב-ראש הכנסת. כדי למנוע מצבים אפשריים מעוררי מחלוקת ואף מביכים, כאשר זקן חברי הכנסת חסר לחלוטין ניסיון פרלמנטרי, או, שהוא מסיעה קטנה, שמצעה

**טז. הודעת שר המשטרה בעקבות מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא:
רצח השלושה בשכונת בקעה בירושלים***

לכבוד
יושב־ראש הכנסת
מר ד' שילנסקי
ירושלים

שלום רב,

לסעיף 4: הוראות הפתיחה כאש הקיימות כיום לא שונו
והן מספקות.

לסעיף 5: סוכס כי משטרת ישראל תקבל 250 תקנים
נוספים: 150 תקנים מצה"ל ו-100 תקנים ממשרד האוצר.

בברכה,
רוני מילוא
שר המשטרה

הנדון: מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין רצח
השלושה בשכונת בקעה בירושלים

סימוכין: מכתבך מיום 20 בנובמבר 1990

בעקבות מסקנות ועדת הפנים בעניין שבנדון, מובאת
להלן התגובה:

* הונחו על שולחן הכנסת כיום ב' בכסליו התשנ"א — 19 בנובמבר 1990.

יז. הסכם קואליציוני בין סיעת הליכוד לסיעת מולדת

קווי היסוד של הממשלה וההוראות והחובות הכלולות
בהסכם הקואליציוני, שנחתם ביום ט"ו בסיוון התש"ן (8
ביוני 1990). למעט חופש הסתייגות שתהיה שמורה לה
כאשר להסכמי קמפ־דייוויד וקיום בחירות אצל ערביי
יש"ע. הסתייגות כזאת, אם תבוא, אינה מחייבת כלשהו
את הממשלה ואת הקואליציה.

נציג סיעת מולדת יצורף לממשלה כשר ללא תיק.

הסכם קואליציוני זה נערך ונחתם בירושלים ביום
י"ז בשבט התשנ"א, בין סיעת הליכוד בכנסת לבין סיעת
מולדת בכנסת.

הוסכם בין הצדדים כדלהלן:

1. סיעת מולדת מצטרפת, עם חתימת הסכם זה, לקואליציה
הממשלתית בהנהגת הליכוד.
2. עם הצטרפותה לקואליציה תפעל סיעת מולדת על־פי